

VÄKIVALTA JA PARISUHDE
Nuorten naisten kokeman
parisuhdeväkivallan määrittely
surveytutkimuksessa

Minna Piispa

Tilastokeskus
Statistikcentralen
Statistics Finland

VÄKIVALTA JA PARISUHDE
Nuorten naisten kokeman
parisuhdeväkivallan
määrittely surveytutkimuksessa

Minna Piispa

*Tilastokeskus
Statistikcentralen
Statistics Finland*

Kannen suunnittelu
Maija Sohlman

Taitto
Hilkka Potila

© Tilastokeskus 2004

ISSN 0355-2071
ISBN 952-467-349-5

Yliopistopaino

Helsinki 2004

Kiitokset

Naisen turvallisuus 1997 -tutkimuksen suunnittelun alkutaipaleella kollegani Markku Heiskanen kysyi minulta, olinko joutunut parisuhteessani väkivallan kohteeksi. Kysymys sai minut hämilleni. Ei siksi, että olisin, vaan siksi, että se tuntui liian intiimiltä ja tungettelevalta. Mietin, voiko tuollaista kysymystä esittää toiselle, suomalaisessa yhteiskunnassa. Tätä asiaa pohdimme vielä moneen kertaan tutkimusta varten kootussa ohjaustyöryhmässä ja pitkät pohdiskelumme väkivallan määritelmästä, parisuhteesta ja vastaamisesta yhdessä Markun kanssa innoittivat minua tekemään väitöskirjaa aiheesta.

Monet henkilöt ovat vaikuttaneet väitöskirjani valmistumiseen. Ensimmäiseksi haluan kiittää Suvi Ronkaista. Suvi otti minut mukaan tutkijaryhmäänsä, joka myöhemmin muotoutui tutkimuskonsortiumiksi ja sai Akatemialta rahoitusta. Suvista tuli työn toinen ohjaaja. Hän on vuosien varrella kommentoinut ja korjannut tekstiäni, tarjonnut ideoita ja vaatinut minua perustelemaan ajatuksiani niin, että pienistä iduista on lopulta kypsynyt kokonainen väitöskirja. Olen monista lähdevinkeistä ja ajatuksista kiitollinen myös muille ”The Violence of Sex” -projektin jäsenille: Jeff Hearnille, Teija Hautaselle, Arto Jokiselle, Marjut Jyrkiselle, Suvi Keskiselle, Emmi Latulle ja Minna Nikuselle. Työni etenemisen ja valmistumisen kannalta projektiryhmän tarjoama tuki ja keskusteluyhteys ovat olleet ehdottoman tärkeitä. Jeff Hearnia saan kiittää myös niistä neuvoista, joita hän on antanut laajalla kokemuksellaan kansainvälisellä julkaisemisen alueella.

Ilman Pirkko Kiviahoa tätä työtä ei olisi koskaan tehty. Pirkko Kiviaho on suomalaisia uranuurtajia naisiin kohdistuvan väkivallan määrittelemisessä sosiaaliseksi ongelmaksi. Pirkon ansiosta ja aktiivisuudesta tämä ja muut aihetta käsitelleet tutkimuksemme saivat rahoituksen tasa-arvoasian neuvottelukunnalta ja sosiaali- ja terveysministeriöltä.

Monet henkilöt ovat lukeneet artikkeleitani työn erivaiheissa. Toinen ohjaajani Anni Vilkkonen on ollut korvaamaton kommentoidessaan ja hioessaan tekstiäni, sekä antaessaan väittelyyn liittyviä käytännön vinkkejä prosessin aikana. Päivi Honkatukiolla on ollut usein vaikein tehtävä. Päivi on jaksanut lukea artikkelien ensimmäisiä versioita, raakileita, joista hän on onnistunut nostamaan esiin tärkeimmät kohdat, joita on kannattanut lähteä työstämään eteenpäin. Päivin kanssa olemme käyneet pitkiä keskusteluja naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja naistutkimuksesta, mitkä ovat osaltaan vaikuttaneet työni hioutumiseen. Liisa Rantalaiho on toimiessaan Tilastokeskuksen sosiaalitieteellisenä neuvonantajana antanut kullannarvoisia vinkkejä osaan artikkelikäsitelmistä. Kiitän myös Jussi Simpuraa, Anneli Juntoa ja Markku Heiskasta tärkeistä kommentteista yhteenvetoartikkeliin. Raija Julkunen ja Jukka Mäkelä olivat tutkimuksen esitarkastajat. Heille kiitokset kritiikistä sekä parannusehdotuksista.

Työnantajani Tilastokeskusta kiitän taloudellisesta tuesta ja fyysistä resursseista tutkimukseni tekemiseen. Risto Lehtonen ja Eero Tanskanen loivat projektin alkuvaiheessa mahdollisuudet työskentelylle yhteistyösopimuksen

muodossa. Tilastokeskuksen menetelmäyksiköstä kiitän Johanna Laihoa ja Timo Bycklingiä tilastollisissa analyysimenetelmissä opastamisesta.

Lopuksi haluan kiittää perhettäni, puolisoani Ristoa ja lapsia. Perhe on elänyt ja kasvanut omaa elämäänsä väitöskirjaprojektini rinnalla asettaen työn oikeisiin mittasuhteisiin. Poikani Henri ja Johannes ovat molemmat aloittaneet koulunkäynnin rinnan äidin jatko-opintojen kanssa. Väitöskirjaprojektini keskellä perheemme kasvoi vielä yhdellä jäsenellä, Heinillä. Heinin syntymä antoi uutta puhtia työlleni, ja äitiysloman suoma välivuosi tutkimustyöhön antoi aikaa työstää ajatuksia eteenpäin. Omistan väitöskirjan lapsilleni.

Helsingissä 22.9.2004

Sisältö

Kiitokset	3
Tiivistelmä	7
Summary	9
Luettelo alkuperäisartikkeleista:	11
Yhteenvetoartikkeli	13
1 Tutkimuksen tausta ja kysymyksenasettelu	15
1.1 Johdanto	15
1.2 Tutkimusprosessi	19
1.3 Naisiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan määrittely sosiaalisesti ongelmaksi	20
1.4 Tutkimuksen rakenne	24
2 Toimijuus.	29
2.1 Toimijuus, ikä ja sukupolvi	31
2.2 Toimijuus tutkimuksessa	37
3 Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta ja väkivallan kokemisen tutkimus	39
3.1 Väkivallan määrittelystä, tunnistamisesta ja nimeämisestä	39
3.2 Väkivallan dynamiikka ja kokemus	41
3.3 Naisiin kohdistuvan väkivallan surveytutkimuksen päälinjaukset	45
3.4 Naisiin kohdistuvan väkivallan selvittämiseen erikoistuneet kyselyt	47
4 Sukupolvittaiset muutokset väkivallan tunnistamisessa ja nimeämisessä	51
4.1 Ruumiin oikeuksien tiedostamisesta väkivallan tunnistamiseen	51
4.2 Vahvuus ja hoiva määrittävät suhtautumista väkivaltaan	53
4.3 Parisuhde väkivallan tapahtumapaikkana	58
5 Merkitysten rakentuminen ja toimijuus surveyvastaamisessa	69
5.1 Survey toimijuuden kenttänä	69
5.2 Kenen äänellä survey puhuu?	76
5.3 Surveyn tuottama kuva väkivallasta	78
6 Lopuksi	83
Kirjallisuus	87
Artikkelit	99
Liitteet	195

Tiivistelmä

Tutkimuksessa tarkastellaan surveytutkimuksen tuottamaa kuvaa parisuhdeväkivallasta ja sitä, miksi erityisesti nuoret naiset ovat kokeneet parisuhhteessaan väkivaltaa muita useammin. Lähestyn näitä kysymyksiä iän, sukupolven ja modernisaation näkökulmista. Tutkimuksen aineistona on vuonna 1997 kerätty 18-64-vuotiaiden naisten kyselyaineisto miesten naisiin kohdistamasta väkivallasta (n=3 500).

Tarkastelen tutkimuksessani ensiksikin, liittyvätkö nuorten naisten väkivaltakokemukset parisuhhteessa tiettyyn elämänvaiheeseen ja onko nuorten naisten elämäntavassa tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka lisäävät väkivallan uhkaa. Toisena tarkastelun kohteena on, suhtautuvatko nuoret naiset väkivaltaan eri tavalla kuin vanhemmat naiset eli ovatko he yksinkertaisesti herkempiä tunnistamaan väkivallan kuin vanhemmat sukupolvet. Kolmanneksi tarkastelen, eroavatko nuorten naisten konkreettisesti kokemat väkivaltakokemukset vanhempien kokemuksista ja miten koettu väkivalta vaikuttaa sille annettuihin merkityksiin. Neljänneksi tarkastelen, miten aineiston menetelmälliset valinnat, kuten käytetty väkivallan määritelmä ja surveyn konteksti, ovat vaikuttaneet tulokseen, jonka mukaan parisuhhteessa tapahtuva väkivalta kohdistuu erityisesti nuoriin naisiin. Tutkimus koostuu neljästä artikkelista ja yhteenvetoartikkelista. Surveytutkimuksen tuottama kuva muodostuu tutkimuksessani sekä artikkeleissa kuvattujen parisuhdeväkivaltaa kuvaavien analyysien että parisuhdeväkivaltakysymykseen vastaamatta jättämisen muodostamasta kokonaisuudesta.

Tulosten mukaan nuorten naisten väkivallan kokemukset ovat erilaisia kuin vanhempien naisten kokemukset, heillä on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa tilanteeseen ja pitkäkestoisen parisuhdeväkivallan fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset eivät ole vaikuttaneet heidän käsityksiinsä itsestään, parisuhteesta ja väkivallasta. Surveymenetelmä tavoittaa nuorten naisten pariväkivallan kokemukset paremmin kuin vanhempien naisten kokemukset ja nuoret naiset suhtautuvat eri tavalla väkivallasta puhumiseen ja kertomiseen tutkimuksessa.

Tarkastelen tutkimuksessa surveyn tuottamaa kuvaa naisiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta eletyn elämän kuvauksina. Tutkimuksen keskeisenä tuloksia kokoavana käsitteenä on toimijuuden käsite. Toimijuus viittaa tutkimuksessani naisten yhteiskunnallisen toiminnan mahdollisuuksien lisääntymiseen ja siten erilaisiin mahdollisuuksiin toimia väkivaltaisessa parisuhhteessa. Lisäksi viitataan toimijuudella siihen, millaisessa sosiaalisessa ja kulttuuri-sessa kontekstissa naiset tunnistavat ja nimeävät parisuhhteessa tapahtuvaa väkivaltaa ja millaisia merkityksiä väkivallalle annetaan. Menetelmän osalta pohdin sellaisia seikkoja, kuten kykeneekö survey tavoittamaan sellaista sensitiivistä aihetta kuin naisiin kohdistuva väkivalta, millainen on surveyn puhemaailma ja millaisen kuvan parisuhdeväkivallasta survey tuottaa. Tätä kuvaa rakentaessani käytän hyväksi ajatusta surveystä tutkijan ja tutkittavan välisenä vuorovaikutuksena.

Tutkimukseni teoreettiset lähtökohdat ovat feministisessä keskustelussa naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja viktimoimisesta tutkimuksessa. Tutkimukseni liittyy myös siihen kansainväliseen metodologiseen keskusteluun, jossa on pohdittu naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimusta kyselymenetelmin sekä feministiseen ja konstruktionistiseen tietoteoreettiseen keskusteluun siitä, miten metodologiset valinnat vaikuttavat osaltaan tutkimuksessa tuotettavaan tietoon.

Summary

This study considers the picture survey conveys of partnership violence against women and the question, why young women particularly experience violence in their partnerships more often than other women do. I approach these questions from the perspective of age, generation and modernisation. I used the data from a survey done 1997 about male violence against women for women aged 18 to 74 (n=3,500).

In my study I consider firstly, whether women's experiences of violence connected with a specific stage in life, and are that kind of changes in the lifestyle of young women, which are making them more vulnerable to violence than older women. Secondly I consider whether young women are simply more likely than the older generations to recognise violence and do they have a different attitude where violence is concerned. The third target for consideration is, whether young women's experiences of violence differ from those of older women and how does the experience of violence affect on meanings of violence. Fourthly, I consider how do the methodological choices made in the survey, like the used definition of violence and the context of survey, may partly effect on the result that violence is directed especially toward young women. The study consists of four separate articles and a summary. The picture on partnership violence against women conveyed by survey is shaped in my study both from the data analyses describing the partner violence and from the analyses of partial non-response to the question on partner violence and from the entirety these together forms.

The results showed that the experiences of violence among young women differ from those of older women and they do have better opportunities to act to change their life. Also the long lasting physical, psychological and social consequences of violence have not affected yet on their conceptions of themselves, partnerships and violence. The survey method reaches the experiences of violence of younger women better than those of others do and young women have different attitudes on telling and speaking about violence.

In my study I consider the picture conveyed on partner violence against women by survey as representations of lived life. The central concept, which is summing up the results, is the concept of agency. Agency refers in my study to the increased possibilities for women agency in society and thus, for better possibilities to respond in partnership where the husband is violent. Agency refers also to the context where women recognise and name violence in partnerships and give meanings to their experiences. Methodological consideration focus on questions, whether such a sensitive subject as violence against women can be studied by survey, what kind of speech is allowed in the survey and what kind of picture of violence is drawn from the survey data. While constructing this picture, I use the idea of survey as communication between the researcher and the respondent.

The theoretical bases of my study are feminist debate on violence against women and victimology. My study connects also with that methodological discussion on researching violence against women by surveys and feminist and constructionism debate on how the methodological choice effect on the knowledge produced in research.

Luettelo alkuperäisartikkeleista:

- I. Piispa Minna (2000). Modernisaation paradokseja. Nuorten naisten kokema parisuhdeväkivalta Suomessa. *Naistutkimus kvinnoforskning* 4: 4–18. (Viitattaessa *Modernisaation paradokseja.*)
- II. Piispa Minna (2002a). Complexity of Patterns of Violence Against Women in Heterosexual Partnerships. *Violence Against Women*. Volume 8, Number 7, July 2002; 873–900. (Viitattaessa *Complexity of Patterns of Violence.*)
- III. Piispa Minna (2004). Age and Meanings of Violence. Women's Experiences of Partner Violence in Finland. *Journal of Interpersonal Violence*. Volume 19, Number 1, January 2004; 30–48. (Viitattaessa *Age and Meanings of Violence.*)
- IV. Piispa, Minna (2002b). Violence against women as conveyed by surveys – the Finnish case. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. Volume 3, Number 2; 173–193. (Viitattaessa *Violence against women as conveyed by surveys.*)

Yhteenvetoartikkeli:
VÄKIVALTA JA PARISUHDE

*Nuorten naisten kokeman parisuhdeväkivallan
määrittely surveytutkimuksessa.*

1 Tutkimuksen tausta ja kysymyksenasettelu

1.1 Johdanto

Ensimmäinen Suomessa tehty nimenomaan miesten naisille tekemää väkivaltaa selvittänyt kyselytutkimus osoitti, että joka viidennessä parisuhteessa nainen on joskus joutunut puolisonsa väkivallan kohteeksi. Väkiältä parisuhteessa kohdistui erityisesti nuoriin, 18–29-vuotiaisiin, naisiin. (Heiskanen & Piispa 1998.) Ulkomaisissa tutkimuksissa naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta on liitetty naisen alisteiseen asemaan ja taloudelliseen riippuvaisuuteen miehestä. Suomessa naisten ansiotyössä käynnin yleistyminen ja lisääntynyt koulutus ovat vapauttaneet naiset taloudellisesta riippuvaisuudesta ja miehistä perheen elättäjinä ja samalla mahdollistaneet naisten yksilöllistymisen. Yksilöllistymisen myötä mahdollisuudet vaikuttaa omaa elämäänsä ja parisuhteen muodostamista koskeviin valintoihin ovat lisääntyneet. Kun naisilla ei ole enää taloudellista pakkoa eikä moraalisia velvoitteitakaan pysyä väkivaltaisessa suhteessa, kyselytutkimuksen tulos tuntuu hämmäntävältä. Jatkan väitöskirjassani kyselytutkimuksen tulosten analysointia ja selvitän, miksi juuri nuoret naiset, joiden pitäisi olla tasa-arvoisia ja hyvinvointivaltion sukupuolineutraalien mahdollisuuksien malliesimerkkejä, joutuvat parisuhteessaan väkivallan uhreiksi muita naisia useammin. Pohdin väitöskirjassani sitä, onko kyse todellisesta kokemusten erosta vai voisiko ero johtua väkivallan erilaisesta tulkinnasta.

Tarkastelen tutkimuksessani suomalaisen kulttuurin ja naisiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan välisiä yhteyksiä iän, tarkemmin sanottuna elämänvaiheen, ja sukupolven tematiikasta käsin. Suomessa on 2000 -luvulle tultaessa tapahtunut monia yhteiskunnallisia muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet naisten elämään ja toiminnan edellytyksiin sekä sitä kautta naisten mahdollisuuksiin toimia väkivaltaisissa parisuhteissa. Väitöskirjani *ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä on tarkastella, liittyvätkö naisten väkivaltakokemukset parisuhteessa tiettyyn elämänvaiheeseen ja onko nuorten naisten elämäntavassa tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka lisäävät väkivallan uhkaa.*

Naisten elämässä tapahtuneet kulttuuriset muutokset ja yksilöllisyyttä korostavien arvojen yleistyminen voivat vaikuttaa siten, että käsitykset väkivallasta ovat muuttuneet. Suomalaiset sukupolvitutkimukset ovat osoittaneet sukupolvittaisia muutoksia elämäntavoissa, suhtautumisessa työhön, alkoholinkäyttöön ja seksuaalisuuteen (Roos 1987; Sulkunen 1980; Kontula & Haavio-Mannila 1987; Haavio-Mannila ym. 1997). Voi ajatella, että väkivallan kokemisella on oma sukupolvittainen rakenteensa. Siten ikä sosiaalisena ja kulttuurisena tiettyyn historialliseen aikaan liittyvänä kontekstina on tärkeä näkökulma tarkasteltaessa muutoksia väkivallan kokemuksissa ja väkivallalle annetuissa merkityksissä. Väitöskirjani *toisena kysymyksenä on tarkastella, suhtautuvatko nuoret naiset väkivalltaan eri tavalla kuin vanhemmat naiset eli ovat*

ko he yksinkertaisesti herkempiä tunnistamaan väkivallan kuin vanhemmat sukupolvet. Toisaalta väkivallan kokeminen, väkivaltaisessa parisuhteessa eläminen ja väkivallan seuraukset (fyysiset, henkiset ja sosiaaliset) vaikuttavat osaltaan naisen elämään ja hänen käsityksiinsä väkivallasta ja itsestään. Kolmantena tutkimuskysymyksenä on, eroavatko nuorten naisten konkreettisesti kokemat väkivaltakokemukset vanhempien kokemuksista ja miten koettu väkivalta vaikuttaa sille annettuihin merkityksiin.

Väitöskirjani neljäntenä tutkimuskysymyksenä on se, miten aineiston menetelmälliset valinnat, kuten käytetty väkivallan määritelmä ja surveyn konteksti, ovat vaikuttaneet tulokseen, jonka mukaan parisuhteessa tapahtuva väkivalta kohdistuu erityisesti nuoriin naisiin. Menetelmän valinnasta on voinut seurata se, että osa väkivallan kokemuksista on jäänyt tutkimuksen ulkopuolelle tai, että survey tavoittaa tietyn tyyppisiä tai tiettyjen väestöryhmien väkivallan kokemuksia paremmin kuin muita.

Väitöskirjani perustuu neljään jo julkaistuun artikkeliin (luettelo s. 11), joissa on käsitelty näitä tutkimuskysymyksiä. Tämän yhteenvetoartikkelin ensimmäisenä tavoitteena on tarkastella surveytutkimuksen tuottamaa kuvaa väkivallasta. Toisena tavoitteena on johdatella lukijoita lukemaan artikkeleitani sekä iän ja sukupolven näkökulmasta että surveytutkimuksen metodologisesta näkökulmasta. Surveytutkimuksen tuottama kuva muodostuu sekä artikkeleissa kuvattujen parisuhdeväkivaltaa kuvaavien analyysien että parisuhdeväkivalta-kysymykseen vastaamatta jättämisen muodostamasta kokonaisuudesta. Keskustelutan yhteenvetoartikkelissa artikkeleiden tuloksia keskenään pohtien, minkälaisen osasen kokonaisuudesta kukin itsenäinen artikkeli on tuonut esiin, ja minkälainen kokonaiskuva näistä yhdessä muodostuu. Tarkastelen tuloksia vastaajien eletyn elämän kuvauksina ja tulkintoina. Käyn yhteenvetoartikkelissa läpi perhettä ja naiseutta käsittelevää teoreettista keskustelua sekä suomalaisen naisen elämässä tapahtuneita muutoksia kuvaavia aikaisempia tutkimuksia. Reflektoin oman tutkimukseni tuloksia suhteessa näihin ja pohdin, miten eri-ikäisten naisten elämässä tapahtuneet muutokset ovat olleet vaikuttamassa heidän käsityksiinsä väkivallasta ja väkivallalle annetuista merkityksistä.

Koko tutkimusprosessin ajan mieltäni on askarruttanut kysymys siitä, millaisen kuvan väkivallasta surveyaineisto tuottaa. Naisen turvallisuus 1997 -tutkimuksen esitutkimusvaiheessa teimme 15 teemahaastattelua väkivallan kohteeksi joutuneille naisille. Haastateltavamme olivat pääasiassa turvakodeissa asuvia naisia, ja monilla heillä oli takanaan juuri koettu väkivalta. Naiset olivat muutamia päiviä aikaisemmin tulleet turvakotiin miehen väkivaltaisuutta pakoon. Monilla väkivaltaa ja henkistä alistamista oli kestänyt vuosia. Mietin, miten näiden naisten kokemukset siirtyivät kyselylomakkeelle. Kykenikö kyselytutkimuksen jäykkä formaatti tavoittamaan kaiken sen pelon ja ahdistuksen, mitä nämä naiset olivat parisuhteissaan kokeneet? Nämä naiset olivat tiedostaneet kokemuksensa väkivallaksi. Samaan aikaan eri puolilla Suomea oli naisia, jotka eivät koskaan olleet puhuneet kokemastaan väkivallasta, eivätkä välttämättä tiedostaneet asiaa. Miten kysely puhutteli heitä?

Kyselytutkimuksen tuottama kuva tyypillisestä väkivallasta poikkesi paljon siitä kuvasta, mikä meille on julkisuudessa parisuhdeväkivallasta välittynyt ja millaisena parisuhdeväkivallan stereotyyppisesti näemme. Sen mukaan väkivalta oli tyypillisesti lievää, eikä siitä aina aiheutunut fyysisiä vammoja. Väki-valta kohdistui erityisesti nuoriin naisiin. Julkisuudesta ja turvakodeissa tehdyistä tutkimuksista välittyvän kuvan mukaan väkivalta taas on monesti koh-talokasta. Useinhan saamme lehdistä lukea tapauksista, joissa nainen on päät-tänyt pitkään jatkuneen väkivallan jälkeen erota miehestään ja mustasukkai-nen mies tappaa entisen vaimonsa.

Väitöskirjani perustuu Naisen turvallisuus 1997¹ -tutkimuksen kysely-aineistoon. Tutkimusaineisto kerättiin postikyselynä syksyllä 1997 ja siihen vastasi 4 955 suomalaista 18–74-vuotiaista naista (70,3 %). Otos poimittiin väestön keskusrekisteristä. Tutkimuksen rahoitti Sosiaali- ja terveysminis-teriö ja tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Tutkimus keskittyi naisten koke-maan parisuhdeväkivaltaan. Parisuhdeväkivallan osalta selvitettiin, miten yleistä ja millaista naisiin kohdistuva väkivalta on luonteeltaan, millaisia fyysisiä ja henkisiä seurauksia väkivallasta on aiheutunut, kenen kanssa nai-set ovat keskustelleet kokemastaan väkivallasta ja mistä he ovat hakeneet apua. Lisäksi selvitettiin miehen vallan ja kontrollin käyttöä (liite). Jatkan väitöskirjassani näiden kysymysten analysointia väkivallan kohteeksi pa-risuhteessaan joutuneiden osalta. Kysymysten suunnittelua ja operationali-sointia on kuvattu tarkemmin artikkeleissa sekä raportissa *Usko, toivo, hak-kaus* (Heiskanen & Piispa 1998). Tutkimuksen perustulokset ja väestöön suhteutetut jakaumat on esitetty raportissa.

Naisen turvallisuus 1997 -tutkimus pohjautuu viktimologiseen tutki-muserinteeseen. Viktimologia on tieteenala, jossa selvitetään uhriksi jou-tumisen ja henkilökohtaisten piirteiden tai uhrin elämäntyylin välisiä yh-teyksiä ja näin pyritään selittämään rikoksen uhriksi joutumista ja sen to-dennäköisyyttä. Uhritutkimukset ovat yksi viktimologisen tutkimuksen ala-lajeista. Viktimologiseen tutkimukseen liittyy perinteisesti tutkimuspara-digma, jonka mukaan kyselytutkimuksesta tuotettu tieto kertoo suoraan vastaajien kokemuksista ja todellisuudesta. Olen halunnut kyseenalaistaa tutkimuksessani tätä paradigmaa tarkastelemalla, miten eletty elämä ja vä-kivallan kokemuksellisuus välittyvät kyselyaineiston vastaamiseen antaen väkivallalle erilaisia merkityksiä. Lähestymistapani perustuu kontekstuaali-seen konstruktionismiin, mikä tarkoittaa sitä, että uskon, että väkivaltati-lanteet ovat olemassa ruumiillisina *kokemuksina* (ml. väkivallalla uhkailun aiheuttamat tuntemukset), mutta niille annetut *merkitykset* ja *tulkinnat* voi-vat vaihdella (Goode & Ben-Yehuda 1994).

Tutkimukseni keskeiset käsitteet ovat ikä, sukupolvi, parisuhde ja fyysi-sen väkivalta ruumiillisena kokemuksena. Tutkimukseni käsittelee nuor-

1 Puhuessani tutkimusaineistosta ja sen tekemisestä viittaan Naisen turvallisuus 1997 -tutkimukseen. Valmiista tutkimuksesta ja sen tuloksista puhuessani viittaan *Usko, toivo, hakkaus -raporttiin* (Heiskanen & Piispa 1998).

ten, 18–29 -vuotiaiden naisten parisuhdeväkivallan kokemuksia ja niiden tulkintaa. Ikä viittaa tutkimuksessa paitsi kronologiseen ikään myös laajempiin iän myötä tuleviin elämänmuutoksiin, kuten elämänvaiheeseen sekä parisuhteessa ja väkivallassa ajan myötä tapahtuviin muutoksiin. Se kulkee tutkimuksessani rinnakkain sukupolven käsitteen kanssa. Sukupolvella viitataan laajempiin eri-ikäisten naisten elämisen ja toimimisen olosuhteissa ja heidän käsityksissään tapahtuneisiin muutoksiin (ks. tarkemmin luku 2.1). Kolmannen ajan perspektiivin, muutosten tarkastelun nuorten naisten parisuhdeväkivaltakokemuksissa eri ajankohtina, rajaan tutkimukseni ulkopuolelle. Käyttämäni aineisto on poikkileikkausaineisto, jonka avulla ei muutoksia pystytä tarkastelemaan.

Käsite naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta sisältää paitsi väkivallan sukupuolistuneen luonteen, myös väkivallan ja seksuaalisuuden kytkeytymisen toisiinsa sekä väkivallan syntymisen sukupuolten välisestä valtasuhteesta² (Ronkainen 1998a, 7-8). Parisuhdeväkivalta-käsitteellä haluan kertoa, että väkivalta rajautuu tutkimuksessani nimenomaan parisuhteissa tapahtuvaan väkivaltaan. Parisuhteella ymmärrän vastaajien nykyiset avo- ja avioliitot.

Väkivalta on tutkimuksessani määritelty fyysiseksi ja seksuaaliseksi väkivallaksi tai uhkailuksi³. Se pitää sisällään erilaisia väkivallantekoja alkaen väkivallalla uhkailusta ja edeten törkeämpiin väkivallan tekotapoihin⁴. Väkivallan käsittäminen ruumiillisena kokemuksena viittaa laajemmin väkivallan kokemuksellisuuteen sekä niihin fyysisiin ja henkisiin seurauksiin, joita väkivallasta aiheutuu. Siten olennaista eivät ole vain väkivallan jättämät mustelmat, vaan myös tunteet, joita väkivalta herättää, kuten pelko, syyllisyys ja häpeä, joita olen käyttänyt arvioidessani väkivallan vakavuutta ja sen merkitystä kokijan elämässä. Ruumiillisuus viittaa myös väkivallan kohteena olevien naisten ruumiilliseen olemukseen tiettyyn aikaan ja paik-

2 Käsitteenä naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta eroaa perheväkivaltakäsitteestä.

Perheväkivalta piilottaa osapuolten sukupuolistuneet valtaerot ja sukupuolierot. Perheessä sen jäsenet eivät enää ole naisia ja miehiä vaan isiä, äitejä ja lapsia. Perheessä on kyse yhteisestä projektista ja yhteisestä vastuusta ja sitä, miten valta perheen sisällä ja ulkona jakautuu ei kysellä. Kun puhutaan perheestä, seksuaalisuus unohdetaan helposti.

Seksuaalisuus nähdään vain suvunjatkamisena ja siihen liittyvä valta-asetelma unohdetaan. Kolmas perheväkivaltakäsitteen ongelmakohta on se, että käsite viittaa kaikenlaiseen perheenjäsenen keskinäiseen väkivaltaan. (Ronkainen 1998a, 11–12.)

3 Uhritutkimuksia on kritisoitu siitä, että väkivallalla uhkailu sisältyy väkivallan yleisyyttä kuvaaviin lukuihin. Naisiin kohdistuvassa parisuhdeväkivallassa uhkailu on yksi tärkeä osa väkivallan dynamiikkaa, ja uhkailu yhdistyy usein muuhun fyysiseen väkivaltaan. Usko, toivo, hakkaus -raportin mukaan 22 prosenttia nykyisessä parisuhteessa olevista naisista oli joskus parisuhteen aikana kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai uhkailua. Väkivalta oli lähes aina ollut fyysistä väkivaltaa (20 % prosenttia ilmoitti kokeneensa fyysistä väkivaltaa), joten niiden osuus, joita oli pelkästään uhkailtu on hyvin pieni.

4 Tällaista lähestymistapaa, missä fyysinen ja henkinen väkivalta erotellaan toisistaan, on kritisoitu feministisen tutkimuksen piirissä lähestymistapana, joka on tekokeskeinen eikä ota huomioon naisten kokemusta ja itseymmärrystä (esim. Nyqvist 2001, 86; Bograd 1988, 20–21; Yllö 1988, 33–40). On esitetty, että naiset kuvaavat mieluummin sitä, miltä heistä tuntui, kuin mitä heille tapahtui.

kaan sidottuina, jolloin tarkasteluun mukaan tulee se kulttuuri ja sosiaalinen ympäristö, jossa naiset elävät. (vrt. Husso 2003, 47–50.)

Tämän yhteenvetoartikkelin johdanto-osassa kuvaan aluksi tutkimusprosessiani ja sitä, mihin teoreettisiin keskusteluihin tutkimukseni linkittyy. Sen jälkeen esittelen, miten naisiin kohdistuva väkivalta määriteltiin sosiaalisesti ongelmaksi Suomessa ja miten käyttämäni Naisen turvallisuus 1997 -tutkimus on ollut mukana tässä määrittelyprosessissa. Lopuksi kuvaan tutkimuksen rakennetta esittelemällä artikkelit, joihin väitöskirjani perustuu ja kuvaamalla yhteenvetoartikkelin sisällön.

1.2 Tutkimusprosessi

Feministisessä keskustelussa on pohdittu paljon tiedon ja tiedon tuotannon valtaa ja merkitystä (esim. Braidotti 1994; Haraway 1991; Harding 1986 ja 1987). Feministisen tutkimuksen mukaan tieto ei ole koskaan täysin objektiivista, tutkijan kulttuurisista uskomuksista ja käytännöistä riippumatonta, vaan tutkija vaikuttaa tuottamaansa tietoon ja tieto rakentuu tutkimuskäytännöissä (Harding 1987). Naistutkimuksessa on perätty tutkimukseen moraliteettia, joka vaatii, että tutkijan on tunnistettava vastaajan ja tutkijan välinen ero osaksi tietämistään ja tunnettava vastuu siitä, mitä esittää tietona (Ronkainen 1999a, 117). Tämä tarkoittaa Marja-Liisa Honkasalon (1994, 15) mukaan sitä, että tutkija tunnistaa lähtökohtansa ja sitoumuksensa, pohtii kysymyksenasettelunsa, käsitteidensä ja menetelmiensä rajoja ja pystyy siten tehdessään kontekstualisoimaan väitteensä.

Oma tutkimukseni pohjautuu kyselyaineistoon, jonka juuret ovat syvässä viktinologisessa tutkimusperinteessä, enkä voi täysin irtisanoutua tästä perinteestä, vaikka olenkin väitöskirjassani pyrkinyt tarkastelemaan väkivallan luonnetta ja sen merkityksiä (ks. *Complexity of Patterns of Violence*). Olen itse ollut mukana suunnittelemassa kyselylomaketta, vaikka lomaketta ei siinä vaiheessa suunniteltu oman väitöskirjani tarkoituksiin.

Väitöskirjani liittyy paitsi viktinologiseen keskusteluun, myös feministiseen keskusteluun väkivallasta ja ottaa kantaa siihen, miten parisuhteessa tapahtuva väkivalta sukupuolistuneena väkivaltana määriteltiin sosiaalisesti ongelmaksi Suomessa. Tutkimukseni liittyy myös siihen kansainväliseen metodologiseen keskusteluun, jossa on pohdittu naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimusta kyselymenetelmin. Naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimiseen erikoistuneet kyselyt yleistyivät maailmalla 1990 -luvun lopulla. Suomalainen tutkimus oli näistä ensimmäisiä. Tutkimukseni on osa Suomen Akatemian rahoittamaa projektia "The Violence of Sex: meanings, emotions, practices and policies of sexualised violence", jonka yhtenä tavoitteena on ollut tarkastella metodologisten valintojen vaikutusta tuotettuun tietoon sekä sitä, mikä on tutkijan positio suhteessa tutkimukseen ja sen tuloksiin. Keskustelua menetelmän valinnoista ja niiden vaikutuksesta tuotetun tiedon laatuun käydään myös työpaikallani Tilastokeskuksen Elinolot -yksikössä. Nämä tiedeyleisöt sekä feministiset tietoteoriat ovat antaneet minulle virikkeitä tar-

kastella surveyaineistosta tuotettua tietoa tutkijan ja tutkittavien tuottamana, aikaan ja paikkaan sidottuna tietona.

Naisen turvallisuus 1997 -tutkimus on osa laajempaa naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimusten sarjaa, joissa olen ollut mukana, ja jotka kaikki ovat ohjanneet omaa väitöskirjaprosessiani. Naisen turvallisuus 1997 -tutkimuksen toteuttamista ohjaamaan perustettiin ohjausryhmä, johon kuului ammattiauttajia eri organisaatioista ja järjestöistä (ks. Heiskanen & Piispa 1998, 1). Ohjausryhmä vaikutti paljon siihen, että kyselyn sisällössä otettiin huomioon väkivaltaa kohdanneiden naisten kokemuksia. Ohjausryhmältä opin paljon naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen vaikutuksista. Toinen, voimakkaasti aihealueeseen perehtymiseeni vaikuttanut tekijä on ollut teemahaastattelut, jotka teimme aineistonkeruun alussa parisuhteissaan väkivaltaa kokeneille naisille (ks. Heiskanen & Piispa 1998, 69). Haastattelemalla parisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneita naisia saimme tärkeää tietoa väkivallan sisällöstä ja väkivaltaisen suhteen dynamiikasta. Haastatteluiden yhteydessä testasimme myös kyselylomaketta ja pyysimme haastateltavia arvioimaan lomaketta ja kertomaan sen täyttämiseen liittyvistä ongelmista. Nämä haastattelut ovat paljolti vaikuttaneet väitöskirjani kysymyksenasetteluihin ja tulosten tulkintaan, vaikka ne eivät ole olleet suoranaisesti väitöskirjani aineistoa. Lisäksi olen tutkimusprosessin edetessä osallistunut väkivaltaa kokeneiden naisten keskusteluryhmiin ja haastattelut ryhmiin kuuluvia naisia väkivallan määrittämisestä. Tehdessäni tutkimuksia naisiin kohdistuvan väkivallan kustannuksista ensin kansallisella tasolla ja sitten paikallisella kuntatasolla haastattelin lukuisia henkilöitä, jotka kohtasivat työssään väkivaltaa kokeneita naisia (Piispa & Heiskanen 2000; Heiskanen & Piispa 2002). Heidän kauttaan sain tietää, miten naisiin kohdistuva väkivalta näyttäytyy erilaisten auttajaorganisaatioiden työssä ja miten laajalle väkivallan vaikutukset ulottuvat yhteiskunnassa. Kaikki projektieni kautta tapaamani ihmiset ja käydyt keskustelut parisuhdeväkivallasta ovat omalta osalta vaikuttaneet tietämykseeni aiheesta ja näkyvät tiedostettuina tai tiedostamattomina prosesseina työssäni.

1.3 Naisiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan määrittely sosiaalisesti ongelmaksi

Naisiin kohdistuvan väkivallan määrittäminen sosiaalisesti ongelmaksi⁵ on Suomessa kulkenut kahden erillisen määrittelykierroksen kautta ja määrittely on tapahtunut muihin Pohjoismaihin verrattuna myöhään, vasta 1990-luvulla. Ensimmäisessä määrittelykierroksessa, 1970–80 -luvulla keskeisinä toimijoina olivat Naisasialiike Unioni sekä Ensi- ja turvakotien liit-

5 Tyypillisesti sosiaalinen ongelma määritellään asiantilaksi, jolla on tunnistettavissa oleva alkuperä, joka on uhka tai muodostaa mahdollisen uhan tietyille arvoille tai intresseille sekä joka on mahdollista poistaa tai ainakin haittoja voidaan vähentää ja löytää asiantilalle jonkinlainen ratkaisu (ks. Pehkonen 2003, 11).

to. Naisasialiitto Unionin sisällä toimi väkivaltaryhmä, joka nosti aktiivisesti esiin kysymystä naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tämä ryhmä keräsi ulkomaisten esimerkkien innoittamana kirjan suomalaisten naisten pahoinpitelykokemuksista 'Väkivalta avioliitossa' (Germain ym. 1978). Lisäksi Unionin väkivaltaryhmä järjesti naisille tiedostamisryhmiä väkivallasta ja julkaisi opaskirjansen kodeissaan pahoinpidellyille naisille. Ryhmä pyrki yhteiskunnallisella kritiikillään painostamaan lainsäätäjiä ottamaan naisiin kohdistuvan väkivallan huomioon lainsäädännössä (Pehkonen 2003, 41–46). Unionilaisten perustamien Naisten Apu -yhdistysten tavoitteena oli perustaa Suomeen ulkomaisen esimerkin ohjaamana feministiselle toimintamallille pohjautuvia turvakoteja.

1970-luvun lopulla Ensi Kotien Liitto otti naisiin kohdistuvan väkivallan määrittelijän roolin Suomessa. Taustalla oli liiton huoli oman toimintansa jatkuvuudesta, sillä 1970-luvulle tultaessa yksinhuoltajaäitien yhteiskunnallinen asema oli parantunut ja se heijastui myös ensikotien käyttöasteeseen. Ensi Kotien Liiton turvakotitoiminta alkoi projektiluonteisena, mutta vakiintui osaksi liiton toimintaa 1980-luvulla, ja liitto muutti nimensä vuonna 1987 Ensi- ja turvakotien liitoksi. Heti alusta lähtien Ensi- ja turvakotien liiton turvakotitoimintaa muovasivat lastensuojelullinen näkökulma, koko perheen huomioonottaminen ja yhteistyö muiden auttavien tahojen kanssa. (Pehkonen 2003, 46–50.) Pehkonen (2003, 57; ks. myös Julkunen 1997) mukaan 1970-luvulla Suomessa vallitsi voimakas tasa-arvoa korostava ilmapiiri eikä feministinen näkemys naisiin kohdistuvasta väkivallasta sukupuolten etujen ristiriitana näin ollen saanut vastakaikua. Ensi Kotien Liitto profiloitui sukupuolineutraaliksi, perheen etuja ajavaksi järjestöksi, jolla oli lisäksi takanaan sekä A-klinikkasäätiön ja Mielensterveysseuran tuki sekä toiminnan rahoittamisessa yhteyksiä Raha-automaattiyhdistykseen. Ensi Kotien Liitto teki selvän eron feministiseen ajatteluun ja painotti toiminnassaan perheenhoidon ja lastensuojelun näkökulmaa feministien painottamien naisen itsetunnon kohentamisen ja omatoimisuuden sijaan. Ensi Kotien Liitto pystyi hyödyntämään toiminnassaan julkisuutta paremmin kuin parisuhdeväkivaltaa terminä kannattanut Naisasialiitto Unioni, mikä oli yhtenä syynä sen kannattaman perheväkivaltakäsitteen juurtumiseen Suomessa. (Pehkonen 2003, 50–51.) Teuvo Peltoniemi (1984) tutkimuksillaan, jotka käsittelivät perheväkivaltaa ja Ensi Kotien Liitto, joka etsi toiminnalleen uutta suuntaa, vaikuttivat ensimmäisellä määrittelykierroksella voimakkaasti perheväkivaltakäsitteen omaksumiseen ja asian määrittelyyn sosiaalisiksi ongelmaksi.

1990-luvun alussa naisiin kohdistuvan väkivallan määrittelyssä alkoi Suomessa uusi kierros. Tuolloin kansainväliset sopimukset (CEDAW-sopimus 1986, YK:n julistus naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi 1993, YK:n neljäs naisten aseman kokouksen julistus Pekingissä vuonna 1995) ja Suomen sitoutuminen niihin loivat pohjaa naisliikkeen vaatimuksille. Keskeisenä toimijana oli valtionhallinnon elin, tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) ja siinä toimiva väkivaltajaosto. Väkivaltajaosto laati naisiin koh-

distuvasta väkivallasta mietinnön. Sen yhtenä osiona oli ehdotus väkivaltaa kuvaavan tilastoinnin ja tutkimuksen kehittämistä, jotta tiedot silloista paremmin kuvaisivat naiseen kohdistuvaa väkivaltaa. Kansainvälisiin sopimuksiin sitoutuminen oli herättänyt tarpeen saada perustietoa ilmiöalueen yleisyydestä Suomessa. (Väkivaltajaoston mietintö 1991, 129–130.)

Myös Suomen hallituksen laatimassa tasa-arvo-ohjelmassa mainittiin tarve saada tietoa väkivaltaongelman laajuudesta, haitoista ja kustannuksista (Pekingistä Suomeen ...1997, 42–49). Jo ensimmäisellä määrittelykierröksellä oli havaittu yhdeksi vaikeudeksi asian esille nostamiseen se, ettei naiseen kohdistuvasta väkivallan yleisyydestä ollut riittävästi tilastotietoa (Germain ym. 1978, 127–129). Tasa-arvoasian neuvottelukunta ja Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittivat Tilastokeskuksen tekemän tutkimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan yleisyydestä, ja tulokset julkaistiin vuonna 1998 raportissa Usko, toivo, hakkaus (Heiskanen & Piispa 1998). Tutkimuksen tulokset ovat omalta osaltaan olleet määrittämässä naiseen kohdistuvaa väkivaltaa sosiaalisena ongelmana. Aiheen esiin nostamisen eteen työskennelleet olivat aikaisemmin törmänneet asenteisiin, joiden mukaan kyseessä oli yksittäisiä ihmisiä koskettava ongelma, jonka määrää feministit olivat paisutelleet. Tutkimus osoitti, että kyseessä on laajaa ihmisjoukkoa koskeva ongelma, jota ei voinut enää sivuuttaa. Usko, toivo, hakkaus -raportin merkitys naiseen kohdistuvan väkivallan vastustamistyössä on arvioitu korkealle ja tuloksia on käytetty laajasti väkivallan ehkäisytyössä (Pehkonen 2003, 97).

1990-luvun puolivälin paikkeilla naiseen kohdistuvan väkivallan yhteiskunnallisessa määrittelyssä tapahtui läpimurto. Aiheen tiimoilta käynnistyi lukuisia väkivallan eri osapuolille suunnattuja palveluja (mm. Lyömätön Linja 1993, Raiskauskriisikeskus Tukinainen 1994). Lisäksi vuosina 1998–2002 Stakesissa toimi Naiseen kohdistuvan väkivallan ja prostituution ehkäisyhanke, jonka tehtävä oli välittää tietoa, järjestää koulutusta väkivaltatyötä tekeville ja kehittää tukipalveluja väkivallan kohteeksi joutuneille. Ajanjaksolla tehtiin lainsäädäntöön muutoksia naiseen kohdistuvan väkivallan osalta (raiskaus avioliitossa kiellettiin vuonna 1994, yksityisellä paikalla tehty pahoinpitely tuli yleisen syytteen alaiseksi vuonna 1995, laki lähestymiskiellosta säädettiin 1999⁶) ja Suomen Akatemia myönsi tutkimusrahoja sukupuolistuneen väkivallan tutkimiseen. (ks. myös Pehkonen 2003, 86–101.)

Suomessa käsite "naiseen kohdistuva väkivalta" omaksuttiin verrattain myöhään muuhun maailmaan verrattuna. Silloinkin, 1990-luvulla, käsite tuli Suomeen paljolti kansainvälisten sopimusten kautta. Monissa muissa maissa käsite omaksuttiin jo toisen aallon feminismiin myötä 1960–70 -luvuilla. Vielä 1960-70 -luvuilla Suomessa sukupuolten välinen ero piilotettiin vaatimukseen samanlaisista mahdollisuuksista molemmille sukupuolil-

6 Ruotsissa raiskaus avioliitossa kiellettiin jo vuonna 1962, pahoinpitely tuli yleisen syytteen alaiseksi vuonna 1982 ja lähestymiskiello tuli käyttöön vuonna 1988.

le. Esimerkiksi tasa-arvoasiain neuvottelukunnan toiminnassa tämä näkyi tuona aikana vaatimuksina naisten ja miesten samanarvoisuudesta työmarkkinoilla ja koulutuksessa muun muassa samanpalkkaisuusvaatimuksissa. Vasta 1980-luvulla alettiin pyrkiä samanarvoisuuteen erojen huomiointonottamisen kautta (Holli 1995, 23–24). Suomalaisen hyvinvointivaltion haluttomuus puuttua naisen ruumiin oikeuksiin raiskauksen, parisuhdeväkivallan, seksuaalisen häirinnän ja prostituution alueilla voi Raija Julkusen (1997, 58–60) mukaan johtua suomalaisten haluttomuudesta nostaa esiin sukupuolten välisiä konflikteja yleisen tasa-arvoneutraalin ajattelutavan rinnalle. Naisiin kohdistuvan väkivallan esiin nostaminen poliittisella tasolla vaatii yhä selkeämmin naisten mobilisoitumista naisina ja kysymysten tematisointia sukupuolten välisinä konflikteina, mikä eittämättä johtaa miesten vallan ja oikeuksien kyseenalaistamiseen. Kyseessä ei ole enää vain naisten oikeuksien lisäämisestä päättää omasta ruumiistaan, kuten abortissa. Suomalainen sukupuolineutraali kulttuuri korostaa yhteisymmärrystä ja pyrkii välttämään konflikteja ja yhteenottoja (Rantalaiho 1994, 26).

Toisena syynä siihen, miksi naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä kysymyksiä on ollut vaikea nostaa esiin Suomessa, Julkunen (1997, 58–60) näkee pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin, joka ei ole yksilön etuja ajava vaan kansalaisten tasa-arvoa toteuttava valtio. Tällöin sellaiset kysymykset kuten prostituutio nähdään enemmän huono-osaisuuskysymyksenä kuin naisiin kohdistuvana väkivaltana. Esimerkiksi amerikkalainen yhteiskunta poikkeaa pohjoismaisesta monessa suhteessa. Amerikkalaisessa kulttuurissa sukupuoli on tärkeä osa identiteettiä/subjektiviteettiä eikä sukupuolten välistä konfliktia vältellä. Poliittinen kulttuuri ja tyyli rakentuvat ryhmille ja liikkeille, ja kulttuuri suosii yhteenottoja ja konflikteja. Poliittikka rakentuu tehokkaiden ja suhteellisten autonomisten intressiryhmien toimintaan. Amerikkalainen kulttuuri nojaa yksilönvapauksiin, eikä luokkien tasa-arvoon, mutta yksilöt nähdään intressiryhminä. Lisäksi poliittiseen kulttuuriin kuuluu hakea ratkaisuja tuomioistumista. Amerikkalainen naisliike on alusta alkaen säilyttänyt autonomisen luonteensa. Se kykeni käyttämään julkisuutta tehokkaasti hyväkseen, ja naiset vaativat lakia suojelemaan naisten elämää ja ruumista miesten väkivaltapotentialia vastaan.

Pohjoismaiseen valtiofeminismiin liittyy Anna Maria Hollin (2003, 11) mukaan se, että valtio nähdään naisten liittolaisena eikä vihollisena naisten aseman parantamiseen pyrkivissä hankkeissa. Sukupuolineutraalia tasa-arvoajattelua ei ole siksi haluttu kyseenalaistaa. Lisäksi tähän suomalaisen naisen tasa-arvoisuutta ja vahvuutta korostavaan kulttuuriin ei sovi ajatus naisesta uhrina (Nousiainen 1998, 46). Suomalaisen yhteiskunnan sukupuolineutraaliuden juuret ulottuvat viime vuosituhannen alkuun. Suomessa kansalaisyhteisöjen ja poliittisten oikeuksien ajaminen ovat liittyneet tiiviisti toisiinsa viime vuosituhannen alussa, ja miehet ja naiset saivat poliittiset oikeutensa samanaikaisesti. Tämä feminismin ja nationalismin liitto on Hollin (2003, 11) mukaan yhtenä selityksenä suomalaiselle sukupuolineutraaliudelle. Kun naiset 1900-luvun alussa pyrkivät mukaan poliittiseen pää-

töksentekoon, he ottivat hoidettavakseen hoivan, huolenpidon ja kasvatuksen alueet eli niin sanotun yhteiskunnallisen äitiyden. Näin naisten poliittisen toiminnan katsottiin täydentävän, ei haastavan, jo olemassa olevaa järjestelmää, jolloin he eivät uhanneet miesten valta-asemia. (Kuusipalo 1999, 57; Rantalaiho 1994, 23). Liisa Rantalaiho (1994, 24) näkee yhteiskunnallisen äitiyden neuvotteluun liittyvän haluttomuuden koskea sukupuolten väliseen hierarkiaan ilmauksena konfliktien välttämisestä. Julkusen (1999, 99) mukaan suomalaisessa sukupuolisovussa ei sukupuolta "konfliktoida vaan se eletään sävyisästi".

1.4 Tutkimuksen rakenne

Artikkelit ja niiden tutkimuskysymykset

Väitöskirjani koostuu neljästä artikkelista, joissa olen analysoinut naisten kokemaan parisuhdeväkivaltaan yhteydessä olevia tekijöitä, väkivallan luonnetta ja sen esiintymismuotoja. Lisäksi olen arvioinut, miten hyvin tutkimuksessa käytetty väkivallan määritelmä on tavoittanut vastanneiden kokemuksia ja kuinka menetelmä on vaikuttanut naisiin kohdistuvasta väkivallasta tuotettuun kuvaan. Olen kuvannut eri-ikäisten naisten väkivaltakokemusten ja niiden saamien merkitysten eroja, ja näin pyrkinyt etsimään selityksiä nuorten naisten väkivaltakokemusten yleisyydelle.

Ensimmäisessä artikkelissa *Modernisaation paradokseja. Nuorten naisten kokemaa parisuhdeväkivaltaa Suomessa* tarkastelin logistisen regressioanalyysin avulla, mitkä elämäntilanteeseen liittyvät tekijät olivat yhteydessä naisiin kohdistuvaan parisuhdeväkivaltaan ja mitkä näistä tekijöistä liittyivät erityisesti nuorten naisten kokemuksiin. Esittelin artikkelissa niitä perinteisiä tekijöitä, joiden on aikaisemmissa, erityisesti angloamerikkalaisissa tutkimuksissa todettu liittyvän parisuhdeväkivaltaan, ja analysoin, ovatko samat tekijät tärkeitä myös Suomessa. Elämäntilanteeseen liittyvät tekijät, kuten parisuhteen perustaminen, äitiys, pienten lasten hoitaminen kotona ja näihin liittyvät ristiriidat eivät olleet yhteydessä väkivallan esiintymiseen. Nuorten naisten elämäntilanteessa ja valinnoissa oli tulosten mukaan tapahtunut muutoksia vanhempiin verrattuna, mutta nämä muutokset eivät vastoin ennako-oletuksia selittäneet heidän väkivaltakokemuksiaan. Tuloksia analysoitaessa tarkastelin myös, esiintyykö väkivaltaa useammin parisuhteissa, joissa naiset ovat haastaneet parisuhteen perinteistä hierarkiaa. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, kun naisen kuukausittaiset ansiotulot ovat korkeat miehen ollessa työtön. Muuttujatasolla tarkasteltuna näillä tekijöillä ei ollut yhteyttä väkivallan yleisyyteen parisuhteessa. Myöhemmässä artikkelissa (*Complexity of Patterns of Violence*) erotui kuitenkin muista väkivallan luonnehdinnoista nuorten naisten ryhmä, joka rikkoi perinteistä hierarkiaa viettämällä aktiivista sosiaalista elämää parisuhteen ulkopuolella esimerkiksi käymällä ravintoloissa. Jälkikäteen tarkasteltuna tästä olisi pitänyt käsitellä enemmän, sillä perinteisten roolien haastaminen voi tapahtua yhtä hyvin parisuhteen sisällä kuin ulkopuolella.

Tulokset osoittivat, että väkivallan esiintyvyys parisuhteessa vaihtelee enemmän miehen kuin naisen käyttäytymisen mukaan. Naisen pahoinpitely parisuhteessa liittyi useimmiten miehen haluun kontrolloida vaimoaan ja miehen tuhoikäyttämiseen. Näiden lisäksi miehen usein toistuva alkoholin humalakäyttö, miehen lapsuuden kodista saama väkivallan malli sekä naisen nuori ikä lisäsivät väkivallan todennäköisyyttä yli kaksinkertaisesti. Keskimmäisellä ikäryhmällä (30–44 -vuotiaat) alle kymmenen vuotta kestäneissä liitoissa esiintyi väkivaltaa lähes kaksinkertainen määrä pidempään kestäneisiin liittoihin verrattuna. Äskettäin solmituissa parisuhteissa ei ollut väkivaltaa muita useammin. Sen sijaan kymmenen vuotta osoittautui rajapyykiksi, jonka jälkeen väkivaltaiset parisuhteet yleensä päättyvät eroon (ks. myös *Complexity of Patterns of Violence*). Nuorten naisten ryhmässä näiden edellä kuvattujen väkivaltaan yhteydessä olevien tekijöiden merkitys oli pienempi. Vaikka väkivalta on yleisintä nuorten parisuhteissa, kaikenikäisten naisten kokemana väkivalta perustui miehen kontrollihakuisuuteen; mies käytti väkivaltaa kontrollin ylläpitämiseksi ja saavuttamiseksi. Metodisesti artikkelin tuloksista voidaan vetää johtopäätös, ettei väkivaltaa pystytä selittämään pelkästään perinteisin tilastollisen tutkimuksen menetelmin, etsimällä erillisten muuttujien välisiä yhteyksiä. Tilastollinen tutkimus antaa hyvän yleiskuvan asiasta ja osoittaa tarkennusta kaipaavat kysymykset, mutta haluttaessa tietoa parisuhdeväkivallasta ja siitä, miksi erityisesti nuoret naiset joutuvat parisuhdeväkivallan uhreiksi muita useammin, on tutkittava myös kulttuurisia ja väkivaltaan liittyviä kontekstisia tekijöitä, ja näissä tapahtuneita muutoksia.

Toisessa artikkelissa *Complexity of Patterns of Violence Against Women in Heterosexual Partnerships* tarkastelin, millaisia erilaisia muotoja väkivalta voi saada parisuhteessa tyypittelemällä parisuhteiden todellisuutta. Tarkoituksena oli selvittää, miten nuorten naisten kokemana väkivalta poikkeaa vanhempien naisten kokemasta. Erottelin ryhmittelyanalyysin avulla kyselyaineistosta neljä tapaa, joilla väkivallan muodot ja sen seuraukset ilmenevät parisuhteissa. Ne perustuivat väkivallan vakavuutta, sen fyysisiä ja henkisiä seurauksia ja kestoa kuvaaviin ulottuvuuksiin. Rakentamastani neljästä väkivallan luonnehdinnasta yleisin oli väkivalta, jota nimitän *episodiksi menneisyydessä* (39 %). Väkivalta oli tässä ryhmässä useimmiten ollut lievää, siitä ei juurikaan aiheutunut vammoja ja henkiset seuraukset olivat vähäisiä. Toiseksi yleisintä aineistossani oli *lyhyt väkivallan historia* (33 %). Tämä oli erityisesti nuorten naisten, 18–29 -vuotiaiden, kokemana väkivaltaa, kun taas muut väkivallan luonnehdinnat olivat tyypillisempiä vanhemmille. Väkivalta oli alkanut verrattain äskettäin, useimmiten vasta muutama vuosi sitten. Näyttäisi myös siltä, että väkivalta jatkuisi näissä suhteissa edelleen. Väkivalta oli luonteeltaan vakavaa, ja sen tyypillisiä muotoja olivat lyöminen, potkiminen, kuristaminen ja seksuaalinen väkivalta. Kuitenkaan väkivallasta ei ollut aiheutunut vakavia fyysisiä vammoja. Miehen kontrollilla ei ollut niin suurta osuutta kuin muissa väkivaltaisissa suhteissa. Mies ei pyrkinyt eristämään naista ulkopuolisesta maailmasta, vaan nainen jatkoi sosiaalista elämää parisuhteen ulko-

puolella. Aineistossa esiintyviä harvinaisempia väkivallan luonnehdintoja olivat *henkinen piina* (18 %) ja *parisuhdeterrori* (10 %). Näille molemmille oli luonteenomaista, että väkivalta oli alkanut kauan aikaa sitten, keskimäärin 5–10 vuotta sitten ja se oli saanut rajujakin muotoja sekä aiheuttanut vakavia vammoja. Henkisessä piinassa miesten harjoittama kontrolli ja alistaminen olivat vuosien kuluessa ottaneet yhä suuremman roolin, mikä ei välttämättä tarkoita sitä, että fyysinen väkivalta olisi täysin loppunut. Parisuhdeterrori kuvaa pitkään jatkunutta miehen kaikkinaista naisen elämän hallintaa fyysisen väkivallan, kontrollin ja alistamisen keinoin. Nämä naiset olivat kaikkein alistetuimmassa asemassa. He olivat vähän koulutettuja, taloudellisesti heikossa asemassa, heidän joukossaan oli muita enemmän niitä, jotka käyttivät runsaasti alkoholia ja heillä oli vähiten vaihtoehtoja oman elämänsä hallintaan.

Aineiston perusteella nuoret naiset olivat väkivallan suhteen erilaisessa asemassa kuin vanhemmat naiset; nuoremmilla oli paremmat resurssit toimia väkivaltaisissa parisuhteissaan, eikä väkivalta ollut kestänyt vielä pitkään, joten sen vaikutukset naisen psyykkiseen ja sosiaaliseen elämään ja käsityksiin itsestään olivat oletettavasti lievemmat. Väkivallan merkitykset naisen elämässä vaihtelivat suuresti sen mukaan, millaiset resurssit sen kohteena olevalla naisella oli vastata väkivaltaan, millaista väkivalta oli luonteeltaan ja millaisessa elämäntilanteessa nainen eli.

Kolmannessa artikkelissa *Age and Meanings of Violence. Women's Experiences of Partner Violence in Finland* tarkastelin väkivallan kokemuksia ja merkityksiä ottaen iän tarkastelun sosiaaliseksi ja kulttuuriseksi kontekstiksi. Tarkastelu piti sisällään sen, miten väkivallan kokeminen, väkivallan fyysiset ja henkiset seuraukset vaikuttavat sille annettaviin merkityksiin. Artikkelin keskeisenä kysymyksenä oli, ovatko nuoret naiset herkempiä tunnistamaan kokemansa väkivallan parisuhteessa ja ilmoittavatko he sen herkemmin tutkimuksessa. Tulokset osoittivat, että nuoret naiset ilmoittavat surveyssä lievempää väkivaltaa kuin muut. He siis nimesivät kokemansa väkivallaksi, vaikka heidän ilmoittamasta väkivallasta oli harvemmin aiheutunut fyysisiä seurauksia ja heidän kyselyssä ilmoittamansa väkivallan muotojen mukaan arvioitu lievempi väkivalta oli kaksi kertaa muita naisia useammin sellaista, josta ei ollut aiheutunut lainkaan fyysisiä seurauksia. Nuoret naiset keskustelivat kokemastaan väkivallasta muita useammin sekä ulkopuolisten että puolisonsa kanssa. Tämä yhdessä sen seikan kanssa, että nuoret keskustelivat sensitiivisistä aiheista, kuten seksuaalisuudesta ja parisuhteen ongelmista muiden kanssa, viittaa sukupolvien välisiin muutoksiin väkivallan merkityksissä. Tässä yhteydessä on kuitenkin muistettava, että väkivallan kokeminen voi muuttaa naisten käsityksiä väkivallasta sekä itsestään. Kaikki naiset eivät välttämättä tunnista lievempiä väkivallan muotoja silloin, kun väkivalta on toistuvaa. Toinen ja kolmas artikkeli selvittivät niitä väkivaltaan liittyviä kulttuurisia ja kontekstisia kysymyksiä, jotka ensimmäinen artikkeli jätti avoimiksi. Näissä artikkeleissa selvitettiin, miten nuorten naisten väkivallan kokemukset poikkesivat vanhempien kokemuk-

sista, miten väkivallan kokeminen vaikuttaa merkityksiin ja miten sosiaaliset ja kulttuuriset muutokset voivat vaikuttaa väkivallan tunnistamiseen.

Neljäs artikkeli *Violence against women as conveyed by surveys – the Finnish case* keskittyi selvittämään, miten aineiston menetelmälliset valinnat ovat vaikuttaneet tutkimuksen tuottamaan kuvana, jonka mukaan väkivalta parisuhteessa kohdistui erityisesti nuoriin naisiin. Tarkastelin artikkelissani kyselyssä käytettyä parisuhdeväkivallan määritelmää ja niitä tapoja, joilla kyselyssä pyrittiin ottamaan väkivallan sukupuolispesifiys huomioon ja helpottamaan väkivaltatapauksen muistamista. Parisuhdeväkivallan määrittely kyselyssä ei rajoitu pelkästään siihen spesifiin kysymykseen, jolla väkivallan kohteeksi joutumista kysytään, vaan tutkimuksen esittely ja kyselyssä mukana olevat muut kysymykset ohjaavat vastaajia ajattelemaan, mitä väkivallalla tutkimuksessa tarkoitetaan. Analysoin artikkelissani parisuhdeväkivaltakysymykseen vastaamatta jättämistä. Vastaamatta jättäminen kertoo siitä, kuinka hyvin käytetty väkivallan määritelmä on tavoittanut erilaisiin väestöryhmiin kuuluvien naisten väkivallan kokemukset. Erityisesti vanhemmat, vähemmän koulutetut naiset, ja ne, joista parisuhteeseen liittyvistä asioista oli vaikeaa ja häpeällistä puhua, olivat jättäneet vastaamatta väkivaltaa selvittäneeseen kysymykseen. Tutkimus tavoitti parhaiten nuorten naisten väkivaltakokemukset.

Väitöskirjan tekijän on valittava kirjoittaako hän monografian ja artikkeliväitöskirjan. Ryhdyin tekemään väitöskirjaani artikkeleiden muodossa, sillä erillisten artikkeleiden kirjoittaminen mahdollisti aineiston tarkastelun eri näkökulmista. Pidän tätä tärkeänä, koska halusin tarkastella mitä surveyaineisto pystyy kertomaan väkivallan merkityksistä ja millaista kuvaa se tuottaa parisuhdeväkivallasta sitoutumatta lähtökohtaisesti yhteenkään näkökulmaan. Olen tutkimuksessani analysoinut nuorten naisten parisuhdeväkivaltakokemuksia sekä perinteisin tilastoanalyysin keinoin pyrkien etsimään yhteyksiä kulloinkin tarkastelun kohteena olevien asioiden välillä (*Modernisaation paradokseja; Violence against women as conveyed by surveys*) että aineistoa kuvaillen (*Complexity of Patterns of Violence; Age and Meanings of Violence*). Olen tarkastellut aineistoa mahdollisimman monesta eri näkökulmasta, kokeillut ja testannut aineiston rajoja. Kysymyksenasetteluni on sallinut tämän, koska tarkoitukseni ei ole ollut etsiä väkivallan tai väkivallan kohteeksi joutumisen syitä, vaan tarkastella väkivaltaan liitetyjä merkityksiä ja väkivallasta kertomisen tapoja kyselyaineistossa. Työskentelytapani voisi kutsua aineiston mallittamiseksi (Marsh 1982, 73-84; ks. myös Ronkainen 1999a, 129), jolloin aineistosta etsitään systematiikkaa kysymyksiin vastaamisessa.

Yhteenvedoartikkelin rakenne

Pohdin yhteenvedoartikkelissani yhtäältä naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimuksen metodologisia kysymyksiä, toisaalta väkivaltailmiötä itseään, ja sitä, miten nämä kaksi asiaa vaikuttavat toisiinsa. Parisuhteessa tapahtuva väkivalta on sensitiivinen tutkimusaihe, eikä metodologisia kysymyksiä

voi tarkastella erikseen, ottamatta huomioon sitä, millaisia seurauksia väkivaltaisessa parisuhteessa elämisellä on, ja miten väkivalta vaikuttaa naisten käsityksiin itsestään, parisuhteesta ja väkivallasta ja miten se näkyy tavassa, jolla vastataan kyselyyn.

Tarkastelen surveyn tuottamaa kuvaa naisiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta eletyn elämän kuvauksina ja tulkintoina, jolloin toimijuuden käsitteestä tulee tutkimukseni kannalta keskeinen analyttinen väline. Luvussa 2 esittelen, miten ymmärrän toimijuuden tutkimuksessani. Tässä luvussa käsittelen myös ikää ja sukupolvea suhteessa toimijuuteen ja omaan tutkimukseeni.

Tutkittaessa naisiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa sukupuolistuneena väkivaltana viitataan väistämättä feministiseen tutkimukseen. Käytän tutkimuksessani hyväksi sitä, miten feministisessä väkivallan tutkimuksessa on käsitelty naisiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa, sen liittymistä maskuliiniseen vallankäyttöön sekä sitä, miten väkivaltaisessa parisuhteessa eläminen muokkaa käsityksiä väkivallasta ja parisuhteesta. Feministisen väkivallan tutkimuksen vaikutukset naisiin kohdistuvan väkivaltaan erikoistuneiden kyselyiden syntyyn ja sisältöön ovat merkittävä osa metodologista tarkasteluani. Luku 3 käsittelee näitä asioita, sekä sitä, miten väkivallan määritelmä on rakentunut historiallisesti ja kulttuurisesti.

Luvussa 4 jatkan naisten toimijuuden reflektointia aineistossani. Tarkastelen, millaisessa sosiaalisessa ja kulttuurisessa kontekstissa naiset tunnistavat ja nimeävät parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Tarkastelen ensiksikin sitä, miten yhteiskunnallinen toimijuus on tehnyt tilaa naisen ruumiilliselle itsemäärämisoikeudelle ja miten tämä keskustelu vaikuttaa väkivallan tunnistamiseen. Toiseksi tarkastelen sitä, miten äitiys, hoiva ja vahvuus voivat estää väkivallan tunnistamista ja nimeämistä parisuhteessa ja voimistaa väkivaltaiisiin parisuhteisiin sitoutumista sekä millaisia sukupolvittaisia muutoksia suhtautumisessa naiseuteen on havaittavissa. Kolmantena tarkastelun kohteena on se, miten väkivalta parisuhteessa vaikuttaa väkivallalle annettuihin merkityksiin. Kysyn myös, miten parisuhteeseen liitetyt merkitykset ovat muuttuneet modernisaation myötä.

Yhteenvetoartikkelin keskeisenä teemana on surveymenetelmän tarkastelu keinona tutkia ja tavoittaa väkivaltaa. Menetelmän osalta pohditaan sellaisia seikkoja, kuten kykeneekö survey tavoittamaan sellaista sensitiivistä aihetta kuin naisiin kohdistuva väkivalta, millainen on surveyn puhemaailma ja millaisen kuvan parisuhdeväkivallasta survey tuottaa. Tätä kuvaa rakentaessani käytän hyväksi ajatusta surveystä tutkijan ja tutkittavan välisenä vuorovaikutuksena. Toimijuuden käsite on keskeisenä tarkastelussa. Nämä teemat muodostavat luvun 5 sisällön. Luvussa 6 vedän yhteen tutkimukseni tulokset ja pohdin niitä haasteita, joita naisiin kohdistuva väkivalta asettaa yhteiskuntapolitiikalle.

2 Toimijuus

Olen artikkeleissani tarkastellut parisuhdeväkivaltaan liitettyjä merkityksiä. Tarkastelut ovat osoittaneet, että ymmärtääksemme uhrin väkivallalle antamia merkityksiä on väkivaltaa tarkasteltava sosiaalisessa ja kulttuurisessa kontekstissään. On otettava huomioon se, miten väkivallan kokeminen ja väkivaltaisessa parisuhteessa eläminen vaikuttavat sekä uhriin että väkivallan tekijään ja siihen ymmärrykseen, mikä heillä on tapahtumista. Artikkeleitani yhdistävänä punaisena lankana on kulkenut merkitysten ja kokemusten siirtyminen surveyvastaamiseen ja sen pohdinta, miten survey pysyy tavoittamaan sellaisen monimutkaisen ja sensitiivisen aiheen kuin parisuhteessa tapahtuvan väkivallan (ks. feministinen kritiikki luku 3).

Vastatessaan väkivaltaa koskevaan lomakkeeseen vastaajat kertaavat omia kokemuksiaan ja pohtivat, vastaavatko ne tutkijan väkivallaksi määrittelemiä tekoja. He myös arvioivat, kuinka paljon haluavat elämästään kertoa tutkijalle. Vastaamiseen liittyvää tapahtumaketjua kuvataan surveyn vastaamista selvittäneissä tutkimuksissa nelivaiheiseksi prosessiksi, jonka vaiheet ovat kysymyksen ymmärtäminen ja tulkinta, kysytyn asian mieleen palauttaminen ja arviointi, vastauksen muotoileminen ja varsinainen vastaaminen (Sudman ym. 1996; ks. myös Tourangeau ym. 2000; Groves 1989, 408; Sparks 1983, 65–66). Vastaajan myönteistä vastausta väkivaltaa kartoittaneeseen kysymykseen edeltää, että väkivalta on tapahtunut ja että vastaaja on tunnistanut ja nimennyt sen tapahtumahetkellä väkivallaksi, jotta hän voi palauttaa sen vastaushetkellä mieleensä. Osa tapauksista jää ilmoittamatta kyselyssä, koska vastaaja on nimennyt ne muuksi kuin väkivallaksi, esimerkiksi tappeluksi (Sparks 1983, 65 ja 72). Nimeäminen voi tapahtua vastaamishetkelläkin. Lukiessaan kyselylomakkeella olevaa väkivaltakysymystä, jossa tutkija on määritellyt, millaisia tekoja hän väkivallalla tarkoittaa, vastaaja muistaa oman kokemuksensa ja havaitsee sen täyttävän kysymyksessä määritellyt ehdot. Väkivaltakysymyksen vihjesanojen tehtävänä on paitsi palauttaa kokemus vastaajan mieleen myös kertoa, mitä väkivallalla tarkoitetaan. Ennen väkivaltakokemuksestaan ilmoittamista vastaaja voi vielä arvioida antamansa tiedon vaikutuksia tai sopivuutta eli päättää, vastaako totuudenmukaisesti vai ei (Sudman ym. 1996, 74; Tourangeau ym. 2000, 14). Vastaajat siis refleктоivat eli peilaavat vastaamistilanteessa omaa kokemusmaailmaansa kyselylomakkeen maailmaan ja pohtivat, sopivatko ne yhteen. Samalla vastaamisen kautta määritellään omaa kokemusta ja annetaan sille merkitys. Lähestyn tätä oman kokemuksen refleктоimista kyselylomakkeelle toimijuuden käsitteen kautta.

Toimijuus rakentuu Suvi Ronkaisen (1999a, 95) mukaan siitä, miten subjektiviteetin sukupuolistuneisuus ja sukupuolitettu ruumis 'resonoivat' kokemuksellisesti kyselylomakkeella kysytyihin asioihin ja kyselylomakkeen luomaan puheen tilaan. Subjektiviteetti muotoutuu elettyinä maailmansuhteena, merkityksiin kiinnittymisenä ja kiintymisenä, tilanteissa rakentuvana ja ne ylittävänä jatkuvuutena. Yhtenä merkityksellisenä elämää

ja sen kokemisen tapaa määrittävänä erotteluna on sukupuoli. Ihmisten toiminnallinen suhde maailmaan määrittyy eri tavoin sen mukaan, ovatko he miehiä vai naisia (Ronkainen 1999a, 42–54). Tyyli kuvaa subjektiviteettia parhaiten. Toimijuus on käsitteenä lähellä subjektiviteettia, mutta sen voisi määritellä oman kokemuksen reflektoinniksi. (Ronkainen 1999a, 95.) Tällainen oman kokemuksen reflektointi ja arviointi liitetään postmodernissa keskustelussa laajemmin osaksi identiteetin rakentamista. Identiteetin rakentamista eivät enää suoraan ohjaa perinteiset normit, vaan omaa itseä arvioidaan ja rakennetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja tekemällä erilaisia elämänvalintoja (Giddens 1991; ks. myös Ahponen & Marttinen 1997). Näin ollen kyselyyn vastaamiseen ei tule mukaan vain vastaajan subjektiviteetti ja käsitys itsestä sekä mitkä ovat ne väkivallan ja parisuhteen kokemukset, joiden pohjalta hän kyselyyn vastaa, vaan myös kulttuurissa vallitsevat normit ja käsitykset väkivallasta (ks. Hydén 1995, 51).

Anthony Giddens (1984, 97–101) käsittää toimijuuden toimimisen jatkuvana virtana. Toiminta ei viittaa sarjaan yksittäisiä tekoja, jotka yhdistyvät yhdeksi kokonaisuudeksi vaan se käsittää ”jatkuvan sarjan fyysisten henkilöiden todellisia tai toteutettavaksi harkittuja kausaalisia toimenpiteitä, joilla nämä henkilöt vaikuttavat maailmassa ilmenevien tapahtumien muodostamaan jatkuvaan prosessiin”. Toimintaan liittyy aina sen luonnetta pohtiva tarkkailu. Tarkkailu viittaa inhimillisen toiminnan tavoitehakuisuuteen, korostaen toiminnan tarkoituksellisuutta. Inhimilliseen toimintaan liittyy rutiininomaisesti jonkinasteinen tarkoituksellisuus, mikä ei kuitenkaan merkitse sitä, että toimijoilla olisi aina selvät, tietoisesti määritellyt tavoitteet mielessään toiminnan aikana. Toiminnan arviointi tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön ja sen normien kanssa. Toimijat tarkkailevat muiden toimintaa ja suhteuttavat samalla omat tekonsa toisten toimintaan sekä kohdemaailmaan. Yhtenä inhimillisen toiminnan piirteenä on jälkikäteisselitettävyyys eli toimijat voivat jälkikäteen tarjota toiminnastaan selityksiä, jotka nojaavat samaan tietovarantoon, jota he käyttivät hyväkseen toimintojensa tuottamisessa ja uusintamisessa. Käyttäytymistä pohtiva tarkkailu tapahtuu paitsi käytännön tietoisuudessa, myös tiedostamattomien motiivien, sisäistettyjen normien ja sääntöjen puitteissa. Toiminta ja toiminnan arviointi ovat sidottuja tiettyyn aikaan ja rakenteeseen. Giddens (1984, 123) huomauttaa, että se, mitä toimija pitää pätevänä, historiallisesti ja toimintapaikkansa suhteen määritettynä, muuntuu ja menettää asteittain merkitystään toiminnan perustana, kun siirrytään uusiin yhteiskunnallisiin tilanteisiin, jotka ulottuvat paljolti yli toimijan oman päivittäisen toimintapiirin.

Naistutkimuksessa naisten toimijuutta on perinteisesti tarkasteltu suhteessa valtaan ja poliittiseen toimintaan. Tästä näkökulmasta on Suomessa tehty tutkimusta muun muassa naisjärjestöjen merkityksestä naisten yhtäläisten kansalaisyhteisöjen, kuten äänioikeuden tai opiskeluoikeuden saavuttamiseksi sekä tasa-arvon edistämiseksi. Toimijuus on aina jossain määrin sidoksissa vallan rakenteisiin, mutta se ei ole kuitenkaan niiden määrää-

mää. Naisilla on mahdollisuus neuvotella asemastaan suhteessa olemassa oleviin rakenteisiin. Naisten toimijuuden näkeminen riippuu myös näkökulmasta. Jos naisten toimintaa tarkastellaan ainoastaan virallisten instituutioiden ja muodollisten toimintamekanismien näkökulmasta, suuri osa naisten epävirallisempaa ja epäsuoraa vaikutusvaltaa ja toimijuutta jää näkymättömäksi. Naiset ovat vaikuttaneet arjen, perheen ja kansalaisyhteiskunnan alueella epävirallisesti, välillisen vaikutusvallan kautta. Tällainen toimijuus näkyy tutkimuksissa siinä, miten naiset ovat vastustaneet vallitsevia normeja, arvoja ja hierarkioita ja joko kieltäytyneet niistä tai muuttaneet niiden merkitystä. (Koivunen 1996a, 65–84.)

2.1 Toimijuus, ikä ja sukupolvi

Aika ja paikka, se milloin ja missä synnymme ja elämme, antavat raamit sille, millaisten ajattelutapojen ja käsitteiden varassa jäsenämme itseämme. Näin ajatellen ruumiillinen toimija on aina suhteessa aikaan ja paikkaan. (Ronkainen 1999a, 205.) Tämä tarkoittaa paitsi sitä, että eri ajankohtina syntyneillä naisilla on erilaiset yhteiskunnalliset mahdollisuudet toimia väkivaltaisessa parisuhteessa, myös sitä, että he muodostavat käsityksiä itsestään, naiseudestaan, parisuhteestaan ja väkivallasta erilaisten sosiaalisten ja kulttuuristen ehtojen sallimissa rajoissa. Esimerkiksi kaikkina ajankohtina ei seksuaalisuuteen ja parisuhteeseen liittyvistä asioista ole ollut hyväksyttävää puhua. Ihmisten sijoittaminen sukupolviin on yksi tapa hahmottaa ajan ja paikan merkityksiä.

Tutkimusaineistoni naiset ovat syntyneet vuosina 1933–1979⁷. Tähän ajanjaksoon sisältyy monia yhteiskunnallisia muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet ajanjakson naisten elämään. 1900 -lukua voidaan luonnehtia naisten yksilöllistymisen, kansalaistumisen ja tasa-arvoistumisen vuosisadaksi. Viime vuosisadalla on tapahtunut monia lainsäädännöllisiä muutoksia, joilla naisten asemaa on parannettu ja sukupuolten välisiä yhteiskunnallisia suhteita on määritelty uudestaan. Naiset ovat saaneet kansalais- ja yksilöoikeudet, oikeuden omaan työhön ja lopulta myös seksuaalioikeudet ja juridisen suojan oman ruumiinsa koskemattomuuteen (ks. Ronkainen 1999a, 196 ja 206–208). Samaten sosiaaliturvaa ja hyvinvointiyhteiskuntaa on rakennettu voimakkaasti ja parannettu naisten työhön sekä koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia. Näin muutokset ovat ulottuneet myös seksuaalisuuden ja äitiyden alueille (Nätkin 1997).

Sosiologiassa sukupolvella viitataan yleensä historialliseen sukupolveen. Sillä tarkoitetaan tietynä historiallisena ajankohtana ja tiettyyn ikäkohorttiin syntyneitä, jotka ovat kokeneet tietyt, samat historialliset tapahtumat

7 Rajasin aineistoni 18–64-vuotiaisiin naisiin. Tähän ratkaisuun vaikutti se, että 65 vuotta täyttäneillä oli paikoitellen suurta osittaiskatoa tutkimuksen kannalta keskeisissä muuttujissa. Jossain analyyseissä heidän pitämisensä analyyseissä mukana olisi saattanut antaa lisäarvoa tutkimukselle.

suunnilleen samassa elämänvaiheessa tai saman ikäisinä. Tutkimuksissa sukupolvet määrittyvät usein historiallisten tapahtumien tai yhteiskunnan taloudellisten ja poliittisten muutosten mukaan. Esimerkiksi J.P. Roos (1987) on tutkimuksessaan luokitellut elämäkertakirjoitusten kirjoittajat heidän kokemiensa keskeisten yhteiskunnallisten muutosten pohjalta neljään sukupolveen: sotien ja pulan sukupolvi (1900–19 syntyneet), jälleerakennuksen ja nousun sukupolvi (1920–39 syntyneet), suuren murroksen sukupolvi (1940–49 syntyneet), lähiöiden sukupolvi (1950–59 syntyneet) sekä myöhemmin mukaan tullut jakautunut sukupolvi (1960–79 syntyneet). Jyrki Jyrkämä (1995) sijoittaa tutkimuksessaan vastaajat sukupolviin nojautuen suomalaisen yhteiskunnan taloudellisiin ja poliittisiin muutoksiin. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi hyvinvointivaltion rakentamiseen liittyvä lainsäädäntö ja sukupuolten suhteita määrittäneet lait, kuten tasa-arvolaki. Jyrkämä (1995, 211) kyseenalaistaa jyrkät sukupolviluokittelut ja käyttää paikallissukupolven käsitettä. Hän korostaa, että samat yhteiskunnalliset ja historialliset muutokset ilmenevät ja näyttäytyvät erilaisina kun ne eletään eri paikoissa ja erilaisissa yhteisöissä, esimerkiksi maaseudulla vai kaupungissa.

Muita suomalaisissa tutkimuksissa käytettyjä sukupolvijaotteluita ovat Osmo Kontulan ja Elina Haavio-Mannilan suomalaisten seksuaalisuutta käsittelevissä tutkimuksissa käyttämä kolmijako; seksuaalisen pidättyvyyden (ennen vuotta 1937 syntyneet), seksuaalisen vallankumouksen (1937–57 syntyneet) ja tasa-arvoistumisen sukupolviin (1957–73 syntyneet) sekä Pekka Sulkusen (1980) erottelu kuivaan ja märkään sukupolven suomalaisten juomatapoja selvittäneessä tutkimuksessa. Ennen toista maailmansotaa syntyneet kuuluvat kuivaan sukupolven. Matti Virtanen (2001) on tutkinut väitöskirjassaan sukupolvikokemusta ja suurten ikäluokkien poliittista mobilisaatiota. Hänen tutkimuksessaan sotakokemukset ovat sukupolvia muodostavia avainkokemuksia. Hän jakaa sotasukupolvet talvisodan (1910-luvulla syntyneet) - ja jatkosodan sukupolven (1920-luvun taitteessa syntyneet). Sotakokemuksilla on hänen mukaansa merkitystä myös seuraavan sukupolven eli sotilaiden lasten poliittiseen mobilisoitumiseen. Varsinaisia 60-lukulaisia olivat hänen jaottelussaan sotien aikana (1939–44) syntyneet, taistolaisia jatko-sodan aikana (1945–47) syntyneet ja nuortais-tolaisia jatko-sodan sotilaiden lapset (1950-luvun alussa syntyneet). (Virtanen 2001 ja 2002.)

Karl Mannheimin (1928/52) mukaan samanikäisyys ei sinänsä riitä määrittämään sukupolvea, vaan sen tekee vasta yhteisesti jaettu kokemusmaailma ja sen eräänlainen huipennus, avainkokemus. Vahvoja avainkokemuksia luovat suuret murrokset, kuten sota, nopea kaupungistuminen tai lama. Uuden sukupolven syntymisen kannalta on oleellista miten murros kohdentuu. Voimakkaimmin sen kokee ikäryhmä, joka murroksen aikana on aikuisen persoonansa muovautumisen kannalta otollisimmassa leimautumisiässä, minkä ajatellaan olevan 17 ikävuoden vaiheilla. Osalle sukupolvesta yhteisestä tilanteesta ja pyrkimyksestä tulee tietoisien toiminnan läh-

de ja sukupolvesta tulee mobilisoitunut sukupolvi. (Virtanen 2002, 43.) Yhteisen kokemuksen kautta sukupolven kuuluville muodostuu samoja aineksia sisältävä tietoisuus itsestä ja suhteesta maailmaan, mikä ilmenee ikäryhmää yhdistävänä maailmankuvana ja mahdollisesti myös samanlaisena poliittisena suuntautumisena. Usein yhteinen maailmankuva ja samansuuntaiset asenteet myös säilyvät elämänkulun eri vaiheissa; sukupolven jäsenet säilyttävät heitä yhdistävän identiteettinsä ja voivat helposti tunnistaa muut sukupolveensa kuuluvat myöhemmin elämässä. (Alanen 2001, 102.) Suuret ikäluokat (1945–50 syntyneet) ovat Suomessa esimerkki ikäryhmästä, jonka jäsenet jakavat monia yhteisiä murroskokemuksia, kuten sodanjälkeisen jälleenrakennuksen, maalta kaupunkiin muuton ja 1960-luvun opiskelijaradikalismien, ja joita monissa yhteyksissä käsitellään sukupolvena. Suurten ikäluokkien sukupolvitietoisuutta on selvitetty kyselytutkimuksen avulla (Purhonen 2002a). Vaikka suurin osa 1945–50 syntyneistä suomalaisista katsoo kuuluvansa ”suuret ikäluokat” -nimiseen sukupolveen, joukossa on myös muihin, kuten ”60-luvun sukupolven” itsensä lukevia. Tutkimus osoitti, että kyseiseen ikäluokkaan kuuluvat eivät muodosta yhtä yhtenäistä, samankaltaisen sukupolvitietoisuuden jakavaa sukupolvea, vaan tietoisuus vaihtelee vastaajien koulutustason, kulttuurisen pääoman ja poliitikasta kiinnostuneisuuden mukaan. (Purhonen 2002a, 40.)

Suomalaiset sukupolvia käsitelleet tutkimukset eivät yleensä ole erotelleet sukupuolta, vaan sukupolven kokemukset on ymmärretty kaikille samanlaisina. Sukupolvien rajat ovat myös vaihdelleet jonkin verran tutkimuksesta toiseen. Haavio-Mannilan ym. (1997, 14) mukaan sukupolvikäsitteen venyvyys ei ole ongelma, koska sukupolvet kytkettyvät aina johonkin elämänalueeseen. Elämäntavan muutoksilla, esimerkiksi suhtautumisella työhön, päihteiden käyttöön tai seksuaalisuuteen, on omat sukupolvitaiset rakenteensa.

Semi Purhonen (2002b, 13–14) on todennut, että määrällisessä lähestymistavassa tutkimuksen ulkopuolelle jäävät itse avainkokemus, sukupolven diskursiivinen ulottuvuus eli sukupolvikokemuksen artikulaatiot ja sukupolven nimen institutionalisoituneisuus sekä sukupolvitietoisuuden selvittäminen. Kaiken sukupolvitutkimuksen ongelmana on lisäksi se, että iän, ajankohdan ja tiettyyn ikäryhmään kuulumisen vaikutuksia tai merkityksiä on vaikea erottaa toisistaan (Jyrkämä 2001, 131). Poikkileikkausaineistojen tapauksessa tämä on usein mahdotonta; ikä, ajankohta ja ikäryhmä ovat yhteydessä toisiinsa. Näin sukupolvien väliset erot typistyvät määrällisessä tutkimuksessa usein pelkäksi kohortin eli tiettyä ajanjaksona syntyneiden ihmisten elämän kuvauksiksi.

Ihmisen elämä etenee kronologisen iän mukaan ja elämää jaksottavat erilaiset elämänvaiheet. Elämänkulkuun liittyy myös kokemuksellinen aika, jossa tiivistyy yksilön kehitys, historia ja historiallinen aika, jota yksilö elää. Elämää ohjaava historiallinen aika puolestaan nivoo tapahtumat toisiinsa ja kuvaa ajassa elävien ihmisryhmien yhteisiä ja myös erilaisia elämäkokemuksia. (Jyrkämä 2001, 138.) Sukupolven ja elämänvaiheeseen liittyvien

käsitysten erottamista toisistaan vaikeuttaa se, että jälkimodernissa ja post-modernissa kulttuurissa kronologisiin ikävuosiin liittyvä elämänvaihejärjestys näyttää purkautuvan sitä mukaan kun ikäraajat koulutuksen, työelämän, perheen sekä eläkeläisyyden välillä ovat muuttumassa joustavammiksi. Vaikka elämän kolmivaihemalli – opintojen valmistuminen, aktiivinen työnteko ja vapaa-aika eläkkeelle siirtymisen seurauksena – muodostavat edelleen eräänlaisen metamallin elämänkululle, yhä useammin ihmiset tekevät valintoja, joiden seurauksena elämänvaiheet limittyvät ja vaihtelevat monin eri tavoin elämänkulussa. (Rantamaa 2001, 68–70; Giddens 1991.) Myös perhe-elämää koskevat valinnat ja järjestelyt ovat moninaistuneet, eivätkä seurustelu, naimisiin meno ja perheen perustaminen enää tapahdu samassa kronologisessa järjestyksessä ja tietyissä ikävaiheissa, kuin mihin on totuttu (ks. lisää luku 4.3).

Elämänvalintojen moninaistumisen taustalla on ihmisten yksilöllistymisen. Yksilöllistymiseen liittyy jatkuva neuvottelu elämäntyylien mahdollisuuksista. Valintoja eivät ohjaa ulkoiset velvollisuudet ja perinteet, vaan valinnat ohjaavat sitä, mitä henkilö on. (Giddens 1992, 75.) Tämä näkyy Lynn Jamiesonin (1998, 39) mukaan siinä, miten ihmiset 1900-luvun lopun Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa rakentavat tarinaa itsestään, reflektoiden ja harkiten koko ajan, tekevätkö he asiat oikein, kun he taistelevat oman identiteettinsä/subjektiviteettinsä ylläpitämiseksi. Tällaisen sukupolven, jota on kutsuttu minä ensin –sukupolveksi ('me-first'-society) on pelätty romuttavan yhteiskunnan rakenteita (Giddens 1998). Yksilöllistymisessä ei Giddensin (1998, 34–37) mukaan ole kyse niinkään moraalin rappeutumisesta vaan uudenlaisesta suhtautumistavasta ympäristöön, missä ajattelun perustana eivät enää ole perinteiset arvot vaan jatkuva asioiden uudelleen arviointi ja aktiivinen vastuunotto toiminnan seurauksista. Hän näkee, että hyvinvointivaltion rakentamisella on ollut suuri merkitys tällaisen ajattelun syntyyn. Hyvinvointivaltion palvelut on suunnattu perheiden sijasta yksilöille, ja palveluiden tavoitteena on yksilön työllistyminen kouluttautumisen ja liikkuvuuden keinoin. Hyvinvointivaltio on auttanut yksilöä vapautumaan perinteiden pysyvyydestä, ja näin ollen yksilöllistyminen ei ole pelkästään markkinavoimien tuotosta. On jopa väitetty, että yksilöllistymiskehitys ja traditioiden murtuminen voisivat olla 1990-luvun nuoria yhdistäviä kokemuksia, ja näin ollen sukupolven muodostavia tekijöitä (Hochschild 2000; ks. sitaatti Purhonen 2002b, 15).

Monia naisten elämässä ja elämänolosuhteissa tapahtuneita muutoksia voitaisiin kuvata yksinkertaisesti kuvailemalla suomalaisen yhteiskunnan modernisoitumista ja tasa-arvoitumista sen sijaan, että niitä tarkastellaan sukupolvien välisiä eroina. Naisten aseman paraneminen työssä käynnin, kouluttautumisen ja hyvinvointivaltion suomien mahdollisuuksien avulla on mahdollistanut naisten yksilöllistymisen, sillä työmarkkinat yksilöllistävät naisia ja motivoivat yksilöllisten kykyjen ja valmiuksien kehittämiseen (Rantalaiho 1994, 26). Empiirisen aineiston käsittelyssäni sukupolvien kuvaukset typistyvät ikäkohorttien erojen kuvauksiksi poikkileikkaustilantees-

sa, joten olisi houkuttelevaa luopua koko sukupolven käsitteestä. Sukupolven käsitteen käyttöä puoltaa tutkimuksessani se, että se antaa mahdollisuuksia tulkita tuloksia laajemmin kulttuurisina ilmiöinä, ottaen mukaan sosiaalisen ja historiallisen kontekstin ja väkivaltaan suhtautumisessa tapahtuneet muutokset. Ymmärrän sukupolven samaan tapaan kuin Ronkainen (1999a, 213) on sitä käsitellyt tutkimuksessaan. Hänen mukaansa sukupolvi kiinnittää ihmiset tiettyyn aikaan ja paikkaan, kuvaa heidän yhteiskunnallisia mahdollisuuksiaan toimia, mutta pitää sisällään myös sen, millaiset edellytykset ihmisillä on reflektoida kokemuksiaan ja suhtautumistaan. Jälkimmäinen puoli sukupolven käsitteestä mahdollistaa tarkastelun kiinnittämisen siihen, miten ympäristön suhtautuminen väkivaltaan ja väkivallasta puhumiseen vaikuttavat surveyvastaamiseen.

Oma aineistoni jakautui kolmeen ikäryhmään; vuosina 1968–79 syntyneet, 1953–67 syntyneet ja 1933–52 syntyneet. Ryhmittely ei noudata suoraan mitään aikaisemmissa suomalaisissa tutkimuksissa käytettyä sukupolvijakoa, vaan perustuu aineistosta löytyneisiin eroihin. Vastaamisen erot parisuhteessa väkivaltaa selvittäneeseen kysymykseen olivat aineistossani selvimmät tällä ryhmittelyllä; joskus parisuhteen aikana 18–29-vuotiaista oli väkivaltaa kokenut 27 prosenttia, 30–44-vuotiaista 22 prosenttia ja 45–64-vuotiaista 23 prosenttia ($p < 0,0001$)⁸. Ero kahden vanhimman ikäryhmän välillä vahvistuu, kun katsotaan tähän kysymykseen vastaamatta jättämistä. Vanhimmasta ikäryhmästä 10 prosenttia jätti vastaamatta siihen, kun nuoremmista näin teki 3–4 prosenttia. Luokittelu noudattelee kronologista ikää ja elämänvaihetta. Vastaushetkellä 18–29-vuotiaita yhdistävät monet elämänvaiheeseen liittyvät tekijät. Vanhimpaan ikäryhmään, 1933–52 syntyneet, kuuluvien ikähaitari on laaja ja heidän elämäkokemuksensa poikkeavat paljon toisistaan. Heitä kuitenkin yhdistävät monet elämänvaiheeseen liittyvät tekijät, kuten pitkä, vakiintunut parisuhde ja se, että lapset ovat muuttaneet useilla jo pois kotoa. (Ks. luku 4.3.) Käyttämäni luokittelu on pätevä ainoastaan tässä aineistosta eikä ole yleistettävissä muihin tutkimuksiin. En myöskään voi väittää, että sama luokittelu tulisi esiin, jos tutkimus toistettaisiin myöhemmin.

Aineistoni naisia voitaisiin sijoittaa eri sukupolviin suhtautumisessaan parisuhteessa tapahtuvaan väkivaltaan seuraavaan tapaan (vrt. Ronkainen 1999a; Bjerrum Nielsen & Rudberg 1994). Aineistoni vanhin ikäryhmä, 1933–52 syntyneet, kyselyhetkellä 45–64-vuotiaat, jakautuu oikeastaan kahteen sukupolveen, joista vanhimmat kuuluvat jälleenrakennuksen ja nousun sukupolveen ja nuoremmat suuriin ikäluokkiin (vrt. Roos 1987; Purhonen 2002a). Näistä vanhimmat ovat eläneet nuoruutensa ajankohtana, jolloin sukupuolta ei kyseenalaistettu, vaan naisilla ja miehillä oli molemmilla omat tehtävänsä sukupuolten välisessä työnjaossa. Naisten tehtävänä oli

8 Viimeisen vuoden aikana 18–29 -vuotiaista 18 prosenttia, 30–44 -vuotiaista 9 prosenttia ja 45–64-vuotiaista 6 prosenttia oli kokenut väkivaltaa nykyisessä parisuhteessa ($p < 0,0001$). Kysymykseen vastaamatta jättäneiden osuudet olivat samansuuntaiset kuin joskus parisuhteen aikana väkivaltaa kokeneiden.

miesten rinnalla turvata perheen toimeentulo, erityisesti maalaiskulttuurissa, ja toimeentulon kannalta perheen yhtenäisyys oli tärkeää. Naisuus määrittäytyön, hoivan ja äitiyden kautta. Väkivaltaisessa parisuhteessa pysyminen ja miehestä huolehtiminen olivat itsestäänselvyyksiä, joista oli selviydyttävä. Tämän sukupolven naisille sitoutuminen hoivaan ja vastuuseen olivat itsestään selviä. Keskustelu naisruumiin oikeuksista ei ollut ajankohtaista. Yhteisöllisyys ja yhteisön velvollisuudet olivat etusijalla yksilön omiin odotuksiin ja haluihin nähden. Suurten ikäluokkien elämään puolestaan mahtuu monia murroksia, joista tärkeimpinä sukupuolten välisiä suhteita määrittävinä käänteinä voitaneen pitää 1960–70 -luvulle ajoittunutta seksuaalista vapautumista, opiskelijaradikalismia sekä vanhan sukupuolisopimuksen korvautumista uudella, palkkatyöäitteen perustuvalla sopimuksella (Rantalaiho 1994, 14). Suuret ikäluokat ovat eläneet voimakkaan murroksen aikaa, jolloin hyvinvointivaltiota on rakennettu ja naisten ja miesten välistä tasa-arvoa on edistetty tukemalla naisten työhön osallistumista koulutuksen sekä äitiyslomien ja päivähoitopalveluiden kehittämisen kautta. Yhteistä näille sukupolville näyttäisi kuitenkin olevan se, että ne ovat eläneet ilmapiirissä, jossa parisuhteen asioista, myös puolison väkivaltaisuudesta, ei ollut tapana puhua kodin ulkopuolella vaan ongelmien kanssa piti selviytyä. Toinen heitä yhdistävä tekijä on kyselyyn vastaa-mishetkellä takana oleva pitkä parisuhde. Tämä vaikuttaa heidän käsityksiinsä itsestään, parisuhteesta ja väkivallasta (ks. myöhemmin luku 3.2.)

Aineistoni keskimäinen ikäryhmä, 1953–67 syntyneet (kyselyhetkellä 30–44-vuotiaat), taas on elänyt ajankohtana, jolloin sukupuolten välistä tasa-arvoa on kehitetty voimakkaasti lisäämällä naisten mahdollisuuksia osallistua työelämään. Naiset ovat astuneet aiempaa polvea suuremmassa määrin yksityisyydestä julkisuuteen, kahden sukupuolen työmaailmaan. Tasa-arvon toteutumista on ajettu sukupuolineutraaliuden nimissä siten, että naisten tulisi saada samat mahdollisuudet kuin miesten. Sukupuolten välisiä ristiriitoja, kuten väkivaltaa, ei ole haluttu nostaa esiin. Tämän ikäpolven naisille ei ole helppoa tunnustaa, että he ovat kohdanneet parisuhteessaan väkivaltaa sukupuolensa tähden. Heidän suhtautumistaan väkivaltaan kuvaa se, että naiset yrittävät vuosia pitää parisuhdetta koossa miehen väkivaltaisuudesta huolimatta, mutta lopulta, kun mitään ei ole tehtävissä miehen käyttäytymisen muuttamiseksi, he havahtuvat omien halujen ja kiinnostuksen kohteiden olemassaoloon ja toteuttamiseen, mikä lopulta johtaa myös irrottautumiseen väkivaltaisesta parisuhteesta.

Aineistoni nuorimmat, 1968–79 syntyneet naiset (kyselyhetkellä 18–29-vuotiaat), ovat puolestaan eläneet ajanjaksona, jolloin tasa-arvoisuudesta on tullut itsestään selvyys ja oman yksilöllisyyden etsiminen ja korostaminen ovat tärkeitä. Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, että kehitys olisi ollut lineaarista ja nuorten naisten asema kaikilla tasa-arvon mittareilla olisi parempi kuin vanhempien. Pätkätyöläisyys, laman aikaiset säästöt ja sosiaalipalveluiden leikkaukset ovat vaikeuttaneet erityisesti nuorten naisten työhön osallistumista 2000-luvun taitteessa (Työvoimatilasto 2000; Melkas 2001). Se mikä naisten elämässä on muuttunut, on suhtautuminen mi-

nään, naiseuteen ja omaan ruumiiseen. Naisen ruumis on seksuaalista pää-omaa ja yksi mahdollisuus toteuttaa omaa yksilöllisyyttä. Väkivalta loukkaa heidän oikeuttaan päättää omasta ruumiistaan. Yleinen suhtautuminen ruumiillisuuteen ja seksuaalisuuteen on muuttunut. Yksilön oikeuksien kunnioittaminen näkyy lainsäädännön muutoksissa, ja naisiin kohdistuva väkivalta on tullut Suomessa yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi 1990-luvulla. Nuoret naiset solmivat parisuhteitaan ajankohtana, jolloin ihmisten välisiä sosiaalisia suhteita korostetaan, ihmissuhdetyötä pidetään tärkeänä ja naistenlehdet pursuavat ohjeita siitä, kuinka hoidat parisuhdetasi. Yhteiskunnassa korostetaan hyvää ja toimivaa, tasa-arvoista parisuhdetta, jossa molemmat puoliset kykenevät ottamaan toisensa tarpeet huomioon säilyttäen kuitenkin vapauden elää omaa elämäänsä. Tällaisessa tilanteessa väkivalta parisuhteessa tuo esiin modernisaation paradoksaalisuuden. Kun yksilöllisyyttä ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia toisaalta korostetaan, yhteiskunnassa vallitsevat asenteet mahdollistavat edelleen miehisen vallan ja kontrollin käytön. (Ks. lisää luvut 4.1. ja 4.3.)

2.2 Toimijuus tutkimuksessani

Toimijuutta voidaan tutkimuksessani tarkastella suhteessa väkivallan kokemukseen. Vastajat tuovat oman väkivallan kokemuksensa tutkimukseen kertoessaan siitä kyselylomakkeella ja määritellesään kokemuksensa. Toimijuus näkyy tutkimuksessani myös siinä, miten naiset tunnistavat, määrittelevät ja nimeävät kokemuksensa väkivallaksi. Vastajat ovat aktiivisia toimijoita myös määritellesään, miten paljon he haluavat kertoa kokemuksestaan tutkijalle. Tästä kertoo paikoitellen runsas osittaiskato. Jonkin verran osittaiskatoa aiheutui lomakkeen vaikean rakenteen ja pituuden vuoksi, mutta lomakkeilta löytyy myös tietoista salailua; tapauksesta halutaan kertoa jotakin, mutta ei kaikkea. Parisuhdeväkivallasta löytyy vakaviakin tapauksia (kuten sellaisia, joista oli vammaa luunmurtumia), jotka on kuvattu puutteellisesti. Vastaajien kertoessa kokemastaan väkivallasta lomakkeella naisten oma väkivallan kokemus saa merkityksen, mutta samalla luodaan surveyn kautta tulkintoja ja merkityksiä väkivallalle. Yksittäisistä naisten kokemuksista muodostuu surveyn avulla tietynlainen kuva parisuhteessa tapahtuvasta väkivallasta, kuva, joka välittyy tulosten kautta ulkomailmalle. Näin naiset ovat omalta osaltaan vaikuttamassa väkivallan merkityksiin. Sisällytän toimijuuden käsitteeseen merkityksenannon, jolloin väkivallan muistaminen ja ruumiillinen kokeminen tulevat osaksi naisten toimintaa (vrt. Tiilikainen 2003, 89).

Väkivallan fyysiset ja psyykkiset seuraukset ovat olennainen osa väkivallan merkityksenantoprosessia. Fyysiset vammat ja tunteet, joita väkivallan kokeminen herättää, auttavat muistamaan väkivaltatapauksen ja ovat olennainen tekijä tunnistettaessa ja nimettäessä tapaus väkivallaksi (Hearn 1998, 16; Sudman ym. 1996, 69–70, Kelly 1998, 143–147; Smith 1994, 113–114). Mutta kokemuksen traumaattisuus voi johtaa myös aktiivisesti

torjumaan kokemuksen (Brison 1997, 17–20). Väkiältä herättää uhrissa avuttomuuden ja arvottomuuden tunteita, mitkä osaltaan vaikuttavat merkityksiin (ks. esim. Husso 2003). Väkivallan merkityksenantoprosessissa keskeistä on myös se, mitä kulttuurissa arvostettuja alueita se loukkaa, kuten yksilön itsemäärämisoikeutta, ruumiin rajoja ja lupaa olla yksilö. Ronkaisen (1999b, 133; ks. myös Crawford ym. 1992, 111) mukaan tunteet ovat osa prosessia, jossa tilanteelle, itselle ja kokemukselle tilanteessa annetaan tulkintaa. Se, että parisuhteessa väkivallan kohteeksi joutunut nainen häpeää eikä mies, joka väkiältä tekee, kertoo jotakin siitä, miten kulttuurissamme ajatellaan parisuhdeväkivallasta. Tunteet kertovat meille yhtä paljon yhteiskunnan arvoista ja rakenteesta kuin yksilöstä itsestään (esim. Heller 1985; Lupton 1998).

3 Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta ja väkivallan kokemisen tutkimus

3.1 Väkivallan määrittelystä, tunnistamisesta ja nimeämisestä

Viktimologiset tutkimukset mittaavat väkivaltaa luettelemalla joukon väkivaltaisia tekoja (esimerkiksi väkivallalla uhkailu, kiinni pitäminen, potkaisu), joista vastaaja valitsee ne, joiden kohteeksi on joutunut. Tällaista lähestymistapaa on kritisoitu siitä, että se olettaa, että vastaaja jakaa saman ymmärryksen kuin tutkija siitä, mikä on väkivaltaa. Lisäksi listaamalla yksittäisiä tekoja unohdetaan tekojen takana olevat motiivit ja kontekstit, joissa teot tapahtuvat, sekä niiden merkitykset kokijalleen. Tutkimuksissa myös oletetaan, että vastaaja on määritellyt kokemuksensa väkivallaksi (ks. Kelly 1988, 140–158; Ronkainen 2004). Mutta ennen kuin nainen pystyy kertomaan kokemuksestaan väkivaltana tutkimuksessa, hänen on ensin pitänyt tunnistaa kokemansa teko hyväksyttävään käyttäytymiseen kuulumattomaksi teoksi ja sen jälkeen hänen pitää nimetä teko väkivallaksi, minkä jälkeen teko merkityksellistyy (Kelly 1988, 140).

Jeff Hearnin (1998, 15) mukaan väkivaltaa ei voi määritellä tietyllä, kaikkiin tilanteisiin sopivalla tavalla, vaan on tärkeää hyväksyä se, että väkivallan määritelmä vaihtelee ajan ja paikan mukaan. Se, mitä väkivallalla tarkoitetaan ja mitkä teot ja rakenteet milloinkin nimetään väkivallaksi, on historiallisesti ja kulttuurisesti rakentunutta. Se, mitä yhdessä tilanteessa ei nimetä väkivallaksi, voidaan toisessa tilanteessa, toisena aikana tai toisessa kulttuurissa nimetä väkivallaksi. Vaikka väkivallalle ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää, väkivaltaan voidaan Hearnin (1998, 16) mukaan liittää neljä elementtiä. Ensiksikin väkivalta on tai se sisältää väkivallan tekijän tai tekijöiden fyysistä tai muuta *voiman käyttöä*. Toiseksi sillä on tarkoitus tuottaa *vahinkoa*. Kolmanneksi väkivaltaa on se, minkä väkivallan kohteeksi joutunut *kokee vahingolliseksi ja/tai loukkaavaksi*. Neljänneksi väkivaltaa ovat ne teot, toiminnat tai tapahtumat, jotka kolmas taho, esimerkiksi oikeusviranomainen, on *tunnistanut väkivallaksi*. Kaikki nämä väkivallan elementit ovat historiallisesti ja kulttuurisesti vaihtelevia.

Margareta Hydén käsittelee kirjassaan ”Kvinnomisshandel inom äktenskapet” (1995, 50–51) naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sosiaalisena prosessina, jossa väkivalta tapahtuu tietyin kulttuurisin edellytyksin ja se tulkitaan tiettyjen kulttuuristen sääntöjen antamissa puitteissa. Sellaiset kulttuuriset säännöt, joiden mukaan mies on naisen yläpuolella yhteiskunnallisessa hierarkiassa, voivat legitimoida miehen väkivallan käytön. Säännöt muuttuvat ajan myötä, joten väkivallan määritelmäkin muuttuu. Väkivallan määritte-

lyssä ovat keskeisenä miehen ja naisen tulkinnat tapahtuneesta. Parisuhdeväkivallalla on yhteiskunnallinen ulottuvuus: vaikka se koskettaa yksittäisiä ihmisiä, sen merkitykset ulottuvat yksityisen ulkopuolelle.

Hydénin käsittelemässä sosiaalisessa prosessissa parisuhteella on keskeinen vaikutus väkivallan tunnistamiseen ja nimeämiseen. Parisuhteessa tapahtuva väkivalta merkitsee eri asiaa väkivallan kokijalle ja tekijälle. Väki-valta vaikuttaa paitsi molempien osapuolten kuvaan itsestään myös parisuhteen sisältöön. Väki-valtaisten tapahtumien ymmärtäminen ja tunnistaminen väkivallaksi edellyttävät sitä, että tapahtumat suhteutetaan niin osapuolten henkilökohtaiseen elämänhistoriaan kuin parisuhteen historiaan. Väki-valta ei kuitenkaan kosketa pelkästään puolisoita, vaan tapahtumia voivat olla todistamassa perheen lapset, niistä voidaan kertoa sukulaisille, poliisille ja muille viranomaisille ja kaikkien näiden osapuolten tulkinnat tapahtumasta ovat osana väkivallan sosiaalista prosessia, jossa väkivaltaa tunnistetaan ja nimetään. (Hydén 1995, 50–52.) Väki-vallan tunnistamisen ja mittaamisen kannalta tämä tarkoittaa siis sitä, että naisen määritelmään omasta kokemuksestaan vaikuttavat myös muiden ihmisten käsitykset ja yhteiskunnassa yleisesti vallitsevat käsitykset siitä, mitä tapahtui ja oliko se väkivaltaa vai ei. (Ks. myös Husso 2003, 324–327.)

Niin Hearnin kuin Hydéninkin esittämässä määrittelyissä väkivalta jää avoimeksi. Keskeistä määritelmässä on kokijan subjektiivinen kokemus, loukatuksi tuleminen tunne ja tilanteen kulttuurinen ja sosiaalinen kontekstuaalisuus. Tutkimuksen kannalta aiheen tekee lisäksi vaikeaksi se, että vaikka tutkimuksessa kysytään todellista, tapahtunutta asiaa, väkivallan kokemus on hyvin henkilökohtainen ja sensitiivinen asia, ja siihen liittyy mahdollisesti häpeää, ahdistusta, pelkoa tai syyllisyyttä. Nämä tekijät vaikuttavat siihen, mitä ja miten asiasta kerrotaan.

Tyypillisesti tilanteet, joissa naiset ja miehet kokevat väkivaltaa, poikkeavat toisistaan (Heiskanen ym. 2004). Miehet joutuvat tyypillisimmin tuntemattoman tekemän väkivallan uhreiksi kadulla, ravintoloissa ja ulkotiloissa. Tapaukset ovat yleensä kertaluonteisia. Naisiin kohdistuva väkivalta tapahtuu yleensä sisätiloissa, intiimissä suhteessa ja tekijänä on joko nykyinen tai entinen avio- tai avopuoliso tai poikaystävä. Väki-vallanteot eivät ole yksittäisiä tapahtumia, vaan usein sarjoja erilaisista pienistä väkivallan teoista, jotka toistuvat. Miesten kokema väkivalta on luonteeltaan sellaista, että sitä on helpompi mitata kyselytutkimuksin. Viktimologisessa tutkimuksessa väkivalta käsitetään yleensä miehille tyypillisenä väkivaltana, kertaluonteisena, muusta elämästä irrallisena kokemuksena. Viktimologinen tutkimusperinne on heikommin käsitteellistännyt ja teoretisoinut väkivaltaa naisille tyypillisten kokemusten kautta. Naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimuksen tekee vaikeaksi väkivallan tapahtuminen parisuhteessa. Väki-valtatapausten välillä voi olla pitkiä taukoja, joiden aikana mies on rakastava ja yhteiselo sujuu. Poikkeuksena miesten väkivallan kuvasta ovat niin sanotuissa miesten ryppyporukoissa tapahtuneet pahoinpitelyt ja henkirikokset, joissa tekijä ja uhri yleensä tuntevat toisensa, sillä he kuuluvat yhtei-

seen kaveriporukkaan, ja tapahtumien aikana molemmat ovat yleensä päihtyneitä (Kivivuori 1999; Lehti & Kivivuori 2003).

Väkivalta tapahtuu naisille usein kotona. Kotielämä organisoi puolisoiden rooleja ja yhteiselämää, luo jännitteitä ja konflikteja. Kotiin liitetyt merkitykset luovat ja jopa vahvistavat jännitteitä. Väkivallan tapahtuminen kotona tekee väkivallasta yksityistä ja samalla piilottaa väkivallan muilta. Parisuhde luo väkivallalle kontekstin, jossa väkivaltaa on vaikea erotella yksittäisenä tapahtumana parisuhteen muusta arjesta ja vuorovaikutuksesta. Toisaalta esimerkiksi Minna Lahden (2001, 43) ja Leo Nyqvistin (2001, 151) haastattelemat väkivaltaiset miehet pyrkivät tekemään selvän eron väkivallan ja muun sosiaalisen vuorovaikutuksen välillä. Naisten elämässä miehen väkivalta oli Nyqvistin mukaan koko ajan läsnä pelkona ja naisten pyrkimyksinä ennakoida miehen käyttäytymistä.

3.2 Väkivallan dynamiikka ja kokemus

Hydén (1995) asettaa parisuhteen osapuolten tulkinnat tapahtumista keskeiseksi tulkittaessa, mikä on väkivaltaa. Prosessin ajatus pitää sisällään sen, että väkivalta muuttuu ajan myötä. Väkivaltaisessa parisuhteessa eläminen muokkaa naisen käsityksiä itsestään, parisuhteesta ja väkivallasta, mutta se muuttaa myös väkivallan määrittelyä. Pitkään jatkuneen väkivallan seurauksena naisen kyky toimia ja arvioida omaa toimintaansa voi muuttua (esim. Ronkainen 2001). Ileana Ariasin (1999) mukaan väkivallasta saattaa seurata muun muassa pelkoa, painajaisia, kyvyttömyyttä luottaa toisiin, itsearvostuksen romahtamista, ahdistusta, masennusta, syyllisyyttä, häpeää, erilaisia psykosomaattisia vaivoja kuten väsymistä, yleistä levottomuutta. Väkivallan kehittymistä ja muuttumista ajan myötä on useissa tutkimuksissa kuvattu väkivallan kierteen ('Walker cycle theory of violence'; Walker 1984) tai väkivallan prosessin (Hydén 1995) ja normalisoitumisen (Lundgren 1992) käsitteiden kautta.

Leonore Walker (1984, 95–96) kuvasi parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa vuonna 1979 ilmestyneessä tutkimuksessaan väkivallan kierteksi, joka koostuu kolmesta vaiheesta. Ensimmäinen vaihe on jännityksen rakentaminen, jossa mies ilmaisee tyytymättömyyttä ja vihamielisyyttä naista kohtaan esimerkiksi nimittelemällä tätä. Tässä vaiheessa nainen tynnyttelee miestä tehden asioita, joiden kuvittelee miellyttävän tätä, rauhoittelee miestä tai ainakin välttelee asioita, joista tietää miehen raivostuvan. Nainen pyrkii lieventämään jännitystä kaikin keinoin. Usein hän onnistuu tässä jonkin aikaa jääden epärealistiseen uskoon, että pystyy kontrolloimaan miehen käyttäytymistä. Juuri tämä miehen käyttäytymisen ennustamattomuus synnyttää naisessa opittua avuttomuutta, tilaa, missä naiset ovat masentuneita, passiivisia ja haluttomia hoitamaan omia asioitaan. Toisessa vaiheessa, varsinaisessa väkivaltilanteessa, jännitys purkautuu, eikä nainen pysty kontrolloimaan miehen vihan purkausta. Kolmannessa, katumisvaiheessa, mies pyytää anteeksi, on kiltti ja katuvainen sekä hyvittää tekoaan lahjoin ja lu-

pauksin. Nainen uskoo miehen muuttuvan. Tämä vaihe toimii naiselle positiivisena suhteessa pysymiseen kannustavana vaiheena. Walkerin (1984, 97) myöhemmät tutkimustulokset ovat osoittaneet, että aikaa myöten jännityksen kasaamisvaiheista tulee suhteissa yhä yleisempiä ja selkeämmin tunnistettavia ja katumisvaiheista lyhempiä. Väkivallan kierteessä eläminen aiheuttaa naisissa opittua avuttomuutta, minkä johdosta naiset ovat voimattomia, kyvyttömiä ja haluttomia toimimaan tai auttamaan itseään ja ovat sidottuja väkivaltaisiin suhteisiinsa (Walker 1984, 95–104).

Walkerin oppeja on käytetty hyväksi monissa aihetta käsittelevissä tutkimuksissa sekä oppaissa niin väkivaltaa kokeneille naisille kuin heidän auttajilleen (esim. Lehtonen & Perttu 1999). Diskurssien omaksuminen on myöhemmin jopa kääntynyt naisia vastaan. Oppeja pahoinpidellyn naisen syndroomasta ja opitusta avuttomuudesta on kritisoitu siitä, että ne psykologisoivat naista ja pitävät yllä stereotyyppisiä käsityksiä avuttomuudesta ja häiriintyneisyydestä (esim. Dobash & Dobash 1992; Mahoney 1994). Naisen toimijuudelle väkivaltaisessa parisuhteessa ei jää sijaa. Yhdysvalloissa on esimerkkejä, joissa nainen ei ole avioerossa saanut lasten huoltajuutta, kun hänet on oikeudessa katsottu kyvyttömäksi huolehtimaan lapsistaan pahoinpitelyn aiheuttaman syndrooman takia (Mahoney 1994). Auttajat voivat edelleen alistaa naista ja kohdella häntä välinpitämättömästi väheksyen ja kieltäen hänen kokemuksensa tai syyttäen häntä väkivallasta. (esim. Ptacek 1999; Perttu 1999.)

Myös Hydénin (1995, 50) mukaan parisuhdeväkivalta koostuu kolmesta vaiheesta samoin kuin Walkerillakin; vaiheet ovat esivaihe (förhistoria), väkivaltainen teko (våldshandling) ja jälkiselvittely (efterspel). Hydén painottaa, että ymmärtääkseen väkivaltaa on tärkeää ymmärtää kaikki väkivallan vaiheet. Hän tarkastelee naisen kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa väkivaltainen tekojen prosessina. Väkivaltaiset episodit toistuvat noudattaen tiettyjä vaiheita, vaikka ovat eri parisuhteissa jossain määrin erilaisia. Väkivallan Hydén näkee miehen heikkouden kokemuksesta johtuvaksi, ei välittömästi miehen ylivaltaan perustuvaksi. Nainen on prosessissa verraten passiivinen. Hänen tehtävänä on tilanteeseen sopeutuminen suojautumalla väkivallalta tai yrittämällä estää väkivaltatilanteet. (Hydén 1995, 215.) Miehen väkivallan käyttö muokkaa parisuhteen yhteispelin sääntöjä. Ensimmäisen lyönnin jälkeen nainen tietää, että mies on valmis käyttämään väkivaltaa, ellei hän käyttäydy miehen tahdon mukaisesti. (Hydén 1995, 61.) Hydén haastatteli tutkimuksessaan pariskuntia, joissa miehen vaimoon kohdistamasta pahoinpitelystä oli tehty ilmoitus poliisille ja pariskunnat asuivat edelleen yhdessä.

Eva Lundgrenin (1992) kuvaamassa väkivallan normalisoitumisprosessissa on osittain samoja elementtejä kuin Hydénin sosiaalisessa prosessissa. Lundgrenin työ perustuu kymmeneen väkivaltaisen parisuhteen puolisoiden haastatteluun fundamentalistisessa kristillisessä yhteisössä Norjan län-sirannikolla. Väkivallan normalisoitumisprosessina Lundgren käsittelee sitä, miten väkivaltaisissa parisuhteissa miehen käsitykset väkivallasta ja

oman väkivallan käyttönsä motiiveista vaikuttavat naisen tulkintaan tapahtumista. Prosessissa väkivalta normalisoituu osaksi parisuhdetta ja siitä tulee osa arkipäivää. Lundgren nimittää tätä normalisoitumista myös sukupuolen rakentumisprosessiksi. Siinä muodostetaan väkivallan kautta asteittain sekä maskuliinisuutta että feminiinisyttä. Mies määrittää normit, jotka toimivat positiivisen ja negatiivisen naisellisuuden rajoina ja nainen pikkuhiljaa sisäistää nämä (Lundgren 1992, 233–234). Väkivalta on tehokas keino hallita naiseutta, mutta sillä on myös voimakas elämyksellinen ja eroottinen kokemuksellinen puolensa puolisoaan pahoinpitelevälle miehelle (ks. myös Husso 1994, 134). Väkivaltaisesti käyttäytyvät miehet Lundgren asettaa sukupuolikulttuurimme ääripäähän.

Naisen suhtautumista väkivallan prosessissa luonnehtii sopeutuminen miehen asettamiin vaatimuksiin ja niiden vähittäinen sisäistäminen. Sisäistäessään miehen motiivit lyödä hän näkee itsensä miehen silmin; nainen on arvoton, epäonnistunut, jopa vastenmielinen. Mies vahvistaa väkivallan normalisoitumista eristämällä naisen ulkomaailmasta. Näin naiselta häviää mahdollisuus vertailla kokemuksiaan ja tunteitaan parisuhteen ulkopuolella, ja miehestä voi tulla ainoa vertailu- ja peilauskenttä naisen identiteetille. Myös nainen itse haluaa eristäytyä, sillä hänen viimeinen itsetunnon hitusensa on sen varassa, että muut eivät saa tietää, miten epäinhimillisesti häntä kohdellaan. Asteittain nainen menettää oman todellisuudentajunsa ja alkaa pitää väkivaltaa normaalina, muuttuu passiiviseksi ja syyttää itseään vaikeuksista, kunnes hän lopulta on täysin miehen kontrollin alaisena. (Lundgren 1992, 23–25.) Marita Husso (1997, 95) on kuvannut tätä häpeän, syyllisyyden, pelon sekä eristäytyneisyyden ja alistumisen tilaa henkisen väkivallan verkoksi, jossa nainen epäilee omien kokemusten ja tunteiden aitoutta ja oikeutusta. Henkisen väkivallan verkosta on vaikea irrottautua.

Hydénin ja Lundgrenin analyysissä parisuhdeväkivallasta on yhteistä naisen passiivinen ja sopeutuva rooli väkivaltaisessa vuorovaikutuksessa sekä miehen vähitellen kiristynvä väkivaltainen ote naisesta. Olennainen ero Nyqvistin (2001, 75) mukaan on siinä, että Lundgren näkee naiseen kohdistuvan väkivallan miehisen ylivoimaisen välittömänä seurauksena ja miehen tietoisena ja erotisoituneena käyttäytymismallina. Hydénille väkivaltainen mies on haavoittuva, alemmuudentuntoinen ja suhteessa naiskumppaniinsa riippuvainen. Väkivalta on miehen keino purkautua tästä olotilasta ulos ”ideaalitilaan”.

Hydén (1995, 39–40) on vertaillut Walkerin ja Lundgrenin käsityksiä siitä, mitä naisille tapahtuu väkivallan kiertessä ja millaista avuttomuutta niissä käsitellään. Hydénin mukaan Lundgren menee normalisoitumisteoriasaan astetta pidemmälle kuin Walker. Walkerin mukaan naisesta tulee passiivinen sen jälkeen, kun hän on luovuttanut, ja hän oppii asteittain avuttomaksi elettyään väkivallan kehässä. Väkivallasta ei kuitenkaan tule jotakin normaalisti hänen elämäänsä kuuluvaa. Päinvastoin, avuttomuuden tunne edellyttää, että naisella säilyy tunne siitä, että asioiden pitäisi olla toisin, mutta hän ei tiedä, kuinka muutoksen pitäisi tapahtua. Jos nainen pitäisi tilan-

netta normaalina, hän ei tuntisi itseään avuttomaksi. Lundgrenin mukaan taas väkivallasta on tullut normaalia naisille. Hänen mukaansa naiset niputtavat naisellisuuden ja väkivallalle alttiiksi joutumisen. Lundgrenin tekstissä naiseus rakentuu alistumisen kautta, eikä vastarinnalle ole tilaa normalisoitumisprosessissa. Hydénin mukaan Lundgrenin normalisoitumisprosessin heikkona kohtana on se, että tutkimus on tehty vahvasti uskonnollisessa yhteisössä. Monien ruotsalaisten – ja suomalaisten – naisten on vaikea samaistua uskonnollisen yhteisön kulttuuriin, jossa naisen täydellistä alistumista ja väkivallan käyttöä legitimoidaan uskonnollisin termein. Hydén (1995, 183–185) itse puhuu oman tutkimuksensa pohjalta tästä problematiikasta väkivallan neutralisointina, jossa mies katuu ja lupaa tehdä parannuksen ja nainen puolestaan ottaa osavastuun tapahtumista (vrt. Kelly 1988). Hydénin mukaan väkivallan neutralisoinnin ero normalisoitumiseen on, että sisimmässään nainen ei hyväksy väkivaltaa, vaan jokainen lyönti vie lähemmäs eroa (Hydén 1995, 185). Samaan lopputulokseen on tullut Nyqvist (2001, 103; ks. myös Husso 2003, 81) haastattelututkimuksessaan. Hän totesi, että vaikka naisten kuvaamat tilanteet muistuttavat Lundgrenin kuvausta väkivallan prosessista, väkivalta ei kuitenkaan hänen arvionsa mukaan normalisoidu suhteessa, vaan nainen tajuaa monessa tapauksessa tilanteen mahdottomuuden ja etsii koko ajan aktiivisena toimijana ratkaisuja väkivallasta irrottamiseen. Väkivallan kieltäminen ja ulossulkeminen kiinnittää naisia väkivaltaisiin parisuhteisiin ja hidastaa irrottautumista, mutta toistuvien pahoinpitelyjen myötä toivo väkivallan loppumisesta ja mahdollisuus sen kieltämiseen pienenee (Husso 2003, 82).

Yhteistä näille kaikille väkivallan dynamiikan kuvauksille on, että väkivalta jatkuu niissä samanlaisena tai muuttuu ajan myötä vakavammaksi. Kuvaukset perustuvat aineistoihin, jotka ovat valikoituneet siten, että ne edustavat pitkään jatkunutta väkivaltaa. En väitä etteikö näin olisi, mutta väkivaltaa prosessina tai kierteenä kuvaavat mallit unohtavat täysin sen mahdollisuuden, että mies voi muuttaa käyttäytymistään ja väkivalta voi loppua. Usko, toivo, hakkaus -tutkimuksen mukaan neljässä parisuhteessa kymmenestä, joissa väkivalta oli alkanut yli 10 vuotta sitten, ei esiintynyt fyysistä väkivaltaa viimeisen kymmenen vuoden aikana (Heiskanen & Piispa 1998, 23). Tämä osoittaa, että väkivalta ei aina jatku samanlaisena kehänä vaan se voi myös loppua parisuhteen silti jatkuessa. Väkivaltakokemusten tarkempi analyysi väkivallan luonteen mukaan osoitti, että väkivalta voi saada monenlaisia muotoja, joista vain yhdessä väkivalta jatkuu vuosia muuttuen yhä vakavammaksi (*Complexity of Patterns of Violence*). Toinen väkivallan luonnehdinta, jossa fyysinen väkivalta jatkui, mutta oli alkanut vasta muutamia vuosia sitten, oli tyyppillisestä nuorille naisille. Siihen, miten väkivalta näissä suhteissa ajan myötä kehittyy, ei poikkileikkausaineiston perusteella pystytä vastaamaan.

Fyysinen väkivalta voi myös jäädä taka-alalle vaihtuen naisen jatkuvaksi henkiseksi alistamiseksi ja kontrolloimiseksi. Fyysinen väkivalta ei kuitenkaan näissä parisuhteissa ole välttämättä päättynyt, sillä mies hallitsee naista edelleen pelolla ja erilaisilla alistamisen keinoilla. (*Complexity of Patterns*

of Violence; vrt. Mahoney 1994.) Väkivaltaisten parisuhteiden luonteen analyysi osoitti myös, että miehen naisen elämään kohdistuvalla kontrollilla ei kaikissa väkivallan luonnehdinnoissa ole niin suurta osuutta, kuin mitä edellä esitettyjen väkivaltaisen parisuhteen dynamiikan kuvausten perustella saattaisi olettaa. Parisuhteissa, joissa väkivalta oli alkanut äskettäin, erilaiset kontrollin muodot mustasukkaisuutta ja nimittelyä lukuun ottamatta olivat harvinaisempia. On siis olemassa toisenlaisiakin tarinoita väkivallasta parisuhteessa, mutta nämä unohtuvat silloin, kun väkivallasta puhutaan jatkuvana prosessina tai kierteenä ja naisista avuttomina sopeutujina tässä prosessissa.

3.3 Naisiin kohdistuvan väkivallan surveytutkimuksen päälinjat

Laajat, naisiin kohdistuvaa väkivaltaa selvittäneet surveytutkimukset jakautuvat kolmeen päätyyppiin. Näistä ensimmäinen, yleiset uhritutkimukset on alunperin kehitetty mittaamaan rikoksia, joita ei ole ilmoitettu poliisille eli selvittämään piilorikollisuutta. Uhritutkimuksissa väkivaltakokemuksia selvitetään rikoksen käsitteen avulla, joten sellaiset väkivallan kokemukset, jotka eivät ole selkeästi rikoksia, jäävät helposti niiden ulkopuolelle. Parisuhteessa tapahtuva väkivalta ja seksuaalinen väkivalta jäävät herkästi ilmoittamatta näissä tutkimuksissa, ellei nainen ole selkeästi määritellyt tapausta rikokseksi (Walby & Myhill 2001, 503–508.) Uhritutkimukset eivät ole kyenneet tavoittamaan parisuhdeväkivaltaa kovinkaan hyvin. Yleisissä uhritutkimuksissa parisuhdeväkivalta (tai yleisemmin perheväkivalta) on yksi tarkasteltavista väkivallan muodoista. Perhe- ja parisuhdeväkivalta erotetaan muista väkivallanmuodoista väkivallan tekijän ja uhrin suhdetta selvittävällä kysymyksellä. Näissä tutkimuksissa kysytään ensin yleisellä kysymyksellä väkivallan kokemuksia ja sen jälkeen kysytään, kuka tekijä oli. (Heiskanen 2002, 72.)

Toisena laajojen kyselyiden lajina ovat niin sanotut perhekonfliktitutkimukset, joissa selvitetään arkipäivän konfliktitilanteita parisuhteissa (Straus ja Gelles 1992). Konfliktitilanteita mittaamaan on kyselyissä kehitetty erityinen mittari, Conflict Tactics Scale (CTS), missä on väittämiä kolmenlaisista erilaisista konfliktin ratkaisutavoista; argumentoinnista, verbaalisesta aggressiivisuudesta ja fyysisestä väkivallasta (ks. *Violence against women as conveyed by surveys*; Heiskanen 2002, 73–74; Ronkainen 2004). Näissä tutkimuksissa väkivalta on määriteltä laajasti, ja väkivaltakokemuksia selvittävä kysymys on esitelty vastaajille ristiriitojen selvittämistilanteina.

Kolmantena naisiin kohdistuvan surveytutkimuksen suuntauksena ovat 1990-luvulla alkunsa saaneet naisiin kohdistuvan väkivallan selvittämiseen erikoistuneet kyselyt⁹. Tämä tutkimusperinne on saanut paljon vaikutteita

9 Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan erikoistuneita laajoja kansallisia tutkimuksia on EU-maista Suomen lisäksi tehty ainakin Ruotsissa, Ranskassa, Portugalissa ja Saksassa. Lisäksi useissa maissa on tehty suppeampia kansallisia tutkimuksia. (CAHRV 2003; Hagemann-White 2000.)

feministisestä väkivallan tutkimuksesta ja 1980-luvun kritiikistä aikaisempia surveytutkimuksia kohtaan. Feministinen näkökulma naisiin kohdistuvaan väkivaltaan kiinnittää huomiota sukupuoli- ja valtarakenteisiin sekä perinteiseen perheinstituutioon, jotka nähdään väkivaltaa ylläpitävinä tekijöinä, sekä tärkeeseen ymmärtää ja tehdä näkyväksi naisten omat kokemukset väkivallasta ja antaa naisille tietäjän paikka (Bograd 1988, 13–14). Väkivaltaa ei tutkita yksittäisen miehen irrationaalisenä toimintana, vaan yhteydessä laajempaan sukupuolten väliseen eriarvoisuuteen. Seksuaalisuus nähdään feministisessä väkivallan tutkimuksessa tärkeänä sukupuoli- ja valtarakenteita jäsentävänä tekijänä ja seksuaalisuuden yhteys väkivaltaan on tutkimuksen keskeisenä teoreettisena lähtökohtana. Feministisen tutkimuksen taustalla on ajatus, että sukupuoli luo patriarkaalisia hierarkioita ja valtasuhteita, joiden tavoitteena on naisen alistaminen. Naisiin kohdistunut häirintä, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta, raiskaaminen ja niillä uhkailu ovat keinoja, joilla miehet kontrolloivat naisia (Messerschmidt 1993, 35).

Feministisen tutkimuksen sisällä viktimologisia tutkimuksia kohtaan esitetyllä kritiikillä oli aikanaan laaja, koko tutkimustraditiota muokkaava merkitys. Feministisessä tutkimuksessa tapaa, jolla perinteisessä viktimologiassa tarkasteltiin raiskausta, vaimon pahoinpitelyä, prostituutiota ja inesttiä pidettiin, jopa naisvihamielisenä. Viktimologisissa tutkimuksissa unohdettiin täysin naisten aktiivinen toimijuus väkivallasta selviytymiseksi. Tarkastelemalla viktimologian rajoituksia feministit havaitsivat, että tutkimuksissa on tarpeellista erotella sukupuoli (gender) teoreettisena kategoriana ja analyttisenä välineenä. Naisten ja miesten erilaiset sosiaaliset kokemukset muokkaavat heidän käsityksiään itsestään, toiminnastaan ja uskomuksistaan sekä ympärillä olevasta maailmasta. (Harding 1986, 30–31.)

Feministisellä tutkimuksella on ollut suuri vaikutus kriittiseen tutkimukseen miehistä, maskuliinisuudesta ja maskuliinisuuden yhteydestä rikollisuuteen sekä väkivaltaan seksuaalisuuden ja vallan välineenä (Messerschmidt 1993, 31). Miestutkimus on keskittynyt tarkastelemaan miesten välistä kilpailua, maskuliinisuutta, heteroseksuaalisuutta ja sitä, miten hierarkiset valtarakenteet tuottavat väkivaltaista käyttäytymistä (Connell 1987; Hearn 1998; Messerschmidt 1993). Kriittinen miestutkimus tarkastelee miesten välisen väkivallan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ilmenemistä määritteleviä valtarakenteita ja hierarkioita sekä sitä, miten uhrin kokevat uhriksi joutumisen suhteessa tähän rakenteeseen (Stanko & Hobdell 1993). Kriittinen miestutkimus kritisoi radikaalifeministien dikotomista käsitystä, jonka mukaan kaikki miehet ovat potentiaalisesti väkivaltaisia ja naiset uhreja (Messerschmidt 1993, 45). Messerschmidt korostaa, että miesten väliset sosiaaliset erot luovat erilaista maskuliinisuutta ja näin ollen myös miesten välillä on eroja väkivaltaisuudessa. Maskuliinisuuden esiintymistavat vaihtelevat kulttuurisesti ja historiallisesti. (Messerschmidt 1993, 47.) Miesten väkivallan käytöllä tavoitellaan hegemonista maskuliinisuutta. Hegemoninen maskuliinisuus tarkoittaa tietynlaisen maskuliinisuuden valta-asemaa. Hegemoninen maskuliinisuus määrittelee länsimai-

sessä kulttuurissa naisten ja miesten välisiä suhteita, sekä miesten keskinäisiä suhteita palkkatyön rakenteessa, työnjaon muotoutumisessa kotona, seksuaalisuudessa, hyvinvointipolitiikassa ja niin edelleen. Toisin sanoen hegemoninen maskuliinisuus on vallassa olevien miesryhmien määrittelemää tietystä historiallisesta hetkestä ihanteelliseksi katsottua maskuliinisuutta. Väkivallan käytöllä tai uhalla voidaan ylläpitää hegemonista maskuliinisuutta ja sitä tukevat usein hegemonisen maskuliinisuuden alistamat miehet, koska se takaa heille valtaa naisiin ja muihin miesryhmiin. Useimmat miehet hyötyvät naisten alistamisesta ja useimmat miehet pyrkivät toiminnallaan hegemonisen maskuliinisuuden ylläpitämiseen. (Connell 1987, 184–185; Messerschmidt 1993, 81–83.)

3.4 Naisiin kohdistuvan väkivallan selvittämiseen erikoistuneet kyselyt

Feministisestä väkivallan tutkimuksesta saatu tieto ja niissä esitetyt huomiot aikaisempien surveytutkimusten puutteisiin ovat vaikuttaneet paljon naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimukseen erikoistuneiden kyselyiden syntyyn ja suunnitteluun. Tutkimuksessa on 1980-luvulla kiinnitetty Michele Bogradin (1988, 21–24; ks. myös Yllö 1988; Kelly 1988) mukaan erityisesti huomiota viiteen keskeiseen kohtaan. Ne ovat: tutkimuksen arvojen näkyväksi tekeminen, tutkimuksessa kysyttävät kysymykset, aineistonkeruumenetelmät, aineiston tulkinta ja käyttö ja tutkijan ja tutkittavan välisen vuorovaikutuksen luonne. Monet näistä argumenteista ovat samoja, joilla feministinen tutkimusperinne ja postmoderni ajattelu ovat kritisoineet surveytutkimusta ylipäänsä. Nostan tässä esiin muutaman sellaisen seikan, jotka ovat erityisesti vaikuttaneet 1990-luvulla syntyneiden erilliskyselyiden suunnitteluun ja kysymyksen aseteluihin.

Feministiset väkivallan tutkijat kiinnittivät ensinnäkin tutkimuksessa huomiota siihen, että *tutkijan arvot* ja *lähtökohdat* tehdään näkyviksi. Ensimmäisen tärkeänä pidettiin sitä, että naisten väkivallan kokemukset tulevat esiin väkivaltaa kokeneiden naisten omasta näkökulmasta (ks. myös Schwartz 2000, 3). Tämä edellytti aikaisempaa tutkimusta ohjanneiden, itsestään selvyyksinä pidettyjen käsitteellisten kategorioiden ja stereotyyppien haastamista. Aikaisemmat tutkimukset ovat noudatelleet vallitsevia, yhteiskunnan valtarakenteisiin pohjautuneita käsityksiä väkivallasta, jotka pohjautuvat pitkälti stereotyyppisiin käsityksiin väkivallan kohteista ja tekijöistä. Väkivaltaa kokeneiden naisten voi olla vaikea samaistua niihin. (Radford & Stanko 1996, 65; Hearn 1998, 15.) Vallitsevat käsityksestä ovat pohjautuneet pitkälle miehisiin käsityksiin väkivallasta ja väkivallan käytöstä (Messerschmidt 1993, 71) ja ne ovat neutralisoineet, puolustaneet ja oikeuttaneet miehen väkivallan käyttöä (Ptacek 1988; Hearn 1998).

Toiseksi feministisessä väkivallan tutkimuksessa suhtauduttiin kriittisesti siihen, *millaisia kysymyksiä* tutkimuksissa esitettiin. Kysymyksen asetelussa kiinnitetään huomioita pikemminkin siihen, mitkä kulttuuriset ja yhteiskun-

nalliset tekijät vaikuttavat siihen, että miehet pahoinpitelevät vaimojaan sen sijaan, että tutkimuksella etsittäisiin pahoinpideltyjen naisten taustoista yhteisiä tekijöitä, jotka liittyisivät pahoinpitelyn kohteeksi joutumiseen (esim. Dobash & Dobash 1992, 253). Jälkimmäinen tutkimusperinne on feministisen tutkimuksen mukaan naisia syyllistävää. Surveytutkimuksen kysymysten sisältöön ja siihen, miten ne eivät ota huomioon naisiin kohdistuvan väkivallan luonnetta, ovat kiinnittäneet huomiota erityisesti Rebecca ja Russell Dobash (1992, 270 ja 277) kritisoidessaan yhdysvaltalaisia perhekonfliktitutkimuksia. Perhekonfliktitutkimuksissa käytetty CTS-mittari ei heidän mielestään tavoita parisuhdeväkivallan monimuotoista luonnetta keskittyessään mittaamaan yksittäisiä väkivallantekoja. Naisiin kohdistuvassa väkivallassa on usein kyse toistuvasta väkivallasta, jossa yhteen tapahtumaan saattaa liittyä monenlaisia väkivallantekoja, kuten tönimistä ja potkimista, hiuksista vetämistä (Dobash & Dobash 1992, 270). Sylvia Walby ja Andrew Myhill (2002, 517) puolestaan ovat kritisoineet surveykyselyitä siitä, että mitatesaan yksittäisiä tapauksia kyselyt eivät tavoita naisiin kohdistuvan väkivallan prosessinomaisuutta ja tendenssiä muuttua ajan myötä vakavammaksi. Johan Galtung (1977, 149) kiinnitti jo 1970-luvulla ilmestyneessä menetelmäkirjassaan huomiota survey-metodin liialliseen staattisuuteen. Survey kuvaa ilmiötä vain yhtenä ajankohtana. Lisäksi aikaisempi versio CTS:stä unohtaa Dobashin ja Dobashin (1992) mukaan seksuaalisen väkivallan muodot täysin. CTS ei myöskään kiinnitä huomiota väkivallan motiiveihin ja laajempaan kontekstiin, missä väkivalta on osa laajempaa vallankäyttöä ja kontrollia ja unohtaa väkivallasta aiheutuvat seuraukset (ks. myös Walby & Myhill 2001, 513; Heiskanen 2002; *Violence against women as conveyed by surveys*).

Feministisessä väkivallan tutkimuksessa on painotettu aineiston *sensitiivistä tulkintaan ja sitä, miten tuloksia levitetään* ammattiauttajien ja väestön keskuudessa (ks. esim. Renzetti 1997). Tiedon poliittisen ulottuvuuden tiedostamattomuus ei Bogradin (1988, 23) mukaan vain torju tietoa vaan yksinkertaisesti tekee siitä näkymätöntä. Kersti Yllön (1988, 40–41) mukaan kvantitatiivista tutkimusta arvostetaan yhteiskunnassa liikaa perheväkivaltatutkimuksen alueella. Gellesin ja Straussin ensimmäisen perhekonfliktitutkimuksen tulokset, joiden mukaan naiset ovat lähes yhtä väkivaltaisia perheessä kuin miehet, saivat paljon huomiota, vaikka niissä ei otettu huomioon väkivallan vakavampia seurauksia naisille eikä sitä, että naisten tekemä väkivalta oli usein itsepuolustusta. Turvakodeissa ja muualla kentällä työskentelevät ammattiauttajat kritisoivat tuloksia, mutta heidän kokemuksillaan ei ollut vaikutusta, koska kvantitatiivisen tutkimuksen tuloksia pidettiin objektiivisina.

Martin D. Schwartz (2000, 2–3) korostaa sitä, että kyselytutkimuksilla ei vain tuoteta tietoa vaan niillä myös vaikutetaan ihmisten mielikuviin. Jos kyselyn kysymykset ohjaavat vastaajaa sellaiseen käsitykseen, että tuntemattoman tekemä väkivalta on ongelma, tämä voi vahvistaa naisvastaajissa käsityksiä, joiden mukaan kotona tapahtuva väkivalta ei ole rikos. Tämä on johtanut siihen, että feministisessä väkivallan tutkimuksessa on suosittu *kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä*. Näin on pyritty välttämään valmiita vas-

tausvaihtoehtoja, jotka tutkijoiden mukaan johtavat vinoutuneisiin ja vääristyneisiin tuloksiin (ks. esim. Yllö 1988; Bograd 1988, 22). Monissa tutkimuksissa onkin sanottu, että väkivallan luonne saadaan esille vain silloin, kun naiset saavat omin sanoin kertoa kokemuksistaan (esim. Smith 1994; Kelly 1988). Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän etuna on pidetty myös sitä, että tällöin tutkija on lähempänä kohdettaan ja näin päästään eroon subjekti/objekti -asetelmasta.

Tutkijat ovat erityisen sensitiivisiä *tutkijan ja tutkittavan välisen suhteen luonteelle*, sillä valta-asetelmien tarkastelu on koko feministisen tiedonfilosofian peruselementtejä. Feministit kumoavat perinteisen uskomuksen, jonka mukaan tutkija on neutraali tarkkailija. Tällainen ajattelutapa objektiivoi vastaajan ja luo vääristyneen valta-asetelman tutkijan ja tutkittavan välillä. Tutkijat ovat pyrkineet luomaan erilaisen tiedon tuottamisen keinon, jossa tutkittava ja tutkija ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa (esim. Bograd 1988, 23–24; Yllö 1988; Kelly 1988; Hoff 1990). Tutkimuksissa suositetaan lähtökohtaa, jossa väkivaltatyössä mukana olevat ovat osallisina tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa (esim. Renzetti 1997).

Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan erikoistuneiden tutkimusten suunnittelussa on pyritty ottamaan huomioon naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteet. Parisuhdeväkivalta pyrittiin kyselyissä sijoittamaan kontekstiinsa, parisuhteeseen, jotta voidaan tarkastella väkivaltaa osana maskuliinisen vallan ja kontrollin käyttöä. (Walby & Myhill 2001, 505; ks. myös Heiskanen 2002, 81–85; *Violence against women as conveyed by surveys*). Parisuhdeväkivaltaa selvitettiin kyselyssä listaamalla konkreettisia väkivallan tekoja. Kyselyissä on selvitetty sekä väkivallan fyysisiä että henkisiä seurauksia ja naisten avun hakemista. Kysymyksiä on pyritty kehittämään siten, että ne ottaisivat huomioon parisuhteessa tapahtuvan väkivallan prosessinomaisuuden ja eskaloitumisen kysymällä väkivallan kokemuksia koko parisuhteen ajalta sekä kartoittamalla väkivallan historiatietoja. (*Complexity of Patterns of Violence; Violence against women as conveyed by surveys*). Suomalainen Naisen turvallisuus 1997-kysely naisiin kohdistuvasta väkivallasta noudatti tätä perinnettä (Heiskanen & Piispa 1998). Kysymysten sisältöä ja muotoa pohdittiin asiantuntijoista ja ammattiauttajista kootussa ohjausryhmässä. Suomessa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu ennen 1997 tehtyä erilliskyselyä lähinnä elinolututkimusten yhteydessä sekä yleisillä uhritutkimuksilla aina 1970-luvulta lähtien (Heiskanen 2002, 40–68)¹⁰.

Pelkästään naisiin kohdistuvan väkivallan selvittämiseen erikoistuneita survey-tutkimuksia on pidetty tärkeinä monesta syystä. Kanadassa erillistutkimuksen tarvetta perusteltiin ensiksikin sillä, että monista naisista voi tuntua epämiellyttävältä kertoa kokemuksistaan yleisissä uhritutkimuksissa, koska niissä kysymysten esittelyssä ja haastattelijoiden koulutuksessa ei ole riittävästi otettu huomioon aiheen sensitiivisyyttä ja haastattelijat ovat joissakin tapauksissa myös miehiä. Toiseksi yleisten uhritutkimusten tarkoituksena on samalla kyselyllä selvittää sekä omaisuusrikoksien että väkivallan kohteeksi joutumista. Naisiin kohdistuvan väkivallan selvittäminen

siten, että huomioon otetaan laajemmin väkivallan monimutkaista luonnetta, seurauksia, avun hakemista ja vallan ja kontrollin käyttöä edellyttää toisenlaista lähestymistapaa ja joukon omia kysymyksiä. Kolmanneksi erillistutkimusta perusteltiin Kanadassa sillä, että lisäämällä kyselyyn väkivallan uhan, pelottelun ja seksuaalisen häirinnän naisten fyysisen väkivallan ja seksuaalisen väkivallan kokemukset sijoitettiin laajempaan sosiaaliseen kontekstiin, ja näin voidaan korostaa pelon yhteyksiä väkivallan kokemuksiin. (Johnson & Sacco 1995, 283.) Samat perustelut olivat tärkeitä Suomessa, kun erillistutkimusta lähdettiin suunnittelemaan. Yhtenä perusteena oli yksinkertaisesti se, ettei aiheesta ollut riittävästi olemassa olevaa tietoa. Tätä tietoa tarvittiin väkivallan ehkäisytyön suunnitteluun ja toteuttamiseen. (ks. myös Heiskanen & Piispa 1998.)

Erillistutkimusten aineistonkeruun suunnittelussa oltiin huolestuneita siitä, millaisia ahdistavia vaikutuksia väkivaltaa koskevat arkaluonteiset kysymykset herättäisivät väkivaltaa kokeneissa naisissa heidän joutuessaan muistelemaan ja palauttamaan mieleensä kipeitä muistoja, vihaa ja pelkoja. Tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa on ollut mukana väkivalta-työssä olevia henkilöitä (Johnson 1996; Heiskanen & Piispa 1998, 68–69).

Kanadassa, jossa tutkimuksen aineisto kerättiin puhelinhaastatteluilla, haastattelijat koulutettiin pehmeään haastattelutapaan, jossa pyrittiin ottamaan huomioon vastaajan tunnetila ja haastattelijat opastettiin kertomaan mihin väkivaltaa kokeneet naiset voisivat ottaa yhteyttä väkivaltaongelman ratkaisemiseksi (Johnson 1996). Parisuhdeväkivalta on sensitiivinen tutkimusaihe, sillä parisuhdeväkivalta on musertava, uhrin maailmankäsitystä kyseenalaistava kokemus (Ronkainen 2001, 42). Huolta vastaajille aiheutu- vasta vakavasta ahdistuksesta lievensivät hieman naisten väkivaltakoke- muksiin erikoistuneiden henkilöiden kanssa käydyt keskustelut, joissa to- dettiin muun muassa, että väkivallan uhrille voi olla hyödyksi, jos ratkaise- matta jääneistä konflikteista kärsivät tunnistavat ongelmansa ja ottavat yh- teyttä ammattiauttajiin. Lomakkeen kannessa olevassa saatekirjeessä varoi- tettiin aiheen arkaluonteisuudesta. Lisäksi kyselylomakkeen lopussa mai- nittiin kaksi henkilöä, joihin vastaaja saattoi ottaa yhteyttä halutessaan kes- kustella väkivallasta, ja jotka pystyivät neuvomaan avun saannista. Yhteyttä lomakkeella mainittuihin asiantuntijoihin otti vain muutama tutkimukseen valittu. (Heiskanen & Piispa 1998, 68.)

- 10 Muutenkin suomalainen tutkimus naisiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta on ollut vähäistä ja alkanut muihin pohjoismaihin verrattuna myöhään. Tutkimus on ollut luonteeltaan käytännön ongelmiin kohdistunutta selvitysluonteista tutkimusta (Ronkainen 1998a, 9). Tutkimukset, joissa on keskitytty tarkastelemaan parisuhdeväkivaltaa sukupuolittuneena ilmiönä, ovat perustuneet haastattelu- ja elämäkertatutkimusaineistoihin ja näistä suurin osa on ollut pro gradu-töitä. Joitakin suomalaisia tutkimuksia ilmestyi 1970–80-luvuilla (esim. Germain ym. 1978; Peltoniemi 1984). Vuonna 1996 ilmestyi Mirja Kuivaniemen toimittama saman nimiseen kirjoituskilpailuaineistoon perustuva teos "Väkivallasta vapaaksi". Vasta 2000-luvun alussa on aiheesta tehty väitöskirjoja, joissa on käsitelty väkivaltaa parisuhteissa auttamistyön näkökulmasta (Nyqvist 2001) sekä kotiin sijoittuvana väkivaltana etnografian näkökulmasta (Lahti 2001). Marita Husson (2003) väitöskirjassa selvitettiin niitä tekijöitä, jotka kiinnittävät parisuhdeväkivallan kohteena olleita naisia väkivaltaiseen parisuhteeseen.

4 Sukupolvittaiset muutokset väkivallan tunnistamisessa ja nimeämisessä

4.1 Ruumiin oikeuksien tiedostamisesta väkivallan tunnistamiseen

Tutkimukseni antaa viitteitä naisten herkistymisestä tunnistamaan ja nimeämään ruumiin loukkaukset myös parisuhteessa (*Age and Meanings of Violence*). Tulokset osoittivat, että nuoret naiset (18–29-vuotiaat) ilmoittivat tutkimuksessa lievempää väkivaltaa useammin kuin muut sekä väkivallasta annetun kuvauksen että siitä aiheutuneiden fyysisten ja henkisten seurausten perusteella arvioituna. Ikäryhmien väliset erot kapenivat kun väkivallan kesto vakioitiin, mutta silloinkin nuorten naisten ilmoittamat väkivaltatapaukset olivat muita useammin sellaisia, jotka olivat aiheuttaneet lievempiä vammoja ja heidän ilmoittamansa lievemmät väkivaltatapaukset olivat kaksi kertaa muita useammin sellaisia, joista ei ollut aiheutunut vammoja lainkaan.

Nuorten naisten herkistyminen tunnistamaan ja nimeämään parisuhteessa tapahtuva väkivalta liittyy mielestäni laajemmin niihin yhteiskunnallisiin muutoksiin, joilla on parannettu naisten yksilön oikeuksia, oikeutta omaan seksuaalisuuteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen (esim. Julkunen 1997; Palin 1996). Lait, jotka ovat pohjautuneet patriarkaaliseen käsitykseen miesten oikeuksista toisen sukupuolen ruumiiseen ja omaisuuteen, ovat korvautuneet puolisoiden muodolliseen tasa-arvoisuuteen nojaavilla laeilla (ks. esim. Millet 1969; Pateman 1989). Suomessa avioliittolaki, jolla kumottiin miehen oikeus edustaa vaimoaan juridisissa asioissa, tuli voimaan vuonna 1929 (Pylkkänen 1999, 33). Avioliittolain uudistuksessa mainittiin puolison törkeä pahoinpitely tai hengen tavoittelu ja huumaavien aineiden jatkuva väärinkäyttö perusteina, joilla toinen puoliso saattoi hakea avioeroa (Pehkonen 2003, 32). 1990-luvulla miesten aviollisia oikeuksia naisen ruumiiseen kavennettiin edelleen (ks. luku 1.3).

Feministisessä ajattelussa ovat olleet keskeisellä sijalla pohdinnat naisten sorrosta, alistamisesta ja hallinnasta sekä teoriat näistä alistavista rakenteista ja käytännöistä vapautumisesta eli emansipaatiosta (Koivunen 1996a, 35 ja 1996b, 77). Feministisen liikkeen painopistealueet kamppailussa naisten oikeudesta määrätä omasta ruumiistaan ja seksuaalisuudestaan ovat vaihtuneet historiallisesti. Niin kutsutun seksuaalisen vapautumisen myötä 1960-luvulla heräsi keskustelu myös naisten oikeudesta nauttia seksuaalisuudesta (Lappalainen 1996, 217). Yhdysvalloissa vaadittiin 1960- ja 1970-luvuilla naisille oikeutta itse päättää abortista. Suomessakin käytiin 1960-luvun puolessa välissä kiivaasti keskustelua vapaasta abortista, mutta

oikeutta aborttiin ei kuitenkaan puolustettu niinkään naisen oikeutena määrätä omasta ruumiistaan vaan vedoten kansanterveydellisiin perusteisiin ja tasa-arvoon. Aborttilain keskeisinä tavoitteina oli saada nopeasti yleistyneet laittomat abortit turvallisempien laillisten keskeytysten piiriin. Lisäksi haluttiin helpottaa naisten työelämään osallistumista sekä parantaa naisten sosiaalista ja alueellista tasa-arvoa (Helén 1997, 40; Nätkin 1997, 117; Julkunen 1997, 55–56.) Suomessa abortista ei tullut samanlaista feministisen seksuaalisen ja ruumiillisen itsemääräämisoikeuden kamppailun kohdetta kuin muissa maissa, vaan lakia olivat ajamassa asiantuntijaryhmät, kuten gynekologit, psykiatrit ja Lääkäriliitto (Julkunen 1997, 56).

Naisiin kohdistuvasta väkivallasta, erityisesti parisuhteessa tapahtuvasta väkivallasta on Suomessa alettu laajemmin keskustella vasta 1990-luvulla, jolloin lainsäädäntöön tehtiin asiaa koskevia muutoksia ja asia määriteltiin sosiaaliseksi ongelmaksi. Muualla tätä keskustelua käytiin paljon aikaisemmin. Esimerkiksi angloamerikkalaisissa maissa ja muissa Pohjoismaissa käytiin keskustelua ja tehtiin tutkimusta naisiin kohdistuvasta parisuhdeväkivallasta, pornografiasta, raiskauksista ja seksuaalisesta häirinnästä jo 1970-luvulla (Nousiainen 1998). Muissa Skandinavian maissa alettiin jo 1980-luvulta lähtien puhua naisiin kohdistuvasta väkivallasta (kvinnomisshandel ja våld mot kvinnor), ja tukitoimet suunnattiin nimenomaisesti naisille (Nygqvist 2001, 18–19). Vaikka keskustelua käytiin yleisemmin Suomessa vasta Naisen turvallisuus 1997-tutkimuksen aineiston keruun jälkeen, aiheesta käydyllä julkisella keskustelulla on luultavasti ollut vaikutuksensa vastaajien käyttäytymiseen ja kielen omaksumiseen. Nuorten naisten on ollut helpompi ottaa asia haltuunsa ja heillä on ollut paremmin hallussaan keskustelussa käytetty sanasto.

Nuorten naisten herkiminen tunnistamaan parisuhteessa tapahtuva väkivalta voidaan tulkita myös yksilöllistymisestä käydystä keskustelusta käsin, jossa ruumis painottuu aikaisempaa voimakkaammin yksilöllisen itsemäärättelyn paikkana ja ruumiista tulee osa laajempaa identiteetin rakentamisprojektia (esim. Bordo 1993, 194–195; Giddens 1991, 99–102; Turner 1992; Suomessa Palin 1996, 234; Kosonen 1998). Ruumiillisuuden tullessa uudella tavalla osaksi minuutta ruumiin rajat ja itsemäärääminen korostuvat (Giddens 1992). Julkusen (1997, 61–62) mukaan kun naiset ovat ensin saaneet oman äänen (poliittiset oikeudet), henkilön (henkilökohtaisen vapauden) ja rahan (sosiaaliset oikeudet), he vaativat nyt oikeutta omaan ruumiiseensa. Naisten astuminen työelämään ja julkisille areenoille muodollisesti tasa-arvoisina miesten kanssa on muuttanut perinteisiä sukupuolten suhdetta sääteleviä käytäntöjä. Tasavertaisten yksilöiden kesken eivät enää päde samat sukupuolten väliset käytännöt kuin vanhan patriarkaatin aikana, jolloin naisten elämä rajoittui enemmän yksityiseen elämänpiiriin. On esitetty, että miehet saattavat nyt tuntea asemansa uhatuiksi ja pyrkivät saamaan sitä takaisin alistamalla ja loukkaamalla naisruumiin oikeuksia esimerkiksi pornografian, prostituution ja naisiin kohdistuva fyysisen ja seksuaalisen väkivallan ja häirinnän keinoin (Palin 1996, 231; Julku-

nen 1997, 49). Sukupuolinen ahdistelu ja häirintä ovat kansainvälisesti katsottuna verrattain yleisiä Suomessa, erityisesti koulutettujen naisten kohtaamina (Heiskanen & Piispa 1998, 54–55). Naisten keino vastata tähän on vaatia itselleen oikeutta omaan ruumiiseensa (Julkunen 1997, 62).

Tutkimuksessa esiin tulleet erot keskustelukulttuurissa eri sukupolvien kesken tukevat tulkintaa siitä, että nuoret naiset ovat herkempiä tunnistamaan parisuhteessa tapahtuvan väkivallan kuin vanhemmat. Nuoret naiset keskustelivat muita useammin sensitiivisistä aiheista, kuten seksuaalisuudesta ja parisuhdeongelmista luottamuksellisesti ja kokemastaan väkivallasta. Surveykontekstissa tämä merkitsee nuorten naisten tendenssiä ilmoittaa kyselyssä helpommin myös lievemmistä väkivaltatapauksista. (*Age and Meanings of Violence.*) Parisuhdeväkivaltakysymykseen vastaamatta jättämistä käsitellyt artikkeliini (*Violence against women as conveyed by surveys*) osoitti saman seikan: nuoret naiset ottavat selvemmin kantaa kysymykseen. Ylipäätään suhtautuminen ruumiiseen ja seksuaalisuuteen ja näistä asioista keskustelemiseen ovat Suomessa muuttuneet viime vuosikymmeninä (Kontula & Haavio-Mannila 1997) ja sen ohella suhtautuminen parisuhteen tunnetyöhön on muuttunut (Nykyri 1998, 160; Roos 1987, 58). Keskustelukulttuurien erot voivat näkyä myös siinä, että nuorten on helpompi paitsi keskustella kokemastaan väkivallasta myös kertoa siitä tutkimuksessa. Tutkimuksessani esiin tulleet sukupolvittaiset erot keskustelukulttuurissa osoittavat kuitenkin, että historian perinteitä ei pyyhitä hetkessä pois. Vaikka nuorille naisille oli helpompaa keskustella parisuhteen ongelmista ja seksuaalisuudesta, näin ei kuitenkaan ollut aineistoni vanhemmille naisille. Esimerkiksi Ronkaisen (1990, 67–72) tutkimuksessa 1910–30-luvuilla syntyneiden naisten käsityksistä seksuaalisuudesta tuli selvästi esiin sukupolvittaisten kokemusten ja normien vahvuus. Ennen aviosuhdetta naisen seksuaalisuuden kontrollointi oli tärkeää perheen maineen vaalimisen kannalta. Avioliitossa naisen seksuaalielämää taas kontrolloi mies, sillä seksuaalielämä rakentui usein miehen tyydytyksen tuottamisen varaan (Ronkainen 1990, 79–96).

Monissa tyttötutkimuksissa on osoitettu, että vaikka naisen asema ja yleinen seksuaalikäyttäytyminen ovat muuttuneet, tyttöjen moraalinen asema määrittänyt yhä seksuaalisen käyttäytymisen kautta pitkälti päinvastoin kuin poikien asema. Hyvän maineen varjeleminen on tyttöjen käyttäytymisen perusta. Hyvä maine on puolestaan moraalinen arvio tyttöjen seksuaalisen käyttäytymisen luonteesta (Hukkila & Nisula 1991, 5; Näre 1992, 30–32; Honkatukia 1998). Maineen varjeleminen johtaa tyttöjä edelleen kanavoimaan seksuaalisuuttaan parisuhteeseen ja avioliittoon (Näre 1995, 114).

4.2 Vahvuus ja hoiva määrittävät suhtautumista väkivaltaan

Naisten pysyminen ja jaksaminen vuodesta toiseen väkivaltaisen miehen rinnalla on monissa suomalaisissa tutkimuksissa liitetty kolmeen elementtiin; äitiyteen, hoivaan ja vahvuuteen. Keskusteltaessa suomalaisesta nais-

ta, naiseuteen liitetään yleensä vahvuus¹¹. ”Vahvan naisen” rooliin kuuluu vastuu perheen tunne-elämän ja ihmissuhteiden hoitamisesta (esim. Husso 1994, 137; Keskinen 1996, 11). Naiset ovat pitkälti sisäistäneet tämän hoi-vavastuun, ja tunnetalouden vaaliminen on tulkittu Sari Näreen (2000, 99) mukaan jopa naisten kunniakysymykseksi. Naisten vastuu perheen tunne-työstä ei ole vain naisten itsensä sisäistämä asia, vaan sama ilmiö on siirtynyt suomalaisiin parisuhdeoppaisiin, joissa miehet kuvataan puhumattomi-na, itsereflektioon kykenemättöminä ja siksi syyntakeettomina parisuhteen ongelmiin. Miehet nähdään parisuhdeoppaissa oman olemuksensa vankei-na, vailla mahdollisuuksia muuttua. Naisille puolestaan painotetaan sitä, miten nainen voi omaa olemustaan muuttamalla parantaa parisuhdettaan tai muuten kovalla työllä onnistua paitsi säilyttämään parisuhde onnellise-na, myös lopulta muuttamaan miehen. (Tainio 2001, 156.)

Perheen tunne-elämän ja ihmissuhteiden hoitamiseen liittyy myös monille naisille ominainen piirre pyrkiä sopeuttamaan omat valinnat muiden valintoihin, ja valintoja tehdessä pohtia näiden vaikutuksia arkipäivän kokonaisuuden ja muiden kannalta. Tätä kutsutaan suomalaisessa naistutkimuksessa vastuurationaalisuudeksi. (Näre 1992, 29.) Valintoihin johtavat päätökset saattavat olla itsenäisiä ja omaa itsenäistymistä tukevia, mutta valinnoissa pyritään perheen yhteisen hyvän toteutumiseen (Komulainen 1998, 101). Katri Komulainen (1998, 104) nimeää tämän ilmiön reflektiiviseksi huolenpidoksi. Se sisältää ajatuksen itsestä ja muista huolenpidon kohteina sekä käsityksen omasta itsenäisyydestä toisten hyvinvoinnin edellytyksenä. Komulaisen mukaan käsite kyseenalaistaa vastakkainasettelun itsenäisyyden ja riippuvuuden, altruismin ja egoismin välillä, jota on käytetty osoittamaan ja oikeuttamaan naisten ja miesten välisiä eroja. Karin Widerberg (1995, 157–166) puolestaan puhuu samasta asiasta viitaten naisten psyykkiseen haavoittuvuuteen. Psyykkisellä haavoittuvuudella hän tarkoittaa naisten kykyä psyykkiseen läheisyyteen toisten ihmisten kanssa ja kykyä vastaanottaa toisten tarpeita ja tunteita.

Naisen tehtävänä pitää parisuhde koossa

Suomalaisen naisen vahvuudella on pitkät juuret. Köyhässä, agraarisessa Suomessa naisten työpanosta tarvittiin arjesta selviytymiseen ja yksinkertaisesti hengissä pysymiseen. Toisen maailmansodan jälkeinen jälleenrakennus teki tilaa naisten työelämässä ololle. Kun naiset 1800-luvun lopussa lähtivät tavoittelemaan poliittista kansalaisuutta, he lähtivät tietoisesti tavoittelemaan sitä erityisen naiskansalaisuuden kautta. Naiset halusivat aktiivisesti pitää yllä sukupuolieroa ja samalla muovata sitä itse määrittelemällä naisten ja miesten erilliset toiminta-alueet yhteiskunnassa. Naisten toiminta-alueiksi muodostui yhteiskunnallinen äitiys, jossa naisten hoiva, äitiys ja vastuu ulottuivat kodin sisältä yhteiskuntaan. (Rantalaiho 1994, 17–23.)

11 Käsite vahvasta naisesta ei ole pelkästään suomalainen ilmiö, vaan esimerkiksi Yhdysvaltaisessa tutkimuksessa on afrikkalaista syntyperää olevien naisten pysymistä parisuhteessa, jossa mies käyttäytyy väkivaltaisesti selitetty naisten vahvuudella (Washington 2001).

Vahvuuden teema näkyy myös Suvi Keskinen (1996, 44–46) väkivaltaisissa parisuhteissa eläneiden naisten omaelämäkertoihin perustuvassa tutkimuksessa, missä vanhemman ikäpolven naisten omaelämäkerroissa kestäminen ja selviytymisen logiikat rakentavat kertomuksia väkivaltaisessa parisuhteessa elämisestä. Kestämisen periaatteelle pohjautuvissa, 1910–20 -luvulla syntyneiden, tarinoissa olosuhteet otettiin annettuina, eikä niihin voinut suuremmin vaikuttaa. Selviytymistä korostaneissa, 1920–30 -luvulla syntyneiden, tarinoissa taas ihanteena oli periksi antamattomuus ja sisukkuus. (Ks. myös Strandell 1984, 224–225; Nätkin 1997, 165.) Kestämisen ja selviytymisen korostaminen ovat piirteitä, jotka luonnehtivat yleisesti tiettyjen sukupolvien elämäkuvauksia (esim. Roos 1987). Sotainvalidien leskien elämää kuvanneessa tutkimuksessa sodassa vammautuneesta miehestä huolehtiminen oli naiselle alusta lähtien sisäistetty tehtävä ja itsestäänselvyys, eikä tätä itsestäänselvyyttä horjuttanut edes miehen väkivaltainen käyttäytyminen tai väheksyvä suhtautuminen vaimon hoitoon ja huolenpitoon (Hännikäinen 1998, 52–53). Tuohon aikaan ei naisilla ollut muita mahdollisuuksia kuin kestää miehen väkivaltaa, sillä naisen asema suomalaisessa maaseutuyhteisössä oli ennen II maailmansotaa heikko; naisten elämä rajoittui kodin piiriin ja miehen väkivallan käyttö rangaistuksena tilanteissa, joissa vaimo ei täyttänyt vaimolle kuuluvia velvollisuuksia, oli jossain määrin jopa sosiaalisesti hyväksyttyä (Stark-Arola 1998, 87; Ilomäki 1998, 162).

Sisäistetyt odotukset naisen vahvuudesta ja sitoutumisesta hoivaan voivat tänäkin päivänä olla vaikuttamassa naisten päätöksiin pysyä suhteissaan. Väkivaltaisessa parisuhteessa naisten vastuurationaalisuus näkyy siten, että naiset pyrkivät toiminnallaan säilyttämään rauhan perheessä ja pitämään perheen yhdessä. Lee Ann Hoffin (1990) mukaan väkivaltaisissa parisuhteissa naiset ovat herkkiä vaistoamaan ja välttämään tilanteita, jotka voivat aiheuttaa raivonpuuskan mieheissä, he keksivät tekosyitä miehen väkivaltaiselle käyttäytymiselle ja peittelevät miehen väkivaltaa omaksuen syyllisyyden miehen käyttäytymisestä. He uskovat, että mies muuttuu. Kotoaan jossain parisuhteen vaiheessa miehen väkivallan takia pois muuttaneille naisille tärkeimpänä syynä palata takaisin oli se, että puoliso lupasi muuttua (Heiskanen & Piispa 1998, 36). Suomalaisissa väkivaltaa parisuhteissaan kokeneiden naisten selviytymistarinoissa naiset kertovat jälkeenpäin, kuinka he olivat lojaaleita miehilleen ja pysyivät miehensä rinnalla kuten naisten oletetaan tekevän. Jotkut naisista myös kertoivat uskoneensa, että he voivat lunastaa miehen rakkauden, lopettaa väkivallan ja pelastaa sekä parisuhteensa että miehensä epäitsekäällä rakkaudella ja ehdottomalla hyväksymisellä. (Husso 2003, 115; vrt. Näre 1994.) Yhteiskunnallisen äitiyden juuret näkyvät niissä odotuksissa, joita väkivaltaisissa parisuhteissa eläviin naisiin asetetaan. Kun miehet ovat ensin väkivallalla, kohtuuttomalla alkoholinkäytöllä tai irrallisilla seksisuhteillaan rikkoneet yhteiskunnan järjestyksiä, naisten on oletettu joko ryhdistävän miehensä moraalisesti tai vaihtoehtoisesti jättävän väkivaltaiset kumppaninsa (Husso 2003, 183; ks. myös Lahti 2001, 93–112; Miettinen 2001).

Omat tulokseni parisuhdeväkivallan monimuotoisuutta käsitelleessä artikkelissa (*Complexity of Patterns of Violence*) tukevat käsitystä, jonka mukaan naiset tekevät paljon työtä säilyttääkseen parisuhteensa miehen väkivaltaisuudesta huolimatta. Naiset eivät jää passiivisina suhteisiinsa, vaan etsivät apua. Avun hakeminen vaihteli sen mukaan, minkä luonteisesta väkivallasta oli kyse. Naisista, joiden kokemaa väkivaltaa luonnehdin vuosia kestäneeksi *parisuhdeterroriksi* tai *henkiseksi piinaksi* vähintään puolet oli hakenut apua erilaisilta viranomaisilta, kuten poliisilta tai lääkäriltä. Henkinessä piinassa avun hakemisen paikkoina korostuivat mielenterveystoimisto ja perheneuvola, jotka kuvastavat sitä, että naiset halusivat etsiä ratkaisuja ongelmaan pitääkseen parisuhteen koossa. Eroonkin päättyneissä parisuh-teissa suhde on kestänyt useita vuosia, keskimäärin 9-10 vuotta (*Modernisaation paradokseja; Complexity of Patterns of Violence*). Sitä ennen naiset olivat aktiivisesti yrittäneet hakea apua monilta tahoilta väkivallan lopettamiseksi, jotta parisuhde voisi jatkua. Naiset huolehtivat parisuhteesta ja ovat lojaaleja väkivaltaisista miehiään kohtaan. Sitkeyttä, jolla naiset pysyvät useita vuosia parisuh-teissaan miehen väkivaltaisuudesta huolimatta ja sitä, miten he vuosia pyrkivät etsimään keinoja ratkaista väkivalta voidaan tulkita vahvuuden ja hoivan käsitteiden avulla. Käsitykset suomalaisen naisen vahvuudesta voivat vaikuttaa aineistossani myös siten, etteivät kaikki naiset tunnista tai halua nimetä kokemaansa väkivallaksi, eivätkä kertoa siitä ulkopuolisille. Naisten tasoitteleva ja väkivaltatilanteita ennakoiva käyttäytyminen voidaan tulkita toisaalta myös laskelmoinniksi, jolla pyritään minimoimaan miehen väkivaltaa. Naisten avunhakemista voi vastuurationaalisuuden sijaan selittää se, että naiset ovat tottuneita käyttämään hyvinvointivaltion palveluita (ks. luku 2.1.). Monet naisista työskentelevät sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiteissa. He tuntevat palvelujärjestelmän ja näiden ammattien naisvaltaisuus tekee ne naisille helpommin lähestyttäviksi.

Vain nuoret, lyhyemmän aikaa väkivaltaa kärsineet naiset eivät yleensä olleet hakeneet apua väkivallan selvittämiseen. Dobashin ja Dobashin (1992) mukaan on tyypillistä, että naiset eivät hae apua väkivaltaan heti, vaan he uskovat aluksi aiheuttaneensa väkivallan omalla toiminnallaan. Nämä naiset eivät välttämättä identifioi itseään uhriksi ja uskovat kykenevänsä selvittämään asian itse.

Keskisen (1996, 44–46) tutkimus antaa viitteitä siitä, että nuoremmat sukupolvet etsivät väkivaltaan individualisempia ratkaisukeinoja. 1950–60-luvuilla syntyneiden naisten, kertomuksissa peruslankana kulki havahtuminen omien halujen ja kiinnostusten olemassaoloon ja niiden toteuttamiseen, vaikka ne olisivat ristiriidassa miehen tavoitteiden kanssa (vrt. Strandell 1984, 235; Nätkin 1997, 214–234). Nuorten naisten halu kertoa kokemastaan väkivallasta kyselytutkimuksessa voidaan tulkita vastarinnaksi miehen kontrollille ja väkivallan käytölle (*Age and Meanings of Violence*). Samalla tavoin Päivi Honkatukia (2000, 59) tulkitsi nuorten tyttöjen seksuaalista häirintää selvittäneessä tutkimuksessaan tyttöjen halun kertoa sukupuolisesta ahdistelusta selviytymisestään tyttöjen haluttomuudeksi

alistua sille. Väkivaltaan ei alistuta, vaan siihen etsitään ratkaisua keskustelemalla asiasta puolison kanssa.

Kun vanhemmat naiset aineistossani hakivat apua viranomaisilta ja keskustelivat väkivallasta sukulaisten kanssa, nuoret naiset puhuivat asiasta parisuhteessa ja ystäväpiirissä. Nuorilla suku on osittain korvautunut ystäväpiirillä ja samalla moderni tunnettyö eli parisuhteen ongelmista puhuminen niin läheisten ystävien kuin puolison kanssa on tärkeää (*Age and Meanings of Violence*). Tämä kuvastaa sukupolvien välistä eroa suhtautumisessa parisuhteen ongelmiin sekä muutoksia asenteissa, joiden mukaan muiden tarpeet asetetaan itsestäänselvästi omien tarpeiden ja halujen edelle, ja naisella yksin on vastuu parisuhteen onnistumisesta (vrt. Nykyri 1998; Roos 1987; Lähteenmaa 2000; Kosonen 1998). Tuija Nykyrin (1998, 106–107) haastattelemista naisista erityisesti nuoremmat korostivat parisuhdetyösäään minäsuhteen muodostamista ja omiksi nimitettyjen halujen toteuttamista, vanhemmat puolestaan perheen koossa pysymisen tärkeyttä ja omien halujen unohtamista. Parisuhteen hoitamisessa nuoret naiset käsittelevät omien tunteidensa ohella myös miehen tunteita muodostaen minuuttaan parisuhteen kautta. Nykyrin aineiston nuorimmat olivat 30–39-vuotiaita ja vanhimmat täyttäneet 70 vuotta.

Vahvan naisen käänöpuoli

Se seikka, että nuoret naiset kokivat aineistossa muita useammin syyllisyyttä väkivallasta, viittaa siihen, että he ajattelevat edelleen olevansa omalla toiminnallaan vastuussa parisuhteen onnistumisesta. He ottavat osan vastuusta väkivallan syntymisestä, tai siitä, että eivät kyenneet välttämään tilannetta. Heidän toimintaansa ohjaavat edelleen naisille perinteisesti asetetut tunnettyön tekemisen vaateet. He kantavat syyllisyyttä ja vastuuta parisuhteen väkivallasta, minkä takana voivat olla sisäistetyt käsitykset myyttisestä vahvasta suomalaisesta naisesta.

Tämän myyttisen käsityksen toisena puolena on se, että suomalaisen naisen on vaikea samaistua uhrin osaan (Nousiainen 1998, 46). Väkivallasta puhuttaessa käsitys vahvasta suomalaisesta naisesta voi kääntyä puheeksi uhrin syyllistämisestä. Mielestäni nuorten naisten kokemat syyllisyyden tunteet ja heidän kuvauksensa väkivaltatilanteista, joissa he selvittivät omaa osallisuuttaan tilanteen laukeamiseen väkivaltaiseksi, kertovat juuri tästä vastuunottamisesta. Tulos saa tukea Husson (2003, 262) tutkimista elämäkertakirjoituksista. Häpeä liittyi väkivaltaisissa parisuhteissa eläneiden naisten elämään monin tavoin. Vanhemman sukupolven naiset kertoivat hävenneensä epäonnistumisestaan avioliitossaan vaimoina, äiteinä, parisuhteen hoitajina, miesten kasvattajina ja kontrolloijina. Nuorempien naisten kertomuksissa taas tasa-arvon ja aktiivisen toimijuuden vaatimukset ovat tulleet muiden velvoitteiden rinnalle häpeän tuottajiksi. Kun vanhempien sukupolvien naiset kertoivat kiillottaneensa kilpeä tai pönkittäneensä kulissia onnellisesta avioliitosta, monet nuoremmat naiset kertoivat pitäneensä viimeiseen saakka yllä illuusiota tasa-arvoisesta parisuhteesta.

4.3 Parisuhde väkivallan tapahtumapaikkana

Onko parisuhteen modernisoituminen toteutunut?

Vaikka avioliitto on edelleen vallitseva parisuhteen muoto ja sen asema instituutiona on merkittävä, parisuhteessa tapahtuneet muutokset ovat osaltaan purkaneet perhettä ja parisuhdetta ylläpitäviä rakenteita kyseenalaistamalla loppuelämän kestäviä avioliittoja. Yhtenä muutoksen mittarina on pidetty avioerojen yleistymistä ja parisuhteen muotojen moninaistumista, jotka näkyvät suomalaisissakin tilastoissa (Perheet 1998, 9; Naiset ja miehet Suomessa 1998, 12).

Giddensin (1992, 137–140) mukaan avioliitto instituutiona, joka säätelee rakkauden ja seksuaalisuuden ilmenemistä, on korvautumassa ”puhtaalla suhteella”. Puhdas suhde on sosiaalinen suhde, johon on ryhdytty sen itsensä vuoksi. Suhdetta ei pidetä yllä vain tapojen, perinteiden ja kulissien takia, vaan suhde jatkuu niin kauan kuin se tuottaa molemmille osapuolille riittävästi emotionaalista tyydytystä. Tällöin suhde pohjautuu osapuolten keskinäiseen neuvotteluun suhteen ehdoista, yhdessä elämisen ja yhteistyön muodoista ja kommunikoinnista. Jotta tämä olisi mahdollista, suhteeseen ryhtyvien ihmisten on kyettävä refleктоimaan omaa elämäänsä. Lisäksi on tärkeää, että yksilöt ovat sitoutuneet itsensä kehittämiseen, mikä sisältää henkilökohtaisen kasvun, muutoksen ja arvioimisen. Giddensin (1992, 189–190) mukaan tärkeitä edellytyksiä modernille toimivalle parisuhteelle ovat autonomia, yhteen kietoutumattomuus, riippumattomuus ja henkilökohtaisten rajojen säilyttäminen. Puhtaassa suhteessa yksilöt ovat tasa-arvoisia päättämään yhteiselämänsä oikeuksista ja velvollisuuksista.

Kun ihmisiä eivät sido toisiinsa enää perheelle perinteisesti tarkoitetut tehtävät, yhteen sitovana sidoksena toimivat rakkaus ja intohimo, jotka idealisoidaan identiteettiperustaksi, muilta salatun minuuden peileiksi (Beck & Beck-Gernsheim 1995, 49–51). Suhdetta ylläpitävästä tunteesta tulee keskeinen, sillä rakkauden esteet ovat ennen kaikkea suhteen sisäisiä molempien kamppaillessa riippumattomuutensa puolesta. Tällöin sekä oman että toisen tunteen olemassaolosta on saatava varmuus. (Jallinoja 2000, 38 ja 41.) Rakkaussuhteisiin panostetaan paljon, mutta niitä varjostaa alituisen epäonnistumisen, suhteen katkeamisen pelko, koska niihin ei sittenkään panosteta tarpeeksi (Ahponen & Marttinen 1997, 183). Susanna Paasosen (1999, 112–113, 116) mukaan romanttisen rakkauden lupaus rakentuu itsen löytämiselle rakastetun kautta. Itsen löytäminen toteutuu sulautumalla yhteen rakastetun kanssa. Rakastettu on ikään kuin se itsestä puuttuva osa, jonka löydettyään ihminen on kokonaisempi. Rakastetun valinnassa on tärkeää yhteensopivuus. Tuntiessaan olevansa samankaltaisia, rakastavaiset erottuvat muista, jolloin syntyy erottelu ”meidän” ja ”muiden” välillä. (Jallinoja 2000, 42.)

Modernisaatiokeskustelujen tarjoamat mahdollisuudet elämän muuttumisesta toisenlaiseksi myös parisuhteissa on koettu yhtäältä vapauttaviksi ja uusia mahdollisuuksia avaaviksi. Toisaalta muutokset on yhdistetty moraa-

lisiin uhkiin ja turvattomuuden lisääntymiseen (ks. Ahponen & Marttinen 1997, 177). Avioliittojen yleistymistä pidetään positiivisena osoituksena siitä, että avioliitto on vaihtunut taloudellisesta instituutiosta ihmissuhteeksi, jolloin muodolliset lailliset järjestelyt lakkaavat olemasta tärkeitä. Muutoksiin positiivisesti suhtautuvien mukaan avioliitto ei välttämättä ole menetänyt merkitystään, sillä useimmat ihmiset päättävät avioitua jossain elämänsä vaiheessa, mutta tavanomaista on elää ensin yhdessä jonkin aikaa ennen suhteen virallistamista (Jallinoja 1997; Jallinoja 2000, 63–77; ks. myös Nikander 1996, 18). Samoin avioerojen yleistyminen kertoo pikemminkin hyvän avioliiton tärkeyden merkityksestä. Ihmiset eivät ole lakanneet etsimästä elinikäistä elämäkumppania, mutta he eivät ole valmiita kärsimään suhteissa, jotka eivät toimi (Jamieson 1998, 32–33).

Negatiivisesti parisuhteen muutoksiin suhtautuvat näkevät avioerojen yleistymisessä syvällisiä elämäntavan pirstoutumisen merkkejä. Nämä pelot perustuvat oletukseen, että avioliitto ei ole vain suhde, vaan taloudellisten, kotitöiden järjestämisen ja sosiaalisten suhteiden verkko. Heidän mukaansa lapset menettävät avioerossa laajan ihmissuhteiden verkoston, ja avioerosta aiheutuu lapsille monia negatiivisia seurauksia. Korkeiden avioerolukujen nähdään myös muuttavan suhtautumista avioliittoon; avioerojen yleistyminen kertoo yleisestä moraalien laskusta, heikentyneestä sitoutumisesta avioliittoon ja lapsiin ja rakkauden mitätöimisestä. (Jamieson 1998, 33–34.)

Avioliittoa pidetään yhtenä modernin parisuhteen merkinä, sillä avioliitto perustuu puolisoitten keskinäiseen läheisyyteen, ja siinä puolisoitten keskinäiset taloudelliset ja materiaaliset sidokset ovat yleensä vähäisempiä kuin avioliitossa. Avioliiton yleisyys jaotteli aineistossani parisuhteita selkeästi sukupolvittain. Nuorista naisista suurin osa oli avioliitossa (63 %). Keskimmäiselle ikäryhmälle (30–44-vuotiaat) sen sijaan avioliitto oli avioliittoa selvästi tyypillisempi parisuhteen muoto ja suurella osalla oli lapsia. Tässä ikäryhmässä oli kahta muuta ryhmää enemmän toisessa tai kolmannessa parisuhteessaan olevia, vaikka suurimmalle osalle parisuhde oli ensimmäinen pitkään kestänyt parisuhde. Vanhimman ikäryhmän naisille puolestaan avioliitto oli vallitseva (91 %) parisuhteen muoto ja suurin osa (83 %) oli edelleen ensimmäisessä liitossaan, joka oli kestänyt yli 20 vuotta (81 %). (*Modernisaation paradokseja.*) Väkivallan yleisyys parisuhteissa, erityisesti nuorilla, puhuu kuitenkin sitä vastaan, että parisuhteesta olisi muodostumassa Giddensin tarkoittaman puhtaan suhteen kaltainen, vapaiden ja tasa-arvoisten yksilöiden suhde.

Väkivaltaiset parisuhteet alkavat kuvauksissa usein Giddensin kuvaamaa puhdasta suhdetta muistuttavina intohimon ja rakkauden tarinoina, mutta ne kääntyvät ajan myötä tarvitsevuuden ja epätoivoisuuden sävyttämiksi kamppailuiksi (Husso 2003, 163 ja 167; ks. myös Nyqvist 2001, 88–89; Kuivaniemi 1996). Lopulta tarinat muistuttavat kaikkea muuta kuin joustavaa neuvottelua ja jommankumman joustavaa haluista luopumista. Naisilla ei näissä tarinoissa ole ollut juurikaan mahdollisuuksia neuvotella yhdessä elämiseen liittyvistä sopimuksista ja käytännöistä. Naisilla ei myös-

kään ole ollut mahdollisuutta keskustella parisuhteeseen liittyvistä ongelmista ja väkivallasta, ei miehen eikä muiden kanssaihminen kanssa.

Lisääkö yksilöllistymisen väkivallan uhkaa?

Ensimmäisen artikkelini (*Modernisaation paradokseja*) tutkimustulokset osoittivat, että naisten väkivaltakokemukset olivat voimakkaimmin yhteydessä miehen kontrollikäyttäytymiseen. Miehen kontrollikäyttäytymisen yhteys väkivaltaisuuteen oli analyseissä käyttämissäni malleissa suurin nuorimmalla ikäryhmällä ja laski iän myötä. Vanhemmat naiset ovat vuosien myötä mukautuneet avioliiton mukanaan tuomiin rajoituksiin ja miehen kontrollin käyttöön. Nuoret naiset voivat myös herkemmin asettua vastustamaan miehen kontrollia ja väkivaltaa ja uskaltavat kertoa siitä ulkopuoliselle. Kyse voi olla haluttomuudesta alistua väkivallalle, joka sotii vallitsevia yksilöllisiä arvoja vastaan. Tässä tulee esiin modernisaation paradoksaalisuus. Kun yksilöllisyyttä ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia toisaalta korostetaan, niiden toteutumisen esteenä ovat edelleen tunteet, tavat ja sukupolvien perinteet, joihin kuuluu myös sukupuolihierarkiaa korostava ajattelu.

Niin suomalaiset (Näre & Lähteenmaa 1992, 333) kuin muutkin (Giddens 1992; Badinter 1992/1993; Bjerrum Nielsen & Rudberg 1994, 144–146) tutkijat ovat todenneet, että modernisaatio on edennyt naisten osalta pidemmälle kuin miesten. Länsimaissa tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset uhkaavat pitkälle vietyinä nimenomaan miesten valta-asemia, sillä sukupuolihierarkiaa korostava ajattelu ei ole kadonnut. Badinter (1992/1993, 19–20) nostaa esiin maskuliinisen identiteetin kyseenalaistamisen viime vuosikymmeninä. Kun naiset ovat järjestelmällisesti työntyneet aiemmin vain miehille varatuille alueille ja monelta osin tehneet lopun roolieroista, on miehisen auktoriteetin perusta murentunut. Samaan tulkintaan päätyvät myös yhdysvaltalaiset tutkijat Lynn Jamieson (1998) ja Kersti Yllö ja Murray A. Straus (1990) tutkimuksissaan. Neuvottelut vanhoista 'he-the-wage-earner' ja 'she-the-houseworker' -malleista johtavat usein heteroseksuaalisten parisuhteiden läheisyyden epäonnistumiseen. Tämä epäonnistuminen johtuu miehen halusta pitää kiinni vanhoista asemistaan, ei naisen individualismista (Jamieson 1998, 170). Maskuliinista identiteettiä on yhä vaikeampi rakentaa ylemmyyden ja selkeän valta-aseman varaan. Tällaisessa tilanteessa nuoret, itsenäiset, tasa-arvoista kohtelua odottavat naiset voivat olla uhka nuorille miehille ja parisuhteelle perinteisesti asetetuille rooliodotuksille (ks. Ronkainen 1999a, 212).

Naisten kuvauksissa parisuhteesta ja väkivallasta nousee Nyqvistin (2001, 85) haastatteluissa esiin miehen emotionaalinen etäisyys kumppanistaan. Tämä näkyy miehen keskustelemattomuutena, välinpitämättömyytenä ja pakona ahdistaviksi koetuista vuorovaikutustilanteista. Nämä Nyqvist määritteli miehen harjoittaman henkisen väkivallan muodoiksi, mutta ne saattoivat synnyttää myös fyysistä väkivaltaa. Uskon, että näin on erityisesti nuorten naisten kohdalla, sillä modernissa parisuhteessa paineet parisuhteen asioista keskustelemiseen ovat suuret. Naiset tulkitsevat hel-

posti miesten haluttomuuden ponnistella yhteisen kodin hyväksi molemmipuolisen rakastavan hoivan epäonnistumiseksi ja emotionaaliseksi sitoutumattomuudeksi parisuhteeseen (vrt. Nykyri 1998).

Parisuhde – yksilöllinen valinta vai sidoksia, vastuuta ja tunnesiteitä?

Parisuhteesta lähteminen ei kuitenkaan ole niin ilmeinen vaihtoehto kuin mitä modernisaatiokeskustelu antaa ymmärtää edes hyvin koulutetuille, työssä käyville nuorille naisille, joilla ei ole taloudellista pakkoa eikä lasten mukanaan tuomia velvoitteita pysyä väkivaltaisen miehen luona. Tekijöitä, jotka tekevät parisuhteesta lähtemisestä kaikkea muuta kuin yksinkertaista ovat taloudelliset ja sosiaaliset tekijät, kuten yhteiset lapset ja omaisuus. Näitä voidaan surveyillä tutkia tarkastelemalla muuttujatasolla naisten kotona olon, työttömyyden ja opiskelun, tulojen ja pariskunnan yhteisten lasten yhteyksiä väkivallan uhriksi joutumiseen (*Modernisaation paradokseja*). Käyttämälläni aineistolla ei kuitenkaan saada selville, kuinka suuri merkitys esimerkiksi yhteisellä omaisuudella, lasten mukanaan tuomilla emotionaalilla sidoksia tai huoltajuuteen liittyvillä kysymyksillä on suhteessa pysymiseen. Lisätutkimukset näistä aiheista olisivat tarpeellisia.

Lisäksi on edelleen olemassa erilaisia tunne- ja vastuusidoksia, jotka estävät naisia tekemästä vapaasti päätöksiä irrottautua väkivaltaisesta parisuhteesta ilman, että siihen on taloudellista pakkoa (ks. Smart & Neale 1999, 152). Tällaisia ovat parisuhteen mukanaan tuoma status ja sen tarjoama yhteiskunnallinen turvallisuuden tunne, emotionaalinen sitoutuminen parisuhteeseen ja halu tulla rakastetuksi sekä kotiin liitetyt merkitykset. Yhtenä syynä siihen, miksi naiset eivät lähde väkivaltaisista suhteista, on pelko. Edellä mainitut tekijät vaikuttavat paitsi päätökseen lähteä parisuhteesta myös hämärtävät sitä rajaa, milloin tapaus tunnustetaan ja nimetään väkivallaksi.

Olen artikkeleissani (*Modernisaation paradokseja; Complexity of Patterns of Violence*) sivunnut äitiyden merkitystä parisuhdeväkivallalle altistavana tekijänä. Lasten syntyminen on Jallinojan (2000, 88–89) mukaan yksi parisuhteen käännekohta, joka muuttaa puolisoitten keskinäistä suhdetta ja synnyttää ristiriitoja parisuhteessa muun muassa aikapulana. Ulkomaisissa tutkimuksissa on havaittu, että äitiyden ja parisuhdeväkivallan välillä on tärkeä yhteys (Hester & Radford 1996). Suomalaisessa kontekstissa lasten olemassa olo ei tutkimuksen mukaan lisää riskiä joutua parisuhdeväkivallan uhriksi sinällään. Sosiaaliturvajärjestelmä on onnistunut tässä suhteessa turvaamaan yksinhuoltajaperheiden taloudellista tilannetta, jotta naisten ei tarvitse taloudellisen turvattomuuden tai sosiaalisen statuksen laskun pelossa jäädä väkivaltaisiin liittoihin. Suomalainen äitiys perustuu pitkälti palkkatyöäitiyteen, ja perhemalli kahden elättäjän perheeseen. Äitiys ei tutkimukseni kannalta ole keskeinen väkivaltaa selittävä tekijä senkään takia, että äitiys aktiivisena hoivana ei ole läsnä kaikkien tutkimukseni naisten arjessa. Omassa aineistossani tämä näkyy siten, että nuorista naisista suurin osa oli lapsettomia (64 %). Äitiys koskettaa aineistostani eniten keskimmäistä ikäryhmää (30–44-vuotiaat), joista enemmistöllä oli lapsia

(83 %). Vanhimmalla ikäryhmällä lapset puolestaan olivat useilla jo lähteneet pois kotoa. (*Modernisaation paradokseja.*) Kehitys noudattelee yleistä suuntausta, jonka mukaan äitiys ei enää ole samaan tapaan luonnostaan lankeavaa, vaan lasten hankintaa harkitaan tarkoin ja sitä lykätään myöhemmäksi tai päätetään olla tekemättä lapsia lainkaan (ks. esim. Nätkin 1997). Ensisynnyttäjien keski-ikä on noussut; vuonna 1997 se oli 27,7 vuotta (Naiset ja miehet Suomessa 1998, 13). Perheet 2002 -tilaston mukaan 35-vuotiaista naisista on tätä nykyä lapsettomia jo neljännes kun vuonna 1990 samanikäisistä oli ilman lasta 19 prosenttia (Perheet 2002).

Parisuhteessa elämisellä, oli se sitten avio- tai avioliitto, on tietynlainen status yhteiskunnassamme. Soile Veijolan ja Eeva Jokisen (2001, 12–20) mukaan avioliitto, oletus avioitumisesta ja aviollisessa suhteessa elämisestä, järjestää ihmisiä ja ihmisten elämää, heidän sosiaalista elämänsä, seksuaalisuuttaan ja varallisuuttaan. Avioliitto on läsnä myös niiden elämässä, jotka eivät ole naimisissa, sillä kaikkien kuitenkin odotetaan ja oletetaan menevän naimisiin ennemmin ja myöhemmin. Kyseessä ei ole siis yksilön vapaa valinta, vaan Baumanin (1997, 32–34) mukaan vallitsevat tavat ja asenteet ovat keskeisiä yhteiselämän muodoista päätettäessä. Bauman näkee tietyn kulttuurin jäseneksi syntyminen olevan tärkeimpiä vapautta rajoittavia tekijöitä. Myöskään Riitta Jallinojan (1997, 100) mukaan avioliittojen yleistyminen ei välttämättä tarkoita avioliiton merkityksen vähentymistä, vaan merkityksen muuttumista. 1990-luvulla ihmisellä on tarjolla erilaisia vaihtoehtoja, joten oman valinnan ilmaiseminen tulee tärkeäksi. Kun samalla henkilöllä voi olla useampia parisuhteita ja avioliittoja, parisuhde merkityksellistetään avioliitolla. Näin yksi parisuhde nousee ylitse muiden. Tähän liittyy myös se, että avioliittoa pidetään ainutlaatuisena, vain kerran elämässä tapahtuvana.

Vaikka avioliitto on suomalaisessa yhteiskunnassa osittain korvautunut avioliitolla, ne normit ja odotukset, jotka ennen koskivat avioliittoa, ovat osittain siirtyneet koskemaan avioliittoa. Suomessa avioliitto ei sinänsä eroa avioliitosta moraalisesti eikä sosiaalisesti. Naisilla on yhtäläiset juridiset ja taloudelliset oikeudet olivat he sitten avo- tai avioliitossa, eivätkä vanhemmuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudetkaan enää ole avioliittoinstituution varassa. Naimisiin mennään edelleen loppuiäksi ja avioero tuntuu suurelta tappiolta ja henkilökohtaiselta epäonnistumiselta, jopa silloin, kun mies on pahoinpidellyt naista vuosikausia. Moni nainen on yrittänyt vuosikausia, jopa vuosikymmeniä pitää perhettä kasassa. (*Complexity of Patterns of Violence*; ks. myös Husso 2003, 143–144). Myös Husson (2003, 157; ks. myös Smart & Neale 1999, 152) aineistossa tilanteissa, joissa naiset ovat joutuneet päättämään lähteäkö vai jäädä väkivaltaisiin parisuhteisiin, kysymykset siitä, mitä lapsille, perheelle, ja ”meille” tapahtuu sekä mitä muut perheenjäsenet tuntevat ja miten he selviävät, ovat usein olleet tärkeämpiä kuin huoli itsestä, ja naiset ovat päättäneet jäädä suhteeseen. Näin tekivät Husson aineiston kaikkein nuorimmatkin naiset, siitäkkin huolimatta, että jääminen tulkittiin heikkoudeksi ja naisia syyllistettiin.

Eroaminen ei välttämättä ratkaise parisuhteen valta- ja riippuvuussuhteita, jos pariskunnalla on yhteisiä lapsia. Lasten huoltajuudesta ja tapaamisista sovittaessa nainen on edelleen riippuvainen entisestä miehestään, ja usein mies käyttää näissä tilanteissa valtaa esimerkiksi siten, ettei pidä kiinni sovitusta tapaamisista tai valitsee itselleen sopivat tapaamisajat ottamatta huomioon naisen toiveita (Smart & Neale 1999, 139). Lisäksi ympäristön, läheisten ihmisten ja auttajien, suhtautuminen vaikuttavat suhteessa pysymiseen (Hoff 1990; Keskinen 2004). Edelleen Suomessa naisen roolina on pitää perhettä koossa ja hoitaa parisuhteen tunnetalous, mutta tämä velvollisuus koskee yhtä hyvin avioliittoa kuin avioliittoakin. Parisuhteessa ja erityisesti väkivaltaisessa parisuhteessa pysyminen on monimutkainen ja monitasoinen asia, jota ei voi selvittää pelkästään parisuhteen modernisoitumisesta käsin.

Uskon, että nuorten naisten kohdalla hoivaksi ja vastuuksi nimetyt velvollisuudet pitää suhde koossa ovat osittain väistyneet modernimmalla hallulla onnistua suhteessa ja pitää kiinni rakkauden tunteesta. Myöhemmin tämän rakkauden halun tunteen voi korvata vastuu perheestä ja lapsista sekä materiaaliset tekijät. Zygmunt Bauman (1993, 82–109; ks. myös Jallinoja 2000, 45) kuvaa rakastumisen tuottamaa moraalia, joka saa henkilön toimimaan täysin laskelmoimatta ja pyyteettömästi toisen hyväksi odottamatta vastapalvelusta ja vain siinä tarkoituksessa, että tekee toisen onnelliseksi. Halu rakastaa, tulla rakastetuksi ja kokea jotain, mitä yhteiskunnassamme arvostetaan, pitävät nuoret naiset parisuhteissa väkivallasta huolimatta. Yhteiskunnassa, jossa korostetaan yksilön itsenäisyyttä ja tarvetta elää mahdollisimman paljon omana itsenään, toivotaan Jallinojan (2000, 46) mukaan kaikkivoipaista tunnetta, joka ratkaisee ikään kuin ulkopuolisena erillisyyden ja yhteenliittymisen ristiriitaiset vetovoimat. Rakastuminen antaa ihmisille tilaisuuden päästä lähelle toista ihmistä. Toisen lähelle pääseminen on tärkeää yksilöllisyyden toisista erottamille ihmiselle. Näin he voivat hetkeksi unohtaa erillisyytensä ja tuntee kuuluvansa johonkin (Jallinoja 2000, 42). Samalla hämärtyvät sekä parisuhteisiin liittyvät valtasuhteet että rakenteelliset ja institutionaaliset yhteydet (Husso 2003, 162).

Avioerojen yleistyminen on tehnyt ihmiset tietoisiksi siitä, että avioliitto on todellinen riski. Tämän vuoksi parisuhteisiin panostetaan yhä enemmän, ja siksi nuorille naisille voi olla vaikeaa myöntää erehtyneensä puolison suhteen silloin, kun puoliso osoittautuu väkivaltaiseksi. Jallinojan (2000, 63–77) mukaan parisuhteen riskiin on varauduttava etukäteen varmistamalla puolisoiden yhteensopivuus. Seurustelu, esiaviollinen seksi ja asuminen yhdessä ennen avioliittoja ovat keinoja varmistaa yhteensopivuus. Sopivuutta arvioidessaan kumppanit arvioivat alituisen, miten hyvin he sopivat yhteen ja vasta kun kumpikin on täysin varma, he päättävät aviokitua tai muuten jatkaa vakiintuneina yhdessä. Tästä on osoituksena se, että puolisoiden valintavaihe on pitkittänyt: naiset solmivat keksimäärin 28,2-vuotiaana ensimmäisen avioliittonsa vuonna 1998, yli viisi vuotta vanhempina kuin 1960-luvulla. Kun seurustelu aloitetaan yhä nuorempina,

muutos on merkinnyt paitsi seurustelukumppanien määrän kasvua myös seurusteluajkojen pitenemistä. (Jallinoja 2000, 63–79.) Voisikin ajatella, että puolison valinnasta on tullut aidommin valinta kuin aikaisemmin. Tällainen perinpohjainen valinta asettaa suuria vaatimuksia parisuhteen onnistumiselle. Ahponen ja Marttinen (1997, 186–187) näkevät puhtaan suhteen riskinä juuri tässä kohdin, sillä heidän mukaansa puhtaaseen suhteeseen sisältyvä reflektiivisyys, identiteetin rakentuminen itsetutkiskelun ja intiimin vuorovaikutuksen kautta, voivat saada aikaan riippuvuutta, jolloin suhteesta ei kyetä irrottautumaan, vaikka se tajuttaisiinkin huonoksi tai onnettomaksi.

Parisuhteen muutoksia käsittelevissä teoreettisissa kirjoituksissa (esim. Giddens 1992; Beck & Beck-Gernsheim 1995; Jamieson 1998) ei useinkaan tarkastella sitä, miten parisuhde muuttuu elämänvaiheen mukana, miten lasten syntyminen, kasvaminen ja pois muuttaminen vaikuttavat parisuhteen luonteeseen. Toisaalta parisuhteessa eläminen muokkaa puolisoitten käsityksiä itsestään ja parisuhteestaan ja siksi naisten ei ole aina helppo tunnistaa väkivaltaisia tekoja eikä ainakaan kertoa niistä ulkopuolisille. Tulokseni (*Complexity of Patterns of Violence*) osoittivat, että väkivalta muuttaa naisen kiintymystä parisuhteessa. Kun väkivaltaa on ollut vasta lyhyehkön ajan, 24 prosenttia naisista koki, että heidän parisuhteensa oli erittäin hyvä. Samoin arvioivat ne, joille väkivalta oli taakse jäänyt, ratkaistu episodi menneisyydessä. Niistä, joiden parisuhteessa väkivalta oli läsnä joko näkyvänä fyysisenä väkivaltana tai piilevänä pelon, kontrollin ja dominoinnin muodoissa, vain 15–17 prosenttia koki, että parisuhde oli erittäin hyvä ja yksi neljäsosa jatkuvassa parisuhdeterrorissa elävistä arvioi parisuhteensa huonoksi. Vaikka tulokset kertovat kiintymyksen laskusta, ne myös yllättävät. Voisi olettaa, että parisuhteen huonoksi kokeneiden osuus olisi suurempi silloin, kun väkivalta on läsnä parisuhteessa. Ehkä omaa parisuhdetta on vaikea arvioida huonoksi kyselylomakkeella tai parisuhteen onnistumisen kannalta on olemassa muitakin asioita, jotka vasta yhdessä väkivallan kanssa tekevät sen huonoksi, kuten alkoholismi, uskottomuus, huono isyys. Hydénin (1995, 60–61) mukaan parisuhteessa on kyse puolisoitten yhteisestä pariprojektista, jolla on päämäärä jota kohti liikutaan ja tässä liikkeessä tapahtuvat tapahtumat muokkaavat parisuhdetta. Yhtenä tällaisena parisuhteen sosiaalista järjestystä muokkaavana tekijänä on miehen väkivaltaisuus, joka asettaa rajat naisen käyttäytymiselle (ks. myös Nyqvist 2001, 151). Husso (2002, 143) toteaa omassa tutkimuksessaan, että pelon, kauhun, tuskan, häpeän ja vihan kuvaukset sivuuttavat vähitellen väkivaltaa kokeneiden naisten selviytymistarinoissa rakkauden ja onnen hetket. Länsimaiselle kulttuurille on ominaista, että parisuhde on yksityisasia. Näin parisuhteessa elävien on vaikea vertailla kokemuksiinsa ja tietää, missä kulkevat rajat sallitun ja kielletyn, normaaliin parisuhteeseen kuuluvan kanssakäymisen ja väkivallan välillä (Hydén 1995, 58). Väkivallan kokeminen voi muuttaa naisten käsityksiä väkivallasta, mikä tuli esille aikaisemmin kuvaamani väkivallan dynamiikan yhteydessä. Nuoret naiset muistavat lievempiäkin väkivallan muotoja, mutta kun väkivalta jatkuu, vakavammat väki-

vallan teot korvaavat lievemmat, joita ei enää muisteta (*Age and Meanings of Violence*). Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki naiset eivät välttämättä tunnista väkivallan lievempiä muotoja.

Kotiin liittyä monenlaisia tunnesiteitä ja merkityksiä, jotka tekevät lähtemisen vaikeaksi. Vaikka kodin jättäminen on useimmille vaikeaa niin taloudellisesti, kulttuurisesti kuin tunteidenkin puolesta, se on Veijolan ja Jokisen (2001, 128) mukaan naisille vielä ristiriitaisempaa kuin miehille. Taloudellisesti vaikeaa kodin jättäminen on siksi, että asuminen perustuu Suomessa pitkälti omistusasumiseen, jolloin puoliset ovat sidoksissa toisiinsa yhteisen omaisuuden tai siihen otetun lainan vuoksi. Kohtuuhintaisen vuokra-asunnon, saati sitten omistusasunnon hankkiminen yksin, erityisesti jos huollettavana on lapsia, on vaikeaa. Oman ongelmansa muodostaa se, mihin nainen voi muuttaa väliaikaisesti väkivaltaisen miehen luota akuutin tilanteen ratkaisemiseksi; tavallisimmin juuri nainen lähtee yhteisestä kodista (Heiskanen & Piispa 1998, 34). Turvakotipaikkoja ei Suomessa ole riittävästi tai ne ovat kaukana, ja kalliista omistusasumisestamme seuraa se, että asunnot ovat usein pieniä eikä ystävien ja tuttavien kotona ole useinkaan tilaa (Piispa & Heiskanen 2000, 28).

Koti ei kuitenkaan ole vain fyysinen tila, vaan kotia on määritelty ihmisen ja hänen elinympäristönsä väliseksi suhteeksi (ks. esim. Granfelt 1998). Kokeemukset, joita koti sosiaalisena ja emotionaalisenä tilana tuottaa ja suodattaa, ovat osa kodin merkitystä, kodin tuntua, kuten Anni Vilkkonen (2000, 214) sitä nimittää. Kodin tunnussa ovat läsnä kodin tuttuus, joka syntyy kodin esineympäristöstä, kodin tarjoama emotionaalinen turva (fyysisten puitteet, ihmissuhteet) ja toiminnallinen vapaus. Kodilla on tärkeä merkitys ihmisen käsityksille itsestään: kotonaan ihminen tietää, kuka on ja miten (Granfelt 1998, 107). Koti mahdollistaa Riitta Granfeltin (1998, 105) mukaan eheyden ja psyykkisen autonomian kokemuksen, kyvyn puolustautua minuuden rajojen loukkaukselta. Työpainoiden lisääntyessä kodin merkitys vapaana alueena, tilana, missä voi olla oma itsensä ja tehdä mitä itse haluaa korostuu. Työpaikan kiireet ja pidentyneet työpäivät aiheuttavat paineita ja vievät aikaa perheeltä ja kodilta (Jallinoja 2000, 128–146; Julkunen ym. 2004). Tästä seuraa Arlie Hochschildin (1997) mukaan se, että kotielämää rationalisoidaan ja järjestehtään kuten teollista työtä, sitä delegoidaan ja alihankitaan ja siihen suhtaudutaan emotionaalilla askeettisuudella.

Susanne Kappeler (1995, 30–32) on kuitenkin todennut, että ajatus kodista vapaana alueena ja privaattina sfäärinä sopii paremmin koskemaan miehiä kuin naisia. Empiirinen tutkimus toisensa jälkeen osoittaa, että suurempi vastuu kotitöistä, talouden hoidosta ja lasten hoidosta on edelleen naisilla, siitä huolimatta, että naiset käyvät työssä lähes yhtä usein kuin miehet. Naiset kantavat niin sanottua kaksoistaakkaa kantaen suurempaa vastuuta kotona palkkatyön lisäksi. (Hochschild 1990; Melkas 1998 ja 2001.) Työpaikan paineista ja aikapulasta kodin ja työn ristipaineesta seuraa helposti ristiriitoja kotielämässä ja siitä, kuka tekee ja mitä ja kenen vapaata aikaa koti on. Rebecca ja Russell Dobashin (1998, 144–145) mukaan

kotitöihin liittyvät odotukset ja erimielisyydet ovat yksi neljästä yleisimmistä väkivaltaisen käyttäytymisen syiksi nimetyistä tekijöistä (ks. myös Lahti 2001, 170–171). Parisuhteissa, joissa mies on väkivaltainen, koti ei ole naisen vapaata tilaa, vaan väkivalta jähmettää naiset koteihinsa, he eristäytyvät ulkopuolisesta maailmasta väkivallasta kokemansa häpeän ja syyllisyyden takia tai mies eristää heidät muusta maailmasta. Sellaisessa tilanteessa naiset voivat olla voimattomia lähtemään. Koti jäsentää ihmisten suhteita muutenkin kuin vain rakkaussuhteena. Se jäsentää puolisoiden työnjakoa, vuorovaikutusta ja se pitää sisällään tärkeitä ihmissuhteita ja muistoja, joista luopuminen on vaikeaa. Kotiin liittyvät muistot hyvistä ajoista, lämmöstä ja rakkaudesta tekevät lähtemisestä vaikeaa (ks. Husso 2003, 235).

Pelko on yksi tekijä, joka estää naisia vapaasti lähtemästä väkivaltaisen miehen luota. Monet tutkimukset ovat osoittaneet, suomalainen kyselytutkimus mukaan luettuna, että miehen väkivaltaisuus ei pääty eroon ja naisen hengenvaara on suurimmillaan eron hetkellä (esim. Daly & Wilson 1988; Heiskanen & Piispa 1998; Kivivuori 1999). Väkivaltaisissa parisuhteissa naiset joutuvat valitsemaan erilaisten riskien välillä. He joutuvat valitsemaan eron ja siihen liittyvien riskien sekä väkivaltaiseen parisuhteeseen jäämiseen liittyvien riskien välillä. Jäädessään parisuhteeseen naiset joutuvat päätöksessään nojautumaan miehen lupaukseen paremmasta ja väkivallan loppumisesta, mutta aina on olemassa riski, että nainen miehen lupauksista huolimatta joutuu yhä uudelleen pahoinpidellyksi. Kuitenkin myös eroaminen on riski.

Väkivallan esiintyminen parisuhteissa tuo esiin modernisaatiokäsitteen irrationalisuuden. Puhuttaessa parisuhteen modernisoitumisesta ei oteta huomioon sitä, että miesten ja naisten suhde valtaan parisuhteessa on erilainen, naisilla ja miehillä on erilaiset valmiudet tehdä valintoja ja vaikuttaa suhteisiin, ja että naisilla on monia tunne- ja vastuusidoksia, jotka sitovat naiset parisuhteisiin. Sukupuolistereotyyppioita tukevat ja toistavat mielikuvat, totutut käytännöt ja olemisen ja tekemisen tavat voivat olla arjessa sitkeästi läsnä ja estää naisten vapaiden valintojen tekemistä (Griffiths 1995, 141). Carol Smart & Bren Neale (1999, 140–141) kritisoivat Giddensin käsitystä autonomisesta yksilöstä maskuliiniseksi. Feministisessä tutkimuksessa on painotettu naisten yhteyttä toisiin ihmisiin, päinvastoin kuin perinteisessä yksilökäsityksessä, jossa on keskitytty miehiin ja heidän emotionaaliseen vapauteensa muista. Feministisen teorian mukaan tasa-arvo ja eristyneisyys eivät toteudu perhesuhteissa. Ihmiset tarvitsevat toisiaan, ovat riippuvaisia toisistaan, täydentävät toisiaan ja mahdollisuus kehittää itseäänkin pohjautuu keskinäiseen riippuvaisuuteen. Naisille autonomia itsessään ei ole arvokas, vaan autonomia kontekstissa johonkin. Morwenna Griffithin (1995, 141) mukaan autonomia löytyy siitä, että voi olla itse, puhua omasta puolestaan, päättää oman elämänsä kulusta tietäen, että arvokkaaseen elämään sisältyy sosiaalisia siteitä, jotka voivat muuttaa olevaa, puhuvaa ja päättävää itseä.

Yhdyn Husson (2003, 169) käsitykseen siitä, että Giddensin ajatukset puhtaasta suhteesta, yhdistävästä rakkaudesta ja reflektiivisestä suhteesta itseän, omaan elämään ja ihmissuhteisiin tuntuvat houkuttelevilta mahdollisuuksilta ja niillä voisi olla merkitystä parisuhdeväkivallan kannalta. Vaikka sukupuolistereotyyppioita ja sukupuolten sosiaalisia suhteita ylläpitävät asenteet ja käytännöt ovat voimakkaasti läsnä parisuhteissa, vanhoja käytäntöjä myös koko ajan kyseenalaistetaan ja puolisoitten tasa-arvoa korostavat mallit voivat saada enemmän tilaa parisuhteissa. Omassa aineistossani oli paljon merkkejä mahdollisesta muutoksesta. Vaikka nuorten naisten vallinnan mahdollisuuksien lisääntyminen ja taloudellinen riippumattomuus eivät estäneet heitä joutumasta parisuhdeväkivallan uhriksi, heidän vastauksissaan näkyy monia positiivisia muutoksia valta-asemien suhteen verrattuna vanhempiin. Nuoret naiset tunnistavat väkivallan herkemmin, he jatkoivat omaa sosiaalista elämäänsä parisuhteen ulkopuolella miehen väkivaltaisuudesta huolimatta (*Modernisaation paradokseja; Complexity of Patterns of Violence*) ja keskustelivat kokemastaan väkivallasta sekä ulkopuolisten että miehen kanssa vanhempia naisia useammin (ks. luku 4.2). Tämä viittaisi siihen, että heillä on paremmat mahdollisuudet reflektoida parisuhdettaan ulkopuolisten kanssa kuin vanhemmilla naisilla. Nuorilla naisilla on mahdollisesti parempi kyky erottaa miehen käyttäytyminen omastaan, vaikka he tunsivat syyllisyyttä väkivallasta. Toisaalta diskurssit tasa-arvoisista parisuhteista ja vahvasta suomalaisesta naisesta voivat myös peittää väkivallan kokemuksia. Ne voivat saada häpeämään ja piilottamaan parisuhdeväkivaltaa ja uskomaan, että tilanteesta pitää selviytyä yksin. (*Complexity of Patterns of Violence; Age and Meanings of Violence*; ks. myös Lundgren ym. 2001, 79–80).

5 *Merkitysten rakentuminen ja toimijuus surveyvastaamisessa*

Erilaisilla kysely- ja haastattelumenetelmillä on vakiintunut asema yhteiskunnallisessa tutkimuksessa ja tiedon tuottamisessa. Survey -menetelmillä tarkoitetaan etukäteen strukturoitua aineiston keruuta kysely- ja haastattelulomakkeiden avulla (Alkula ym. 1994, 118). Tutkimuksellisesti survey -menetelmät nojaavat kvantitatiiviseen tutkimusperinteeseen. Tapani Alkulan ym. (1994, 22) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen pätevyysalueena pidetään sitä, että sillä voidaan kuvata tutkittavan ilmiön rakennetta eli sitä, minkälaisista osista ilmiö koostuu, löytyykö niistä jonkinlaista erilaisina riippuvuuksina ilmenevää systematiikkaa, minkälaisia yhteyksiä osien välillä on (vuorovaikutus- ym. suhteet) ja minkälaisia muutoksia tutkittavassa ilmiössä tapahtuu. Menetelmän etuna on, että samanaikaisesti voidaan kerätä tietoa suurelta joukolta jotain tiettyä väestöryhmää edustamaan valittuja ihmisiä. Aineiston keruuta surveyllä perustellaan usein sillä, että näin saadaan standardoitua, luotettavaa ja yleistettävää ”tositietoa” tutkittavasta kohteesta. Tutkimuksia tarkasteltaessa on kuitenkin aina syytä miettiä, millaista tietoa kyseinen aineisto tuottaa. (Alkula ym. 1994, 121.)

Kvantitatiivisella sosiaalitutkimuksella on omat rajansa. Tutkimuksella ei pystytä tavoittamaan sosiaalista ilmiötä kokonaan, niin kuin ei tutkimuksella ylipäätään, vaan tutkimus tuottaa aina vajavaisen kuvan todellisuudesta. Tämän vuoksi kvantitatiivisessa tutkimuksessa tulosten ymmärtäminen ja oikea tulkinta edellyttävät tutkimuskohteen tuntemista laajemminkin mielessä kuin vain käytetyn aineiston antaman kuvauksen rajoissa (Alkula ym. 1994, 20–21). Myös Ronkainen (1998b, 251; 2004) on painottanut tulkinnan merkitystä osana surveytutkimusta. Jos surveyaineisto ymmärretään todellisuuden osakuvaukseksi, tulkintojen perustelut ja niiden pätevyyden arviointi ja argumentointi nousevat tärkeäksi osaksi tulosten hyödyntämistä.

5.1 *Survey toimijuuden kenttänä*

Postmodernin kritiikin mukaan surveymenetelmä on käytäntö, joka konstruoi todellisuutta. Aineistonkeruumenetelmät ja analyysitavat määräävät, mitä voidaan kysyä, mikä hyväksytään vastaukseksi ja miten tiedoksi nimetty tunnistetaan tiedoksi. (Esim. Ronkainen 1998b; Lehto 1996.) Surveyaineiston keruu perustuu etukäteen laadittuun kyselylomakkeeseen. Tutkimuksen onnistumisen edellytyksenä on, että tutkijat pystyvät etukäteen tekemään ymmärrettäviä ja vakiomuotoisia kysymyksiä, joten tutkittavat asiat ja käsitteet on kyettävä luokittelemaan ennen tiedon keruuta. (Alkula ym. 1994, 120.) Tästä seuraa, että surveyssä toistetaan usein aikaisemmin aihealueesta tehtyjä tutkimuksia käyttäen hyväksi aikaisempia kokemuksia (ks.

Lehto 1996, 151). Ennalta muotoiltujen vastausvaihtoehtojen käyttö rajaa surveyn tavoittamaa maailmaa (Alkula ym. 1994, 121). Vastatessaan vastaajat sitten joutuvat valitsemaan vaihtoehdoista parhaiten heidän kokemustaan vastaavan. Feministisen väkivallan tutkimuksen parissa valmiiden vastausvaihtoehtojen käyttöä on kritisoitu paljon. Sen nähdään johtavan vinoutuneisiin ja vääristyneisiin tuloksiin (ks. esim. Yllö 1988; Bograd 1988, 22).

Surveymenetelmän perusajatus, että todellisuutta voidaan tavoittaa tutkijan etukäteen laatimien kysymysten ja vastausvaihtoehtojen avulla, on johtanut kritiikkiin tutkimuksen kyvyttömyydestä tavoittaa merkityksiä. Erityisesti kvalitatiivinen tutkimusperinne on kritisoinut sitä, ettei surveyllä tavoiteta ihmisten toiminnalleen antamia subjektiivisia merkityksiä (mm. Marsh 1982, 48–66). Aron Cicourel (1974, 96; ks. sitaatti Maynard ja Schaeffer 2002, 11) esittää, että surveyhaastattelussa käytetyt ilmaisut ja kysymykset eivät koskaan ole merkityksiltään itsestään selviä kaikille, vaan ne saavat merkityksensä vastaajan ääneen lausumattomien merkitysten ja ympäristön asenteiden välityksellä. Surveyn tavoittelema todellinen standardointi on siten mahdollista vain, jos kysymyksen merkitys olisi sama kaikille vastaajille (Cicourel 1982). Charles L. Briggsin (1986, 24–25) mukaan tutkijat luottavat yleensä omaan esiyymmärykseensä kysymysten merkityksistä ja käyttävät sitä viitekehystenä tulosten tulkinnassa. Tulosten tulkinnan kannalta tästä seuraa ongelmia; mittaamisen sijaan survey tuottaa merkityksiä, mutta se ei pysty kertomaan suoraan näiden merkitysten vastaavuudesta (esim. Lehto 1996). Menetelmävertailuissa laadullisen haastattelun ja survey-menetelmän välisistä eroista on saatu tuloksia, joiden mukaan survey-tutkimuksessa haastateltavat puhuvat enemmänkin asenteistaan ja laadullisessa tutkimuksessa henkilökohtaisista kokemuksistaan (Bryman 1988, 159–161) tai laadullisessa haastattelussa saadaan esiin merkityksiä ja surveyssä sellaisia kokemuksia, jotka mahtuvat tutkijan maailmaan (Honkasalo 1988, 173). Kvalitatiivisen ja erityisesti etnografisen ja sosiolinguvistisen tutkimusperinteen puolelta surveyiin kohdistetun kritiikin mukaan survey ei ota riittävästi tai ollenkaan huomioon ihmisten välistä vuorovaikutusta, vuorovaikutuksen sääntöjä ja muotoja eikä sitä, miten kysymys-vastaus –malli toimii keskustelussa. Kritiikin mukaan survey laiminlyö täysin normaalin keskustelun kerronnallisuuden, tutkijan ja tutkittavan roolit ja vallan jakautumisen näiden välillä. (Maynard ja Schaeffer 2002, 12.) Huomiota on kiinnitetty myös surveyn kyvyttömyyteen ottaa huomioon tulosten analyysissä etnografista taustatietoa vastaajien elämästä ja arkielämän todellisuudesta, missä sosiaaliset rakenteet luodaan ja ymmärretään (ks. Briggs 1986, 113).

William Foddy (1995) tarkastelee surveyvastaamista sosiaalisena vuorovaikutuksena. Hänen näkemyksensä mukaan kontekstia ei enää tulkita tutkimuksen ulkoiseksi kehykseksi, vaan se nähdään keskeisenä osana ymmärtämisyhteyttä, joka mahdollistaa inhimillisen vuorovaikutuksen. Tässä lähestymistavassa tutkija rakentaa kysymykset ottaen huomioon omat tavoitteensa, olettamuksensa ja tietonsa vastaajasta ja havaintonsa itseään koske-

vista vastaajan olettamuksista. Vastaaja puolestaan tulkitsee kysymyksen käyttäen samoja tulkinnan lähteitä kuin tutkija käytti kysymyksen rakentamiseen ja rakentaa sen jälkeen vastauksensa tutkijaa koskevien olettamustensa ja tietojensa pohjalta sekä nojautuen havaintoihinsa itseään kokevista kysyjän olettamuksista. Vastatessaan kysymykseen vastaaja joutuu tekemään monia päätelmiä, jotka määrittelevät annetun vastauksen luonteen. Tutkija puolestaan tulkitsee vastaukset omista lähtökohdistaan. Vastaajat ovat aktiivisia toimijoita, jotka pyrkivät tulkitsemaan heille esitettyjä kysymyksiä tilanteesta ja tutkijasta saamansa tiedon perusteella ja tekevät päätelmiä, jotka vaikuttavat heidän antamiinsa vastauksiin. Tästä seuraa, että vastaajat voivat antaa samaan kysymykseen saman vastauksen erilaisista näkökulmista. Myös Briggs (1986, 22) on kiinnittänyt huomiota kontekstin tärkeyteen osana tulosten tulkintaa. Surveyllä haastatteluvuorovaikutuksessa tuotetun tiedon syntymiseen vaikuttaa paitsi haastattelutilanne, sen sisältämä verbaali ja non-verbaali vuorovaikutus sekä haastattelun muu vuorovaikutus. Tiedon tuottaminen ei ole irrallaan tutkijan omasta toiminnasta, vaan tutkijan ennalta luomat käsitykset ja vuorovaikutus vaikuttavat sekä tiedon keräämiseen, analysointiin että tulkintaan (Briggs 1986, 119). Vastaaja käyttää kysymystä tulkitessaan ja vastausta muotoillessaan hyväksi muita kyselyssä olevia kysymyksiä ja tutkimuksessa käytettyjä määritelmiä (vrt. myös Sudman ym. 1996, 66). Anja Aholan (2002, 77) mukaan surveytutkimuksessa pohditaan aivan liian harvoin sitä, miten kysymysten esittämistapa ja aineistonkeruutapa ovat vaikuttaneet tuloksiin. Lopputuloksen kannalta on tärkeää pohtia, ymmärtääkö vastaaja kysymyksen tutkijan tarkoittamalla tavalla ja edelleen, tulkitseeko tutkija vastauksen vastaajan tarkoittamalla tavalla (Foddy 1995).

Surveyn vuorovaikutusta käsitelleissä tutkimuksissa (esim. Briggs 1986) tutkimuksen kohteena ovat yleensä käyntihaastatteluun tehdyt aineistonkeruut, joissa vuorovaikutus on suoraa. Postikyselyn vuorovaikutus poikkeaa käyntihaastattelusta, mutta useimmat tutkimuksen vuorovaikutukseen liittyvät seikat koskevat sitäkin. Postikyselyssä tutkijan ja vastaajan välinen vuorovaikutus käydään lomakkeen välityksellä. Jos vastaavaa tilannetta esitään kvalitatiivisen tutkimusperinteen puolelta, postikyselyn vuorovaikutustilannetta voisi verrata elämäkertakirjoituksiin. Vilkkonen (1987, 24) on omassa tutkimuksessaan käsitellyt elämäkertakirjoituksia tekstin ja lukijan vuorovaikutuksellisen kohtaamisen mielessä. Postikyselyssä itse vastaamistilanteen vuorovaikutus, jota Briggs (1986) on haastattelun osalta painottanut, ei luonnollisestikaan pysty vaikuttamaan vastausten luonteeseen samalla tavoin kuin käyntihaastattelussa. Toisaalta vastaaja joutuu postikyselyssä käyttämään enemmän hyväkseen lomakkeella olevia määrittelyjä ja muita kysymyksiä kysymysten tulkintaan, koska hän ei voi kysyä selvennystä haastattelijalta siitä, mitä kysymyksellä tarkoitetaan.

Postikyselyn etuna on pidetty sitä, että se suojaa paremmin vastaajan intimitteettiä ja anonymisyyttä. Erityisesti sensitiivisissä tutkimusaiheissa postikyselyn anonymisuus on katsottu eduksi. Postikyselyssä sellaisilla teki-

jöillä, kuten onko vastaus kysyjän silmissä sosiaalisesti suotavaa tai miltä vastaaja näyttää kysyjän silmissä, on pienempi merkitys kuin kasvokkain annetuissa haastatteluissa (Sudman ym. 1996, 74). Dawn Currie ja Brian MacLean (1997, 168–178) osoittivat Kanadassa tehdyssä eri menetelmiä käsitelleessä vertailussaan, että naiset kertoivat käyntihaastattelussa enemmän pahoinpitelykokemuksistaan kuin itse täytettävillä lomakkeilla. Suomessa tilanne näyttää olevan päinvastainen (Heiskanen & Piispa 1998, 48). Suomalaiset vastaajat näyttävät katsovan, että postikyselyn suoma anonyymiyys tarjoaa mahdollisuuden kertoa helpommin uhriksi joutumisen kokemuksistaan. Suomalainen vertailu uhriksi joutumisen kokemusten ilmoittamisesta käynti-, puhelin- ja postihaastatteluissa osoitti, että käynti- ja postihaastattelut tuottivat yhtä korkeat uhriprevalenssit. Nuoret naiset (16–29-vuotiaat) kertoivat postikyselyssä useammin uhriksi joutumisestaan kuin käyntihaastattelussa. (Heiskanen 1998.)

Postikyselyssä vastaajalle annetaan enemmän aikaa vastata ja arvioida tutkimuksen luotettavuutta kuin puhelin- tai käyntihaastattelussa. Tutkimuskokemukset ovat osoittaneet, että naiset eivät välttämättä kerro väkivallan kokemuksestaan ensimmäisellä kerralla, vaan asia tulee myöhemmin haastattelun edetessä esiin, kun asiasta kysytään uudelleen eri sanoin. Tätä on selitetty siten, että naiset joko muistavat aikaisemmin unohtamansa tapauksen kyselyn edetessä tai sitten he ovat olleet epävarmoja tutkimuksen aikana siitä, kertoako niin henkilökohtaista tietoa itsestään (esim. he ovat hävenneet tai olleet kiusaantuneita), mutta miettivät tutkimuksen edetessä kivuliaan muiston jakamisesta saamaansa hyötyä (esim. terapeutista arvoa). (Smith 1994, 113.) Seymour Sudmanin ym. (1996, 79) mukaan kyselyyn vastaamisella saattaa olla myös positiivista vahvistavaa merkitystä (empowering effect). Vastaaminen voi vaikuttaa vastaajan käyttäytymiseen tulevaisuudessa.

Tarkastelin artikkelissani *Violence against women as conveyed by surveys* parisuhdeväkivallan merkityksiä parisuhdeväkivaltakysymykseen vastaamattomuuden avulla. Puuttuvat tiedot ja ”en osaa sanoa” -vastaukset sekä muut niin sanotut jäteluokat koetaan tavallisesti tilastollista analyysiä häiritseviksi tekijöiksi. Nämä ajatellaan tutkimuksen virhelähteiksi ja sen luotettavuutta heikentäviksi tekijöiksi. Ronkaisen (1999a, 127) mukaan jäteluokkien analyysistä tulee kuitenkin tärkeää, jos aineistoa käytetään tutkijan ja vastaajien episteemisten positioiden ja merkitysmaailmojen erittelyyn. Ajateltaessa surveyvastaamista vuorovaikutuksena, jäteluokat voivat kertoa joko vuorovaikutuksen epäonnistumisesta, toisin sanoen vastaaja ei ole ymmärtänyt, mitä tutkija kysymyksellä tarkoittaa. Yhtäältä ne voivat kertoa kommunikoinnin eroista, ja niiden tarkastelu kertoo tutkimuksen kontekstuaalisuudesta sekä voi tarjota tutkijalle uusia tulkintakehyksiä (ks. myös Briggs 1986, 110).

”En osaa sanoa” -vastaukset voivat kertoa merkityksistä. Niiden kautta voi selvittää, ymmärtävätkö vastaajat kysymyksen samoin, kuinka vierasta tai tuttua kysymyksen puhemaailma on tai löytyykö kysymyksen merkitys-

maailmasta taustaryhmittäisiä siirtymiä. Vastaamatta jättämisen tendenssit kysymysryhmittäin kertovat myös erilaisista tavoista ymmärtää kysymys ja vastaajien toimijuudesta suhteessa kyselylomakkeen esittämään maailmaan. (Ronkainen 1999a, 127; ks. myös Briggs 1986, 110.) Omat tulokset osoittivat, että parisuhdeväkivaltaa kartoittanut kysymys ei ole tavoittanut kaikkien naisten väkivaltakokemuksia samoin tai kuten Ronkainen (1999a, 139) asian ilmaisisi, ei ole kutsunut tasapuolisesti kaikkia vastaamaan. Erityisesti vanhemmat, vähemmän koulutetut naiset, ja ne, joista parisuhteeseen liittyvistä asioista (kuten parisuhteen laadusta ja miehen kontrollikäyttäytymisestä) oli vaikeaa puhua, olivat jättäneet vastaamatta väkivaltaa selvittäneeseen kysymykseen.

Ronkainen (1999a) analysoi omassa väitöskirjassaan haastattelututkimusta vuorovaikutustilanteena. Tarkastelu keskittyi siihen, miten survey kulttuurisena puhemaailmana ohjaa vastaajaa sekä kohteen ja haastattelijan roolijakoja. Analyysi keskittyi erityisesti siihen, miten vastaajien vastaamistyyli kertovat heidän subjektiviteetistaan. Tulosten mukaan naisten vastaustyyli on erilainen kuin miesten; naiset epäröivät, eivät tiedä (paljon ”en osaa sanoa” -vastauksia), rönsyilevät (käyttävät useita vaihtoehtoja) ja vastaavat äärimmäisesti, eli suosivat Likert-asteikon¹² ääripäitä. Naiset eivät pidä asioita erillään, mikä tarkoittaa vähäistä poissulkevuutta ja sitä, että he arvioivat itseä ja toisia samoilla kriteereillä. Perinteisestä surveyn näkökulmasta tämänkaltainen vastaus on huono; vastaaja ei valitse selkeästi. Tämä voidaan tulkita myös siten, että naiset ymmärtävät asioiden ristiriitaisuuden ja moniulotteisuuden, kestävät eroja ja sitä, että minun perspektiivini ei ole itsestään selvästi muiden mitta, kun taas miesten vastaustyyliä voidaan tulkita siten, että he vastaavat yksituumaisemmin, pohtimatta ja ovat sokeita minän ja muiden erottamiselle. Sukupuolten väliset erot samoin kuin naisten keskinäiset erot vastaamistyyliissä ovat tutkimuksen mukaan selkeitä. Naiset eroavat tutkimuksessa käytetyillä vastaamistyyliä kuvaamaan käytetyillä muuttujilla toisistaan ja miehet jakavat keskenään samanlaisen tyylin toimintakulttuurista, paikkakunnasta ja sukupolvesta toiseen. Naisten väliset keskinäiset erot voivat Ronkaisen (1999a, 227, myös 208) mukaan selittyä sillä, että hänen tutkimuksessaan mukana olleiden naisten sukupolvien (synt. 1914–35) elämän aikana on tapahtunut monia heidän elämän valinnanmahdollisuuksiin vaikuttaneita muutoksia, jotka rakentavat naisille julkista puhujan paikkaa. Nuoremman sukupolven vastaaminen muistuttaa enemmän miesten vastaamista. Nuoret naiset miehistyvät vastaamistyylin suhteen.

Omassa aineistossani sukupolvien muutos on vielä selkeämpi, sillä tutkimukseeni osallistuneiden ikäjakauma on laajempi (vuosina 1933–79-syntyneet) ja tuona aikana on tapahtunut monenlaisia naisen elämään vaikuttaneita muutoksia, kuten edellisissä luvuissa osoitin. Ronkaisen (1999a,

12 Viisiportainen mielipidetä selvittävä asteikko, jossa vastaajaa pyydetään ottamaan kantaa vaihtoehtojen välillä. Tyypillinen skaalaus on ”erittäin paljon”, ”melko paljon”, ”ei kumpaakaan”, ”melko vähän” ja ”erittäin vähän”.

144) mukaan vastaustyylit kertovat siitä, kuinka hyvin surveyn tarjoama puhujanpaikka ja vastaajan eletty kokemus ja sukupuoliutettu ruumis kohtaavat. Se, että nuoret naiset ottavat tutkimuksessani puhujaposition helpommin vastaan, kertoo sekä heidän koulutustasostaan että tuttuudestaan surveyn puhemaailman kanssa. Korkean iän ja matalan koulutustason yhteyks ”en osaa sanoa” -vastausten yleisyyteen on tuttua muistakin vastaamista tarkastelleista menetelmällisistä tutkimusta (esim. Groves 1989). Nuoret taas ovat tottuneet kyselytutkimuksiin ja vastaamaan ”rasti ruutuun” -menetelmällä. Monivalintatehtävät ovat heille tuttuja jo koulusta samoin kuin kyky eritellä kokemuksia ja tunteuksia.

Mielenkiintoista analysoimani aineiston tuloksissa on se, että vastaamatta jättäminen liittyy selkeämmin parisuhteeseen sensitiivisenä tutkimusaiheena kuin väkivaltaan. Vastaajista on vaikea eritellä parisuhdetta käsitteleviä aiheita kyselylomakkeella ja siten väkivalta parisuhteessa koetaan vaikeasti lähestyttäväksi aiheeksi. Parisuhde näyttää olevan sensitiivisempi tutkimusaihe kuin väkivallan kokemukset. Tähän löytyy monia selityksiä (ks. *Violence against women as conveyed by surveys*). Eri ikäisillä naisilla voi olla erilaiset käsitykset siitä, millainen kontrolli on normaalia parisuhteessa. Vanhemmat naiset ovat vuosien myötä mukautuneet avioliiton mukanaan tuomiin rajoituksiin ja miehen kontrollin käyttöön. Artikkelissani *Modernisaation paradokseja* logistisella regressioanalyysillä tehdyissä malleissa vanhimmassa ikäryhmässä (45–64 -vuotiaat) miehen kontrollikäyttäytymisellä ei ollut enää yhtä suurta vaikutusta väkivallan yleisyyteen kuin muissa ikäryhmissä. Perinteiset käsitykset miehen oikeuksista parisuhteessa voivat vieläkin vaikuttaa vanhempien naisten käsityksiin, vaikka lainsäädännöllisesti tällaiset oikeudet on purettu. Myös parisuhteessa ja erityisesti väkivaltaisessa parisuhteessa eläminen vaikuttaa käsityksiin normaalista parisuhteesta ja se, että parisuhdekokemuksille ei ole vertailukohtia (ks. edellä luku 4.3.; vrt. Hydén 1995)

Kaikki naiset eivät myöskään välttämättä halua reflektoida parisuhdettaan kyselyn kysymysten kautta. Sukupuolineutraalin ajattelutavan omaksumisella on oma osuutensa tässä. Suomalaisessa ajattelutavassa, jossa kaikki on kiinni itsestä eikä sukupuolesta (ks. Julkunen 1999, 98), väkivaltaa ei haluta tunnistaa omassa parisuhteessa, sillä väkivallan näkeminen rikkoisi harhan sukupuolten välisestä tasa-arvosta. ”Kaikki on kiinni itsestä” -ajattelutapa johtaa helposti naiset tuntemaan itsensä syylliseksi väkivaltaan, mitä tukevat naistenlehtien ja oppaiden parisuhdeterapiapuheet ja -kirjoitukset. Osa nuorista naisista, mutta eivät välttämättä kaikki, pystyy kertomaan parisuhteensa ongelmista ulkopuolisille ja tätä kautta mahdollisesti irrottautumaan syyllisyyden kokemuksista (ks. *Age and Meanings of Violence*).

Suomalaisessa kulttuurissa yksityisyyden säilyttäminen on tärkeää. Tästä seuraa, etteivät kaikki suomalaiset naiset tahdo puhua väkivallan kokemuksestaan eivätkä myöskään tahdo, että ulkopuoliset puuttuvat heidän asioihinsa. Vastaamisessa tämä näkyy siten, etteivät he tahdo reflektoida kokemuksiaan kyselylomakkeelle. Riippumattomuus ja selviytyminen omin

avuun ovat kulttuurissamme vaalittuja ihanteita, ja yksityisyys on suojelemisen arvoista (Lahti 2001, 158–159). Haluttomuutta kertoa tutkimuksessa kokemastaan parisuhdeväkivallasta voidaan tulkita myös kullissien (Jaliloina 1999) tai onnellisuusmuurin ylläpitämiseksi (Roos 1987). Kyse on tuolloin vastaajien aktiivisesta valinnasta, jossa vastaajat eivät kerro ongelmistaan vaan silottelevat todellisuutta ja kuvaavat julkisivua. Julkisivun kuvaaminen on tyypillistä ihmiselle silloin, kun he kertovat itsestään muille sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa.

Miten sitten tulkitaan sitä, että vastaaja on kertonut kokeneensa väkivaltaa parisuhteessa, hyvin rajuakin väkivaltaa, esimerkiksi pään hakkaamista, mutta hän ei kerro väkivallan yksityiskohdista? Parisuhdeväkivallan monimuotoisuutta käsitelleessä artikkelissani (*Complexity of Patterns of Violence*) tarkastelin osittaiskatoa tästä näkökulmasta. Etsiessäni aineistosta erilaisia väkivallan luonnehdintoja käytin menetelmänä ryhmittelyanalyysia. Ryhmittelyanalyysiä käytettäessä puuttuvat tiedot ovat ongelmallisia, joten pudotin analyysistä pois ne tapaukset, joilla oli puuttuvia tietoja analyysin keskeisissä ulottuvuuksissa. Tällöin aineiston ulkopuolelle jäi eniten naisia ryhmästä, jotka kärsivät yhä pitkään kestäneestä väkivallasta, jota nimitin *parisuhdeterroriksi* sekä ryhmästä, johon kuuluvat olivat satunnaisesti kärsineet vakavasta väkivallasta ohi menevänä *episodina menneisyydessä*. Tulkitin tulosta siten, että väkivallan keskellä elävien naisten voi olla vaikea eritellä kokemustaan kyselyssä, koska väkivallan kokemus on niin traumaattinen. Traumaattisen kokemuksen läpikäynyt voi kokea vaikeuksia muodostaa kertomuksia tapahtuneesta ensiksikin siksi, että häneltä usein puuttuvat sanat, jotka kuvaisivat kokemusta, toiseksi koska hänellä ei ole ymmärättäviä kuulijoita. Traumaattisen kokemuksen seurauksena henkilö voi menettää luottamuksensa ruumiilliseen koskemattomuuteen. Ruumiista tulee haavoittuva ja se voidaan kokea viholliseksi. (Brison 1997, 17–20.) Erilaiset psykosomaattiset ja psyykkiset oireet kertovat ruumiin reagoimisesta väkivaltaisiin tapahtumiin (Ronkainen 2001; Arias 1999). Tulkin nostaa esiin kaksi vastaamattomuuden syytä, muistamisen ja kokemuksen traumaattisuuden. Kuten edellä kerroin, väkivallasta aiheutuneet fyysiset vammat helpottavat tapahtuman määrittämistä väkivallaksi sekä tapauksen muistamista jälkikäteen, mutta traumaattisen kokemuksen läpikäyminen voi vaikuttaa myös päinvastoin, siten ettei tapahtumaa tai ainakaan sitä koskevia yksityiskohtia haluta muistaa eikä tapauksesta pystytä kertomaan muille (*Violence against women as conveyed by surveys*; ks. myös Ronkainen 2001). Omat analyysini osoittavat, että kokemuksen traumaattisuus ja siitä aiheutuneiden vammojen yhteys vastaamattomuuteen ei ole suoraviivainen. Nämä tekijät eivät olleet yhteydessä parisuhdeväkivaltakysymykseen vastaamattomuuteen. Näyttää siltä, että traumaattisuus on enemmän yhteydessä vaikeuteen muistaa väkivaltatapauksen yksityiskohtia kuin tapauksen muistamiseen sinänsä.

Kun väkivalta oli tapahtunut kauan sitten, sitä koskevia yksityiskohtia voi olla vaikea muistaa, niitä ei haluta enää muistella tai tapaus ei ollut

merkittävä kokijalleen ja siksi sitä koskevia yksityiskohtia ei haluttu kertoa tutkimuksessa. Kyse on ilmeisesti ollut asiasta, jota ei ole haluttu kokonaan paljastaa tutkijalle (vrt. edellä julkisivun kuvaaminen). Kun vastaamista ajatellaan vuorovaikutuksena, osittaiskadon tulkinnan mahdollisuudet kasvavat. Tulkinnessa jää tilaa vastaajan omalle aktiivisuudelle tehdä valintoja sen suhteen, mitä hän haluaa kertoa kokemuksestaan. Perinteisestihän vastaaja ajatellaan passiiviseksi niin viktimologisissa tutkimuksissa kuin naiseen kohdistuvaa väkivaltaa tutkimiseen erikoistuneissa tutkimuksissakin (ks. esim. Walby & Myhill 2001; Lundgren ym. 2001). Esimerkiksi ruotsalaisen kyselytutkimuksen tekijät Lundgren ym. (2001) olivat raporttinsa metodologisessa osassa huolissaan siitä, että naiset eivät tunnista kokemaansa väkivaltaa väkivallan normalisoitumisen takia. Raporttinsa lopussa he keskustelivat siitä, kuinka se, että naiset eivät olleet tunnistaneet nykyisissä parisuhteissaan kokemaansa väkivaltaa samalla tavoin kuin päättyneissä parisuhteissa koettua, selittää eroa väkivallan yleisyydessä näiden kahden välillä. Tässä tulkinnessa ei ajatella, että kyseessä voi olla naisten aktiivinen valinta siitä, mitä he kertovat tutkimuksessa.

5.2 Kenen äänellä survey puhuu?

Surveyä ajatellaan usein julkisena puhetilanteena, jolloin tilastohaastattelun mittakeppinä ei ole niinkään ihmisen oma kokemus vaan julkisen käsitys, yleinen mielipide. Tämä ei tarkoita sitä, että lomakehaastattelussa ei voisi keskustella yksityisistä asioista tai että haastattelussa ei olisi yksityisempiä ja julkisempia vaihteita, vaan sitä, että lomakekyselyssä yksilökokemus kierrättyy yleisen mielipiteen kautta (Ronkainen 1999a, 137). Täten surveyhaastattelun puhetilanne kutsuu esiin yleisen, ei-kenenkään kokemuksen vertailukohteeksi ja osoittaa vastaajalle yleistetyn toisen puhujaposition. Kenen ääni surveyssä sitten puhuu? Tutkijan vai vastaajan?

Postmodernin kritiikin mukaan surveymenetelmä on käytäntö, joka konstruoi todellisuutta. Aineistonkeruumenetelmät ja analyysitavat määräävät, mitä voidaan kysyä, mikä hyväksytään vastaukseksi ja miten tiedoksi nimetty tunnistetaan tiedoksi. Näin surveytutkimus tulee helposti toistaneeksi itseään ja omaa historiaansa ja tulokset ovat usein yllätyksettömiä ja yleisiä. Kokemusten erilaisuus ja merkitykset katoavat samuuden sumuun (Ronkainen 1998b, 239; vrt. Lehto 1996, 151). Naisten parisuhdeväkivallan kokemusten luonnehdintoja tarkastellut artikkelini (*Complexity of Patterns of Violence*) osoitti, että surveytutkimuksen avulla voidaan tuoda esiin erilaisia parisuhdeväkivallan kokemuksia. Eivät kaikki kokemukset katoa surveyssä samuuden sumuun. Tulokset toivat esiin ainakin neljää eriluonteista väkivaltaa, jotka poikkesivat toisistaan väkivallan vakavuuden, sen fyysisten ja henkisten seurauksien ja väkivallan kestoa kuvaavien ulottuvuuksien suhteen. Tällainen analyysi edellyttää tietenkin, että kyselylomaketta laadittaessa on otettu huomioon mahdolliset erot väkivallan kokemuksissa ja näille erojen huomaamiseen herkistytään analyysissä ja tulkinnessa.

Parisuhdeväkivaltaa ja väkivallan yksityiskohtia selvittäneiden kysymysten osittaiskadon analyysit osoittavat, että vastaajat ovat vastanneet kyselyyn monenlaisista lähtökohdista tuoden mukanaan oman elämäkokemuksensa ja ymmärryksensä. Surveyssä esiin tuleva puhe on paljon moninaisempaa kuin mitä tulokset ensi lukemalta näyttivät. Analyysit osoittavat, miten sensitiivisestä ja herkstä tutkimusaiheesta on kyse ja miten vaikea parisuhteeseen liittyvistä asioista puhuminen on toisille, erityisesti aineistoni vanhemmille naisille. Iän ja väkivallan merkityksiä (*Age and Meanings of Violence*) selvittänyt artikkelini osoitti, että erityisesti lievän väkivallan, josta ei ole aiheutunut varsinaisia fyysisiä vammoja, ilmoittaminen surveytutkimuksessa vaihtelee paljon iän mukaan. Nuoret naiset ovat herkempiä tunnistamaan kokemansa väkivallan. Tämä saattaa johtua osittain siitä, että nuorilla naisilla on erilainen tapa puhua väkivallasta, mutta myös tottumuksesta hyödyntää julkista puhetilannetta. Vaikka surveyn vastauksissa painottuu niiden ääni, jotka pystyvät puhumaan aroista aiheista, surveyssä löytyy myös niiden vastaajien ääni, joille aihe on vielä liian sensitiivinen keskusteltavaksi. Surveytutkimus pystyy paikantamaan, keitä nämä naiset ovat. Tähän ei välttämättä pystytä kvalitatiivisissa tutkimuksissa, sillä niihin tyypillisesti valikoituvat ne, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä puhumaan parisuhteessa tapahtuneesta väkivallasta.

Tutkimuksessa, erityisesti feministisessä tutkimuksessa on pidetty tärkeänä äänen antamista tutkittavalle. Yleensä ajatellaan, että kvalitatiivinen tutkimusote, jossa haastateltava voi vuorovaikutuksessa tutkijan kanssa kertoa vapaasti omasta kokemuksestaan mahdollistaa tämän paremmin. Tällöinkin on tärkeää, että haastateltava voi mahdollisimman paljon ohjata vuorovaikutustilannetta. Tosin viime aikoina on kyseenalaistettu kvalitatiivisenkin tutkimuksen mahdollisuutta autenttiseen tutkittavien äänen esiin tuomiseen (esim. Honkatukia ym. 2003, 3). Briggsin (1986, 123) mukaan millään haastattelulla ei oikeastaan pystytä antamaan ääntä tutkittavalle. Haastattelija ohjaa haastattelun kulkua ja sisältöä, eikä haastateltava saa vapaasti kertoa omaa näkemystään. Briggs onkin kritisoinut feminististä metodologiaa siitä, että vaikka tutkimuksessa tavoitteena on, että haastateltavat saavat omin sanoin puhua kokemuksistaan, mikä sinänsä on Briggsin mukaan hyvä tavoite, tulosten analysoinnissa ei oteta huomioon haastatelijan ja haastattelutilanteen vaikutusta. Äänen antaminen onnistuu parhaiten silloin, kun vastaajan annetaan puhua suoraan lukijalle. Kirjoittaessaan tuloksista tutkijat helposti käyttävät tutkittavien vastauksia vahvistamaan omaa tulkintaansa ja omia tutkimusintressejään (MacMillan 1996, 145).

Voidaanko surveyllä ylipäätään antaa ääntä tutkittaville? Kuuluuko surveyssä vain tutkijan ääni, tutkijan tulkinta vastauksista hänen omiin kysymyksiinsä? Tarkasti ottaen ajatus näyttää mahdottomalta, sillä postikyselyssä vastausten formaatti on tiukasti etukäteen säädelty. Mutta entä jos asiaa ajatellaan laajemmin, jolloin äänen antamista on myös se, että pitkään vaiettu asia tulee julkisuuteen ja asian julkisuuteen tulemisella muutetaan vanhoja kangistuneita ajattelutapoja. Usko, toivo, hakkaus –tutkimuksen

tulokset ovat omalta osaltaan vaikuttaneet siihen, että naisiin kohdistuvasta väkivallasta on alettu keskustella Suomessa. Survey mahdollisti näin yksittäisten naisten, joiden ääni yksin ei olisi kuulunut, osallistumisen yhteiskunnalliseen keskusteluun osana laajempaa tutkimusta. Keskustelu parisuhdeväkivallasta niin sanottua neutraalia tilastotietoa hyväksi käyttäen ja sen asian kauhistelu, kuinka yleistä parisuhdeväkivalta on Suomessa, on mahdollistanut asiasta keskustelun niin työpaikan kahvipöydissä kuin lehtien sivuillakin. Julkaistuissa lehtiartikkeleissa aiheen tärkeyttä ja painoarvoa perustellaan tilastollisen tutkimuksen tuottamilla luvuilla. Tämä näkökanta haastaa empiiriseen sosiaalitutkimukseen kohdistetun kritiikin, jonka mukaan tilastotutkimus nähdään vallan välineenä, jonka avulla tiede uusintaa hallinnon instituutioiden arvomaailmaa ja intressejä. Sen mukaan ”surveytutkimus toistaa kuvaa todellisuudesta tavalla, joka vastaa modernin yhteiskunnan hallitsevien eliittien tarvetta kontrolloida kansalaisia. Se pönkittää sekä vallitsevaa kuvaa todellisuudesta että sen vallanjakoja pikemminkin kuin ottaa haltuun todellisuutta”. (ks. kritiikistä esim. Ronkainen 1998b, 236; Ronkainen 2004). Usko, toivo, hakkaus -tutkimus on nimenomaan rikkonut vallitsevaa kuvaa suomalaisesta tasa-arvosta. Naisiin kohdistuvan väkivallan käsitteleminen julkisuudessa ja erityisesti sen osoittaminen, että ongelma koskettaa muitakin, on helpottanut yksittäisten naisten omista kokemuksista kertomista.

5.3 *Surveyn tuottama kuva väkivallasta*

Erilaisten uhritutkimusten (yleiset uhritutkimukset, perhekonfliktitutkimukset, naisuhritutkimukset) tulosten vertailut osoittavat, että samantyyppisillä mittareilla kerätyissä tuloksissa on suuria eroja erityisesti lievien väkivaltatapausten ottamisesta mukaan väkivaltaan. Lievyyttä koskevat arviot perustuvat yleensä näissä tutkimuksissa yksittäisiin tekoihin, jossa ei oteta huomioon väkivallan fyysisiä ja henkisiä seurauksia. (*Age and Meanings of Violence*; Heiskanen 2002). Esimerkiksi Yhdysvalloissa rikosuhritutkimusten mukaan vain 0,02–1,1 prosenttia naisista oli joutunut väkivallan kohteeksi vuoden sisällä, kun vastaava osuus perhekonfliktitutkimuksessa oli 16 prosenttia (Straus 1999, 23). Suomessa taas yleisen uhritutkimuksen mukaan kyselyä edeltäneen viimeisen vuoden aikana miehen tekemän väkivallan kohteeksi joutui 8 prosenttia, samaan aikaan tehdyn Naisen turvallisuus 1997 -kyselyn mukaan taas 14 prosenttia (Heiskanen & Piispa 1998, 58). Markku Heiskanen (2002) on tarkastellut laajasti uhritutkimusten metodologiaa ja niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat eri tutkimusten tuottamien lukujen välisiin eroihin. Yhdysvaltalaisen tutkimusten vertailu osoitti, että ne mittaavat eri asioita. Uhritutkimuksissa ilmoitetut väkivaltatapaukset olivat vakavampia; tutkimuksesta riippuen 52–76 prosentissa tapauksista seurasi fyysinen vamma kun taas perhekonfliktitutkimuksessa vammoja aiheutui vain 1–3 prosentille vastanneista (Straus 1999, 23). Osa eroista selittyy tutkimusten erilaisella kehyyksellä, siis sillä, esitelläänkö tutkimus rikoksen

uhriksi joutumista vai perheen sisäisiä konflikteja selvittäväksi, väkivalta-kysymyksen esittelyllä ja sillä, miten laajasti väkivaltaa on kysymyksellä kartoitettu (*Violence against women as conveyed by surveys*; Heiskanen 2002). Lukijan kannalta tämä on hämmäntävää, mutta asian tekee ymmärrettäväksi sen muistaminen, että väkivallan määrittely on hyvin subjektiivista (ks. luku 3.1). Väkivallan mittaamisen suurimmaksi ongelmaksi onkin noussut mahdollisimman hyvin vastaajien kokemuksia tavoittavan ja kattavan määritelmän löytäminen sekä tutkimuksen sisäinen validiteetti.

Suomalaisten tutkimustulosten eroa Heiskanen (2002, 234; ks. myös *Violence against women as conveyed by surveys*) selittää naisuhritutkimuksen spesifimmällä kontekstilla, joka on suunniteltu ottamaan huomioon parisuhdeväkivallan luonnetta ja naisten elämää. Lisäksi kysymysten esittäminen listaamalla väkivaltaa kuvaavia tekoja ja esittämällä kysymykset tekijäryhmittäin auttoi varmasti vastaajia sekä tunnistamaan että muistamaan lievempiä väkivallan muotoja, jotka eivät vastaa yleisiä käsityksiä väkivallasta. Ennen parisuhdeväkivaltaa selvittänyttä kysymystä kysyttiin samansisältöisellä kysymyksellä väkivallan kokemuksia tutun tai tuntemattoman taholta kohdatusta väkivallasta. Tämä ohjasi vastaajia ajattelemaan, että on kyse samanlaisesta ilmiöstä.

Kaiken kaikkiaan vaihtelut väkivallan ilmoittamisessa eri tutkimusten välillä syntyvät Heiskanen (2002, 234) mukaan siitä, ilmoitetaanko kyselyssä lievemmat pahoinpitelyt ja uhkailut vai ei. Systemaattista vaihtelua tuloksiin saattaa syntyä väkivallan salaamisesta, unohtamisesta tai kysymysten käsittämisestä eri tavoin, kuin mitä tutkija on tarkoittanut (Heiskanen 2002, 235). Omat analyysini parisuhdeväkivaltaa kartoittaneeseen kysymykseen vastaamattomuudesta osoittivat, että erityisesti vanhemmat, vähemmän koulutetut naiset, ja ne, joista parisuhteeseen liittyvistä asioista oli häpeällistä puhua, olivat jättäneet vastaamatta kysymykseen, jossa selvitettiin listaamalla erilaisia väkivallan tekoja sitä, onko nykyinen puoliso käyttänyt joskus väkivaltaisesti vastaajaa kohtaan (*Violence against women as conveyed by surveys*). Naisen turvallisuus 1997 -tutkimus tavoitti nuorten naisten väkivaltakokemukset parhaiten. Tulokset palauttavat kysymyksen takaisin surveymenetelmään ja vastaamisen problematiikkaan. Surveyn kielipuhuttelee koulutettuja ja nuoria paremmin kuin muita väestönosia (ks. myös Galtung 1977; Mirrlees-Black ym. 1998). Tämä vaikuttaa surveyn tuottamaan kuvaan parisuhdeväkivallasta.

Surveyn etuna on se, että jotkut haastateltavat kokevat surveyhaastattelun puhemaailman erityisen hyväksi puheen muodoksi, koska se sallii heidän puhua asioista, jotka syvähaastattelussa vaatisivat aivan toisenlaista sanastoa ja luottamuksellista suhdetta (esim. Briggs 1986). Surveyn tarjoama julkisen puheen maailma voi tarjota mahdollisuuden puhua sensitiivisestä aiheesta tavalla, jossa asia etäännytetään. Puhuminen ei johda paljastuksiin, kun siitä ei haluta vielä kertoa kaikille. Tämä voi selittää sitä, miksi survey puhuttelee erityisesti nuoria naisia. Anonyymissä kyselylomakkeessa väkivallasta voi olla helpompi kertoa, ilman että kertominen edellyttäisi kerto-

jalta jonkinlaisia toimenpiteitä tilanteen ratkaisemiseksi. Kerrottaessa väkivallasta läheiselle vastaanottaja odottaa kertojalta jonkinlaista ratkaisua tilanteen selvittämiseen. Kun vielä yksityisyyden säilyttäminen on kulttuurissamme tärkeää, kertominen väkivallasta anonymisti kyselylomakkeella, jota voidaan pitää neutraalina, voi olla helpompaa kuin kertominen siitä kasvokkain ammattiauttajille (ks. *Violence against women as conveyed by surveys*).

Suomessa tehdyn naisiin kohdistuvaa väkivaltaa selvittäneen kyselytutkimuksen yleistulokset antoivat ehkä liiankin lievän kuvan väkivallasta, sillä yleiskuvassa väkivallan vakavimmat ääripäät peittyvät helposti yleisempien keskiarvojen varjoon. Nuoret naiset ilmoittivat Naisen turvallisuus 1997 -tutkimuksen mukaan kokeneensa miehen tekemää väkivaltaa enemmän kuin vanhemmat naiset. Väitöskirjani artikkelit ovat osoittaneet, että nuoret naiset olivat paremmin edustettuina aineistossa (*Violence against women as conveyed by surveys*) ja nuoret naiset olivat herkempiä tunnistamaan kokemuksensa väkivallaksi kuin vanhemmat ja näin ollen vanhempien naisten lievempiä väkivaltatapauksia on saattanut jäädä aineiston ulkopuolelle (*Age and Meanings of Violence*). Kun vielä tutkimuksessa nuorten naisten usein lievemmat väkivaltatapaukset ovat paremmin edustettuina, tutkimuksen tuottama kuva erityisesti väkivallan seurauksista on oletettavasti todellista lievämpi. Väkivallan jatkuessa vakavammat väkivaltatapaukset korvaavat usein lievemmat, mistä seuraa, etteivät pidempään väkivaltaisissa parisuhteissa eläneet naiset enää muista lievempiä väkivallan tapauksia (ks. lisää *Age and Meanings of Violence*). Väkivallan yleisyyttä nykyisessä parisuhteessa kuvaavista luvuista ovat karsiutuneet eronneiden kokemukset, joita kyselyssä selvitettiin erikseen. Lisäksi naiset, jotka olivat kokeneet erityisen vakavaa väkivaltaa, jota luonnehdin parisuhdeterroriksi (*Complexity of Patterns of Violence*), olivat muita ryhmiä useammin jättäneet kertomatta väkivallan yksityiskohdista, mikä vaikuttaa osaltaan todellista lievemmän kuvan tuottamiseen väkivallasta surveyssä.

Carol Hageman-White (2001, 753) huomauttaa, että kohdistamalla kysely naisille, kuten naisiin kohdistuvan väkivallan selvittämiseen erikoistuneissa tutkimuksissa on tehty, saavutetaan korkeammat vastausprosentit ja väkivallan yleisyysluvut kuin muuten. Hän tulkitsee tämän johtuvan osittain naisten emansipoitumisesta (empowerment) ja sen lisäksi siitä, että tutkimuksen kontekstissa on kyetty ottamaan paremmin huomioon väkivallan sukupuolispesifit muodot ja näin kyetty helpottamaan naisten väkivaltatapauksien muistamista. Suomessa Naisen turvallisuus -tutkimuksen vastausprosentti ei ollut mitenkään poikkeuksellisen korkea verrattuna muihin Tilastokeskuksen tutkimuksiin (Heiskanen 2000, 131). On totta, että spesifimmällä kysymyksen asettelulla tavoitettiin paremmin naisten väkivallan kokemuksia, mutta on vaikea kuvitella, että naiset olisivat yhteistuumiin lähteneet haastamaan suomalaista yhteiskuntaa tutkimuksen välityksellä – etenkin kun tulokset (*Age and Meanings of Violence*) osoitti-

vat, kuinka vaikeaa joillekin naisryhmille on puhua parisuhteeseen liittyviä ikävistä asioista.

Erilaisilla kyselytutkimuksilla, joilla naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on selvitetty, on kullakin omat pätevyysalueensa. Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan erikoistuneet kyselyt ja perhekonfliktitutkimukset tavoittavat lievempää väkivaltaa kuin piilorikollisuuden selvittämiseen erikoistuneet rikosuhritutkimukset. Naisen turvallisuus 1997 -tutkimus tavoitti sellaista naisiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa, jota ei yleensä tavoiteta tutkimuksissa, joiden haastateltavat on kerätty erilaisten auttajatahojen, esimerkiksi turvakotien kautta. Tällaisia ryhmiä ovat erityisesti *nuoret naiset*, joiden kohdalla miehen väkivaltaisuus ei ole kestänyt vielä pitkään ja naiset, joiden kokemaa väkivaltaa olen luonnehtinut *henkiseksi piinaksi*. Surveyllä ei sen sijaan pystytä kuvaamaan hyvin väkivaltaisen parisuhteen dynamiikkaa, väkivallan kokemuksellisuutta ja niitä hajoamisen ja ahdistuksen tunteita, joita väkivalta aiheuttaa. Näiden kuvaamiseen tarvitaan laadullisempaa tutkimusotetta.

6 Lopuksi

Naisiin kohdistuva väkivalta, nimenomaan sukupuolistuneena väkivaltana, määriteltiin sosiaalisesti ongelmaksi laajemmassa mittakaavassa Suomessa vasta 1990-luvulla. Aikaisemmin parisuhteessa tapahtuva väkivalta käsitettiin perheen sisäisenä ongelmana. Nostamalla parisuhteen väkivalta esiin naisiin kohdistuvana väkivaltana, huomiota kiinnitettiin sukupuolten väliin valtaeroihin ja väkivaltaan yhtenä keinona pitää yllä näitä valtaeroja ja maskuliinista kulttuuria. Väitöskirjani aineistona oleva kyselytutkimus miesten naisiin kohdistamasta väkivallasta Usko, toivo, hakkaus -raportissa julkaistuine tuloksineen on ollut mukana määrittelemässä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sosiaalisesti ongelmaksi.

Olen artikkeleissani tarkastellut kysymystä, miksi juuri nuoret naiset joutuvat parisuhteissaan väkivallan uhreiksi, vai onko kyse erilaisesta väkivallan tulkinnasta. Nuorilla naisilla on käytettävissään hyvinvointivaltion luomat mahdollisuudet ja heidän olettaisi olevan tasa-arvoisia ja moderneja. Ottamalla kohteeksi iän väkivallan sosiaalisena ja kulttuurisena kontekstina olen voinut tarkastella, miten väkivalta muuttuu parisuhteessa ajan myötä sekä mitä ovat väkivallalle annettujen merkitysten muutokset niin väkivallan keston kuin kulttuurissa tapahtuneiden muutosten suhteen.

Olen tutkimuksessani pyrkinyt hahmottomaan, millaisten erilaisten elämäkokemusten ja -mahdollisuuksien kehystämästä näkökulmasta aineistoni naiset ovat vastanneet kyselyyn ja miten nämä erilaiset elämäkokemukset ja elämisen olosuhteet vaikuttavat sekä väkivaltaan suhtautumiseen, väkivallalle annettuihin merkityksiin ja toimijuuteen väkivaltaisessa parisuhteessa että näistä kertomiseen surveytutkimuksessa. Näin surveyn tuottama kuva väkivallasta ei muodostu vain tietona väkivallan kokemuksesta vaan kuvaan vaikuttaa se, miten survey kykenee tavoittamaan erilaiset elämäkokemukset ja miten vastaamistilanteessa vastaajan elämäntilanne resonoi lomakkeen kanssa.

Tulokset osoittivat, että survey sopii nuorten naisten väkivallan kokemusten tavoittamiseen. Heidän parisuhdeväkivallan kokemuksensa ovat lyhyemmältä ajanjaksolta ja tapauksia on vähemmän kuin vanhemmilla naisilla, joten nuoret naiset pystyvät paremmin erittelemään tapaukset ja muistamaan ne. Heillä on paremmat mahdollisuudet hallita tilannetta, ja pitkäkestoisen parisuhdeväkivallan sosiaaliset ja henkiset vaikutukset, kuten traumatisoituminen, eivät vielä ole vaikuttaneet heidän käsityksiinsä itsestään ja väkivallasta. Nuoret ovat tottuneet vastaamaan kyselyihin ja toisaalta survey on neutraali tapa kertoa väkivallasta, mikä saattaa sopia erityisesti nuorille.

Tulokset osoittivat myös, että nuorten ja vanhempien naisten väkivallan kokemukset poikkesivat toisistaan, ja kokemusten erilaisuus näkyy väkivallan merkityksissä. Vanhemmilla naisilla väkivalta on saattanut kestää pitkään, muuttuen vakavammaksi ajan myötä. Näin ollen he eivät välttämättä muista lievempiä väkivaltatapauksia eivätkä väkivallan yksityiskohtia. Väki-

vallan kokonaiskuvassa tulee esiin niin sanottu harmaan alue, joka on vakavaksi luonnehdittavan väkivallan ja ei-väkivallan välillä. Nuoret kykenevät tulkitsemaan tämän alueen herkemmin. Tämä asettaa menetelmälle vaatimuksen. Tutkittaessa parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa kyselylomakkein on tärkeää kysyä väkivallan kokemuksia koko parisuhteen ajalta, ei vain viimeisen vuoden sisältä. Lisäksi on tärkeää, että kysytään väkivallan luonnetta, kestoja, useutta ja seurauksia selvittäviä kysymyksiä. Tällaisten kysymysten avulla voidaan jälkikäteen arvioida väkivallan eri asteita.

Suomessa vuosina 1980, 1988, 1993 ja 2003 kerättyjen yleisten uhritutkimusten mukaan perheväkivalta ei ole yleistymässä, pikemminkin päinvastoin (Heiskanen ym. 2004, 19). Suhtautuminen väkivaltaan ja parisuhteeseen on kuitenkin muuttunut. Näistä asioista puhutaan nykyään vapaammin, mikä näkyy surveyvastaamisessa. Tutkimukseni tuo esiin monia samaan suuntaan viittaavia tuloksia, joiden mukaan nuorilla naisilla on erilaiset käsitykset parisuhteesta ja väkivallasta kuin vanhemmilla. Tämä näkyy siinä, että he eivät alistu helposti miehen kontrolliin ja heillä on matalampi kynnyks puhua väkivallasta ja erota väkivaltaisesta parisuhteesta. Toisaalta väkivaltaisessa parisuhteessä eläminen muuttaa naisten käsityksiä itsestään ja väkivallasta, joten sukupolvittaiset muutokset suhtautumisessa parisuhdeväkivaltaan voivat olla hitaita. Nuorten naisten kokema väkivalta oli erilaista kuin vanhempien, eikä heillä useimmilla vielä ollut lasten mukanaan tuomia sidoksia ja velvoitteita, jotka muokkaavat heidän käsityksiään parisuhteesta ja väkivallasta. Väkivallan prosessin ja sen vaikutusten selvittämiseen päästäisiin parhaiten kiinni pitkittäistutkimuksella, jossa samoja ihmisiä haastatellaan useamman vuoden ajan.

Aineisto tuo esiin mielenkiintoisen ristiriidan, jota on vaikea tulkita. Samanaikaisesti kun tulokset osoittavat, että jotakin suhtautumisessa parisuhteeseen ja väkivaltaan parisuhteessa on muuttunut, tulee myös esiin, miten nuoret naiset edelleen elävät väkivallasta sisäistettyjen uskomusten varassa. Nuoret ovat valmiita keskustelemaan väkivallasta parisuhteen ulkopuolella ja heillä on muita sosiaalisia suhteita parisuhteen ulkopuolella, jotka mahdollistavat suhteen reflektoinnin ja vastuun siirtämisen itsen ulkopuolelle. He myös ilmoittavat herkemmin väkivallasta, mikä viittaisi siihen, että väkivaltaan ei alistuta, vaan siihen etsitään ratkaisuja puhumalla asiasta muiden ja puolison kanssa. Tästä huolimatta he tuntevat syyllisyyttä väkivallasta muita useammin. Tulkitsen, että nuorten naisten syyllisyyden tunteet miehen väkivallasta kumpuavat heidän sisäistyneistä uskomuksistaan: heidän olisi pitänyt osata valita paremmin, heidän pitäisi kyetä hoitamaan tilanteet niin, ettei ristiriitoja pääsisi syntymään tai ainakaan he eivät saisi jäädä väkivaltaiseen parisuhteeseen. Ulkopuolelta tulevat vaatimukset tasa-arvoisesta parisuhteesta ja aktiivisesta toimijuudesta synnyttävät häpeän ja syyllisyyden tunnetta siitä, että he eivät täytä näitä vaatimuksia (ks. myös Husso 2003). Taustalla saattaa olla pikemminkin yksilöllistymiseen liittyvä, omaa käyttäytymistä tarkkaileva, minäsuhteen rakentamiseen pyr-

kivä ajatus kuin perinteiseen vastuurationalisuuteen liitetty pyrkimys pitää perhe koossa (vrt. Nykyri 1998, 105–106).

Tutkimukseni osoitti, että naiset eivät jää passiivisina koteihinsa vaan monet heistä hakevat aktiivisesti apua väkivaltaongelman ratkaisemiseen. Mutta saavatko he apua? Väkivallan kustannuksia selvittäneissä projekteissa (Piispa & Heiskanen 2000; Heiskanen & Piispa 2002) keskustelimme erilaisten auttajatahojen kanssa heidän käsityksistään naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja siitä, miten ongelma ilmenee heidän työssään ja miten uhreja autetaan. Tutkimukset osoittivat, että Suomessa on monenlaisia tahoja, jotka kohtaavat naisiin kohdistuvaa väkivaltaa työssään. Näkyvimmin asia tulee esiin oikeus- ja terveydenhuoltosektorin eri pisteissä. Sosiaalissektorin työssä naisiin kohdistuva väkivalta tulee esiin usein muiden ongelmien yhteydessä, paitsi tietenkin niissä palvelupisteissä, joissa on keskitytty nimenomaan naisiin kohdistuvan väkivallan hoitamiseen kuten turvakodeissa ja kriisipalvelussa. Yhteiskuntapolitiikan haasteena naisiin kohdistuvan väkivallan hoitamisessa ja ehkäisemisessä onkin hoitomuotojen kehittäminen siten, että ne palvelisivat mahdollisimman hyvin erilaisten avun tarvisijoiden tarpeita. Nyt ongelmana näyttää olevan, että sektoriajattelu on johtanut siihen, että auttajat kiinnittävät huomiota vain oman erikoistumisalueensa ongelmiin eivätkä tunnista ongelmien taustalla olevaa väkivaltaa. Esimerkiksi päihdehuollossa tunnistetaan vain päihdeongelma ja lastensuojelussa lasten pahoinvointi. Sektoriajattelusta seuraa, että naiset ja heidän perheensä voivat käydä samanaikaisesti monilla auttajajilla, mutta auttajatakaan eivät aina tiedä, että perheen kanssa työskennellään jo toisaalla eikä kukaan hoida perheen ongelmia kokonaisvaltaisesti. Auttajatahojen välistä yhteistyötä pitäisi kehittää ja keinotekoiset esteet poistaa. (Heiskanen & Piispa 2002, 36.)

Yhtenä auttamisen esteenä on, että auttajat eivät aina tunnista naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja sen aiheuttamia seurauksia osittain siksi, että se kietoutuu muihin ongelmiin (Perttu 1999, 26; Piispa & Heiskanen 2000, 49–51). Työntekijät ovat oppineet tunnistamaan tietyn luonteisen väkivallan ja kykenevät vastaamaan parhaiten näiden naisten tarpeisiin. Aineistosani eniten apua erilaisilta auttajatahoilta olivat hakeneet *parisuhdeterroria* kokeneet naiset. Näiden naisten elämässä kohtaavat useat ongelmat ja he ovat tulleet tutuiksi auttajatahojen kanssa. Sen sijaan *nuoria naisia*, joiden kohdalla väkivalta ei ole vielä kestänyt kovinkaan kauan, auttajat eivät välttämättä tapaa eivätkä tunnista väkivaltaa heidän ongelmiansa taustalla. Nuorilla naisilla on valmiudet hakea apua, mutta onko yhteiskunnalla valmiuksia kohdata heidän tarpeitaan? Monet auttajat ovat keskittyneet auttamaan erityisesti lapsiperheitä; näitä ovat turvakodit, kunnalliset kasvatus- ja perheneuvolat ja useimmat yksityiset pari- ja perheterapiayksiköt. Nuoret naiset, joilla ei ole lapsia, jäävät näiden palveluiden ulkopuolelle. Nuoret naiset eivät myöskään tutkimukseni mukaan ole kovinkaan halukkaita hakemaan apua viranomaisilta. Avun hakemisen esteenä on voi olla se, ettei sellaisia tahoja, joista he apua voisivat hakea, ole tarjolla. Heitä voisivat

puhutellessa erityisesti niin sanotut matalan kynnyksen auttajatahot, kuten väkivaltaa kokeneiden naisten keskusteluryhmät, mutta näitä ei ole kaikkialla Suomessa.

Toinen ryhmä, joita hyvinvointivaltion sosiaalipoliittiset toimenpiteet eivät aina tavoita tai joiden väkivaltaongelmaa auttajat eivät aina tunnista, ovat ne naiset, jotka kärsivät pitkään jatkuneesta henkisestä piinasta. Väkivalta, joka on alkanut fyysisellä väkivallalla, mutta jossa kontrolli ja alistaminen ovat vuosien kuluessa ottaneet yhä suuremman roolin, ja jossa nainen elää jatkuvan pelon ja ahdistuksen keskellä, mutta ulkopuolisten on vaikea puuttua asiaan fyysisen väkivallan näkymättömän luonteen vuoksi. Nämä naiset ovat usein hakeneet apua mielenterveystoimistosta, mutta keskustelut auttajatahojen kanssa osoittivat, että ongelmaa ei välttämättä tunnisteta (Piispa & Heiskanen 2000, 36; Heiskanen & Piispa 2002, 17).

Naisiin kohdistuva väkivalta parisuhteessa on sosiaalinen ongelma. Se ei kosketa ainoastaan niitä naisia, jotka joutuvat parisuhdeväkivallan kohteeksi, vaan myös heidän lapsiaan. Väkivallan kustannukset ulottuvat niin oikeuslaitoksen, terveydenhuollon kuin sosiaalisen sektorin erilaisten toimijoiden toimintaan. Yhteiskuntapolitiikan kannalta on tärkeää, että naisiin kohdistuvasta väkivallasta puhutaan ja toimintatapoja kehitetään, mikä vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja muuttaa käsityksiä väkivallan syistä. Vain puhumalla avoimesti voidaan auttaa naisia ja vapauttaa heidät kantamasta vastuuta väkivallasta. Usko, toivo, hakkaus -tutkimus on ollut tärkeä arkaluonteisen aiheen keskustelun avaaja sen lisäksi, että se on tuottanut tietoa sekä väkivallan fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista seurauksista uhrille että tukipalvelujen tuntemuksesta ja suhtautumisesta niihin. Tutkimustuloksia hyödynnettäessä on kuitenkin tärkeää ymmärtää, miten väkivaltaa on tutkimuksessa mitattu ja miten tuotettu tieto on syntynyt. Keskustelu naisiin kohdistuvan väkivallan tutkimuksesta on noussut jälleen ajankohtaiseksi keväällä 2004, kun aiheesta on julkaistu uusia, osittain ristiriitaisesta suuntauksesta kertovia tutkimustuloksia (HS 25.2.2004; HS 22.3.2004; HS 26.3.2004). Tutkimukseni tuo esiin, miten monitahoisesta ja vaikeasti lähestyttävästä tutkimusaiheesta naisiin kohdistuvassa väkivallassa on kysymys. Se osoittaa myös, miten tutkimuksen tulokset ovat vastaajien eletyn elämän kuvauksia ja tulkintoja, joissa suodatuvat paitsi väkivallan kokemukset myös yhteiskunnassa vallitsevat asenteet ja suhtautuminen naisiin kohdistuvaan väkivaltaan.

Kirjallisuus

- Ahola, A. (2002). Surveytiedon kontekstuaalisuus surveylaboratorion haasteena. Teoksessa Lehtinen, M. & Godenhjelm, P. & Ahola, A. (toim.) *Kysymisen taito: surveylaboratorio lomaketutkimusten kehittämisessä* (s. 65–80). Tilastokeskus. Katsauksia.
- Ahponen P. & Marttinen H. (1997). Parisuhde riskiyhteiskunnassa. Teoksessa Ahponen P. (toim.) *Riskikirja. Uhat, mahdollisuudet ja asiantuntijuus epävarmuuden yhteiskunnassa* (s. 175–203). SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 9. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Alanen, L. (2001). Polvesta polveen. Sukupolvi sosiologisena käsitteenä ja tutkimuskohteena. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa* (s. 97–116). Tampere: Vastapaino.
- Alkula T. & Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. (1994). *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. Porvoo-Helsinki-Juva: WSOY.
- Arias, I. (1999). Women's Responses to Physical and Psychological Abuse. Teoksessa Arriaga X, Oskamp S (toim.) *Violence in Intimate Relationships*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Badinter, E. (1992/1993). *Mikä on mies?* Suom. Leevi Lehto. Alkuteos *Xy-de l'identitee masculine*. Tampere: Vastapaino.
- Bauman, Z. (1993). *Postmodern Ethics*. Oxford, UK & Cambridge USA: Blackwell.
- Bauman, Z. (1997). *Sosiologinen ajattelu*. Tampere: Vastapaino.
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (1995). *The Normal Chaos of Love*. Padstow, Cornwall: Polity Press (alkup. 1990).
- Bjerrum Nielsen, H. & Rudberg, M. (1994). *Psychological Gender and Modernity*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Bograd, M. (1988). Feminist Perspectives on Wife Abuse: An Introduction. Teoksessa K. Yllö & M. Bograd (toim.) *Feminist perspectives on wife abuse* (s. 11–25). Newbury Park: Sage.
- Bordo, S. (1993). *Unbearable Weight. Feminism, Western Culture and the Body*. Berkeley-Los Angeles-London: University of California Press.
- Braidotti, R. (1994). *Nomadic subjects: embodiment and sexual difference in contemporary feminist theory*. New York Chichester: Columbia University Press.
- Briggs, C. (1986). *Learning how to ask. A Sociolinguistic appraisal of the role of the interview in social science research*. New York: Cambridge University Press.
- Brisson, S. (1997). Outliving Onself: Trauma, Memory, and Personal Identity. Teoksessa Tietjens Meyers, Diana (toim.) *Feminist Rethink the Self* (s. 12–39). Westview Press: Colorado and Oxford.

- Bryman, A. (1988). *Quantity and Quality in Social Research*. London: Unwin Hyman.
- CAHRV (2003). Sixth Framework Programme Priority. Citizens and Governance in a knowledge based society. Suunnitelma.
- Cicourel, Aron V. (1974). *Theory and Method in a Study of Argentine Fertility*. New York: Wiley.
- Cicourel A. (1982). Interviews, surveys and the problem of ecological validity. *American Sociologist* Vol. 17, 1982, 11–20.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and Power. Society, the Person and Sexual Politics*. Cambridge: Polity Press.
- Crawford, J. & Klippax, S. & Onyx, J. & Gault, U. & Benton, P. (1992). *Emotions and Gender. Constructing Meaning from Memory*. London: Sage.
- Currie, Dawn H. & MacLean Brian. D. (1997). Measuring Violence Against Women: The Interview as a Gendered and Social Encounter. Teoksessa Schwartz, Martin D. (toim.). *Researching Sexual Violence Against Women. Methodological and Personal Perspectives* (s. 157–178). Thousands Oaks: Sage.
- Daly, M. & Wilson, M. (1988). *Homicide*. New York: De Gruyter.
- Dobash, R. E. & Dobash R. (1992). *Women, Violence and Social Change*. London: Routledge.
- Dobash, R. E. & Dobash R. (1998). Violent men and violent contexts. Teoksessa Dobash, R. E. & Dobash R. (toim.) *Rethinking Violence Against Women*. Thousand Oaks, London & New Delhi: Sage.
- Foddy, W. (1995). *Consturcting questions for interviews and questionnaires*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Galtung, J. (1977). *Theory and Methods of Social Research*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Germain S. & Mattila, K. & Polkunen-Gartz, M. & Törnroth C. (1978). *Väkivalta avioliitossa*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Giddens, A. (1984). *Yhteiskuntateorian keskeisiä ongelmia: toiminnan, rakenteen ja ristiriidan käsitteet yhteiskunta-analyysissä* (Suom. Pasi Andersson ja Ilkka Heiskanen). Helsinki: Otava.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy. Sexuality, Love and Eroticism in Moderns Societies*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (1998). *The Third Way. The Renewal of Social Democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Goode, E. & Ben-Yehuda, N. (1994) *Moral Panics. The Social Construction of Deviance*. London: Blackwell Publications.
- Granfelt, R. (1998). *Kertomuksia naisten kodittomuudesta*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 702. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

- Griffiths, M. (1995). *Feminism and the Self. The Web of Identity*. London: Routledge.
- Groves, R. J. (1989). *Survey Errors and Surve Costs*. New York: John Wiley and Sons.
- Haavind, H. (1984). "Love and Power in Marriage". Teoksessa H. Holder (toim.) *Patriarchy in a Welfare Society* (s. 137–167). Oslo: Universitetsforlaget.
- Haavio-Mannila, E. & Roos, J.P. & Kontula, O. (1997). Pidättyvyyttä, vallankumousta ja ambivalenssia: kolmen sukupolven seksielämä. *Alkoholipolitiikka* 62: (1997):1.
- Hagemann-White, C. (2001). European Research on the Prevalence of Violence Against Women. *Violence Against Women* 7:7: 732–759.
- Haraway, D. (1991). *Simians, cyborgs, and women: the reinvention of nature*. New York : Routledge.
- Harding, S. (1986). *The Science Question in Feminism*. Milton Keynes: Cornell University Press.
- Harding, S. (1987). Introduction: Is there a feminist method? Teoksessa Harding, S. (toim.) *Feminism and Methodology. Social Science Issues*. Bloomington, Indiana: Open University Press.
- Hearn, J. (1998). *The Violences of Men: How Men Talk About and How Agencies Respond to Men's Violence to Women*. London: Sage.
- Heiskanen, M. (1998). *En fråga, tre metoder*. Lillehammer. Seminaariesitelmä.
- Heiskanen, M. (2002). *Väkivalta, pelko, turvattomuus. Survey-tutkimusten näkökulmia suomalaisten turvallisuuteen*. Tilastokeskuksen tutkimuksia 236. Helsinki.
- Heiskanen, M. (2000). How to Study Sensitive Topics. Teoksessa Keeler, L. (toim.) *Recommendations of the E.U. Expert Meeting on Violence Against Women*. 8-10 November 1999, Jyväskylä, Finland (s. 129–136). Ministry of Social and Health. Reports 2000:13. Helsinki.
- Heiskanen, M. & Piispa, M. (1998). *Usko, toivo, hakkaus*. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Tilastokeskus. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Oikeus 1998:12. Sukupuolten tasa-arvo. SVT. Helsinki.
- Heiskanen, M. & Piispa, M. (2002). *Väkivallan kustannukset kunnassa. Viranomaisten arviointiin perustuva tapaustutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen kustannuksista Hämeenlinnassa vuonna 2001*. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Selvityksiä 2002:6. Helsinki.
- Heiskanen, M. & Sirén, R. & Aromaa, K. (2004). *Suomalaisten turvallisuus 2003. Vuoden 2003 haastattelututkimuksen ennakkotietoja suomalaisten tapaturmien ja rikosten kohteeksi joutumisesta ja pelosta*. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Tutkimustiedonantoja 58. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 29. Helsinki.
- Helèn, I. (1997). *Äidin elämän politiikka*. Naissukupuolisuus, valta ja itsesuhde Suomessa 1880-luvulta 1960-luvulle. Helsinki: Gaudeamus.

- Heller, A. (1985). *The Power of Shame*. Routledge & Kegan Paul.
- Helsingin Sanomat (25.2.2004). Riitta Vainio: Perheväkivaltaa yhtä paljon kuin muita pahoinpitelyjä. Tutkimuksen tekijä kauhistui kotiväkivallan määrää.
- Helsingin Sanomat (22.3.2004). Marja Vuento: Suomalaismiehen maine on mustamaalattu aiheettomasti (mielipide).
- Helsingin Sanomat (26.3.2004). Noora Jokinen: Amnestyillä ei tarkoitus pilata miesten mainetta (mielipide).
- Hester, M. & Radford, L. (1996). Contradictions and compromises: the impact of the Children Act on women and children's safety. Teoksessa Hester, M. & Kelly, L. & Radford, J. (toim.) *Women, Violence and Male Power. Feminist activism, research and practice* (s. 81–98). Buckingham: Open University Press.
- Hochschild, A. (1990). *The Second Shift: Working Parents the Revolution at Home*. London: Piatkus.
- Hochschild, A. (1997). *The Time Bind. When Work Becomes Home and Home Becomes Work*. New York: Metropolitan Books.
- Hoff, L. A. (1990). *Battered women as survivors*. London: Routledge.
- Holli, A. (1995). Tasa-arvosta ja Troijan hevosista. Feministinen lähdekritiikki ja suomalaisen tasa-arvopolitiikan käytännöt. *Naistutkimus-Kvinnoforskning* 8 (3), 14–33.
- Holli, A. (2003). *Discourse and Politics for Gender Equality in Late Twentieth Century Finland*. Acta Politica 23. Department of Political Science. University of Helsinki. Helsinki: Helsinki University Press.
- Honkasalo, M. (1988). *Oireiden ongelma: sosiaalilääketieteellinen tutkimus oireista, niiden esiintymisestä ja merkityksistä kahta tutkimusmenetelmää käyttäen*. Kansanterveystieteen julkaisuja M 101, Helsinki.
- Honkasalo M. (1994). Etnografia ja tutkiva subjekti - kertomuksia tiedonkeruumatkalta ja kenttätyöstä. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 1, 15–23.
- Honkatukia, P. (1998). *Sopeutuvat tytöt? Sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 152. Helsinki.
- Honkatukia, P. (2000). "Lähentelijöitä riittää..." Tyttöjen kokemuksia sukupuolisesta ahdistelusta. Teoksessa Honkatukia, P. & Niemi-Kiesiläinen, J. & Näre, S. (toim.) *Lähentelyistä raiskauksiin. Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta* (s. 13–76). Julkaisuja 13. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Honkatukia, P. & Nyqvist, L. & Pösö, T. (2003). Sensitive Issues in Vulnerable Settings – Studying Violence in Youth Residential Care. *Young*, Vol. 11, No. 4, 323–339.
- Hukkila, K. & Nisula, T. (1991). Seksuaalikäyttäytymisen kulttuuriset ehdot. Esimerkkinä 15-vuotiaat tytöt. *Nuorisotutkimus* 9:1991:3–9.
- Husso, M. (1994). Parisuhdeväkivalta ja pahoinpidelty ruumis. Teoksessa Heinämää, S. ja Näre, S. (toim.) *Pahan tyttäret. Sukupuolitettu pelko, viha ja valta*. Tampere: Gaudeamus

- Husso, M. (1997). Heikkouden hetkiä parisuhdeväkivallassa. Teoksessa Jokinen, E. (toim.) *Ruumiin siteet. Tekstejä eroista, järjestyksiä ja sukupuolesta* (s. 87–104). Tampere: Vastapaino (Ensimmäinen painos 1995).
- Husso, M. (2003). *Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila*. Tampere: Vastapaino.
- Hydén, M. (1995). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det möjliga och det omöjliga*. Falköping: Liber.
- Hännikäinen, I. (1998). *Vaimot sotaveteraanien rinnalla. Elämäntehtävänä selviytyminen*. Tampere: Gaudeamus.
- Ilomäki, H. (1998). The Image of Women in Ingrian Wedding Poetry. Teoksessa Apo, S. & Nenola, A. & Stark-Arola, L. (toim.) *Gender and Folklore: Perspectives on Finnish and Karelian Culture* (s. 143–174). Studia Fennica Folkloristica 4. Helsinki: Finnish literature Society
- Jamieson, L. (1998). *Intimacy: Personal Life and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Jallinoja, R. (1997). *Moderni säädyllyisyys. Aviosuhteen vapaudet ja sidokset*. Tampere: Gaudeamus.
- Jallinoja, R. (2000). *Perheen aika*. Keuruu: Otava.
- Johnson, H. (1996). *Dangerous Domains. Violence against women in Canada*. Toronto: Nelson.
- Johnson H. & Sacco V. F. (1995). Researching violence against women: Statistics Canada's national survey. *Canadian Journal of Criminology*. July 1995: 281–304.
- Jokinen, E. (1996). *Väsynyt äiti. Äityyden omaelämäkerrallisia esityksiä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Julkunen, R. (1997). Naisruumiin oikeudet. Teoksessa Jokinen, E. (toim.) *Ruumiin siteet. Kirjoituksia eroista, järjestyksistä ja sukupuolesta* (s. 43–64). Vastapaino: Tampere.
- Julkunen, R. (1999). Sukupuoli, työ, hyvinvointivaltio. Suomi vertailussa. Teoksessa Lipponen, P. & Setälä, P. (toim.): *Suomalainen nainen* (s. 79–100). Keuruu: Otava.
- Julkunen, R. & Nätti, J. & Anttila, T. (2004). *Aikanyrjähdys. Keskiluokka työn puristuksessa*. Tampere: Vastapaino.
- Jyrkämä, J. (1995). *"Rauhallisesti alas illan lepoon?": Tutkimus vanhenemisen sosiaalisuudesta neljässä paikallisyhteisössä*. Acta Universitatis Tamperensis, ser A vol. 499. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Jyrkämä, J. (2001). Aika tutkimuksessa ja elämäkulussa. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa* (s. 117–157). Tampere: Vastapaino.
- Kelly, L. (1988). *Surviving sexual violence*. Cambridge: Polity Press.
- Kappeler, S. (1995). *The Will to Violence: the Politics of Personal Behaviour*. Cambridge: Polity Press.

- Keskinen, S. (1996). *Väkivaltainen avioliitto naisten omaelämäkertoissa*. Nais-tutkimusraportteja 3/1996. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Keskinen, S. (2004). Between Abstract Individualism and Gendered Lives: Negotiating Abused Women's Agency and Identity in Therapy. Teoksessa Lieblich, A. & McAdams, D.P. & Josselson, R. (toim.). *Healing Plots. The Narrative Basis of Psychotherapy* (s. 67–88). Washington, DC: American Psychological Association.
- Kivivuori, J. (1999). *Suomalainen henkirikos. Teonpiirteet ja tekojen olosuhteet vuosina 1988 ja 1996*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 159. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Komulainen, K. (1998). *Kotihiiriä ja ihmisiä. Retorinen minä naisten koulutusta koskevissa elämäkertomuksissa*. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja N:o 35/ 1998. Joensuu.
- Koivunen, A. (1996a). Sorto. Teoksessa Liljeström, M. & Koivunen, A. (toim.) *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen* (s. 35–76). Tampere: Vastapaino.
- Koivunen, A. (1996b). Emansipaatio. Teoksessa Liljeström, M. & Koivunen, A. (toim.) *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen* (s. 77–110). Tampere: Vastapaino.
- Kontula, O. & Haavio-Mannila, E. (1997). *Intohimon hetkiä. Seksuaalisen läheisyyden kaipuu ja täyttyminen omaelämäkertojen kuvaamana*. Juva: WSOY.
- Kosonen, U. (1998). *Koulumuistoja naiseksi kasvamisesta*. SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 21. Jyväskylän yliopisto.
- Kuivaniemi, M. (1996). *Väkivallasta vapaaksi. Naiset kertovat kokemuksistaan*. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Kuusipalo, J. (1999). Suomalaiset naiset politiikassa. Teoksessa Lipponen, P. & Setälä, P. (toim.) *Suomalainen nainen* (s. 55–78). Keuruu: Otava.
- Lahti, M. (2001). *Domesticated Violence. The Power of the ordinary in everyday Finland*. University of Helsinki. Helsinki: Helsinki University Printing House.
- Lappalainen, P. (1996): Seksuaalisuus. Teoksessa Liljeström, M. & Koivunen, A. (toim.) *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen* (s. 207–224). Tampere: Vastapaino.
- Lehti, M. & Kivivuori, J. (2003). Väkivaltarikokset. Teoksessa *Rikollisuustilanne 2002. Rikollisuus tilastojen valossa*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 2000. Helsinki.
- Lehto, A. (1996). *Työolot tutkimuskohteena. Työolotutkimusten sisällöllistä ja menetelmällistä arviointia yhteiskuntatieteen ja naistutkimuksen näkökulmasta*. Tilastokeskus, Tutkimuksia 222. Helsinki.
- Lehtonen, A. & Perttu, S. (1999). *Naisiin kohdistuva väkivalta*. Helsinki. Kirjayhtymä Oy.
- Lundgren, E. (1992). *Gud och alla andra karlar*. Stockholm: Natur och kultur.

- Lundgren, E. & Heimer, G. & Westerlund, J. & Kalliokoski, A. (2001). *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfattningsundersökning. Brottsoffermyndigheten*. Uppsala Universitet. Åströms tryckeri Ab, Umeå.
- Lupton, D. (1998). *The Emotional Self. A Sociocultural Exporation*. Thousands Oaks: Sage.
- Lähteenmaa, J. (2000). *Myöhäismoderni nuorisokulttuuri. Tulkintoja ryhmistä ja ryhmiin kuulumisten ulottuvuuksista*. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 14. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- MacMillan, K. (1996). Giving Voice: The Participant Takes Issue. Teoksessa Wilkinson, S. & Kitzinger, C. (toim.) *Representing the Other* (s. 141–146). Thousands Oaks: Sage.
- Mahoney, M.R. (1994). Victimization or Oppression? Women's Lives, Violence, and Agency. Teoksessa Fineman, M. A. & Mykitiuk, R. (toim.) *The Public Nature of Private Violence. The Discovery of Domestic Abuse* (s. 59–92). New York: Routledge.
- Mannheim, K. (1928/1952). The Problem of Generations. Teoksessa Mannheim, K. (toim.) *Essays on the Sociology of Knowledge* (s. 276–322). London: Routledge.
- Marsh, C. (1982). *The Survey Method. The contribution of surveys to sociological explanation*. London: George Allen and Unwin.
- Maynard, D. & Schaeffer, N. (2002). Standardization and Its Discontents. Teoksessa Maynard, D. & Houtkoop-Steenstra, H. & Schaeffer, N. & van der Zouwen J. (toim.) *Standardization and Tacit Knowledge: Interaction and Practice in the Survey Interview* (s. 3–44). New York: Wiley Interscience.
- Melkas, T. (1998). *Tasa-arvobarometri 1998*. Elinolot 1998:1. Sukupuolten tasa-arvo. SVT. Helsinki: Tilastokeskus ja tasa-arvoasiain neuvottelukunta.
- Melkas, T. (2001). *Tasa-arvobarometri 2001*. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Tasa-arvojulkaisuja 2001:9. Tilastokeskus. Elinolot 2001:1. Sukupuolten tasa-arvo. Helsinki.
- Messerschmidt J. W. (1993). *Masculinities and Crime. Critique and Reconceptualization of Theory*. USA: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Miettinen, S. (2001): *Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalta tunnepuheen kautta tarkasteltuna*. Sosiologian laitoksen pro gradu-tutkielma. Sosiaalitieteiden laitos. Kuopion yliopisto.
- Millet, K. (1977). *Sexual Politics*. Great Britain: Virago Press.
- Mirrlees-Black C. & Budd T. & Partridge S. & Mayhew, P. (1998). The 1998 British Crime Survey. England and Wales. *Home Office Statistical Bulletin* 21/98.
- Naiset ja miehet Suomessa 1998: Sukupuolten tasa-arvo 3*. Tilastokeskus, Helsinki.
- Nikander, T. (1996). *Perheiden muodostuminen ja hajoaminen. Avo- ja avioparien yhteen ja erilleen muutto*. Tilastokeskus. Väestö 1996:17. SVT. Helsinki. Oy Edita Ab.

- Nousiainen, K. (1998). Kielletty uhri. Teoksessa Kiviaho P. (toim.) *Puheenvuoroja naisiin kohdistuvasta väkivallasta* (s. 45–48). Tasa-arvojulkaisuja 3/98. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Nykyri, T. (1998). *Naisen viha*. SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja. Jyväskylän yliopisto.
- Nyqvist, L. (2001). *Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos*. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 28. Helsinki.
- Näre, S. (1992). Liisa Älä! Älä! –maassa. *Tyttöjen autonomian säätely'*. Teoksessa Näre, S. & Lähteenmaa, J. (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. (s. 25–36). Tietolipas 124. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Näre, S. (1994). Pakenevat prinssit. Naisvihaajan muotokuva. Teoksessa Heinämaa, S. & Näre, S. (toim.) *Pahan tyttäret. Sukupuolitettu pelko, viha ja valta* (s. 162–182). Helsinki: Gaudeamus.
- Näre, S. (1995). *Etnopsykoanalyttisiä näkökulmia sukupuolikulttuuriin*. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimusraportteja 229. Helsinki: Yliopistopaino.
- Näre, S. (2000). Nuorten tyttöjen kohtaama seksuaalinen väkivalta ja loukattu luottamus tunnetaloudessa. Teoksessa Honkatukia, P. & Niemi-Kiesiläinen, J. & Näre, S. (toim.) *Lähentelyistä raiskauksiin. Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta* (s. 77–136). Julkaisuja 13. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Näre, S. & Lähteenmaa, J. (1992). Moderni suomalainen tyttöys: altruistista individualismia. Teoksessa Näre, S. & Lähteenmaa, J. (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Tietolipas 124 (s. 329–337). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Nätkin, R. (1997). *Kamppailu suomalaisesta äitydestä*. Tampere: Gaudeamus.
- Paasonen, S. (1999). "Hän on se oikea! Hän on todellakin se oikea!" Elokuvat Morsian karkuteillä ja Notting Hill romanssiteknologiana. Teoksessa Paasonen, S. (toim.) *Hääkirja: kirjoituksia rakkaudesta, romanssista ja sukupuolesta* (s. 103-121). Turun yliopisto. Taiteiden tutkimuksen laitoksen julkaisuja, sarja A, no 43. Turku.
- Palin, T. (1995). Ruumis. Teoksessa Koivunen, A. & Liljeström, M. (toim.) *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen* (s. 225–244). Tampere: Vastapaino.
- Pateman, C. (1989). *The Sexual Contract*. Stanford: Stanford University Press.
- Pehkonen, P. (2003). *Naisen puolesta, ei miestä vastaan*. Suomalainen naisliike väkivaltaa vastustamassa. Sosiologian laitoksen raportteja 2. Joensuu.
- Pekingistä Suomeen. Suomen hallituksen tasa-arvo-ohjelma*. (1997). Sosiaali- ja terveysministeriö. Tasa-arvotoimisto. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 1997:11. Helsinki.
- Peltoniemi, T. (1984). *Perheväkivalta*. Helsinki: Otava.
- Perheet 1998*: Tilastokeskus. Väestö 1999:12. SVT. Helsinki: Edita.

Perheet 2002: Tilastokeskus. Väestö 2003:10. SVT. Helsinki: Edita.

Perttu, S. (1999). Perhe- ja läheissuhdeväkivalta terveydenhuollossa. *Domestic violence in social welfare and health care. Tutkimus ammattityöntekijöiden toiminnasta ja työn kehittämistarpeista 1998. Survey of professional workers and the areas for development in their work 1998*. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu nro 19. Helsinki: Nykypaino Oy.

Piispa, M. & Heiskanen, M. (2000). *Väkivallan hinta. Naisiin kohdistuvan väkivallan kustannukset Suomessa*. Tilastokeskus SVT Oikeus 2000:14 / tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tasa-arvojulkaissuja 2000:6. Helsinki

Ptacek, J. (1988). Why Do Men Batter Their Wives? Teoksessa Yllö, K. & Bogard, M. (toim.) *Feminist perspectives on wife abuse* (s. 133–157). Newbury Park: Sage.

Ptacek, J. (1999). *Battered Women in the Courtroom. The Power of Judicial Responses*. Boston: Northeastern University Press.

Purhonen, S. (2002a). Suurten ikäluokkien itsetietoisuus sukupolvena. *Hyvinvointikatsaus* 1/2002: 37–41.

Purhonen, S. (2002b). Sukupolvikäsitteen kolme ulottuvuutta. Diskursiivisen dimension merkitys sukupolvitietoisuuden rakentumisessa. *Sociologia* 1/2002: 4–17.

Pylkkänen, A. (1999). Suomalainen tasa-arvo. Agraarinen perintö ja valtion kiinnittynyt yksityisyys. Teoksessa P. Lipponen & P. Setälä (toim.). *Suomalainen nainen* (s. 24–38). Keuruu: Otava.

Radford, J. & Stanko, E. A. (1996). Violence against women and children: the contradictions of crime control under patriarchy. Teoksessa Hester, M. & Kelly, L. & Radford, J. (toim.) *Women, Violence and Male Power. Feminist activism, research and practise* (s. 65–80). Buckingham: Open University Press.

Rantalaiho, L. (1994). Sukupuolisopimus ja Suomen malli. Teoksessa Anttonen, A. & Henriksson, L. & Nätkin, R. (toim.) *Naisten hyvinvointivaltio* (s. 9–27). Tampere: Vastapaino.

Rantamaa, P. (2001). Ikä ja sen merkitykset. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa* (s. 49–96). Tampere: Vastapaino.

Renzetti, C. (1997). Confessions of a Reformed Positivism: Feminist Participatory Research as Good Social Science. Teoksessa Schwartz, Martin D. (toim.) *Researching Sexual Violence Against Women. Methodological and Personal Perspectives* (s. 131–144). Thousands Oaks: Sage Publications.

Ronkainen, S. (1990). *Ikääntyvän naisen seksuaalisuus. Ikääntymisen vaikutus naisen seksuaalielämään elämänhistorian valossa*. Tasa-arvojulkaissuja sarja D: Naistutkimusraportteja 1/1990. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Ronkainen, S. (1998a). *Sukupuolistunut väkivalta ja sen tutkimus Suomessa. Tutkimuksen katveet valokeilassa*. Naistutkimusraportteja 2/98. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

- Ronkainen, S. (1998b). Kaikuva empiirisuus – surveyn epistemologiset mahdollisuudet. Teoksessa Paananen, S. & Junnto, A. & Sauli, H. (toim.) *Faktojuttu: tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt* (s. 233–255). Tampere: Vastapaino.
- Ronkainen, S. (1999a). *Ajan ja paikan merkitsemät. Subjektiviteetti, tieto ja toimijuus*. Tampere: Gaudeamus.
- Ronkainen, S. (1999b). Subjektius, häpeä ja syyllisyys parisuhdeväkivallan elementteinä. Teoksessa Näre, S. (toim.), *Tunteiden sosiologiaa I. Elämyksiä ja läheisyyttä* (s. 131–154). Tietolipas 156. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Ronkainen, S. (2001). Sukupuolistunut väkivalta ja uhriutumisen paradoksit. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2001:38:139–151.
- Ronkainen, S. (2004). Kvantitatiivisuus, tulkinnallisuus ja feministinen tutkimus. Teoksessa Liljeström M. (toim.) *Feministinen tietäminen. Keskustelua metodologiasta*. Tampere: Vastapaino. (Tulossa.)
- Roos, J. P. (1987). *Suomalainen elämä: tutkimus tavallisten suomalaisen elämäkertoista*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 454. Hämeenlinna: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Schwartz, M. D. (2000). Methodological issues in the use of survey data for measuring and characterizing violence against women. *Violence Against Women* Vol. 6, Issue 8: 815–839.
- Smart, C. & Neale, B. (1999). *Family Fragments?* Polity Press, Cambridge.
- Smith, M. D. (1994). 'Enhancing the Quality of Survey Data on Violence Against Women: A Feminist Approach'. *Gender & Society* 3, 109–127.
- Sparks, R. (1983). *Research on Victims of Crime: Accomplishments, Issues, and New Directions*. Crime and Delinquency Issues: A Monograph series, U.S. department of health and human services. Public health service. Alcohol, Drug Abuse, and Mental Health Administration. National Institute of Mental Health. Center for Studies of Crime and Delinquency. Maryland.
- Stanko, E. & Hobdell, K. (1993). Assault on Men. Masculinity and Male Victimization. *British Journal on Criminology*, Vol. 33, No. 3, 400–415.
- Stark-Arola, L. (1998). *Magic, Body and Social Order. The Construction of Gender Through Women's Private Ritual in Traditional Finland*. Studia Fennica. Folkloristica 5. Helsinki: Finnish Literature Society.
- Strandell, H. (1984). Kolmen sukupolven kokemuksia työstä ja perheestä. Teoksessa Haavio-Mannila, E. & Jallinoja, R. & Strandell, H. (toim.) *Perhe työ ja tunteet. Ristiriitoja ja ratkaisuja* (s. 203–300). Juva: WSOY.
- Straus, M. A. (1999). The Controversy over Domestic Violence by Women: A Methodological, theoretical, and Sociology of Science Analysis. Teoksessa Arriaga, X. B. & Oskamp, S. (toim.) *Violence in Intimate Relationships* (s. 17–44). California: Thousand Oaks, Sage.

- Straus, M. A. & Gelles, R. J. (1992). *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New Jersey: New Brunswick.
- Sudman, S. & Bradburn, N. M. & Schwatz, N. (1996) *Thinking about Answers. The Application of Cognitive Processes to Survey Methodology*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Sulkunen, P. (1980). *Alkoholin kulutus ja elinolojen muutokset toisen maailmansodan jälkeen*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- SVT. *Väestö 1995:6*. Tilastokeskus.
- Tainio, L. (2001). *Puhuvan naisen paikka. Sukupuoli kulttuurisena kategoriana kielenkäytössä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 854. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tiilikainen, M. (2003). *Arjen islam: somalinaisten elämää Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Tourangeau, R. & Rips, L. J. & Rasinski, K. (2000). *The psychology of survey response*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Turner, B. S. (1992). *Regulating Bodies. Essays in Medical Sociology*. London: Routledge.
- Työvoimatilasto (2004)*. Tilastokeskus. SVT. Työmarkkinat 2004:5. Helsinki.
- Veijola, S. & Jokinen, E. (2001). *Voiko naista rakastaa? Avion ja eron karuselli*. Juva: WSOY.
- Vilkko, A. (1987). *Omaelämäkerta kohtaamispaikkana - Naisen elämän kerronta ja luenta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Vilkko, A. (2000). Riittävästi koti. *Janus* No 3, Vol. 8: 213–229.
- Virtanen, M. (2001). *Fennomanian perilliset. Poliittiset traditiot ja sukupolvien dynamiikka*. Hämeenlinna: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Virtanen, M. (2002). Ovatko suuret ikäluokat sukupolvi? *Hyvinvointikatsaus* 1/2002:42–46.
- Väkivaltajaoston mietintö. Naisiin kohdistuva väkivalta*. (1991). Sosiaali- ja terveysministeriö. Tasa-arvojulkaisuja. Sarja B: Tiedotteita 5/1991. Helsinki.
- Walker, L. E. (1984). *The Battered Woman Syndrome*. New York: Springer publishing company. (First edition 1979)
- Walby S. & Myhill A. (2001). New survey methodologies in researching violence against women. *British Journal of Criminology* 41:502–522.
- Washington, P. A. (2001). Disclosure Patterns of Black Female Sexual Assault Survivors. *Violence Against Women*, Vol. 7, No. 11:1254–1283.
- Wiederberg, K. (1995). *Kunskapens kön. Minnen, reflektioner och teori*. Stockholm: Norstedts Förlag AB.
- Yhdistyneet kansakunnat* (1993). Julistus naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi. Hyväksytty YK:n yleiskokouksessa 20.12.1993.

- YK:n neljäs naisten maailmankonferenssi Pekingissä 4.–15.9.1995. Suomen valtuuskunnan raportti. Ulkoasiainministeriön julkaisuja 14/1995. Helsinki.
- Yllö, K. (1988). Political and Methodological Debates in Wife Abuse Research. Teoksessa Yllö, K. & Bograd, M. (toim.) *Feminist perspectives on wife abuse* (s. 29–50). Newbury Park: Sage.
- Yllö, K. A. & Straus, M. A. (1990). Patriarchy and Violence against Women. The Impact of Structural and Normative Factors. Teoksessa Straus, M. A. & Gelles, R. J. (toim.). *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families* (s. 383–402). New Brunswick, New Jersey, USA.

Artikkelit

MODERNISAATION PARADOKSEJA. NUORTEN NAISTEN KOKEMA PARISUHDEVÄKIVALTA SUOMESSA¹

Minna Piispa

Ensimmäinen Suomessa tehty nimenomaan miesten naisille tekemää väkivaltaa selvittänyt tutkimus (Heiskanen & Piispa 1998) osoitti, että lähes joka kymmenennessä parisuhteessa mies oli viimeisen vuoden aikana pahoinpidellyt vaimoaan. Väkivalta kohdistui ennen muuta nuoriin, erityisesti avoliitossa oleviin naisiin, joiden parisuhde oli kestänyt vasta muutaman vuoden, ja pienten lasten äiteihin, jotka usein olivat lisäksi kotona hoitamassa lapsia, tai opiskelijoihin (mt.). Miksi näennäisestä tasa-arvosta huolimatta väkivalta on niin yleistä Suomessa ja miksi se kohdistuu erityisesti nuoriin naisiin, joiden voisi olettaa olevan erityisen tasa-arvoisia ja moderneja? Joutuvatko nuoret naiset väkivallan kohteiksi elämäntilanteensa takia? Lisäävätkö nuorten naisten elämänvaiheeseen läheisesti liittyvät tekijät, kuten pienet lapset ja/tai lasten hoito kotona, naisten taloudellista ja sosiaalista riippuvuutta väkivaltaisesta miehestä myös Suomessa samalla tavoin kuin on todettu angloamerikkalaisissa tutkimuksissa? Vai onko nuorten naisten väkivallan takana jokin muu tekijä, joka liittyy enemmänkin sukupuolittuneeseen valtaan ja maskuliiniseen kulttuuriin?

Analysoin artikkelissani aluksi näitä kysymyksiä tilastollisin menetelmin ”Naisen turvallisuus 1997”-tutkimuksen aineistosta, ja sen

jälkeen tarkastelen saatuja tuloksia suhteessa kansainvälisiin tutkimuksiin, modernisaatio-keskusteluun sekä suomalaiseen hyvinvointivaltioon ja sen sukupuolisopimukseen. ”Naisen turvallisuus 1997”-tutkimuksen aineisto (Heiskanen & Piispa 1998)² koostuu 4955:n suomalaisen 18–74-vuotiaan naisen vastauksista, joista parisuhteessa oli tutkimushetkellä 3495 naista. Kyselyssä selvitettiin miesten naisille tekemän fyysisen tai seksuaalisen väkivallan ja uhkailun yleisyyttä, väkivallan seurauksia ja avun hakemista. Tutkimuksen painopisteenä oli parisuhdeväkivalta sekä nykyisessä että jo päättyneessä parisuhteessa. Parisuhteella tarkoitettiin tässä tutkimuksessa aviotaivoliittoa. Tutkimuksen rahoitti tasa-arvoasiain neuvottelukunta.

PARISUHDEVÄKIVALTAAN YHTEYDESSÄ OLEVIEN ELÄMÄNTILANNE-TEKIJÖIDEN SELVITTÄMINEN

Kyselytutkimuksen vahvuutena on mahdollisuus testata yleisten väittämien paikkansapitävyyttä ja ilmiöiden esiintyvyyttä. Monissa ulkomaisissa, erityisesti angloamerikkalaisissa feministisissä tutkimuksissa on osoitettu, että

1. Kiitän Päivi Honkatukiaa, Aili Nenolaa, Suvi Ronkaista ja Kristiina-instituutin avoimen tutkijakoulun opiskelijoita tärkeistä kommentista aikaisempiin versioihin.

2. Aineistosta ja menetelmistä on kerrottu tarkemmin raportissa *Usko, toivo, harkkaus* (Heiskanen & Piispa 1998). Tutkimuksen vastausprosentti oli 70,3. Aineisto edustaa hyvin 18–74-vuotiaita suomalaisia naisia, eikä kato poikennut yleisestä kyselytutkimusten kadosta; kato oli hieman keskimääräistä suurempaa 65–74-vuotiailla ja vähän koulutusta saaneilla.

nk. perinteiseen perhemalliin kuuluvat naista alistavat sidokset, kuten taloudellinen riippuvuus miehestä sekä raskauden ja lastenhoidon aikainen sosiaalinen eristäytyminen, lisäävät naisten haavoittuvuutta väkivallalle ja vaikuttavat heidän mahdollisuuksiinsa irrottautua väkivaltaista suhteesta (ks. esim. Bograd 1988; Fattah 1991; MacLeod 1980; ks. Johnson 1996, 171). Nuoruus ja avoliitto ovat muita tutkimusten osoittamia puolison väkivaltaisuutta lisääviä tekijöitä (Stets & Straus 1990; Suitor & al. 1990). Yhdysvalloissa ja Kanadassa tehdyt otostutkimukset ja pahoinpitelyjen naisten ja väkivaltaisten miesten haastattelut ovat osoittaneet pahoinpitelyn olevan yhteydessä miehen runsaaseen alkoholinkäyttöön, miehen työttömyyteen, huonoon taloudelliseen tilanteeseen, heikkoon sosiaaliseen statukseen tai työskentelyyn koulutustaan vastaamattomassa työssä sekä näiden tekijöiden aiheuttamaan stressiin (mm. Kantor & Straus 1990, 203–223; Johnson 1996, 153). Sosiaalisella oppimisella on tutkimusten mukaan yhteys väkivaltaan parisuhteessa (Bograd 1988; Johnson 1996, 171–176). Aineistoni avulla voin selvittää, ovatko nämä samat tekijät yhteydessä parisuhdeväkivaltaan myös Suomessa.

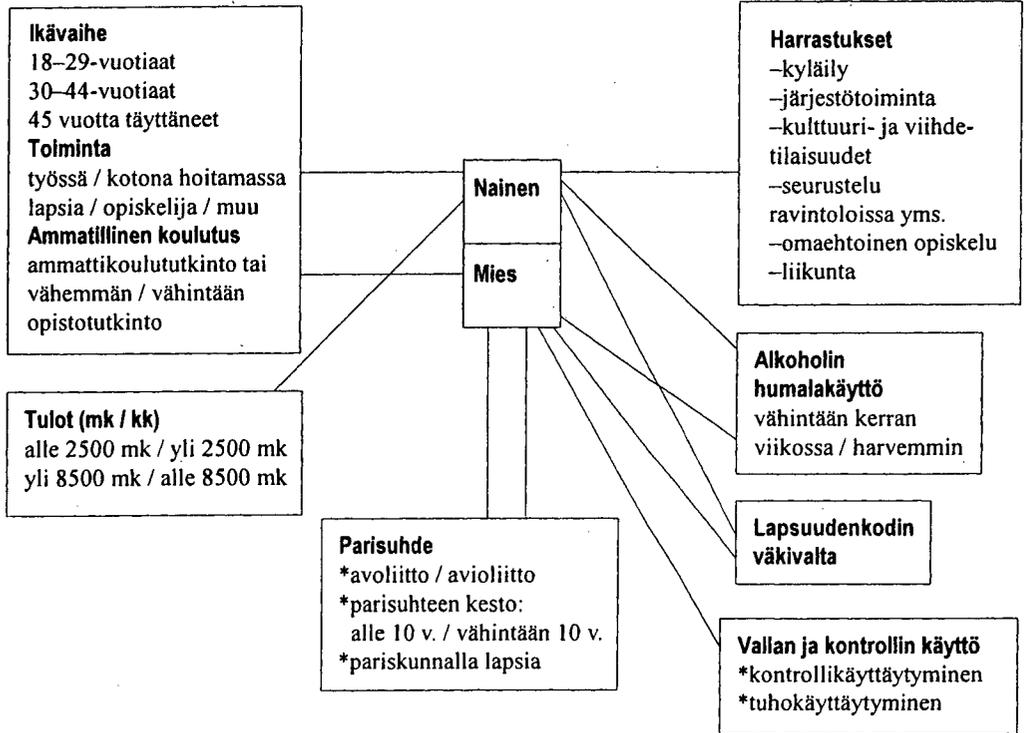
Analysoin elämäntilanteeseen (esim. ikävaihe, perhetilanne, toiminta, koulutus) liittyvien tekijöiden yhteyksiä parisuhdeväkivallan esiintymiseen logistisen regressioanalyysin ja ristiintaulukointien avulla. Logistisella regressioanalyysillä voidaan katsoa yksittäisen muuttujan vaikutuksia uhriksi joutumiseen, kun muiden mallissa mukana olevien tekijöiden vaikutus on vakioitu. Tätä analyysitapaa hyväksi käyttäen voin ristiintaulukoinnin sijaan selvittää väkivaltaan yhteydessä olevien tekijöiden keskinäisiä suhteita.

Kaaviossa I näkyvät analyyseissä käytetyt naisen ja miehen *elämäntilannetta* kuvaavat muuttujat luokitteluineen. Mallin muuttujat on luokiteltu kaksiluokkaisiksi. Tuloksissa esite-

tään vain naisen ikä. Miehen ikä on yleensä ± 3 vuotta naisen iästä. Analyyseissä on tarkasteltu erikseen kotona olon, työttömyyden ja opiskelun yhteyksiä väkivallan uhriksi joutumiseen. Lopullisissa malleissa ovat mukana vain ne muuttujat, jotka olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä parisuhdeväkivaltaan. Parisuhteen kestossa tilastollisesti merkitseväksi rajaksi muodostui 10 vuotta. *Valtan ja kontrollin käyttöä* kuvasivat kaksiluokkaisessa muuttujassa miehen mustasukkaisuus, naisen ystävien ja sukulaisten tapaamisten rajoittaminen sekä nimittely ja lannistaminen (cronbachin alpha 0,64). Muuttuja sai arvon 1, jos miehellä oli jokin näistä ominaisuuksista. Miehen tuhoikäyttäytymistä kuvasivat lasten ja omaisuuden vahingoittamisella uhkailu, yhteisen omaisuuden vahingoittaminen ja itsemurha-uhkailut (cronbachin alpha 0,46). Tutkimuksessa oli muitakin kontrollin käyttöä kuvaavia muuttujia, kuten naisen taloudellisen päättävällän rajoittaminen, mutta nämä heikensivät summamuuttujaa tai olivat aineistossa harvinaisia.

Fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa sekä uhkailua mitattiin 10-osioisella kysymyssarjalla, joka sisälsi uhkailun lisäksi sellaisia konkreettisia väkivallan muotoja kuten liikkumisen estäminen ja kiinnipitäminen, nyrkillä lyöminen, potkaisu, kuristaminen sekä seksuaaliseen kanssakäymiseen painostaminen, pakottaminen ja pakottamisen yritys. Miehen parisuhteessa naiseen kohdistamaa väkivaltaa selvitettiin sekä viimeisen vuoden että koko suhteen ajalta. Keskityn tässä artikkelissa väkivallan tarkasteluun viimeisen vuoden ajalta, koska viimeksi kulunut vuosi koskeva arvio tuo luotettavammin ilmi etenkin lievempää väkivaltaa; ajallisen läheisyyden vuoksi tapaukset muistetaan helpommin. Toisaalta vakavia tapauksia saattaa jäädä pois tarkastelusta. Viimeisen vuoden tapahtumien tarkastelua puoltaa myös se, että taustamuuttujat vastaavat paremmin niiden selitettävänä olevaa tapausta.

Kaavio 1: Logistisen regressioanalyysin muuttujat luokitteluineen.

Jaoin aineiston naiset kolmeen ikäryhmään taulukon 1 mukaisesti. Jaottelu noudattelee osittain sukupolven³ ja osittain elämänvaiheen mukaista jaottelua. Tällä jaottelulla vastaajien erot olivat väkivallan kokemisen suhteen selvimmät. Jätin 65 vuotta täyttäneet tämän ar-

tikkelin aineistosta pois, koska heillä ei juurikaan ollut väkivaltakokemuksia parisuhteessaan viimeisen vuoden ajalta ja koska heidän vastauksissaan oli eniten puuttuvia tietoja.

Feministisessä väkivaltatutkimuksessa tätä perinteiseen kyselytutkimukseen pohjautuvaa

Taulukko 1: Tutkimuksessa mukana olevien naisten lukumäärät, syntymävuodet ja väkivaltakokemukset (parisuhteessa olevat, n=3110).

Ikäryhmä	Lukumäärä	Syntymävuodet	Väkivalta, %	P-arvo
18–29-vuotiaat	569	1968–1979	18	
30–44-vuotiaat	1168	1953–1967	9	0,001
45–64-vuotiaat	1368	1933–1954	6	0,001

3. Sukupolvella tarkoitetaan yleensä tietynä historiallisena ajanjaksona syntyneitä ja sen vuoksi monesti yhteisiä historiallisia tapahtumia suunnilleen samassa elämänvaiheessa tai samanikäisinä kokeneita (esim. Ronkainen 1999).

lähestymistapaa on kritisoitu. Kritiikki on kohdistunut lähinnä menetelmän maskuliinisuuteen ja näennäiseen objektiivisuuteen. Maskuliinisuus näkyy kyselytutkimuksen toteuttamistavassa ja sen kyvyttömyydessä tavoittaa naisten maailmaa ja kokemuksia. Objektiivisuutta ei kritiikin mukaan kyselytutkimuksessa todellisuudessa toteudu tutkimuksen maskuliinisen toteuttamistavan ja tulosten tulkintaa ohjaavien maskuliinisten arvojen vuoksi. (Bograd 1988, 20–23; Yllö 1988, 33–43; Dobash & Dobash 1992, 251.) Kysymysten asettelu on miesten maailmasta lähtöisin, ja vastaamisessa edellytetään usein yhden vaihtoehdon valitsemista, mikä ei välttämättä ole naisten vastaamiselle luonteenomaista (Ronkainen 1999, 227). Lisäksi kritiikkiä on kohdistunut siihen, että tutkimustapa neutralisoi väkivaltaa ja syylistää uhria etsimällä syytä uhrin käyttäytymisestä (Bograd 1988, 21; Yllö 1988, 43). Oma aineistoni on kyselytutkimus, jonka lähtökohdat ovat uhritutkimuksissa, mutta aineistossani tätä perinnettä on pyritty kehittämään edelleen naisiin kohdistuvaa väkivaltaa paremmin tavoittavaksi kiinnittämällä erityisesti huomiota väkivallan seurauksiin ja ottamalla mukaan myös miehen ominaisuuksia kuvaavia muuttujia (ks. Walby 1999). Miehen ominaisuuksia kuvaavien muuttujien yhteydessä on muistettava, että tiedot perustuvat naisen vastauksiin puolisoistaan.

NUORTEN NAISTEN ELÄMÄNTILANTEET POIKKEAVAT MUISTA

Nuorimpien naisten elämänvalinnoissa näkyy muutoksia vanhempiin verrattuna suhteessa parisuhteeseen, lapsiin ja koulutukseen. Heistä suurin osa oli haastatteluhetkellä avioliitossa (63 %), he olivat yleensä lapsettomia (64 %) ja heidän koulutustasonsa oli korkea, sillä keskeneräisten opiskelijain lisäksi puolet nuorimman ikäryhmän naisista oli jo hankkinut opisto- tai korkeakoulutasoisen ammatillisen tutkinnon (ks. *Naiset ja miehet Suomessa*

1998). Työelämässä nuorimmista oli vain kolmasosa; he joko opiskelivat tai olivat äitiyslomalla, ja kymmenesosa oli työttömänä. Vaikka nuoret naiset suosivat parisuhteissaan avioliittoja avioliittojen sijaan, liitot olivat suhteellisen pysyviä, sillä suurin osa heistä oli ensimmäisessä parisuhteessaan. Nuoret eivät olleet ehtineet vielä olla parisuhteissaan niin pitkään kuin muut; suurin osa parisuhteista oli kestänyt alle viisi vuotta (72 %).

Avioliitto oli avioliittoa selvästi tyypillisempi parisuhteen muoto 30–44-vuotiaille, suurella osalla oli lapsia (83 %), ja he olivat joko työelämässä (75 %) tai osa äitiyslomalla (11 %). Koulutustaso keskimmaisella ikäryhmällä oli korkea; lähes kahdella kolmasosalla oli opisto- tai korkeakoulutasoinen koulutus. Tässä ikäryhmässä oli muita enemmän toisessa tai kolmannessa parisuhteessa olevia (21 %), vaikka suurimmalle osalle nykyinen parisuhde olikin ensimmäinen. 10–20 vuotta kestäneet parisuhteet (46 %) olivat heille tyypillisimpiä.

Vanhimman ikäryhmän naisille avioliitto (9 %) oli verrattain harvinaista, ja heidän koulutustasonsa oli matala. Lähes puolet oli työelämässä, ja viidesosa oli siirtynyt pois työelämästä eläkkeelle. Suurin osa (83 %) näistä naisista oli edelleen ensimmäisessä liitossaan, joka oli kestänyt yli 20 vuotta (81 %).

Parisidoksestaan huolimatta nuorilla naisilla oli myös muita parisuhteen ulkopuolisia sidoksia, mikä näkyi erityisesti heidän sosiaalisten suhteidensa viikkautena (kyläily, ystävien tapaaminen ravintoloissa yms.) sekä erilaisiin kulttuuri- ja viihdetilaisuuksiin osallistumisena (ks. liitetäulukko 1 artikkelin lopusta). Aineistossani näkyi merkkejä 1980-luvun lopun tyttötutkimuksissa esiin tulleesta tyttöjen ystävyysuhteiden modernisoitumisesta. Nykytyöillä on laajat ystävyysuhteet, ja ystävyysuhteissa on vastavuoroisesti tärkeää oman yksilöllisyyden säilyttäminen (Bjerrum Nielsen & Rudberg 1994, 111; Aapola 1992, 100). Alkoholinkäytössään nuoret poikkesivat muista naisista erityisesti siinä, miten usein he humaltuivat. Naisten ja erityisesti nuorten nais-

ten alkoholinkäytön lisääntyminen ja erojen pieneneminen verrattuna nuoriin miehiin ovat tulleet esiin suomalaisten juomatapoja 1960-luvun lopulta asti selvittäneissä tutkimuksissa (Mustonen & al. 1998).

Harrastuksiin osallistuminen muuttui sitä satunnaisemmaksi, mitä vanhemmasta ikäryhmästä oli kyse. Keskimmäisen ryhmän, 30–44-vuotiaiden, sosiaalisia suhteita ja harrastuksia rajoittivat luultavasti lapset ja aktiivisuus työelämässä. Järjestötoimintaa, kulttuuria, liikuntaa ja omaehtoista opiskelua he harrastivat suunnilleen yhtä aktiivisesti kuin nuorimmatkin. Alkoholista he käyttivät jopa useammin kuin nuorimmat mutta humaltuivat harvemmin. Vanhimman ikäryhmän naiset paitsi harrastivat ja pitivät sosiaalisia suhteitaan yllä muita harvemmin, käyttivät myös alkoholia vähemmän ja harvemmin.

NUORTEN NAISTEN PARISUHITEISSA VÄKIVALTA ALKANUT ÄSKETTÄIN

Nuorten naisten väkivallan kokemuksille oli tyypillistä, että väkivalta oli tullut mukaan parisuhteeseen suhteellisen äskettäin ja että tapauksia ei lukumääräisesti ollut useita viimeisen vuoden ajalta (taulukko 2). Tosin nuorissakin naisissa oli niitä, joihin kohdistuva väkivalta oli kestänyt jo vuosia.

Väestöpohjaisille kyselytutkimuksille on ominaista, että ne antavat väkivallasta lievemmän kuvan kuin turvakodeissa kerätyt kyselyt (Walby 1999, 8–9). Parisuhteessa tapahtunut väkivalta viimeisen vuoden ajalta oli tutkimuksemme mukaan tyypillisimmin liikkumisen estämistä tai kiinni tarttumista. Vakavampia muotoja, kuten lyömistä ja potkimista, kuristamista tai pään hakkaamista esiintyi harvemmin. (Heiskanen & Piispa 1998, 19.) Väkivallan kartoittaminen viimeisen vuoden ajalta saattaa rajata vakavampia tapauksia ulkopuolelle, ja toisaalta sellaisia pahoinpideltyjä naisia, jotka kyselyhetkellä asuvat väkivallan takia muualla, esimerkiksi turvakodissa, ei menetelmästä johtuen tavoiteta. Näin osa vakavammasta väkivallasta jää pois aineistosta.

Lähes puolella 30–44-vuotiaista väkivallasta kärsivistä väkivaltaisista tilanteita oli ollut useampia viimeisen vuoden aikana, ja väkivaltaa oli kestänyt jo useampia vuosia. Vain kuudesosalla väkivalta oli alkanut viimeisen vuoden sisällä. Vanhimman ikäryhmän naisille taas oli tyypillistä, että väkivaltaa oli jatkunut jo kymmenen vuoden ajan ja että kertoja oli useita viimeisen vuoden ajalta. Tulos selittyy osaksi vastaajien iällä, mutta se kertoo myös jotakin näiden naisten kokeman väkivallan luonteesta. Parisuhteessa tapahtuvalle väkivallalle on luonteenomaista, että se toistuu ja raaistuu jatkuessaan (Piispa & Heiskanen 1998).

Taulukko 2: Milloin väkivalta oli alkanut parisuhteessa ja kuinka usein sitä oli tapahtunut viimeisen vuoden aikana ikäryhmittäin (% viimeisen vuoden aikana väkivaltaa kokeneista n=294).

	18–29v	30–44v	45–54v
Väkivaltaa ensimmäisen kerran			
Korkeintaan vuosi sitten	33	15***	7*
2–10 vuotta sitten	43	41	27
Yli 10 vuotta sitten	1	29	45
Ei osaa sanoa / ei tietoa	23	15	22
Kerrat viimeisen vuoden aikana			
Kerran	40	29ns	16**
Useammin	39	45	32
Ei tietoa	21	26	52

Tilastollinen merkitsevyys: * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

NUORILLA NAISILLA RISKI JOUTUA VÄKIVALLAN KOHTEEKSI

Nuorten (18–29-vuotiaiden) naisten riski joutua väkivallan kohteeksi kotona viimeisen vuoden aikana oli lähes kaksinkertainen verrattuna 45 vuotta täyttäneisiin. Avoliitossa ja avioliitossa olevien naisten, joilla oli lapsia, riski oli 1,6-kertainen avioliitossa oleviin lapsettomiin naisiin verrattuna. Lapsuudenkodissa nähty väkivaltaisuus ja usein tapahtuva alkoholin humalakäyttö lisäsivät väkivaltaa. Itsensä usein humalaan juovia naisia oli vain 2 % parisuhteessa olevista, joten kovin suurta osuutta ilmiöstä tällä ei selitetä. Alle 10 vuotta kestäneissä parisuhteissa väkivaltaa oli 1,6-kertai-

sesti enemmän verrattuna vähintään kymmenen vuotta kestäneisiin. Parisuhteen kesto on voimakkaasti yhteydessä ikään ($r=0,87$, $p<0,001$). Jos muuttuja jätetään pois, nuorten naisten riski nelinkertaistuu vanhimpiin verrattuna. Yksin naisen elämäntilannetta kuvaavilla muuttujilla väkivallasta selitettiin vain pieni osa (5 %).

Kun miehen usein tapahtuva alkoholin humalakäyttö otettiin mukaan malliin, naisen alkoholinkäyttö menetti tilastollisen merkityksensä. Holmilan (1992, 102) mukaan puolisoiden juomisen välillä on vahva yhteys. Runsaasti alkoholia käyttävän naisen partneri on myös todennäköisemmin runsaasti juova kuin raitis. Puolisoiden alkoholin humalakäyttö on aineistossani voimakkaassa kytköksessä ($r=0,55$,

Taulukko 3: Väkivallan kohteeksi parisuhteessa selittävän mallin tunnuslukuja (mukana naisen piirteet).

Muuttuja	Riskisuhde	P-arvo
18–29 vuotta	1,86	0,0049
30–44 vuotta	1,11	0,5459
Aviosuhde	1,56	0,0135
Lapsuuden kodin väkivalta	1,64	0,0002
Alkoholin humalakäyttö	2,75	0,0008
Liitto kestänyt alle 10 vuotta	1,58	0,0066

$N=3110$, väkivallan kohteeksi joutuneet $n=294$. Mallin merkitsevyys $p=0,0001$. Mallissa konkordanttien tapausten osuus on 62,6 %, mikä tarkoittaa, että sen ennustamien ja havaittujen frekvenssien vastaavuus on kohtuullisen hyvä. Mallin selitysosuus on 5,2 %.

Taulukko 4: Väkivallan kohteeksi parisuhteessa selittävän mallin tunnuslukuja (naisen ja miehen piirteet).

Muuttuja	Riskisuhde	P-arvo
18–29 vuotta	2,57	0,0002
30–44 vuotta	1,41	0,0909
Naisen lapsuuden kodin väkivalta	1,34	0,0482
Aviosuhde	1,60	0,0189
Liitto kestänyt alle 10 vuotta	1,77	0,0023
Miehen lapsuuden kodin väkivalta	2,28	0,0001
Alkoholin humalakäyttö	2,34	0,0001
Miehen kontrollikäyttäminen	7,36	0,0001
Miehen tuthokäyttäminen	4,79	0,0001

$N=3110$, väkivallan kohteeksi joutuneet $n=294$. Mallin merkitsevyys $p=0,0001$. Mallissa konkordanttien tapausten osuus on 82,6 %, mikä tarkoittaa, että sen ennustamien ja havaittujen frekvenssien vastaavuus on kohtuullisen hyvä. Mallin selitysosuus on 26 %.

$p < 0,001$). Väkiältä miehen lapsuudenkodista yli kaksinkertaisti naisen riskiä joutua pahoinpidellyksi. Väkiältä oli yli seitsemän kertaa yleisempää parisuhteissa, joissa mies muutoinkin kontrolloi vaimonsa käyttäytymistä. Jos mies käyttäytyi kotona muullakin tavalla tuhoavasti, hän todennäköisesti oli myös väkivaltainen vaimoaan kohtaan.

VÄKIVALTAINEN MIES KONTROLLOI

Nuorimmissa parisuhteissa monilla tekijöillä, jotka liittyivät edellä esitetyn mallin mukaan väkiältaan, kuten parisuhteen laadulla, liiton kestolla, lapsilla sekä miehen tuhoikäyttäytymisellä, ei ollut yhteyttä väkivaltaisuuteen.

Miehen vallan ja kontrollin käyttö lisäsi riskiä yli yhdeksänkertaisesti. Miehen usein tapahtuvalla alkoholin humalakäytöllä ja lapsuudenkodista saadulla väkivallan mallilla oli väkivaltaisuutta lisääviä vaikutuksia (taulukko 5).

Väkiältaisen parisuhteen selittäjiksi nousivat 30–44-vuotiailla naisilla miehen usein tapahtuva alkoholin humalakäyttö, vallan ja kontrollin käyttö, tuhoikäyttäytyminen ja lapsuudenkodin väkiältä. Muista ikäryhmistä poiketen alle kymmenen vuotta kestäneissä liitoissa esiintyi väkiältaa 33–44-vuotiaiden ryhmässä lähes kaksinkertainen määrä pitempään kestäneisiin liittoihin verrattuna. Muutaman vuoden kestäneissä liitoissa ei näyttäisi olevan väkiältaa lisääviä ristiriitoja sen enempää kuin muissakaan, vaan parisuhteen keston mukaiset erot tulivat esiin vasta 10 avio- tai

Taulukko 5: Väkiällan kohteeksi parisuhteessa selittävän mallin tunnuslukuja ikäryhmittäin (naisen ja miehen piirteet).

Muuttuja	18–29-v (n=569)		30–44-v (n=1168)		45–64-v (n=1368)	
	Riskisuhde	P-arvo	Riskisuhde	P-arvo	Riskisuhde	P-arvo
–Liitto kestänyt alle 10 vuotta			1,87	0,0092		
–Naisen alkoholin humalakäyttö					3,65	0,038
–Miehen alkoholin humalakäyttö	2,56	0,0069	2,62	0,0008		
–Miehen kontrollikäyttäytyminen	9,48	0,0001	10,22	0,0001	5,12	0,0001
–Miehen tuhoikäyttäytyminen			7,45	0,0001	7,05	0,0001
–Miehen lapsuudenkodin väkiältä	1,77	0,0484	2,48	0,0003	3,32	0,0001
–Miehen matala koulutus					1,77	0,0532

18–29 vuotiaat mallin merkitsevyys $p=0,0001$. Mallissa konkordanttien tapausten osuus on 59,7 %. Mallin selitysosuus on 17,4 %.

30–44 vuotiaat mallin merkitsevyys $p=0,0001$. Mallissa konkordanttien tapausten osuus on 77,9 %. Mallin selitysosuus on 28,4 %.

45 vuotta täyttäneet mallin merkitsevyys $p=0,0001$. Mallissa konkordanttien tapausten osuus on 73,0 %. Mallin selitysosuus on 22,8 %.

avoliittovuoden kohdalla. 10 vuotta näyttäisi olevan rajapyykki, jonka jälkeen väkivaltaiset liitot päättyvät eroon; aineiston eroon päättyneet parisuhteet olivat kestäneet keskimäärin 10 vuotta (Heiskanen & Piispa 1998, julkaisematon taulukko).

Vanhimman ikäryhmän naisten parisuh-teissa miehen kontrolloivalla käyttäytymisel-lä ei enää ollut yhtä suurta vaikutusta kuin muissa ikäryhmissä. Miehen heikko koulutus-taso nosti väkivallan riskiä lähes kaksinkertai-seksi. Muista ikäryhmistä poiketen miehen al-koholin humalakäytöllä ei ollut merkitystä, naisen alkoholinkäytöllä kylläkin. Pitkään vä-kivaltaisessa liitossa eläneellä naisella runsas alkoholinkäyttö voi olla paitsi mukautumista miehen runsaaseen alkoholinkäyttöön myös seurausta väkivallasta, pyrkimys turruttaa itseään (ks. Johnson 1996, 202). Lapsuuden-kodista perityn mallin merkitys kasvoi miehil-lä iän myötä. Naisen pahoinpitely parisuhteessa oli eniten yhteydessä miehen haluun kont-rolloida vaimoaan, miehen tuhoikäyttäytymi-seen ja usein toistuvaan alkoholin humala-käyttöön, miehen lapsuudenkodista saamaan malliin sekä naisen nuoreen ikään. Edellä mai-nitut tekijät olivat kuitenkin useammin yhtey-dessä naisten kokemaan parisuhdeväkivaltaan muissa kuin kaikkein nuorimmassa ikäryhmäs-sä. Miehen kontrollin ja vallan käyttö oli sel-vimmin yhteistä kaikenikäisten naisten väki-valtaisille parisuhteille.

TULOSTEN TULKINTA

Voidaanko suomalaista pari-suhdeväkivaltaa selittää samoin kuin angloamerikkalaisessa tutkimuksessa?

Sellaiset perinteisesti nuorten naisten elämän-tilanteeseen liittyvät tekijät kuten lapset, avo-liitto ja parisuhteen uutuus eivät selitä uhriksi joutumista. Äitiys ja pienten lasten hoito ko-

tona sekä niihin liittyvä sosiaalinen eristäyty-minen ja taloudellinen riippuvuus puolisoista on useissa ulkomaisissa tutkimuksissa ja eri-tyisesti anglosaksisen feministisen väkivalta-tutkimuksen piirissä todettu elämäntilanteiksi, jotka tekevät naisen haavoittuvaiseksi miehen väkivallalle (esim. Johnson 1996). Suomessa näin ei kuitenkaan enää ole. Voidaankin olet-taa, että hyvinvointivaltio on tässä suhteessa onnistunut hyvin tavoitteissaan. Naisten ei tar-vitse taloudellisen turvattomuuden tai sosiaa-lisen statuksen laskun pelossa jäädä väkival-taisiin liittoihin.

Avoliitto on suomalaisessa yhteiskunnas-sa tänä päivänä yleisesti hyväksytty parisuh-teen muoto. Johnsonin (1996, 178) oletuksien mukaan miehen pyrkimykset käyttää valtaa ja kontrollia puolisoonsa selittävät avoliitoissa esiintyvää väkivaltaa. Perinteiset uskomukset miehen oikeuksista vaimonsa suhteen joutu-vat helpommin uhatuiksi avoliitossa, missä si-toutumisen tunteet voivat olla heikkoja ja missä toinen tai molemmat osapuolet jatkavat riip-pumatonta ja itsenäistä elämäänsä liiton ulko-puolella. Samoin halu kontrolloida vaimon seksuaalisista uskollisuutta voi kulminoitua väkivallaksi. Kuitenkaan Suomessa avoliitolla ei ole samanlaista väkivaltaa lisäävää merki-tystä kuin minkä Stets ja Straus (1990) sekä Johnson (1996, 171) ovat havainneet tutkimuk-sissaan Yhdysvalloissa ja Kanadassa.

Myöskään sellaiset tavanomaisesti käyte-tyt parisuhdeväkivallan selittäjät kuten naisen alisteinen asema, alhainen koulutus tai talou-dellinen riippuvuus miehestä eivät Suomessa selitä väkivaltaa. Sitä eivät myöskään selitä miehen alhainen koulutus, alityöllisyys ja sii-tä johtuva stressi. Nämä ovat tekijöitä, jotka monissa angloamerikkalaisissa tutkimuksissa ovat olleet yhteydessä miehen väkivaltaisuu-teen (mm. Straus 1990; Kantor & Straus 1990, 203–223; Johnson 1996, 153). Suomalainen yhteiskunta pohjaa kahden elättäjän perhe-malliin ja naisten korkeaan työhön osallistu-vuuteen, mikä on vähentänyt naisten taloudel-lista riippuvuutta miehestä.

Voimattomuuden (*powerlessness*) käsite on keskeinen feministinen selitys naisten uhriksi joutumiselle. Naiset ovat haavoittuvia miesten väkivallalle, koska patriarkaalisessa yhteiskunnassa miehillä on enemmän valtaa naisiin nähden niin talous- kuin työelämässäkin, mikä näkyy edelleen naisten ja miesten välisissä henkilökohtaisissa suhteissa (Fattah 1991, 268; Bograd 1988, 14). Fattah (1991, 271) jakaa voimattomuuden syyt kolmeen osatekijään. Ensimmäisenä on patriarkaalinen perhemalli, joka rajoittaa perheen yksityisen piiriin, ulkopuolisten tavoittamattomiin ja sitoo naisen niin juridisesti kuin taloudellisestikin mieheen. Toisena ovat sukupuolten välinen epätasa-arvoisuus ja naisen alisteinen asema sekä kolmantena rakenteellinen epäoikeudenmukaisuus. Historiallisesti katsoen miesten valta suhteessa naisiin on ollut vallitseva piirre useimmissa länsimaisissa yhteiskunnissa, ja tätä perinnettä tukevat edelleenkin lainsäädäntö ja yhteiskunnalliset käytännöt, jotka ylläpitävät miesten etuoikeuksia ja määräysvaltaa (Kelly 1988, 23–27). Esimerkiksi lainsäädännössä tämä näkyy siten, että miehet ovat pitkälle määritelleet, mitkä seksuaalisen väkivallan muodot ovat rikoksia. Rikosoikeusjärjestelmä suvaitsee enemmän naisiin kuin miehiin kohdistuvaa väkivaltaa, mitä osoittavat miesten naisille tekemistä väkivaltarikoksista tulevat lievemmät tuomiot (Fattah 1991, 270–272). Suomessa sisätiloissa tapahtunut väkivalta tuli yleisen syytteen alaiseksi vuonna 1995 ja raiskaus avioliitossa vuonna 1994. Suomessa naisten voimattomuus ei angloamerikkalaiseen tapaan ole niinkään taloudellista riippuvaisuutta miehestä, vaan pikemminkin tiettyjen valta-asemien puuttumista poliittisessa ja taloudellisessa päätöksenteossa.

Julkisuudessa väitetään usein, että nuoret ovat nykyisin väkivaltaisempia kuin aikaisemmin. Yhden tutkimuskerran perusteella ei tälle väitteelle löydy tukea. Uusintamittaus voisi todistaa toista, mutta Suitorin, Pillemerin ja Strausin (1990, 305–317) tutkimuksen mukaan voitaisiin olettaa, että väkivalta liittyy enem-

män nuoreen elämänvaiheeseen kuin sukupolven väkivaltaisuuteen. Heidän Yhdysvalloissa vuosina 1975 ja 1985 kerätyt poikittaisaineistonsa osoittivat, että uusintamittauksessa väkivaltaiseksi todettu sukupolvi ei erottunut väkivaltakokemusten suhteen, vaan nuorimalla ikäryhmällä (18–29-vuotiailla) oli jälleen eniten väkivaltakokemuksia parisuhteessaan. Tutkijoiden mukaan yksi mahdollinen selitys nuorten miesten väkivaltaisuudelle puolisoitaan kohtaan on, että näissä liitoissa mies on ikänsä tähden kyvyttömämpi ratkomaan konflikteja muilla tavoin. Omasta aineistostani ei löytynyt tukea tälle oletukselle.

Tulokset osoittivat, että käytetyssä mallissa väkivalta parisuhteessa vaihtelee enemmän miehen ominaisuuksien kuin naisen ominaisuuksien mukaan. Lähes kuka tahansa nainen voi siten periaatteessa joutua väkivaltaiseen parisuhteeseen. Vaikka väkivalta on yleisintä nuorissa parisuhteissa, kaikenikäisten naisten kokemaa väkivaltaa perustui miehen kontrollihakuisuuteen; mies käytti väkivaltaa kontrollin ylläpitämiseksi tai saavuttamiseksi. Väkivalta on yksi vallankäytön keino osana laajempaa sukupuolistunutta valtajärjestelmää (ks. Kelly 1988; Bograd 1988). Vallan, kontrollin ja väkivallan yhdistelmää tukevat muut maskuliinisen kulttuurin piirteet, kuten runsas alkoholinkäyttö (ks. Kantor & Straus 1990; Johnson 1996, 154). Uhriksi joutuneiden naistenkin on havaittu sallivan ja ymmärtävän helpommin väkivaltaa alkoholin vaikutuksen alaisena olevan miehen taholta (Kantor & Straus 1990). Myös vaimon pahoitpitelyyn salliva alkukulttuuri ja kaveripiirin antama sosiaalinen tuki ylläpitävät väkivaltaista käyttäytymistä (Hearn 1998; Johnson 1996, 167). Voidaan puhua kulttuurisesta normistosta, joka tukee sekä naisen alistamista että miehen juopottelua maskuliinina käytäntöinä. Tämän normiston mukaan väkivalta voidaan hyväksyä soveliaana ja tehokkaana tapana ratkoa konflikteja, jos siihen liittyy vielä lapsuudenkodista opittu valmius käyttää väkivaltaa.

Terhi Ekolan (1992, 178–181) tutkimuk-

nessa, joka käsittelee työväenluokkaisten tyttöjen suhtautumista näpistelyyn, tuli esiin, että myös Suomessa puolison pahoinpitely liittyy maskuliiniseen kulttuuriin. Nuoret tytöt jatkavat tätä kotona nähtyä mallia omissa parisuh-teissaan hyväksyen poikaystävän väkivallan maskuliinisuuteen kuuluvana kyseenalaista-matta sitä. Suomalaisessa kulttuurissa ja myös väkivaltatutkimuksessa alkoholi on kulttuuri-sesti vahva normirikkomusten selittäjä ja väkivallan käyttöä ihmisten mielipiteissä oikeut-tava tekijä (Ronkainen 1998, 7; Kivivuori 1999, 110–117).

Lisääkö modernisoituminen väkivallan uhkaa?

Yhteiskunnan modernisoituminen ja yksilö-listen arvojen leviäminen ovat vaikuttaneet modernisaatioteoreetikkojen mukaan naisten ansiotyössä käynnin ja kouluttautumisen yleis-tymisen lisäksi parisuhdetta koskevien käsitys-ten muuttumiseen. Giddensin (1992) mukaan parisuhde ei ole enää normaaliin elämänkul-kuun liittyvä itsestäänselvyys, vaan siitä on tullut valinta sekä itsensä toteuttamisen ja mie-lihyvän lähde. Tämä luo parisuhteelle uusia onnistumisen paineita ja toisaalta tekee siitä riskitilan. Yhtenä tämän muutoksen mittarina on pidetty avioerojen yleistymistä, mikä nä-kyy suomalaisissakin tilastoissa (*Perheet* 1998, 9; *Naiset ja miehet Suomessa* 1998, 12).

Smart ja Neale (1999, 136–154) ovat esit-täneet kritiikkiä Giddensin teorialle parisuh-detta koskevien käsityksien muutoksista. Giddensin hahmottelema ”puhdas suhde” (*pure relationship*) edellyttää toteutuakseen keskenään tasa-arvoisia yksilöitä, eikä se huo-mioi puolisoitten erilaisia valtasuhteita pari-

suhteessa. Naisten ja miesten erilainen auto-nomia-asema vaikuttaa heidän mahdollisuuk-siinsa tehdä vapaita, rationaalisia valintoja parisuhteen suhteen. Naiset punnitsevat päätök-siä ja valintoja tehdessään, miten nämä valin-nat vaikuttavat muiden ihmisten elämään. Vä-kivallan yleisyys parisuh-teissa ja erityisesti nuorilla puhuisi sitä vastaan, että parisuh-teesta olisi muodostumassa Giddensin tarkoittaman puhtaan suhteen kaltainen (ks. Smart & Neale 1999, 152).

Usko, toivo, hakkaus -raportista esiin nous-sut tulos, jonka mukaan väkivalta parisuh-teessa kohdistuu erityisesti nuoriin naisiin, herätti ajatuksen, että naisten elämäntilanteessa on tapahtunut joitakin väkivallalle altistavia muu-toksia. Nuorten naisten väkivaltakokemukset eivät tämän artikkelin tulosten perusteella kui-tenkaan selity heidän elämäntilanteellaan. Vaikka ikäryhmien välillä esiintyi eroja elä-mänvalintojen suhteen, on vaikea sanoa, mit-kä niistä johtuvat elämänvaiheesta ja mitkä liit-tyvät todellisiin muutoksiin sukupolvien välil-lä, kuten moderniin tyttökulttuuriin.

Suomalaisen nykynaisen asemaa luonneh-ditaan usein vahvaksi ja tasa-arvoiseksi. On-kin monessa suhteessa perusteltua kutsua 1900-lukua naisten yksilöllistymisen, kansa-laistumisen ja tasa-arvoistumisen vuosisadaksi. Ajanjaksolla on tapahtunut monia lainsäädän-nöllisiä muutoksia, joilla naisten asemaa on parannettu. (Ronkainen 1999, 206–208.) Yh-tenä käänteenä on nähty vanhan sukupuoli-sopimuksen⁴ korvautuminen uudella 1960-lu-vulla (Julkunen 1994, 181–199). Uuden suku-puolisopimuksen keskeisenä sisältönä olivat Raija Julkusen mielestä ennen kaikkea nais-ten palkkatyön normalisointi ja työmarkkinoil-le pääsyn varmistaminen. Yhteiskunnallisesta

4. Sukupuolisopimuksella tarkoitetaan niitä lausumattomia sääntöjä vastavuoroisista velvollisuuksista ja oikeuksista, jotka määrittävät naisten ja miesten suhteita. Vanha sukupuolisopimus perustui naisten yhteiskunnalliseen äitiyteen. Naisen roolina oli äitiys, ja hänen tehtävinään olivat hoiva ja kasvatust. (Rantalaiho 1994.)

asenteesta tuli tasa-arvoa suosivaa, ja naisten palkkatyöhön osallistumista ja tasa-arvoistumista tuettiin monilla lainmuutoksilla, kuten päivähoidoilla, aborttilailla ja äitiyslomatuettujen parantamiseen tähtäävillä laeilla (Julkunen 1999, 88).

Nuorten naisten toimintamahdollisuudet ovat parantuneet, jos tasa-arvoa mitataan koulutuksella ja mahdollisuuksilla osallistua työelämään. Tasa-arvo ei kuitenkaan ole toteutunut kaikilla elämänalueilla. Väkivallan lisäksi sukupuolisen ahdistelun ja häirinnän kokeminen on verrattain yleistä niin aikuisten naisten kuin tyttöjenkin keskuudessa (Heiskanen & Piispa 1998, 54; Honkatukia 2000, 56). Naisen ruumiista on tehty entistä näkyvämpi seksiteollisuuden tuote (Näre 2000, 122). Naisten tasa-arvoistuminen on kokenut takaiskuja 1990-luvulla myös työelämässä. Nuorten naisten korkeasta koulutusasteesta huolimatta naisilla on edelleen alemmat keskiansiot kuin miehillä, ja naisjohtajia on vähän (*Naiset ja miehet Suomessa* 1998). Taloudellisen laman myötä julkiseen sektoriin kohdistettiin tiukkaa säästökuuria, mistä seurasi paitsi sosiaaliturvan leikkauksia myös työllisyyden laskeminen julkisen sektorin ammattiteissa, jotka ovat olleet naisten perinteisiä ammattialoja (Julkunen 1999, 98).

Niin suomalaiset (Näre & Lähteenmaa 1992, 333) kuin muutkin (Giddens 1994; Badinter 1992/1993; Bjerrum Nielsen & Rudberg 1994, 144–146) tutkijat ovat todenneet, että modernisaatio on edennyt naisten osalta pidemmälle kuin miesten. Länsimaissa tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset uhkaavat pitkälle vietyinä nimenomaan miesten valta-asemia, sillä sukupuolihierarkiaa korostava ajattelu ei ole kadonnut. Badinter (1992/1993, 19–20) nostaa esiin maskuliinisen identiteetin kyseenalaistumisen viime vuosikymmeninä. Kun naiset ovat järjestelmällisesti työntyneet aiemmin vain miehille varatuille alueille ja monelta osin tehneet lopun roolieroista, miehisen auktoriteetin perusta on murentunut. Maskuliinista identiteettiä on yhä vaikeampi rakentaa

ylemmyden ja selkeän valta-aseman varaan. Tällaisessa tilanteessa nuoret, itsenäiset, tasa-arvoista kohtelua odottavat naiset voivat olla uhka nuorille miehille ja parisuhteelle perinteisesti asetetuille rooliodotuksille (ks. Ronkainen 1999, 212). Ilmeisesti tämä selittää Yllön ja Strausin (1990) kuvaamaa tilannetta, jossa naisten nopea tasa-arvoistuminen on synnyttänyt joissakin maskuliinisen mieskulttuurin edustajissa väkivaltaista vastarintaa. Myös tilanteissa, joissa mies tuntee asemansa uhatuksi esimerkiksi työttömyyden tai alhaisten tulojen takia, hän voi turvautua väkivaltaan menetetyntä statusensa ja määräysvallansa palauttamiseksi (Johnson 1996, 178; ks. myös Kortteinen & Tuomikoski 1998, 84).

Miehen kontrollikäyttäytymisen yhteys väkivaltaisuuteen oli analyysissä käyttämisenä malleissa suurin nuorimmalla ikäryhmällä ja laski iän myötä. Vanhemmat naiset ovat vuosien myötä mukautuneet avioliiton mukanaan tuomiin rajoituksiin ja miehen kontrollin käyttöön. Nuoret naiset voivat myös herkemmin asettua vastustamaan miehen kontrollia ja väkivaltaa ja uskaltavat kertoa siitä ulkopuoliselle. Kyse voi olla samanlaisesta haluttomuudesta alistua väkivallalle, miksi Päivi Honkatukia (2000, 59) on tulkinut tyttöjen halun kertoa sukupuolisesta ahdistelusta selviytymisestäään ja vastarinnasta. Tässä tulee esiin modernisaation paradoksaalisuus. Kun yksilöllisyyttä ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia toisaalta korostetaan, niiden toteutumisen esteenä ovat edelleen tunteet, tavat ja sukupuolien perinteet, joihin kuuluu myös sukupuolihierarkiaa korostava ajattelu (ks. Jallinoja 1997, 28–36).

Lopuksi

Artikkelissa käytetystä aineistosta ei löytynyt selvää vastausta siihen, miksi nuoret naiset kokevat useammin väkivaltaa parisuhteessaan kuin vanhemmat naiset. Nuorten naisten elämäntilanteessa ja -valinnoissa on tapahtunut muutoksia vanhempiin verrattuna, mutta siitä,

liittyvätkö nämä muutokset modernisoitumiseen, on vaikeaa varmuudella sanoa mitään. Nämä nuorten naisten elämäntilanteesta tapahtuneet muutokset eivät vastoin ennako-oleuksia selitä heidän väkivaltakokemuksiaan. Väkivallan yleisyys parisuhteissa puhuu Giddensin (1992) oletusta vastaan, että parisuhteesta olisi tulossa vapaiden, tasa-arvoisten ihmisten välinen puhdas suhde. Tunne- ja vastuusidokset estävät edelleenkin naisia tekemästä vapaasti päätöksiä irrottautua väkivaltaisesta parisuhteesta ilman, että suhteesta pysymiseen on taloudellista pakkoa. Vastauksia siihen, miksi väkivalta parisuhteessa kohdistuu erityisesti nuoriin naisiin, on etsittävä yleisemmältä kulttuuriselta ja yhteiskunnalliselta tasolta: siitä dynamiikasta, joka tekee naisen kontrolloimisesta väkivaltaan turvautumalla luonnollista.

Nuoret, koulutetut naiset vastasivat kyselymme väkivaltaa selvittäneisiin kysymyksiin vanhempia aktiivisemmin, ja heidän vastauk-

sensa korostuvat tuloksissa. Mitä vanhempi ja vähemmän koulutettu vastaaja oli, sitä useammin hän jätti vastaamatta väkivaltaa ja sen tilannetekijöitä selvittäviin kysymyksiin. Osa heidän kokemastaan väkivallasta jäi näin tutkimukselta piiloon. Jatkossa aionkin selvittää, onko naisten asenteissa havaittavissa vastarintaa alistumisessa miehen väkivaltaan ja kontrolliin parisuhteessa sekä ovatko nuoret naiset herkempiä tulkitsemaan kokemansa väkivallaksi kuin vanhemman sukupolven edustajat.

VTM Minna Piispa toimii tutkijana Tilastokeskuksessa. Hän on mukana Suomen Akatemian rahoittamassa sukupuolistuneen väkivallan tutkimushankkeessa "The Violence of Sex: Meanings, Emotions, Practices and Policies of Sexualised Violence".

(e-mail: minna.piispa@stat.fi)

KIRJALLISUUS

- ...Aapola, Sinikka 1992: Helsingiläistyttöjen ystävyysuhteet: ihanteina itsenäisyys, läheisyys, monipuolisuus. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.): *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murreksessa*. Tietolipas 124. SKS, Helsinki, 83–102.
- ...Badinter, Elisabeth 1992/1993: *Mikä on mies?* Suom. Leevi Lehto. Vastapaino, Tampere. Alkuteos *XY-de l'identitee masculine* 1992.
- ...Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica 1994: *Psychological Gender and Modernity*. Scandinavian University Press, Oslo.
- ...Bograd, Michele 1988: Feminist Perspectives on Wife Abuse. An Introduction. Teoksessa Yllö, Kersti & Bograd, Michele (toim.): *Feminist Perspectives on Wife Abuse*. Sage. Newbury Park, 11–25.
- ...Dobash, Rebecca Emerson & Dobash, Russel 1992: *Women, Violence and Social Change*. Routledge, London.
- ...Ekola, Terhi 1992: Kleptomania – tyttöjen kapinaa. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.): *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murreksessa*. Tietolipas 124. SKS, Helsinki, 171–182.
- ...Fattah, Ezzat 1991: *Understanding Criminal Victimization*. Prentice-Hall Canada, Scarborough.

- ...Giddens, Anthony 1992: *The Transformation of Intimacy. Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Polity Press, Cambridge.
- ...Giddens, Anthony 1994: *Beyond Left and Right: The Future and Radical Politics*. Polity Press, Cambridge.
- ...Hearn, Jeff 1998: *The Violences of Men: How Men Talk about and How Agencies Respond to Men's Violence to Women*. Sage, London.
- ...Heiskanen, Markku & Piispa, Minna 1998: *Usko, toivo, harkkaus. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta*. Tilastokeskus. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Oikeus 1998:12. Sukupuolten tasa-arvo. SVT. Edita, Helsinki.
- ...Holmila, Marja 1992: Runsas juominen naisten poikkeavana käyttäytymisenä. *Alkoholipolitiikka* 57:2, 95–106.
- ...Honkatukia, Päivi 2000: "Lähenelijöitä riittää..." Tyttöjen kokemuksia sukupuolisesta ahdistelusta. Teoksessa Honkatukia, Päivi; Niemi-Kiesiläinen, Johanna & Näre, Sari (toim.): *Lähenelyistä raiskauksiin. Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta*. Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja 13. Nuorisotutkimusseura, Helsinki, 13–76.

- ...Jallinoja, Riitta 1997: *Moderni säädyllisyys. Aviosuhteen vapaudet ja sidokset*. Gaudeamus, Tampere.
- ...Johnson, Holly 1996: *Dangerous Domains. Violence Against Women in Canada*. Nelson Canada, Canada.
- ...Julkunen, Raija 1994: *Suomalainen sukupuoli-malli – 1960-luku käänteenä*. Teoksessa Anttonen, Anneli; Henriksson, Lea & Nätkin, Ritva (toim.): *Naisten hyvinvointivaltio*. Vastapaino, Tampere, 179–202.
- ...Julkunen, Raija 1999: *Sukupuoli, työ, hyvinvointivaltio*. Suomi vertailussa. Teoksessa Lippinen, Päivi & Setälä, Päivi (toim.): *Suomalainen nainen*. Otava, Helsinki, 79–100.
- ...Kantor, Glenda Kaufman & Straus, Murray A. 1990: The "Drunken Bum" Theory of Wife Beating. Teoksessa Straus Murray A. & Gelles Richard J. (toim.): *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New Brunswick, New Jersey, USA, 202–226.
- ...Kelly, Lizz 1988: *Surviving Sexual Violence*. Polity Press, Cambridge.
- ...Kivivuori, Janne 1999: *Suomalainen henkirikos. Teonpiirteet ja tekojen olosuhteet vuosina 1988 ja 1996*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 159. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Helsinki.
- ...Kortteinen, Matti & Tuomikoski, Hannu 1998: *Työtön. Tutkimus pitkäaikaistyöttömien selviytymisestä*. Tammi, Helsinki.
- ...MacLeod, Linda 1980: *Wife Battering in Canada: The Vicious Circle*. Hull, Quebec, Canadian Government Publishing Centre.
- ...Mustonen, Heli; Metso, Leena; Paakkanen, Pirjo; Simpura, Jussi & Kaivonurmi, Maija 1998: *Suomalaiset juomatavat 1968, 1976, 1992 ja 1996. Juomatapatutkimuksen perustaulukoita ja julkaisu-luettelo*. Aiheita 52/1998. Stakes, Helsinki.
- ...Naiset ja miehet Suomessa 1998: *Sukupuolten tasa-arvo 3*. Tilastokeskus, Helsinki.
- ...Näre, Sari 2000: *Nuorten tyttöjen kohtaama seksuaalinen väkivalta ja loukattu luottamus tunnetaloudessa*. Teoksessa Honkatukia, Päivi; Niemi-Kiesiläinen, Johanna & Näre, Sari (toim.): *Lähentelyistä raiskauksiin. Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta*. Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja 13. Nuorisotutkimus-seura, Helsinki, 77–136.
- ...Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana 1992: *Moderni suomalainen tyttöys: altruistista individualismia*. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.): *Letit liehuamaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Tietolipas 124. SKS, Helsinki, 329–337.
- ...Perheet 1998: *Tilastokeskus. Väestö 1999:12*. SVT. Edita, Helsinki.
- ...Piispa, Minna & Heiskanen, Markku 1998: *Väkivallan pirneässä ytimessä. Miten pitkään jatku-nut väkivalta vaikuttaa naiseen? Hyvinvointikatsaus 3/1998, 2–7*.
- ...Rantalaiho, Liisa 1994. *Sukupuolisopimus ja Suomen malli*. Teoksessa Anttonen, Anneli; Hen-riksson, Lea & Nätkin, Ritva (toim.): *Naisten hy-vinvointivaltio*. Vastapaino, Tampere, 9–72.
- ...Ronkainen, Suvi 1998: *Sukupuolistunut väkival-ta ja sen tutkimus Suomessa. Tutkimuksen katveet valokeilassa*. Naistutkimusraportteja 2/98. Sosiaa-li- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Helsin-ki.
- ...Ronkainen, Suvi 1999: *Ajan ja paikan merkitsemät. Subjektiviteetti, tieto ja toimijuus*. Gaudea-mus, Tampere.
- ...Saunders, Daniel G. 1988: *Wife Abuse, Husband Abuse, or Mutual Combat?* Teoksessa Yllö, Kersti & Bograd, Michele (toim.): *Feminist Perspectives on Wife Abuse*. Sage, Newbury Park, 90–112.
- ...Smart, Carol & Neale, Bren 1999. *Family Fragments?* Polity Press, Cambridge.
- ...Stets, Jan E. & Straus, Murray A. 1990: *The Marriage License as a Hitting License. A Compari-son of Assaults in Dating, Cohabiting and Married Couples*. Teoksessa Straus, Murray A. & Gelles, Richard J. (toim.): *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New Brunswick, New Jersey, USA, 227–244.
- ...Straus, Murray A. 1990: *Social Stress and Marital Violence in a National Sample of American Families*. Teoksessa Straus, Murray A. & Gelles, Richard J. (toim.): *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New Brunswick, New Jersey, USA, 181–202.
- ...Sutor Jill J., Pillemer Karl & Straus, Murray A. 1990: *Marital Violence in a Life Course Perspective*. Teoksessa Straus, Murray A. & Gelles, Richard J. (toim.): *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New Brunswick, New Jersey, USA, 305–320.
- ...Walby, Sylvia 1999: *Comparing Methodologies Used to Study Violence Against Women*. Paper presented to Council of Europe Seminar on 'Men and Violence Against Women', Strasbourg, 7-8 October 1999.
- ...Yllö, Kersti 1988: *Political and Methodological Debates in Wife Abuse Research*. Teoksessa Yllö, Kersti & Bograd, Michele (toim.): *Feminist Perspectives on Wife Abuse*. Sage, Newbury Park, 29–50.
- ...Yllö, Kersti A. & Straus, Murray A. 1990: *Patriarchy and Violence against Women. The Impact of Structural and Normative Factors*. Teok-sessa Straus, Murray A. & Gelles, Richard J. (toim.): *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New Brunswick, New Jersey, USA, 383–402.

LIITETAULUKKO

Liitetaulukko 1: Elämäntavat ja harrastukset ikäryhmittäin (% , parisuhteessa olevista n=3110).

	18-29v	30-44v	45-64v
Alkoholin käyttö			
Ei koskaan	5	6***	15***
Ei viime vuoden aikana	5	5	3
1-2 kertaa vuodessa	19	19	25
Kerran parissa kk:ssa	17	10	7
1-2 kertaa kk:ssa	39	32	26
1-2 kertaa viikossa	13	24	21
Useammin	1	3	3
Ei osaa sanoa / ei tietoa	1	1	0
Alkoholin humalakäyttö			
Ei koskaan	10	20***	46***
Ei lainkaan viime vuonna	15	19	18
Joitain kertoja vuodessa	35	39	25
Kerran parissa kk:ssa	16	9	4
1-2 kertaa kk:ssa	20	10	5
Useammin	3	2	2
Ei osaa sanoa / ei tietoa	1	1	0
Harrastukset			
-Kyläily			
Viikoittain	65	40***	30***
Joskus	34	59	66
Ei koskaan	1	1	4
-Järjestötoiminta, vapaaehtoistyö			
Viikoittain	8	8***	9ns
Joskus	30	39	39
Ei koskaan	63	53	52
-Kulttuuri			
Viikoittain	3	1**	2***
Joskus	83	82	71
Ei koskaan	14	17	27
-Ravintolat			
Viikoittain	8	2***	2***
Joskus	85	78	58
Ei koskaan	7	20	40
-Opiskelu, työväenopisto yms.			
Viikoittain	24	22ns	21***
Joskus	29	25	19
Ei koskaan	47	53	60
-Liikunta			
Viikoittain	69	68ns	65***
Joskus	27	27	28
Ei koskaan	4	5	8
Lukumäärä	569	1168	1368

**PARADOXES OF MODERNISATION.
EXPERIENCES OF PARTNER VIOLENCE BY YOUNG WOMEN IN FINLAND.**

The article focusses on violence experienced by young women in partner relationships. Why is partner violence so common in Finland despite ostensible equality and why is it directed especially towards young women, who are supposedly very equal and modern? Anglo-American research shows that factors closely associated with women's, especially young women's, life situation, such as small children and children's home care, increase women's financial and social dependency on their violent husbands. Is this the case in Finland as well? Or are the factors behind spousal violence more strongly linked with issues such as gendered power, masculine culture and dominating behaviour?

In the article, I use logistic regression analysis to look for answers to the above questions with the help of data from the 'Women's Safety 1997' survey. I then examine the results of my analysis against studies done in other countries, and discuss them in the light of the modernisation debate and gender equality in Finland. The analysis shows that changes in young women's life situation do not explain why they are victimised. Instead, partner violence appears to be associated with men's use of power and control over women and other features of masculine culture.

Complexity of Patterns of Violence Against Women in Heterosexual Partnerships

MINNA PIISPA

Statistics Finland

Research on violence against women presents quite a stereotyped picture of the victims of partnership violence. There are important distinctions between the types of violence, characteristics of the victims and perpetrators, and the cultural contexts in which violence occurs, but the homogeneous image excludes these. The stereotyped picture of partner violence makes it difficult for both women themselves and professional helpers to identify partner violence and its mechanisms. The objective of this article is to show the diversity of partnership violence by using survey data.

We can read from newspapers, qualitative studies of data gathered from women's shelters and police reports about violence that has persisted for several years. A husband batters his wife repeatedly and cruelly so that she is badly injured and has to escape to a shelter or call the police. In these stories, the husband is often a heavy drinker, keeps the family finances for his own use, and exercises systematic and judicious control and power to strengthen his masculinity and terrorize his wife (Dobash & Dobash, 1992; Kuivaniemi, 1996; Lundgren, 1992). The view is quite different from the one presented by surveys concerning violence against women. According to the surveys, physical and sexual violence is directed especially toward young women, cohabiting women, and mothers of small children (H. Johnson, 1996). The violence most often takes the form of preventing the woman from moving, or seizing or slapping her and threatening her with violence. Physical injuries are caused to about one half of those who have been subjected to partner violence. Serious forms of abuse, such as

AUTHOR'S NOTE: The author thanks Prof. Jeff Hearn, Dr. Suvi Ronkainen, and members of the project "The Violence of Sex" for commenting on this manuscript.

strangling, beating the head against something, and armed violence are quite rare. These are general impressions that cover a variety of experiences (Heiskanen & Piispa, 1998; H. Johnson, 1996).

Surveys and qualitative interviews of shelter clients construct their own kinds of images of the nature of violence against women in intimate partnerships. These images differ, partly due to the different methodological choices that have been made. American sociologist Michael Johnson (1995) argued that these two traditions of studies are, to a large extent, analyzing different phenomena. He said that there are two distinct forms of couple violence taking place within families in the United States and in other Western countries. He called the first one common couple violence, which is common in a large number of families suffering from occasional outbursts of violence from either the husband or the wife, or both. A significant number of other families are terrorized by systematic male violence enacted in the service of patriarchal control. Later, he completed his division with two further forms: violent resistance (VR), which refers to cases in which the woman fights back in self-defense or even kills the man who has abused her for years, and mutual violent control (MVC), where both the husband and wife are violent and battle for control. According to M. Johnson and Ferraro (2000), the latter is relatively rare.

The images presented by surveys and qualitative interviews of shelter clients are generalizations that oversimplify and categorize the women victimized by partnership violence. They present homogeneous images of the perpetrators and victims. The images exclude important distinctions between the types of violence, characteristics of the partners, and the cultural contexts in which the violence occurs. Not all women who are victims of violence in their intimate partnerships necessarily recognize themselves in these general images. Research on violence against women should explore differences in women's experiences and between victims and perpetrators, and study how these connect with various ways of coping with men's violence. (e.g., Hearn, 1998; Radford, Kelly, & Hester, 1996).

My objective in this article is to reveal the diversity of partnership violence. I use data from a large postal survey about violence

against women conducted in Finland (Heiskanen & Piispa, 1998). The article starts with a discussion of methodology and the use of a survey as a way of researching violence against women. I then describe the four patterns of violence I constructed from the survey data. In the next three sections, I look more closely at the central features of violence, male use of control and power, emotions aroused by violence, and help-seeking where these four patterns of violence differ most.

METHODOLOGICAL CONSIDERATIONS

My data derive from a survey that followed the tradition of victimization surveys. Victimology is mainly interested in connections between victimization and personal characteristics or lifestyles of victims. My earlier analysis (Piispa, 2000) showed that the life situation factors that are usually viewed as making women vulnerable to spousal violence, such as having children, cohabiting, low educational level, and financial dependency on the male partner, failed to explain partnership violence against women in Finland as such. Finnish society is built on a system where both spouses work outside the home and women's participation rate in the labor force is high (71% in 1997) (Statistics Finland, 1999). The Finnish welfare state has in many respects supported attainment of equality between women and men and reduced women's financial dependency on their husbands. The creation of welfare state services, such as day care, has facilitated women's participation in gainful employment, and gender equality has been supported through legislation, such as laws on children's day care, abortion, and statutes that improve the benefits connected with maternity leave (Julkunen, 1999). Families with children and single parents are supported with special family policy measures, and all citizens are guaranteed a minimum livelihood by virtue of statutory social security support. Cohabiting is a common form of partnership in Finland (18%), even though marriage is still the most widespread (69%). Of all families in Finland, 11.5% are single mothers with children (Statistics Finland, 1999).

The data show that partnership violence was more likely when the husband's behavior was domineering and violent in other

ways, too (Piispa, 2000). The results indicate that violence in intimate relationships is related more to the characteristics of men than to those of women. It seems that to understand the complicated nature of violence against women in partnerships, it is more important to look at the violence itself, and its seriousness and duration, than at the characteristics of the women who have been subjected to it. Feminists have criticized surveys on violence against women by saying that they reflect a male-constructed understanding of violence and are unable to capture the special nature of violence in intimate partnerships, such as its tendency to escalate over time and its effects on the woman's life (e.g., Bograd, 1988; Dobash & Dobash, 1992).

I chose the following questions to describe the nature of the physical violence in a partnership:

Has your current/previous partner sometimes behaved violently against you (i.e., threatened you with violence, prevented you from moving or grabbed or slapped you, thrown a hard object at you, hit you with a fist or a hard object, kicked or strangled you, used sexual violence against you, beaten your head against something, or stabbed you with a knife or shot you with a gun)?

For this question I formed a scale of 1 to 5 (1 = *threatening* and 5 = *shooting, hitting/slashing with a knife, and beating her head against something*) to measure the severity of the violence.

When was the first time he was violent toward you?

The scale for this was 0 to 6 (0 = *in the last 12 months* and 6 = *more than 10 years ago*).

When was the last time he was violent toward you?

The scale for this was 0 to 8 (0 = *last month* and 8 = *more than 10 years ago*).

What effect did your most serious incident of partner violence have on you (i.e., fear, shame, guilt, hatred, depression, numbness, loss of self-esteem, sleeping difficulties)?

The scale for this was 0 to 13.

Did the violence (the most serious incident) cause physical injuries?

The scale for this was 1 to 9 (1 = *no physical injuries* and 9 = *bone fracture*).

From these central dimensions, I constructed four types to describe the violence in the current partnership by means of cluster analysis: short history of violence, partnership terrorism, mental torment, and episode in the past. In the same way, I constructed three types to describe the violence in a previous partnership, except that it was not possible to use the duration of the violence to describe the violence in this case. I chose cluster analysis as the method because my aim was to see whether the data would reveal different kinds of violent patterns. Cluster analysis is a multivariate analysis that makes it possible to reflect on observations as a whole, although at the same time taking into account all the variables that are being considered (Helminen, 1978). Table 1 shows the means and frequencies of the central dimensions in the four types of violence.

In my analysis, I examined whether there were any differences among these types of violence in terms of factors describing the spouses' life situation, such as age, occupational status, education, children, or frequent alcohol consumption to the point of intoxication. I wanted to see whether differences in the women's positions, such as occupational status and education, influenced the way they responded to the violence or the way they sought help (e.g., Radford et al., 1996). The questions that measured help-seeking were as follows: Did she receive medical attention for her injuries? Did she report the incident to the police? Did she talk about the incident to somebody close to her (friend, relative, fellow employee, or another family member, or the partner)? Did she seek help from service agencies? I assumed that the type, severity and duration of the violence, and the perpetrator's other ways of controlling were associated with different ways of coping and with the meanings violence can have for battered women. To describe the pattern of men's violence, I analyzed the male use of power and control and the history of the male use of violence in the partnership (had he used violence or threats before the marriage or before cohabiting started?).

TABLE 1
Means and Frequencies of the Types of Violence by Current and Previous Partner

Type of Violence	Form of Violence	Violence for the		Injury	Emotional Consequence	Frequency
		First Time	Last Time			
Current partnership						
1 Short history of violence	3.11	2.63	1.89	2.17	2.66	149
2 Partnership terrorism	4.00	4.43	3.13	7.46	5.65	49
3 Mental torment	3.80	4.90	4.27	2.82	8.17	82
4 Episode in the past	3.04	5.27	6.90	2.17	1.82	178
Previous partnership						
2 Partnership terrorism	4.34	—	—	7.38	5.30	86
3 Mental torment	4.32	—	—	2.92	8.38	157
4 Episode in the past	3.48	—	—	2.35	2.61	251

I used the data from a large Finnish survey on violence against women (Heiskanen & Piispa, 1998). The data were collected by a postal questionnaire in 1997. A systematic sample of 7,000 women, ages 18 to 74, was drawn from the Central Population Register. The questionnaire was returned by nearly 5,000 women (70%) of whom about 3,500 were married or cohabiting. I had, in my analysis, women ages 18 to 64 who had experienced violence in their current ($n = 456$) and previous ($n = 494$) partnerships. When using cluster analysis, missing values are problematic, so those who had missing values in the variables used as the central dimensions in the cluster analysis were dropped.¹ By leaving out cases with missing values, I mostly lost women from the group who had suffered long-lasting violence which was still ongoing, known as *partnership terrorism* (55% of respondents dropped out) and from the group who had occasionally suffered a less severe violent episode in the past (45% dropped out; with other types 21% to 25% dropped out; see appendix). This may indicate that women with violence have difficulty specifying their experiences in a survey because the violence is so traumatic. When the violence had occurred a long time ago and had been less severe, women did not remember the details, or the event was no longer significant to them.

PATTERNS OF VIOLENCE IN HETEROSEXUAL PARTNERSHIPS

SHORT HISTORY OF VIOLENCE

The first type of violence was one where violence had started fairly recently, mostly 3 to 4 years ago, and the man had been violent during the 6-month period the survey asked about (see Table 1). The most common forms of violence were sexual violence, strangling, hitting, and kicking, but these had not usually caused physical injuries. Most (52%) of the violent events experienced by women younger than 30 were ones that did not result in injuries (others 36%).

This pattern of violence was typical (46%) among young women younger than 30 who were in their first partnership and whose partnership had lasted, on average, 4 years.² There were also some women who had been married for a long time, even up to 20 years, but violence had never occurred in their relationship until recently. With women older than 30, the violent relationship was most often (25%) their second or more subsequent one. Of all the women younger than 30 who had experienced violence in their current partnership, 70% had experienced this type of violence, whereas 33% of all the women in violent relationships experienced it.

Short history of violence was somewhat common among students and among mothers of small children who also often stayed at home to look after the children. As a rule, the women who had a short history of violence generally had good vocational education if they were not students. Hester and Radford (1996) found that there is an important link between domestic violence and motherhood. Becoming and being a mother may influence both the onset of violence and the woman's decision to terminate the relationship. On one hand, when women are pregnant or their children are small, they are likely to be more emotionally and economically dependent on their partners, although the existence of small children did not increase the risk of falling victim to spousal violence as such in Finland (Piispa, 2000). On the other hand, women make decisions about leaving a violent partner or about staying in a relationship for the sake of the children.

PARTNERSHIP TERRORISM

I found in the data three patterns in which the violence continued or had been a part of the relationship for years. Sometimes it went on unchanged. Other studies have shown that it is typical for the violence to escalate over the duration of the relationship (Smith, 1994). On occasion, the violence had lasted for a short period in the past with no serious aftereffects. At other times, it could take forms other than actual physical violence, such as efforts to control and manipulate the woman. With respect to all these violence patterns, the portion of young women subjected to them was small. A similar trend could be found among the women who had ended their violent relationships.

Partnership terrorism describes violence that is closest to the typical images we have of partnership violence and of the characteristics of victims and perpetrators. M. Johnson (1995) named this form of partnership violence *patriarchal terrorism*. I prefer to call it *partnership terrorism* because in my opinion *patriarchy* fails to depict correctly the gender-neutral nature of Finnish society, where women's participation in the work force is high and they are less financially dependent on their husbands than elsewhere. With *patriarchal terrorism*, Johnson meant terrorist control of wives by husbands that involves the systematic use of not only violence but also financial subordination, threats, isolation, and other control tactics. It is a product of the patriarchal tradition of men's right to control their women (M. Johnson, 1995). This type of violence was found among 10% of the victims of partnership violence in Finland.

Partnership terrorism had usually started on average 5 to 10 years ago, and the partner had also been violent during the last year. Violence of this type most often took the form of hitting and kicking; sometimes the partner also used sexual violence, and the violence also had serious consequences, such as wounds or bone fractures.

The women who had experienced this kind of violence were often underemployed (unemployed, retired, or taking care of children at home), earned low pay, and were economically more dependent on the male wage earner or on state benefit than women in other patterns. Their lack of economic independence meant that they had great difficulty in leaving the violent relationship because they had very few viable alternatives (Dobash &

Dobash, 1992). Their husbands were also underemployed more often than with other types of violence, although the characteristics of the men generally varied very little among the patterns.

Some of the women living in this type of violent partnership consumed alcohol to the point of intoxication more frequently than other women. However, the number of heavily drinking women (who became intoxicated at least once or twice a week) was very small (2%). According to Holmila's (1993) study of heavily drinking women, there is a close link between the spouses' drinking: A woman who drinks heavily usually has a spouse who drinks. Besides a drinking partner, other factors that drive women to heavy drinking are friends, relatives and colleagues who drink, loss of work and family, being labeled by the environment, adopting a deviant identity, mental health problems, and physical dependency. Intimate violence was also present in the life experiences of the women Holmila interviewed. Violence had an important role in driving these women to heavy drinking. It was difficult for them to seek help in cases of family violence. They were afraid of being stigmatized, and they shamed and blamed themselves for being quiet about being battered (Granfelt, 1998). Granfelt (1998) interviewed homeless women in her study. Many of those women had had a violent partnership coupled with heavy drinking problems in the past. Fear of homelessness was one of the reasons why these women had stayed in their violent partnerships for so long. Homeless women are the most vulnerable to men's violence (Granfelt, 1998; Radford et al., 1996).

MENTAL TORMENT

Mental torment refers to violence that started in the past—at least 7 years ago—but the man had not been physically violent toward his wife recently, usually not in the past 10 years. Instead, the abuse had changed to other forms of control and power, such as humiliating and degrading her, and had caused various psychological consequences. The past physical violence had taken serious forms, such as head beating, shooting, or stabbing/slashing with a knife combined with sexual violence and had caused physical injuries such as bruises.

Mental torment was most common (60%) among the women who had a long partnership behind them, were usually married,

and were between the ages of 54 and 64. Half of both the victims and the violent men were no longer working. Slightly fewer than one fifth of all the women who experienced violence in their current partnership had been subjected to this type of violence.

EPISODE IN THE PAST

One group of women reported in the survey that their current partner had been violent toward them for a long or brief period in the past but was no longer violent. The man had been violent for the first time more than 7, and usually more than 10, years ago, but the women had not experienced partner violence since then. The violence had not been very severe, although more severe forms, such as kicking and hitting with a fist, did sometimes occur. The violence had not resulted in actual bodily harm or psychological consequences. I labeled this an *episode in the past*. It was the most common type of violence reported by the sample: 40% of the women who had experienced partner violence reported an episode in the past.

The women to whom the violence had been a separate episode in the past were usually older—56% of them were older than age 45. They had had a long marriage and both spouses were still working and had average earnings.

Table 2 shows the central characteristics describing the women's position, the factors associated with male use of control and power, and the help-seeking behavior of women who experienced these four patterns of violence.

VIOLENCE IN PREVIOUS PARTNERSHIPS

In partnership terrorism, mental torment, and episode in the past, the general features of the violence (forms, injuries, emotions) were the same in the current and in previous partnerships. The most striking differences between the previous and current partnerships were found in the women's help-seeking behavior and in the male use of control and power. In all the patterns, the women had sought help to change the men's behavior, and the men had used other forms of control and power besides physical violence increasingly more frequently before the couple had separated. It was more usual for an assault to come to the attention of

TABLE 2
Characteristics in the Patterns of Violence in Finnish Partnerships

	<i>Short History of Violence</i>	<i>Partnership Terrorism</i>	<i>Mental Torment</i>	<i>Episode in the Past</i>
Woman's characteristics	Mostly aged under 30 Typically married Good vocational education Students and women on child care leave 35% mothers of small children More women with very low incomes but also with middle incomes in the group	Mostly aged 30 to 44 Low educational level Unemployed, retired, or on child care leave Low income Frequent consumption of alcohol to the point of intoxication more common than with others	Aged 45 to 64 Long marriage Low level of vocational education One half outside working life Consumption of alcohol to the point of intoxication rare	Aged 45 to 64 Long marriage Good vocational education Both spouses firmly in working life Middle income Consumption of alcohol to the point of intoxication rare
Characteristics of violence	With one fifth, the man behaved violently before the marriage/start of cohabiting Man jealous but does not restrict social contacts much, some name-calling Man damages joint property but does not threaten to harm himself	With one third, violence started before the marriage/start of cohabiting Man jealous, restricts social contacts with friends or relations, calls names, humiliates, practices financial violence, and destroys family's property and threatens to harm himself	Man is jealous, restricts social contacts with friends or relatives, calls names and humiliates, and threatens to harm himself Little financial violence and destroying of joint property	Man's control behavior rarer than with other pattern

TABLE 2 Continued

	<i>Short History of Violence</i>	<i>Partnership Terrorism</i>	<i>Mental Torment</i>	<i>Episode in the Past</i>
Help-seeking	Violence not reported to the police Injuries slight, usually no medical attention Women did not usually seek help from authorities to punish the man 70% talked about the violence with a close person	With one fifth, violence reported to the police Injuries require medical attention or hospitalization Three quarters sought help from different help agencies Most common help agencies health center or doctor, police, mental health office, and Alcoholics Anonymous Clinic Four fifths talked about the violence with a close person (most typically a friend or relative)	With one fifth, violence reported to the police Injuries (would have) required medical attention or hospitalization Fewer than half sought help from help agencies, most commonly from a mental health office, a family counseling agency, or the police Approximately four fifths told a close person, friend, child, or relative about the violence	Violence not reported to the police Injuries have rarely needed medical attention Seeking of help from help agencies rare 70% told a close friend about the violence
n	149	46	82	178

the police in a previous than in the current violent partnership. Staying in a violent partnership has been considered a failure, whereas leaving has been seen as active agency on the woman's part. What has not been recognized according to Mahoney (1994) is that not leaving is sometimes the only possibility for these women to stay alive. The time from the decision to leave to the actual leaving, and even the time after leaving, are the most dangerous for many women who have experienced violence in a previous partnership. Even while staying, many women actively seek help to protect themselves and their children.

Of those who had a terminated relationship in their personal history, close to one in five had experienced violence by the ex-partner after the separation or moving apart. Almost half of the men who had used partnership terrorism or mental torment against their ex-partners had continued to do so after the separation. In partnership terrorism, the violence usually took the form of threatening telephone calls, entering the woman's home without permission, and stalking (26% to 28% each). A total of 17% of the men grabbed or hit their ex-partners. In cases of mental torment, the men continued the violence and control after the separation by making threatening telephone calls (42%), stalking (34%), entering the woman's home without permission (27%), or by grabbing or hitting (22%). The difference in episode in the past cases compared to the others was that the violence had more often stopped at separation. In this pattern, a little more than one fifth of the men who had been violent periodically had also been violent after the separation. The psychological consequences of the violence experienced in the partnerships were generally the same, but the women who had separated from mental torment partnerships were less likely to still feel guilty (66%) than those still living in such relationships (76%). The women who had experienced a violent episode in their previous partnership felt hatred (68%) and fear (47%) more often than did the women who were still living with the partner who was periodically violent.

CONTROL AND POWER IN DIFFERENT PATTERNS OF VIOLENCE

Violent men used other forms of control and power over women to strengthen their masculinity and domination. The common

characteristics among the men whose violence had started recently were jealousy (29%) and name calling to try to humiliate the woman (27%). However, these men did not try to restrict the woman from seeing her friends and relatives, which other studies have identified as a common tactic of many violent men (Kelly & Radford, 1996). Of the women living in a partnership with a short history of violence, 47% visited relatives, friends, and acquaintances at least once a week, whereas 26% to 39% of the others did so. Going out to restaurants, discotheques, dances, or out with friends was also common among them, for almost one third did so at least once a month, compared with 11% to 24% of the others. Of those women whose current husbands had never been violent, 42% on average visited relatives, friends, and acquaintances at least once a week and 18% went out with friends to restaurants or the like at least once a month. In the short history of violence cases, the partnership was not closed and the women continued their social life outside it (cf. Jeffner, 1997).

Male control and limiting of the woman's living space were prominent in the patterns of partnership terrorism and mental torment (Nousiainen, 1996). The men also used other forms of control, such as name calling, humiliation, social control (that is, attempts to prohibit the woman from seeing her friends and relatives), and jealousy. The difference between the two patterns was that destroying joint property, interfering with the woman's finances, and threatening to harm himself if she left him were only typical in partnership terrorism cases (see Table 3).

In contrast to the two other patterns where violence or the threat of it had been present for a long time, it seems that the problem of violence had been solved in the episode in the past cases, as the male use of power and control, such as name calling, humiliation, jealousy, and attempts to prevent the woman from seeing her relatives were much rarer than in the other violent patterns.

EMOTIONS AROUSED BY DIFFERENT PATTERNS OF VIOLENCE

Violence with a short history aroused some emotions, such as hatred (53%), depression (40%), fear (39%), and guilt (31%). When the violence only had a short history, guilt was the fourth commonly aroused emotion. This can be interpreted as these women

TABLE 3
Emotions Aroused by Violence (percentage out of those
having experienced violence with their current partner)

<i>Emotions Caused by Violence</i>	<i>Short History of Violence</i>	<i>Partnership Terrorism</i>	<i>Mental Torment</i>	<i>Episode in the Past</i>
Hatred	53	83	91	47
Fear	39	82	90	24
Depression	40	76	90	29
Loss of self-esteem	26	50	85	15
Numbness	18	43	78	11
Guilt	31	43	76	17
Shame	21	37	72	20
Sleeping difficulties	14	50	71	6
Concentration difficulties	10	35	62	4
<i>n</i>	149	49	82	178

having internalized the cultural norm that women are largely responsible for the success or failure of human relationships (Hoff, 1990). Thus, the women are shocked by the fact that the men whom they love beat them, and they interpret their mates' behavior somehow as their own fault. It is then only logical for them to stay with the men and try to work on improving the relationship. Of the women who experienced this type of violence, 24% considered their partnership as very good (see Table 4). In the partnerships where violence had been present for some time, other emotions aroused by it were stronger, replacing guilt. The women may also have realized that their husbands would be violent anyway, regardless of what they did. With the other patterns where violence in some form was present at the moment, guilt was only the sixth most common emotion; other emotions were much more frequent.

It was typical of mental torment that even though physical violence was not present at the moment, it still affected the women by arousing feelings of fear, hatred, depression, and lowered self-esteem. Nine out of 10 had felt fear, hatred, depression, and lowered self-esteem as a consequence of their most serious violent incident. The fear of violence shows that even though physical violence was not present, the husband controlled the woman through invisible power (i.e., fear of violence) (Komter, 1989). Many studies on the topic confirm that women tend to avoid

TABLE 4
How the Women Assessed the Behavior and Control Attempts by
Their Current Violent Partner (percentage agreeing with the statement
out of those who had experienced violence in their current partnership)

<i>Control Behavior</i>	<i>Short History of Violence</i>	<i>Partnership Terrorism</i>	<i>Mental Torment</i>	<i>Episode in the Past</i>
He is jealous and does not want me to speak with other men	29	28	33	15
He calls me names to subdue and humiliate me	27	41	49	12
He tries to restrict my seeing my friends and relatives	15	30	34	10
He prevents me from making decisions about family finances and from shopping	7	26	16	6
He deliberately destroyed our common property	10	26	6	1
He threatened to do something to himself if I leave him	9	24	17	2
<i>n</i>	149	49	82	178

provoking men's violence by avoiding any and all situations which they think might lead to a violent episode (Hoff, 1990).

Prevalence of the other emotions aroused by violence (numbness, guilt, shame, and sleeping and concentration difficulties) was high, around 62% to 76%, among the women who suffered mental torment. Eight out of 10 of those who suffered ongoing partnership terrorism felt fear, hatred, or depression and half felt lowered self-esteem. A short history of violence had caused fear and depression for about 40%, hatred for half, and lowered self-esteem for one fourth of its victims. Emotions aroused by violence were not as widespread among the women who had experienced a violent episode in the past as they were among the others. One third of the victims of this form of violence had felt depression, one fourth fear, and one fifth shame after the most serious incident of violence. Hatred was the emotion that was felt most frequently (47%).

Eva Lundgren (1992) described violence as a process during which the personality of the victim breaks down little by little, the woman adjusts to the man's demands with time and internalizes his motives for using violence. This process is strengthened by his tendency to isolate her from the outside world. The woman loses the opportunity to compare experiences and emotions outside the partnership, and the man may become the only surface against which she can compare and reflect her own identity. The woman also wants to isolate herself, for she clings to her very last shreds of self-esteem by keeping from others the inhumane way she is being treated. Gradually, she loses her sense of reality and starts to regard the violence as normal. She becomes passive, blaming herself for the difficulties in her partnership, and eventually succumbs totally to the man's control. Husso (1997) has described this state of shame, guilt, fear, and isolation as a web of mental violence in which the woman doubts the genuineness and legitimacy of her own experiences and emotions. Freeing oneself from a web of mental violence is difficult.

HELP-SEEKING IN DIFFERENT PATTERNS OF VIOLENCE

Women who had experienced violence for a relatively short time had not tried very often to get help to cope with it by, for example, getting in touch with a family counseling agency, police, doctor, or other help-giving agencies. According to Dobash and Dobash (1992), women are startled and shocked after the first episode of violence and usually define it as a unique event that will never be repeated. At this point, women do not usually seek to terminate the relationship. Instead, they love their partners, tend to excuse their negative behavior, and act on their own commitment to make the marriage work (Hoff, 1990). Early on when the women first seek to comprehend the violence, some look to their own actions for an explanation (Dobash & Dobash, 1992), which is certainly one reason why they do not seek help. Another reason is that the violence had not usually resulted in actual bodily harm and the women did not need medical attention. Instead, they speak about the event with their friends or people close to them. Relatives and close friends are the first to be contacted in the process of seeking help to discuss the violence and try to discern its

meaning (Dobash & Dobash, 1992). Battered women highlight the role of friends and relatives who are needed to encourage them in the recovery process and in regaining of self-respect (Hoff, 1990).

Long-lasting violence often affects the victims' perceptions of themselves by making it difficult for them to define their limits. Their sense of reality disappears and their self-esteem crumbles (Christensen, 1989). The effects of long-lasting violence have been explained through the concepts of learned helplessness and the battered-woman syndrome (Walker, 1984). Women suffering from learned helplessness are supposed to be powerless, unable and unwilling to act or help themselves. They are bound to their violent husbands as a result of previous conditioning and by a cycle of violence (Walker, 1984). Dobash and Dobash (1992), however, argue that most women, instead of remaining completely passive and helpless, actually contact others to discuss the violence and its meaning to seek various forms of assistance in attempting to change the man's behavior. If they are forced to stay in the relationship, they do not stop trying to change the situation.

My data support their position; women sought help and spoke about the violence with those in their social network, instead of staying totally helpless. Women living in partnership terrorism and mental torment had sought help through official channels (e.g., the police, a doctor, or various helping agencies). Half of the women who suffered mental torment had sought help at some point during the violent relationship from different agencies, most often from mental health offices and family counseling centers, to help them cope with the psychological consequences of the violence. Three out of four of the women living in partnership terrorism had sought help from agencies such as an Alcoholics Anonymous (AA) Clinic or a mental health office. These women had spoken about the violence with their relatives or friends. The concepts of learned helplessness and the battered-woman syndrome have been criticized for psychologizing women and promoting stereotypes of helplessness and dysfunctionality. There are examples of how this psychologizing has worked against women in divorce situations when courts in the United States have given custody of children to violent men because battered-woman syndrome supposedly makes the women unfit mothers (Mahoney, 1994).

The violence in partnership terrorism and mental torment had occasionally been severe, and the women had been forced to seek medical help. About one fifth of the most serious assaults in these types of violence were brought to the attention of the police, either by the woman herself or others. This was more common in cases with violence in the current partnership. Getting in touch with the police and seeking medical care were perhaps incitements for attempts to change the man's behavior in the mental torment cases where the women's possibilities of responding to the violence were better (e.g., better occupational status) than in partnership terrorism cases (Dobash & Dobash, 1992).

The women who had experienced a violent episode in the past rarely sought help through official channels or from various helping agencies. It was rare for an assault to have ever come to the attention of the police in this category of violence. Only 2% of the most serious assaults were brought to the attention of the police, either by the woman herself or otherwise.

However, we do not know the kinds of responses the women got from the agencies. According to Radford et al. (1996), women in different positions in relation to the power structure of race, class, and sexuality report their responses to violence differently to the state, professionals, and the voluntary sector. Poor or working-class women and ethnic minority women often encounter many obstacles in seeking support. They may receive stereotyped responses that draw on the notion of commonness, even acceptance, of abuse in certain social groups. The women with whom the violence was a separate episode in the past were better educated than the other women who had experienced partner violence. Middle-class women are likely to receive more respect and be taken more seriously when seeking help from the police or other authorities. However, being middle class can also be a negative factor in that it can produce skepticism stemming from the prejudiced and stereotyped belief that middle-class men do not do this sort of thing (Radford et al., 1996). Middle-class women and well-educated women have other resources for responding to violence, such as better opportunities for obtaining information and financial independence.

DISCUSSION

I have considered in this article various patterns that can be found in Finland in partnership violence against women and how these patterns relate to those found by other studies made under different methodological choices. I have examined whether common aspects exist between survey studies and qualitative data and whether they, in fact, analyze different phenomena.

Surveys often build a one-sided picture of the character of violence against women. Analyzing the differences between patterns of violence helps to diversify the picture of not only its character but also of its significance to the women who experience it and of the options they have for responding to it. At the same time, information is gained about the support the women may be getting from professional helpers in their coping process. Diversifying the picture of partner violence makes it easier for both victims and professional helpers to identify it and its mechanisms. The general findings of the inquiry survey concerning partner violence in Finland gave perhaps an overly mild picture of the violence, masking the more severe forms. My analysis showed that when partner violence in Finland is measured with an inquiry survey, it follows at least four different patterns.

The patterns of violence I distinguished were based on dimensions describing its seriousness, its physical and psychological consequences, and its duration. On the basis of earlier studies, these dimensions seem to be crucial for establishing the significance of the violence to the person experiencing it. A further important aspect that would have complemented the picture would have been the frequency of the violence, but data on this were not available.

The four different types of violence I constructed from my data were as follows: short history of violence, partnership terrorism, mental torment, and episode in the past. Corresponding categories of violence could also be found from the answers of the women who had terminated their violent partnerships. The most common (39%) type was episode in the past, which was also the most widespread (51%) among the women who had ended their partnerships. The violence had been mostly petty, had usually not caused physical injuries, and had only mild psychological consequences. It had also mostly ended at the termination of the

partnership. The question of how the violence had ended cannot be answered on the basis of my data. Keskinen's (1996) study based on women's autobiographies does shed some light on this. She distinguished from the stories of women who had experienced violence in their partnerships a similar pattern in which the violence is characterized as an isolated incident or as having happened during a certain time period after which it was not referred to or it was reported as having ended. The women had dissolved the tension the violence had caused in the partnership so that the marriage could continue and the violence stopped. In these stories, the marriage was depicted as a long struggle in which the woman refused to give in. She continued her participation in life outside the home (work, hobbies), although the man was against it. The woman started to defend herself ever more strongly and believed that she had the right to make her own decisions even when they were against the man's will. In the end, the man had to accept the situation or at least give up behaving violently (Keskinen, 1996).

The second most common pattern of violence I constructed was short history of violence. This was experienced primarily by young women aged 18 to 29, whereas the other patterns were more typical of older women. The pattern of short history of violence was one in which the violence had started recently, mostly just a few years ago, and the man had been violent very recently. It also seemed to be ongoing. The violence had taken severe forms but had not usually caused any serious physical injuries. What was striking was that guilt was among the four most typical emotions aroused by this type of violence. In this violence pattern, the man's control played a lesser part than in the other patterns, and he did not try to isolate the woman from the others; she usually continued her social life outside the partnership. This is a type of violence seldom identified in studies. The women who are subjected to it are often reluctant to talk openly about their experiences, although they regularly talk about them with persons close to them. Most are still quite committed to their partnerships, doing their utmost to preserve them, and are not prepared to discuss the matter with researchers or professional helpers. They do not necessarily identify themselves as victims and have not recognized their experiences as manifestations of violence, or they believe they can sort the matter out by themselves.

Much rarer types of violence in the data were mental torment (18%) and partnership terrorism (10%). It is characteristic of both these types, and especially of partnership terrorism, for the violence to have started a long time ago, on average 5 to 10 years ago, and for it to have taken harsh forms causing severe injuries. In mental torment, control and subjugation had become more prominent over time, which did not mean, however, that physical violence stopped completely. Almost all the women who experienced this form of violence still felt fear. As long as the fear of violence was there, the physical violence had not ended. The women who experienced mental torment suffered many kinds of psychological consequences. Besides fear, almost all of them felt hatred, depression, and lowered self-esteem. Violence of this type does not necessarily end at the termination of a partnership; the man continues to control and terrorize the woman's life even after separation. I would suggest here points of comparison with the violence described by, for example, Lundgren (1992) in which the man uses psychological means of suppression so that little by little the woman's picture of reality becomes blurred. Points of convergence can also be found between the experiences of these women and psychological studies of the traumas of women who have experienced violence (Walker, 1984).

Partnership terrorism is the type of violence that we most often read about in the media. Research on homicides also describes this violence pattern (M. Johnson & Ferraro, 2000; Kivivuori, 1999). The model is typified by fierce violence, often in conjunction with the perpetrator's and sometimes also the victim's alcohol problems, as well as total control of the woman's life by the man. The behavior tends to continue even after the couple has separated and may lead to a tragic end. This group was probably underrepresented in my data (see methodological considerations). The women suffering from this type of violence are unlikely to be reached by interview surveys. They may be temporarily living away from home, in a shelter or staying with friends. The violent man may prevent them from participating in a survey, or they may be so confused by their experiences that they are incapable of transcribing them onto a questionnaire form.

It is difficult to characterize accurately the real nature of a sensitive, complex phenomenon, such as partner violence, with a survey, and this may have affected the violence patterns I discerned

as well as their interrelationships. Women tend to forget and minimize violence in surveys (Kelly, 1988). Minimizing and forgetting a violent event are coping strategies for some women. By under-rating the effect, the women are also defining the situation as one they do not have to act on. This is especially the case with domestic violence (Kelly, 1988). Surveys of violence against women have been criticized by feminist researchers for their lack of sensitivity toward the special nature of violence in intimate partnerships, the escalation and the process of the violence, and for defining women's experiences as inferior and rendering them invisible. Smith (1994) argued that the real character of violence comes through only in deep interviewing, when the women can tell in their own words about what happened.

Jeffner (1997) describes the situation of women who have experienced partner violence through the concept of living space (*Livsrummet*). Her perception of violence is similar to Lundgren's (1992; cf. Nousiainen, 1996) (i.e., a process by which the man controls the woman's living space by, for example, forbidding her from dancing with others and by gradually isolating her from the outside world). When the woman is captured in this process, the first strike represents the setting of additional constricting boundaries. Limiting the woman's living space depicts well the violence patterns I identified as partnership terrorism and mental torment. Diverse ways of imposing control, in particular, were featured prominently in these patterns of violence with partnerships that had ended. It may be that the women who had left violent partnerships found it easier to recognize different forms of control because they were now able to compare their previous lives to their present uncontrolled ones. This is why their answers to this survey better represent the picture of control, suppression, and reduction of living space portrayed by qualitative research. The male use of power and control strengthens the impact of physical violence in the patterns of partnership terrorism and mental torment. This further portrays the dimensions and complexity of the violence directed to women in partnerships and explains violence according to a feminist theory (i.e., as upholding of male power) (Kelly, 1988).

The data from my survey seem to indicate that in addition to the patterns of violence discussed above, there is also violence in Finland where the man's control of the woman's life has less

significance. I named this pattern *short history of violence*. With the exceptions of jealousy and name calling, different forms of control are fairly rare in violence that has started recently, although the physical side of it may be clearly recognizable—for instance, kicking or punching with the fist. This pattern prevailed among young women. My survey data were cross-sectional, so it is impossible to predict from them the direction in which short history of violence might develop given time. If the violence continues, the man's control over the woman's life may tighten, or the violence may change its character, cease altogether, or continue unchanged.

It is worth noting that although young women are generally better equipped to respond to men's violence due to their improved opportunities for education and participation in the workforce, which enable them to preserve their personal social relationships even in a violent partnership, this does not prevent them from becoming targets of violence. Even when there is no financial necessity to stay in a relationship, there are ties linked to emotions and responsibilities, and these may prevent women from freely deciding to detach themselves from violent relationships. Hoff (1990) has analyzed these ties to Nancy Chodorow's (1978) ideas about the cultural rules women have learned about marriage, family, and the woman's role as traditionally defined. It is common cultural knowledge that women have been charged with, and have largely accepted, the emotional and social task of holding families together in domestic tranquillity. According to Hoff (1990), women in violent relationships have extended their concept of the nurturing role to the men who brutalize them. They are compassionate and loving with these men; they are sensitive about not exposing them; they excuse and cover for them; and they absorb the blame themselves. They believe their mates will change.

The values attached to marriage are further reasons why some women stay. Divorce may be seen as a failure in their commitment to marriage and to the roles of wife and mother. Battered women have to rethink what love and marriage should be. They also have to consider which is the better option and more culturally acceptable, violence or living alone, often as a single mother (Hoff, 1990). Violence also changes the forms of love and the roles of the spouses in partnerships. When violence has a short history, it has

not yet changed the feeling of love; 24% of the women in this violence pattern felt their partnership was very good, as did those for whom violence was an episode in the past that had been solved. However, when violence was present either visibly, or invisibly in the forms of fear, control, and dominance, only 15% to 17% felt their partnership was very good, and one fourth of those who lived in partnership terrorism felt their partnership was bad.

CONCLUDING REMARKS

My analysis shows that there are differences in the patterns of violence and male use of control and power. These differences also influence the meaning the violence has to the women who experience it and the alternatives they have for responding to it. There is a great deal of variation in help-seeking by type of violence and by its implications to the sufferer but only a few women remain totally passive in a violent partnership. It is often thought that a woman who is subjected to violence has two options: either to stay in the relationship and succumb to the battering or leave the partnership and get rid of the violence. However, the number of her options does, in fact, seem to be greater than this. Sometimes the violence can end, thereby becoming an episode in the past. Neither does a violent partnership end up in separation instantly; the process may take years. In my study, the partnerships that had ended in separation had lasted for 9 to 10 years, on average, and, before the separation had taken place, the women had actively sought help from many sources to end the violence so the relationship could continue. It is unfortunate that my data do not disclose what kind of help the women received and how it affected the nature of the violence or contributed to bringing it to an end or to their coping with it. Researchers have demonstrated that when women seek help, they often do so in a tentative and ambivalent manner, filtered through shame, self-blame, sense of failure, worry about exposing the private problems of their families, fearing men's threats, and concern about the nature of the response they might receive (Dobash & Dobash, 1992; Piispa & Heiskanen 2000).

The social network and its support play an important role in a woman's response to violence and in help-seeking (Hoff, 1990). When the social network condemns the violence and is

supportive of the woman, she has better opportunities for responding to it. Cultural perceptions concerning violence, such as regarding it as a private matter, may prevent members of the social network and, especially helping agencies, from seeing the violence as a serious problem, thereby hindering assistance. Helping agencies may actually continue the subordination and indifference by minimizing and denying the effects of the violence and by blaming the women for the abuse, as Ptacek (1999) demonstrated in his study of the legal system in the United States.

At the same time as women in Finland may live a reality in which husbands degrade, control, and limit their daily lives and may be in danger of physical violence, many of them continue their daily routines. They hold down jobs, care for the children, and even maintain social relationships with relatives and friends.

APPENDIX
TYPES OF VIOLENCE IN CURRENT PARTNERSHIP
WHEN MISSING VALUES ARE DROPPED ($n = 456$)
AND WHEN THEY ARE INCLUDED ($n = 723$)

<i>Type of Violence</i>	<i>Missing Values Out</i>		<i>Missing Values In</i>	
	n	%	n	%
Short history of violence	149	33	190	26
Partnership terrorism	49	10	97	13
Mental torment	82	18	109	15
Episode in the past	178	39	325	39
Total	456	100	723	100

NOTES

1. The results presented here differ slightly from those presented in the report *Faith, Hope, Battering* (Heiskanen & Piispa, 1998), due to the exclusion of missing values from the analysis.

2. The age of the woman is naturally linked with the duration of the partnership but is not central here.

REFERENCES

- Bograd, M. (1988). Feminist perspectives on wife abuse: An introduction. In K. Yllö & M. Bogard (Eds.), *Feminist perspectives on wife abuse* (pp. 11-25). Newbury Park, CA: Sage.
- Chodorow, N. (1978). *The reproduction of mothering: Psychoanalysis and the sociology of gender*. Berkeley: University of California Press.
- Christensen, E. (1989). Alcohol as a component of wife battering. In E. Haavio-Mannila (Ed.), *Women, alcohol and drugs in the Nordic countries* (NAD publication No. 16, pp. 192-206). Helsinki, Finland: Hakapaino.
- Dobash, R. E., & Dobash, R. (1992). *Women, violence and social change*. London: Routledge.
- Granfelt, R. (1998). *Kertomuksia naisten kodittomuudesta* [Stories of women's homelessness]. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 702. Helsinki, Finland: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Hearn, J. (1998). *The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London: Sage.
- Heiskanen, M., & Piispa, M. (1998). *Faith, hope, battering. A survey of men's violence against women in Finland*. Justice 1998:20. Equality between men and women. OSF. Helsinki: Statistics Finland and Council for Equality.
- Helminen, I. (1978). *Valikoitumisesta Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan jatko-opintoihin* [Getting selected for postgraduate studies at the University of Helsinki Faculty of Political Science]. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia 29. Helsinki: Helsingin yliopiston monistuspalvelu.
- Hester, M., & Radford, J. (1996). Contradictions and compromises: The impact of the Children Act on women's and children's safety. In M. Hester, L. Kelly, & J. Radford (Eds.), *Women, violence and male power: Feminist activism, research and practice* (pp. 81-98). Buckingham, UK: Open University Press.
- Hoff, L. A. (1990). *Battered women as survivors*. London: Routledge.
- Holmila, M. (1993). Heavy drinking women: Drinking patters and resources for controlled drinking. *Addiction Research*, 1, 119-130.
- Husso, M. (1997). Heikkouden hetkiä parisuhdeväkivallassa [Moments of weakness within partner violence]. In E. Jokinen (Ed.), *Ruumiin siteet. Tekstejä eroista, järjestyksiä ja sukupuolesta* (pp. 87-104). Tampere, Finland: Vastapaino.
- Jeffner, S. (1997). "Liksom våldtäkt, typ". *Om betydelsen av kön och heterosexualitet för ungdomars förståelse av våldtäkt*. Uppsala, Sweden: Uppsala University.
- Johnson, H. (1996). *Dangerous domains. Violence against women in Canada*. Toronto, Canada: Nelson.
- Johnson, M. P. (1995). Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 283-294.
- Johnson, M. P., & Ferraro, K. J. (2000). Research on domestic violence in the 1990s: Making distinctions. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 948-963.
- Julkunen, R. (1999). Sukupuoli, työ, hyvinvointivaltio. Suomi vertailussa [Gender, work, welfare state]. In P. Lipponen & P. Setälä (Eds.), *Suomalainen nainen* [The Finnish woman] (pp. 79-100). Keuruu, Finland: Otava.
- Kelly, L. (1988). *Surviving sexual violence*. Cambridge, UK: Polity.
- Kelly, L., & Radford, J. (1996). "Nothing really happened": The invalidation of women's experiences of sexual violence. In M. Hester, L. Kelly, & J. Radford (Eds.), *Women, violence and male power. Feminist activism, research and practice* (pp. 19-49). Buckingham, UK: Open University Press.

- Keskinen, S. (1996). *Väkivaltainen avioliitto naisten omaelämäkertoissa* [The violent marriage in women's life stories] (Women's studies report 3/1996). Helsinki, Finland: Ministry of Social Affairs and Health.
- Kivivuori, J. (1999). *Suomalainen henkirikos. Teonpiirteet ja tekojen olosuhteet vuosina 1988 ja 1996* [Patterns of criminal homicide in Finland]. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 159. Helsinki, Finland: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Komter, A. (1989). Hidden power in marriage. *Gender & Society*, 3, 18-216.
- Kuivaniemi, M. (1996). *Väkivallasta vapaaksi. Naiset kertovat kokemuksistaan* [Release from violence]. Helsinki, Finland: Kirjayhtymä Oy.
- Lundgren, E. (1992). *Gud och alla andra karlar* [God and all the other guys]. Stockholm: Natur och kultur.
- Mahoney, M. R. (1994). Victimization or oppression? Women's lives, violence, and agency. In M. A. Fineman & R. Mykitiuk (Eds.), *The public nature of private violence: The discovery of domestic abuse* (pp. 59-92). New York: Routledge.
- Nousiainen, V. (1996). Onko naiselle tilaa—kokemuksia perheväkivallasta ja terapiasta [Is there space for women—experiences of family violence and therapy]. *Perheterapia*, 3, 21-27.
- Piispa, M. (2000). Modernisaation paradokseja. Nuorten naisten kokemaa parisuhdeväkivaltaa Suomessa [Paradoxes of modernization: Experiences of partner violence by young women in Finland.] *Naistutkimus kvinnoforskning*, 4, 4-18.
- Piispa, M., & Heiskanen, M. (2000). *The price of violence: The costs of men's violence against women in Finland*. Publications on Equality 2000:7. Justice 2001:3. Equality between men and women. OSF. Helsinki, Finland: Statistics Finland and Council for Equality.
- Ptacek, J. (1999). *Battered women in the courtroom. The power of judicial responses*. Boston: Northeastern University Press.
- Radford, J., Kelly, L., & Hester, M. (1996). Introduction. In M. Hester, L. Kelly, & J. Radford (Eds.), *Women, violence and male power: Feminist activism, research and practice* (pp. 1-16). Buckingham, UK: Open University Press.
- Smith, M. D. (1994). Enhancing the quality of survey data on violence against women: A feminist approach. *Gender & Society*, 3, 109-127.
- Statistics Finland. (1999). *Women and men in Finland 1999*. Helsinki, Finland: Author.
- Walker, L. E. (1984). *The battered woman syndrome*. New York: Springer.

Minna Piispa is a researcher for Statistics Finland. She has done survey research on violence against women and research on the costs of violence.

Age and Meanings of Violence

Women's Experiences of Partner Violence in Finland

MINNA PIISPA

Statistics Finland

The first survey carried out in Finland specifically to study men's violence against women showed that partner violence is quite common in Finland and it is directed especially toward young women. The statistical findings don't support the idea that violence has become more widespread in Finland. Life situation factors that are usually viewed as making women vulnerable to spousal violence, such as having children, cohabiting, low educational level, and financial dependency on the male partner, failed to explain partnership violence against women in Finland as such, too. The author's objective is to find out whether meanings of violence have changed and whether this could be one reason why young women report in a survey such cases of violence that other women would not. This could explain why violence in partnerships is so common among young women in Finland.

Keywords: *violence against women; partnership; age; meanings of violence*

The first survey carried out in Finland specifically to study men's violence against women (Heiskanen & Piispa, 1998) showed that 40% of adult women have been victims of male physical or sexual violence or threats after their 15th birthday. Results indicated that despite ostensible equality, violence directed at women—particularly violence in partner relationships—is still quite common in Finland. Violence or threats by their ex-partner had been experienced by 50% of all women who had lived in a relationship that had already terminated. In one relationship out of five, the woman had been subjected to physical or sexual violence or threats by her current male partner at some point in time. According to the survey, the violence in current partnership was directed especially toward young women.¹ Why do young women, who might be expected to represent the equal Finnish women and be examples of the gender-neutral possibilities of the welfare state, fall victims of violence in their partner relationships?

Author's Note: The author would like to thank Professor Jeff Hearn, Professor Suvi Ronkainen, and Professor Liisa Rantalaiho for commenting on this manuscript.

JOURNAL OF INTERPERSONAL VIOLENCE, Vol. 19 No. 1, January 2004 30-48

DOI: 10.1177/0886260503259048

© 2004 Sage Publications

General victimization surveys do not indicate that violence has become more widespread in Finland. Incidents of partnership violence against women decreased from 67,000 cases in 1980 to 51,000 cases in 1997 (Heiskanen, 2002, p. 157). These figures are based on national victimization surveys, which do not measure violence in intimate relationships as well as dedicated surveys on violence against women do (Walby & Myhill, 2001).

Most theories of violence against women refer to the role of gender inequality that makes women vulnerable to violence. My earlier analysis (Piispa, 2000) showed that the life situation factors that are usually viewed as making women vulnerable to spousal violence, such as having children, cohabiting, low educational level, and financial dependency on the male partner, failed to explain partnership violence against women in Finland as such. In Finland, the structure of society and the welfare state have reduced women's financial dependency on their husbands. Women's participation rate in working life is high, 61% in 1998, which is about the same as in the United States (59.8%) (U.S. Census Bureau, 2000, p. 135). The difference is that in Finland, women work full time and women's participation rate in working life has been about the same for 20 years. In Finland, even though women earn less than men (82% of men's income), the income distribution is more equal than in the United States, where women earn 68% of men's income. Gender equality, as well as women's participation in gainful employment, has also been supported through legislation in Finland, such as the law on children's day-care, the abortion law, and the statutes that improve the benefits connected with maternity leave (Julkunen, 1999, p. 98). The maternity and parental leave lasts 44 weeks and is guaranteed for every Finnish mother, independent of place of residence or employer. Families with children and single parents are supported with special family policy measures and all citizens are guaranteed a minimum livelihood by statutory social security support. In the United States, there is no such legislation on maternity leave covering the whole country and every citizen.

Still, young women reported having experienced violence more often than other women did. Mere quantitative measures of violence fail to capture the phenomenon. This is why it is important to explore the context and the generational and cultural changes of violence, as well as to examine how the experiencing of violence influences the meanings attributed to it. Finnish generation studies have shown generational changes in lifestyle, attitude to work, use of intoxicants, and sexuality (Kontula & Haavio-Mannila, 1997; Roos, 1987; Sulkunen, 1980). It is possible that the meanings of violence have their own generational structure. This makes age, in the social and cultural contexts, an important perspective for the studying of changes in the experiences and meanings of violence.

My objective in this article is to find out whether young women are more sensitive than their older sisters to recognizing violence and whether this sensitivity could be the reason why they report in a survey such cases of violence that other women would not. This could explain why violence in partnerships is so common among young women in Finland. I analyze the description of the most serious incident and its physical and psychological consequences to evaluate differences in the meanings of violence and to consider how the differences affect the reporting of violence in surveys. It is possible that differences in the reporting of violence in surveys are reflections of other cultural changes that have taken place in the way sensitive issues are discussed. Thus, I shall look at changes in the meanings of sexuality and embodiment in the context of Finland. To evaluate this, I analyze women's conversational cultures relating to embodiment and sexuality and possible differences in them. One aim of this article is to explore whether surveys are capable of exposing such general structures of violence or cultural variations that are connected with the context of and the cultural changes in partnership violence. I seek answers to these questions from data obtained with a Finnish survey on men's violence against women (Heiskanen & Piispa, 1998).

DATA AND METHOD

In 1997, the Finnish Ministry of Social Affairs and Health and the Council for Equality financed a large survey about violence against women in Finland. Data were obtained from the responses of 4,955 women aged 18 to 74. The final response rate was 70%. A systematic sample was drawn from the Central Population Register. The data were collected by a postal survey. The data collection lasted for 4 months, including three reminders. The proportion of those who responded out of the whole sample did not, generally speaking, vary across population groups more than is usual in Finnish postal surveys. The response rate is above average among the youngest women and a little below average for those between the ages of 65 and 74. Married persons replied more frequently than other population groups. For widows, the nonresponse rate was higher than average.

The survey focused on violence in intimate (current and previous) partnerships. Partnership refers to married or cohabiting (i.e., living together with a partner). Cohabiting is a common form of family type in Finland (18%), even though marriage is still the most widespread one (69%; Gender Statistics 7, 1999, p. 21). The experiences of partner violence were measured by a 10-item question block. The items describe everyday violence from

threats to more aggravated forms of physical violence (i.e., hitting or beating), including sexual violence.

In my article, I analyze whether women of different ages attach different meanings to violence and whether these differences can be seen in the reporting of violence in surveys. The questions used to analyze this were as follows:

“What happened then?” (open-ended descriptions of the most serious incident in the latest violent relationship)

“What effect did your most serious incident of partner violence have on you (i.e., fear, shame, guilt, hatred, depression, numbness, loss of self-esteem, sleeping difficulties)?” (scale of yes-no)

“Did the violence (the most serious incident) cause physical injuries?” (scale of 1 = *no physical injuries* to 9 = *bone fracture*)

Another aim of this article was to determine whether differences in the reporting of violence in surveys are reflections of other cultural changes that have taken place in the way these sensitive issues are discussed. This was analyzed by questions about whether the respondent had a close person outside her home with whom she could speak in full confidence about health problems and about problems concerning her relationship with her partner or other personal relationship problems or matters relating to sexuality. Another question to analyze this was whether the respondent had spoken about the incident to somebody (friend, relative, or the partner) close to her.

I classified the descriptions of violent acts by the dichotomy of less severe and more severe forms of violence. Some of these descriptions were short ones like, “He raped me.” Others told exactly what happened. The less severe forms were threatening, preventing from moving, slapping, and throwing a hard object. The more severe forms were kicking, biting, strangling or trying to strangle, shooting, hitting with a knife, beating the head against something, coercing or trying to coerce to have sex, rape, and threatening with a knife or gun. The classification is modified from those used by Straus and Gelles (1990) and Johnson (1996). These classifications are based on single acts and their presumed risk of injury. Especially the way Straus and Gelles have used the classification is criticized a lot, because it is based on self-reports of violence that men and women have perpetrated (Römken, 1997). Classifying violence by its severity is, however, not without problems, as shown by the descriptions later on in this article, and should not be regarded as representing an assessment of the importance of the violent incidents concerned. The classification I used does not identify the physical or psychological consequences but is rather based on single acts of violence. These health consequences of violence are limited to a certain event, the most serious vio-

lent incident in the respondent's violent relationship, and are thus used more to describe the severity of violence than general health consequences of violence. While considering meanings of violence, it is important to also look at its severity.

I limited my analysis to women aged 18 to 64 who had experienced violence in their current partnership during the past 5 years ($n = 368$). The core of my analysis includes women aged 18 to 29, whose experiences I compare with those of others. I classified my data originally into three age groups—18- to 29-year-olds, 30- to 44-year-olds, and 45- to 64-year-olds—but differences between the two oldest groups were so small that I combined them. The age grouping is based on data analysis; differences in the reporting of partner violence become clearest with this age grouping.

The experiences of partner violence were asked for the past 12 months and over the whole current relationship. I limited my analysis to only those women who had been victimized during the past 5 years. The 5-year time limit is commonly used in victimization surveys for two reasons. First, while estimating the severity of violence, it is important to remember details concerning the incident; the details and emotions aroused by a violent incident may have faded by the time of a survey that is taken a long time after the violent event. I wanted to be sure that the women still had the experience of the violent incident fresh in their memory. Second, limiting the analysis to experiences of violence in the past 5 years is more likely to capture even less serious forms of violence, because the shorter temporal gap makes it easier to remember relevant incidents. I did not want to set the limit for incidents to the past 12 months only because I was interested in the most serious incident of the latest violent relationship and it is possible that many events that might have seriously disturbed the woman's life would not be accounted for within the 12-month time limit.

It is typical of the violence that takes place in intimate partnerships to escalate over years (Smith, 1994). Other studies have shown that when violence has lasted many years, it can become normalized in the partnership so that the woman no longer recognizes it as violence or as something exceptional (Lundgren, 1992). These two things affect how violence is interpreted and reported in a survey. It is possible that for younger women the violence has not become normalized yet and they thus report less severe violence in a survey. I have attempted to evaluate the effects of this escalation and normalization process by analyzing separately the violent experiences in the current partnership by controlling the last incident. In a part of the analysis, I have included only those women whose partner had been violent for the first time during the past 5 years ($n = 173$). The relationship had lasted at least 5 years for 9 out of 10 women older than 30 and for one third of women 30 years old.

TABLE 1: Percentages of Younger and Older Women Experiencing Physical and Emotional Consequences of Partner Violence and Descriptions of Violence (n = 368)

	<i>Age 18-29</i>	<i>Age 30-64</i>	<i>All</i>
Description of violence			
Less severe violence	44	33*	37
More severe violence	33	46	41
No description	23	21	22
Physical injuries			
No injury	39	26 ^a	30
Injuries	48	61	42
No information	12	13	15
Emotions caused by violence			
Fear	42	51*	48
Sleeping difficulties	17	30***	26
Hatred	52	60**	58
Depression	44	51**	49
Guilt	37	32*	34
Shame	22	30***	28
Loss of self-esteem	33	36*	35
Numbness	18	35***	30
<i>n</i>	115	253	368

a. $p = .070$, $\chi = 7.045$, $df = 3$.

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

The violence experienced by older women had lasted at least 5 years for 60%. Among younger women, it was more typical that the violence had lasted less than 5 years (73%).

The statistical analyses for this article were based on frequency distribution and tables. The significance of the differences between the two age groups was tested with the chi-square test.

RESULTS

Differences in Experiences of Violence

The most typical forms of violence according to descriptions in current partnerships were beating and kicking (25%), preventing the woman from moving, or grabbing (19%) and slapping (11%) her. Young women reported less severe violence more often than other women did (see Table 1). The violence toward young women most often took the form of preventing her from

moving, or grabbing her (24%), as described by, "We were arguing about something minor and he grabbed my arm and squeezed it," or "We had a fight and he blocked my way so that I couldn't go anywhere," as well as slapping (13%), described by, "We were arguing about something and my cohabiting partner lost his temper and slapped me on the face." About one third of the descriptions of incidents of young women related to more severe violence. The most typical forms were kicking or hitting with a fist (18%), as described by, "We drank too much, started to argue, he lost his temper and hit me." In the descriptions of young women, the incident was quite often associated with arguing and intoxication, and the women emphasized their own role in what had happened.

More than one third of the violence reported by women older than 30 was classified into the less severe category, such as preventing the woman from moving or grabbing (16%) and slapping (10%) her. The incidents I have classified as less severe could thus also produce extensive physical injuries, as the next extract illustrates: "He slapped me a little and I lost my balance and my hand went through the glass door."

About 40% of the descriptions of violence relate to what is classified as more severe incidents. More severe forms of violence were more frequent among women older than 30 than among their juniors. The most common forms were hitting and kicking (28%), but strangling, head beating, and sexual violence were also reported. Hitting with a fist and kicking often caused serious consequences, for the male partner could, for example, hit and throw his spouse, sometimes even a pregnant one, around the home or against walls. I have here picked out three descriptions that I classified as hitting and kicking: "My husband came home drunk, kicked me and tried to throw me out of the home," "I was kicked so that my tail bone broke," and "He punched me with his fist, mostly on my head, where I got two big bumps, and on several places all over my body." As these extracts show, naming violent acts doesn't always tell what kind of physical consequences it can have.

Physical Injuries and Severity of Violence

According to studies, the physical injuries caused by violence are important indicators, both in measuring its seriousness and in defining an experience as violence. Both Liz Kelly (1988) and Jayne Mooney (1993) have shown in their studies that the physical injuries caused by violence play an important role when women define their experiences as violence. According to Mooney (1993), it was much more common for women across the various ethnic, class, and age groups to regard physical violence resulting in actual bodily harm, such as bruising, black eyes, and broken bones, as domestic vio-

lence than when the violence resulted in no actual bodily harm (p. 29). Jayne Mooney collected the data with a postal questionnaire. The questionnaire contained statements concerning different forms of violence and the respondents had to decide whether or not they regarded them as domestic violence. Discussion about the importance of the physical consequences of violence has arisen especially in criticism of the so-called family conflict studies made in the United States (Straus & Gelles, 1990). These showed that women are as likely to be violent in their intimate partnerships as men are. The studies did not pay any attention to differences in the seriousness of the violence of women and men or to the differences in their effects (Dobash & Dobash, 1992, pp. 275-280; Walby & Myhill, 2001, p. 513).

Women older than 30 had more physical consequences than younger women (see Table 1). This could be explained by escalation of violence or that older women report more severe violence in a survey than younger women do. To evaluate this, I controlled for the details of the most serious incident of the latest violent relationship to concern only those partnerships where the violence had started during the past 5 years. Doing this, descriptions of the incidents no longer differed between the age groups. Young women (44%) differed from the others (21%, $p = .003$) in that they reported more often violence that did not result in actual physical injuries. The violence I classified as more severe correlated strongly with injuries sustained in an incident. In partnerships where the violence had lasted for at least 5 years, 77% of the more severe incidents had caused physical injuries, whereas one half of the less severe incidents had not resulted in actual bodily harm. Young women's experiences of incidents of less severe violence were twice as likely as those of the others not to result in injuries (71% compared to 34%, $p = .003$).

Psychological Consequences and Meanings of Violence

Feministic criticism of surveys on violence against women emphasizes that the emotional consequences of violence, such as traumas and lowered self-esteem, may have longer-lasting effects on the victim's life than physical injuries (Dobash & Dobash, 1992). For instance, according to the Finnish survey (Heiskanen & Piispa, 1998), only one half of all the women who had experienced a violent relationship had received physical injuries from the most serious incident, whereas psychological consequences were much more frequent (pp. 20-22). It is important to also examine the emotions aroused by violence because, according to Crawford, Klippax, Onyx, Gault, and Benton (1992), emotions make up an integral element of the ways we interpret and make sense of happenings and events in our environment, par-

ticularly our actions and the actions of others, and of the ways we communicate those understandings to others (p. 111). As Karin Widerberg (1995) points out, in addition to body and embodiment, psychological vulnerability, too, plays an essential part in the forming of female subjectivity (pp. 157-166). By psychological vulnerability she means women's capability of psychological closeness with others and ability to perceive the needs and emotions of others.

I looked at the eight most common psychological consequences aroused by violence (Heiskanen & Piispa, 1998, p. 21). The most typical emotions were hatred, fear, and depression. The psychological consequences were more frequent among women older than 30 than among women younger than this. Guilt was an exception and was felt more frequently by young women. The women older than 30 had more physical and psychological consequences than their juniors (see Table 1).

Crawford et al. (1992) interpret the fear women experience through feelings of guilt and shame (pp. 108-109). In events of submission and violence, a memory of fear is constructed, so that fear becomes a reason for shame and guilt, although one might think that women would rather connect the fear to a feeling of loss of autonomy. At the interpersonal level, the fear of provoking a more powerful person to anger and/or aggression limits the personal freedom and autonomy of women. Taken to the extreme, such fear can manifest itself in an inability to run away from a chronically fearful situation, like a violent partnership. Against this interpretation, it is understandable that older women, with whom the violence has lasted longer and who know from their experience how events usually proceed, feel fear more frequently than young women do. According to Crawford et al. (1992), women were most afraid of losing their identity and autonomy (i.e., that someone, usually male, would subordinate them physically or psychologically) (p. 101). It's often claimed that individuality and autonomy are parts of the modern image of humanity. Women's and men's conceptions of autonomy differ considerably. Even in their pursuit of autonomy, women tend to take into account the needs and desires of others (Smart & Neale, 1999, p. 141). It is possible that younger women did not consider the violent events as threatening to their autonomy as older women did.

Women who have experienced violence in their partnerships are often ashamed of their own irresponsibility in allowing the dangerous situation to develop. In my analysis, shame was more common among older women than among younger ones. This may be explained by the social dimension of shame (i.e., the fact that the person is ashamed of herself in the eyes of the others). She feels herself inferior or less valuable to others or to what she should be (Giddens, 1991, pp. 64-65; Ronkainen, 1999, p. 141). Shame asso-

ciates with fear of loss or rejection, especially if the person feeling it is dependent on the person who is causing it (Ronkainen, 1999, p. 137). It is well known that a depressed person often has a poor impression of herself or himself and so the feeling of shame is reflected directly in low self-esteem (Giddens, 1991, p. 65).

According to Suvi Ronkainen (1999), the guilt in the stories of battered women is caused by a feeling of having failed in something that was doomed to fail from the outset (p. 141). For example, women render themselves guilty of provocation by nagging (Kelly, 1988, pp. 35-76) and crossing boundaries in situations of disagreement and use of improper language (Nykyri, 1999, p. 171). Although by all other measures of its psychological consequences, young women rated the violence they had experienced as less severe, they still felt guilt about it most frequently. Guilt was common among young women even when the duration of the violence was controlled. Young women, who are well educated and independent, may feel that they should also be capable of handling violent situations on their own (Nykyri, 1999, p. 171). In the Finnish culture, where women are seen as strong and capable of coping with difficulties, it is not easy for them to see themselves as victims (Nousiainen, 1998, p. 46). In the context of violence, talk about the concept of the "strong Finnish woman" may stray to piling up guilt on the victim. In my opinion, the feelings of guilt young women experienced, and their descriptions of violent incidents in which they reflected on their own part in why the event exploded into violence, illustrated precisely this acceptance of responsibility for the violence. They had internalized the stereotypes and myths of partner violence created by general debate, according to which the woman nags and the man resorts to physical force.

Anger was a more prevalent feeling in groups of older women than in those of younger women. In a society that emphasizes individuality, questions are asked as to why women do not feel hatred toward their batterers. I would have imagined that it would be easier for young women to control their guilt and rid themselves of the shame, as men do, in the ways described by Ronkainen (1999, p. 144) (i.e., by shaming others or by projecting the anger and shame away from themselves). I construed, like Crawford et al. (1992, pp. 178-183; see also Campbell, 1993, p. 7), that the anger felt by abused women was a reaction to unfair treatment and lack of position of power. According to Crawford et al., women's anger is born from experienced unfairness that remains unresolved and to which compensation is sought. This is the opposite to the male way of expressing anger by loss of control, which is often defended as the justification for violence and aggression. Young women are typically at the early stage of their relationship and may often feel that they still have a chance to influence events and a freedom of

choice. Loyalty toward the current partner blocks out their feelings of anger (Haavind, 1984, pp. 160-161). Against the idea of escalation and normalization of violence, it seems to be logical that fear, shame, and anger are more common among older women, who have experienced violence longer than the younger women.

When the duration of the violence was controlled, the psychological consequences between the age groups started to look alike. Numbness was the only feeling that still showed a difference between the age groups; of the women aged 18 to 29, only 18% felt numbness, whereas 28% of the others felt it ($p = .025$). Guilt and lowered self-esteem were the only emotions that were more frequent among young women than among the others when the duration of violence was controlled, but the difference was not statistically significant.

Even though the aim of this article was not to estimate the health consequences of violence, I analyzed with logistic regression analysis (see Tables 3 & 4) which factors were connected with reporting physical injuries (yes-no) and psychological consequences (yes-no). Those who had experienced partner violence that was classified as more severe had almost five times more often physical injuries than those whose violence was classified as less severe. Older women had three times more often physical injuries than younger women.

When the violence had caused physical injuries, it was almost 11 times more common to have also psychological consequences than otherwise. Having psychological consequences was nearly five times more common if the violence the woman had experienced was more severe than less severe. Age was not associated with having psychological consequences. Other variables such as having confidential discussions were not associated with physical injuries or psychological consequences (see Table 3).

Changes in Talking About Sexuality, Embodiment, and Violence

Cultural changes in attitudes toward sexuality, embodiment, women's responsibilities, the way sensitive and personal subjects, including violence, are generally discussed in society, and how women regard insults against their bodies may also have an influence on whether or not an experience is reported as violence in a survey.

Confidential conversations about health, personal, and sexual issues were more frequent among young women than among the others. The differences were the greatest with respect to being able to talk about problems in the relationship and about matters relating to sexuality (see Table 2).

TABLE 2: Key Figures in the Model for Factors Associated With Physical Injuries

<i>Variable</i>	<i>Parameter Estimate</i>	<i>Standard Error</i>	<i>Wald Chi Square</i>	<i>Pkhi Square</i>	<i>Odds Ratio</i>
30-44 years	1.1160	.3764	8.7903	.0030	3.053
44-64 years	1.1779	.4787	6.0545	.0139	3.248
Living in capital region	-.8482	.4293	3.9038	.0482	.428
More severe violence	1.5330	.3621	17.9225	.0001	4.632

$n = 177$, reporting physical injuries $n = 96$. Significance of the model $p = .0001$. Ratio of concordant cases in the model is 68.2%. The model's rate of determination is 14%.

TABLE 3: Key Figures in the Model for Factors Associated With Psychological Consequences

<i>Variable</i>	<i>Parameter Estimate</i>	<i>Standard Error</i>	<i>Wald Chi Square</i>	<i>Pkhi Square</i>	<i>Odds Ratio</i>
30-44 years	-.3524	.4935	.5100	.4752	.703
44-64 years	-.1816	.6575	.0763	.7824	.0834
Physical injuries	2.3739	.5494	18.6718	.0001	10.739
Missing confidential person to talk about human relationship problems	1.1296	.7044	2.5714	.1088	3.094
More severe violence	1.9333	.6588	8.6113	.0033	6.912

$n = 177$, reporting physical injuries $n = 136$. Significance of the model $p = .0001$. Ratio of concordant cases in the model is 80.2%. The model's rate of determination is 25%.

TABLE 4: Percentages of Younger and Older Women Who Had a Close Person Outside the Home With Whom the Woman Can Talk in Full Confidence (of those living in a partner relationship, $n = 3,104$)

	<i>Age 18-29</i>	<i>Age 30-64</i>	<i>All</i>
Health problems	93	86***	87
Partnership problems	83	69***	71
Other human relationship problems	89	78***	79
Sexuality	68	56***	58
<i>n</i>	568	2536	3104

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

The differences in conversational cultures among younger and older women reflect general changes in culture. The meanings of embodiment and

sexuality have changed considerably among women in Finland over the past few decades and, furthermore, attitudes to looking after the psychological side of a partnership have also changed. According to the study by Kontula and Haavio-Mannila (1997), the sexual behavior has changed among the women of the younger generation. But, this process is not self-evident to all. Many girls' studies have shown that even though the status and sexual behavior of a woman have changed, the moral status of girls is still quite different from that of boys. Girls' behavior is still based on the preservation of a good reputation (Saarikoski, 1999).

The woman's duty in a family has been culturally defined in Finland as the main responsibility for looking after the economy of emotions in a partnership. Women have also internalized this duty to take care and nurture the emotions in a family, even to the point of viewing it as a matter of honor (Näre, 2000, p. 99). In studies on the life of Finnish women, women of the older generations born in the 1920s and 1930s did not question at all the issue of women's commitment to caring and responsibility (Keskinen, 1996, pp. 44-46; Strandell, 1984, pp. 224-225). Younger generations of women are beginning to increasingly question this kind of self-effacing female model. According to Strandell's studies (1984, p. 235; see also Keskinen, 1996, pp. 44-46; Nätkin, 1997, pp. 214-234), the stories of the women born in the 1950s and 1960s focused on efforts to find new approaches and solutions to both old and new problems and to act and choose differently than women before had done. With older generations, it was typical to sweep conflicts in a partnership under the carpet, forgetting them and emphasizing the good sides of life. Almost endless dwelling on problems in personal relationships is typical of the generation born after World War II (Nykyri, 1999, p. 160; Roos, 1987, p. 58). This tendency was also seen here; young women had talked about problems in their relationships more often than their older sisters had.

The general difference in conversational culture could also be seen in the speaking about the violence, because both discussing it with a friend and with the partner were more common among young women. One half of the women younger than 30 who had experienced violence by their current partner during the past 5 years had talked about the violent incident with their partner (see Table 5).² Incidents categorized as more severe violence were talked about more often than those of less severe violence, but young women spoke more often (55%) than the others even about less severe violence (35%, $p = .020$). The tendency to speak about the violence with the partner did not seem to be dependent on the seriousness of the violence. In fact, the opposite seemed to be true. Young women, especially, spoke more frequently (53%) about less severe violence than about more severe violence (39%) with their partners. In her study of sexual harassment of young girls, Päivi

TABLE 5: Percentages of Younger and Older Women Who Had a Dialogue With a Friend, Relative, or the Partner About the Most Serious Incident of Violence in Current Partnership (n = 368)

	<i>Age 18-29</i>	<i>Age 30-64</i>	<i>All</i>
Talked with friend	52	38*	42
No	31	37	35
Don't know	17	25	23
Talked with relative	18	20**	20
No	63	46	51
Don't know	19	34	29
Talked with partner	39	28*	32
No	38	36	36
Don't know	23	36	32
<i>n</i>	115	253	368

Honkatukia (2000) interpreted the girls' willingness to tell about their survival of harassment as their reluctance to submit themselves to it (p. 59). The willingness of young women to tell about their violent experiences in a survey can be similarly interpreted as a protest against the partner's exercise of control and use of violence. The women do not submit to violence but seek solutions to it by talking about it with their partner or with others. Many studies have shown that speaking with friends or relatives plays a major role in the recovery process of a partnership (Dobash & Dobash, 1992, p. 231; Hoff, 1990, p. 91).

DISCUSSION

My analysis showed that young women (aged 18 to 29) reported in the survey less severe violence more often than others, judged both by the given descriptions of the incidents and by the physical and psychological consequences caused by the violence. The difference in young women reporting more freely even less severe cases of violence narrowed when the duration of the violence was controlled by limiting its commencement to the past 5 years. Even then the violent incidents reported by the young women had caused minor injuries, and the less severe violence reported by them was twice as often of the kind that had not caused any physical injuries. Again, numbness was the only emotion that was more frequently felt by women other than those in the young age group.

Differences in attitudes to embodiment and sexuality could be detected between women of different ages. Talking about violence with a friend or with the partner was more frequent among young women. Even though discussing more severe violence with a friend was generally more frequent than discussing less severe violence, young women also spoke more often than others about less severe violence. This, together with younger women's tendency to speak more freely about the most sensitive issues such as sexuality and problems with the partner, indicates that with young women there are changes in the meanings of violence. In the survey context, changes in conversation cultures may be seen as younger women's tendency to report more easily also less severe violence than older women do. However, violence is still a topic that women who have experienced it find difficult to speak about.

Differences between age groups in the degree of the seriousness of the reported violence could be caused by at least two things: the so-called continuum of violence, that is, its escalation with time, and the tendency of violent relationships to end in separation.

Surveys about violence have been criticized that they fail to understand the complicated nature of violence against women in intimate partnerships and its duration and repetitiveness (Dobash & Dobash, 1992, p. 277). However, my analysis shows that a survey is, in fact, capable of revealing confidential information about the temporal change and escalation that takes place in violence. The continuum of violence may partly explain why surveys conclude that violence in intimate partnerships is directed at young women, in particular. Experiencing violence may change the woman's perceptions of herself and of the violence. Young women also tend to remember less severe forms of violence. When the violence continues, more severe forms of it replace the less severe ones, which are no longer remembered. This conclusion could also be interpreted in another way: It is possible that not every woman recognizes the less severe forms of violence.

Liz Kelly (1988) has said that all estimates of the prevalence of violence against women measured by surveys are likely to be underestimates, because women tend to forget and minimize violence (p. 158; see also Lundgren, Heimer, Westerlund, & Kalliokoski, 2001, p. 17). It can be assumed that in this survey, too, women who had lived in violent partnerships for a long time belittled both their experiences of violence and its consequences, meaning that in reality the difference between young women and older women could be even greater. This assumption is supported by the fact that when the duration of violence was controlled, numbness was still more frequent among women aged 30 or older than among their younger counterparts. At first, I had reservations about assessing the seriousness of violence on the basis of the physical injuries caused. Apart from possibly having belittled the

received injuries, the women may also have forgotten them or were unable to tell them apart from all the other emotions that had lowered their self-esteem (cf. Kelly, 1988). However, it would seem that, especially in estimating the severity of violence, the caused injuries make up the most important identifier. Survey questions targeted at the measuring of the consequences of violence should be developed further to also create a question on how dangerous or threatening the event was.

Controlling the findings against the duration of violence confirmed that young women are more prone to also report less severe violence. It is important to note, too, that a single form of violence does, in fact, embrace varying degrees of seriousness. Young women reported more frequently less severe cases of violence that had not caused any injuries. This may both mean that young women remember better even less severe incidents of violence and that they have a different way of telling about violence. Equally, it may also mean that young women can identify violent events more easily even where they have not caused any physical injuries. Young women talk more openly with outsiders about matters concerning embodiment and sexuality, problems in the relationship with their partner, and violence. It may also be easier for them to report to a researcher the violence they have experienced.

According to the Norwegian study of Bjerrum Nielsen and Rudberg (1994), for example, it was important to young women in the 1980s and 1990s to seek their own individuality by highlighting femininity, whereas equality was regarded as self-evident (pp. 118-128). My results showed that similar features relating to individuality and change of attitude toward embodiment might be found in Finland, too. Generational changes in discussing issues concerning embodiment and sexuality and in the propensity to report violence reflect larger changes in society and scientific dialogue. Embodiment and the definition of the female body have always been among the nuclear issues of the feminist debate. However, violence against women has for a long time been a nonissue in Finnish political debate and has not been a target for legal change. In the Anglo-American countries and in Scandinavia, research on this topic has been carried out for some time already. In Finland, attention to these issues has only been paid in very recent years. Violence against women only emerged as a topic of public debate in Finland toward the end of the 1990s, largely thanks to the Council for Equality. Legislative changes have only been introduced in the 1990s that have taken into account the specific features of violence against women and restricted the rights given to the husband in the marriage institution to the wife's sexuality and body: Violence in private places was made subject to official prosecution in 1995, and rape in marriage in 1994. The unwillingness of the institutions of the Finnish welfare state to interfere with the rights of the female

body may, according to Julkunen (1997), be explained by a reluctance to emphasize cross-gender conflicts in a generally gender-neutral atmosphere (pp. 58-61).

My results showed that revealing the gender-specific nature of partnership violence and the temporal change and escalation that takes place in violence is also possible through a survey. Analyzing violent incidents by the physical and psychological consequences they have caused can expose the meanings of violence with respect to both its duration and age and reveal cultural changes in these meanings. An examination against age should take into account the effect of violence that has lasted for a long time on the way it is experienced. When studying violence against women, one should not only focus on its context, such as its seriousness, consequences, and the effects of its duration on the meanings attached to it, but embrace adherent cultural changes. Cultural changes can be seen in, for example, the way violence and sensitive matters are discussed and in the way violence is reported in surveys. Such changes in culture can be studied with surveys and they are also uncovered if the volume of the available data is sufficient. Obviously, such studies are always limited by the survey's contents and question formulation. Interpretations of the results should allow for the fact that partnership violence takes place in a context that differs from that of other violence and in which emotions and affection dominate. This may lead to its minimization.

I have studied in my article the connections between age and meanings of violence in the Finnish context. My analysis shows that the meanings attached by women of different ages to violence can vary in Finland. Today, when surveys concerning violence against women that employ comparative methods are also being conducted in other countries, it may be relevant to investigate whether similar differences in the meanings of violence according to age also exist elsewhere.

NOTES

1. The essential findings from the Finnish survey have been published in the report "Faith, Hope, Battering" (Heiskanen & Piispa, 1998). The Finnish survey on violence against women followed the tradition of dedicated surveys on violence against women. This tradition originates from Statistics Canada's Violence Against Women Survey (Johnson, 1996).

2. More than one half of all the women who had been assaulted by their partners had spoken about the most serious incident with somebody (Heiskanen & Piispa, 1998, p. 23). Usually, they had talked about them with a friend or relative, or with the partner. In my analysis, I examined whether there were any differences in this by age and present area of residence. Again, I only extended my analysis to those women who had experienced violence by their current partner during the past 5 years.

REFERENCES

- Bjerrum Nielsen, H., & Rudberg, M. (1994). *Psychological gender and modernity*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Campbell, A. (1993). *Men, women and aggression*. New York: Basic Books.
- Crawford, J., Klippax, S., Onyx, J., Gault, U., & Benton, P. (1992). *Emotions and gender. Constructing meaning from memory*. London: Sage.
- Dobash, R. E., & Dobash, R. (1992). *Women, violence and social change*. London: Routledge.
- Gender Statistics 7. (1999). *Women and men in Finland*. Helsinki: Statistics Finland.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self identity. Self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Haavind, H. (1984). Love and power in marriage. In H. Holder (Ed.), *Patriarchy in a welfare society* (pp. 137-167). Oslo: Universitetsforlaget.
- Heiskanen, M. (2002). *Väkivalta, pelko, turvattomuus. Surveytutkimuksen näkökulmia turvallisuuteen* [Violence, fear, insecurity. The personal security of Finns in the light of survey research] (Research Reports 236). Helsinki: Statistics Finland.
- Heiskanen, M., & Piispa, M. (1998). *Faith, hope, battering. A survey of men's violence against women in Finland*. Helsinki: Statistics Finland and Council for Equality.
- Hoff, L. A. (1990). *Battered women as survivors*. London: Routledge.
- Honkatukia, P. (2000). "Lähentelijöitä riittää . . ." Tyttöjen kokemuksia sukupuolisesta ahdistelusta ["There are lots of those men . . ." Girls' experiences of sexual harassment]. In P. Honkatukia, J. Niemi-Kiesiläinen, & S. Näre (Eds.), *Lähentelyistä raiskauksiin. Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta* (pp. 13-76). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto and Nuorisotutkimusseura.
- Johnson, H. (1996). *Dangerous domains. Violence against women in Canada*. Toronto, Canada: Nelson.
- Julkunen, R. (1997). Naisruumiin oikeudet [The rights of the female body]. In E. Jokinen (Ed.), *Ruumiin siteet. Kirjoituksia eroista, järjestyksistä ja sukupuolesta* (pp. 43-64). Tampere: Vastapaino.
- Julkunen, R. (1999). Sukupuoli, työ, hyvinvointivaltio. Suomi vertailussa [Gender, work, welfare state]. In P. Lipponen & P. Setälä (Eds.), *Suomalainen nainen* [The Finnish woman] (pp. 79-100). Keuruu: Otava.
- Kelly, L. (1988). *Surviving sexual violence*. Cambridge: Polity Press.
- Keskinen, S. (1996). *Väkivaltainen avioliitto naisten omaelämäkertoissa* [The violent marriage in women's life stories]. Helsinki: Sosiaali—ja terveystieteiden ministeriö.
- Kontula, O., & Haavio-Mannila, E. (1997). *Intohimon hetkiä. Seksuaalisen läheisyyden kaipuu ja täyttymys omaelämäkertojen kuvaamana* [Moments of passion]. Juva: WSOY.
- Lundgren, E. (1992). *Gud och alla andra karlar* [God and all the other guys]. Stockholm: Natur och kultur.
- Lundgren, E., Heimer, G., Westerlund, J., & Kalliokoski, A.-M. (2001). *Slagen dam* [The hit woman] (Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige—en omfattningsundersökning). Umeå: Uppsala Universitet and Brottsoffermyndigheten.
- Mooney, J. (1993). *The hidden figure: Domestic violence in north London. The findings of a survey conducted on domestic violence in the north London Borough of Islington*. Middlesex, UK: Centre for Criminology, Middlesex University.
- Näre, S. (2000). Nuorten tyttöjen kohtaama seksuaalinen väkivalta ja loukattu luottamus tunnetaloudessa [Sexual violence against adolescent girls—Hurt confidence in the economy of emotions]. In P. Honkatukia, J. Niemi-Kiesiläinen, & S. Näre (Eds.), *Lähentelyistä*

- raiskauksiin. Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta* (pp. 77-136). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto and Nuorisotutkimusseura.
- Nätkin, R. (1997). *Kamppailu suomalaisesta äityydestä* [The fight for Finnish motherhood]. Tampere: Gaudeamus.
- Nousiainen, K. (1998). Kielletty uhri [The forbidden victim]. In P. Kiviahio (Ed.), *Puheenvuoroja naisiin kohdistuvasta väkivallasta* (pp. 45-48). Helsinki: Sosiaali—ja terveysministeriö.
- Nykyri, T. (1999). Kun rakkaus rakoilee: Parisuhteen ristiriitatilanteet naisen kokemina [When love crumbles: Conflicts in partnership described by women]. In S. Näre (Ed.), *Tunteiden sosiologiaa I. Elämyksiä ja läheisyyttä* (pp. 155-175). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Piispa, M. (2000). Modernisaation paradokseja. Nuorten naisten kokemaa parisuhdeväkivaltaa Suomessa [Paradoxes of modernization. Experiences of partner violence by young women in Finland]. *Naistutkimus Kvinnoforskning*, 4, 4-18.
- Römkens, R. (1997). Prevalence of wife abuse in the Netherlands. Combining quantitative and qualitative methods in survey research. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(1), 99-125.
- Ronkainen, S. (1999). Subjektius, häpeä ja syyllisyys parisuhdeväkivallan elementteinä [Subjectivity, shame and guilt as elements of violence in partnerships]. In S. Näre (Ed.), *Tunteiden sosiologiaa I. Elämyksiä ja läheisyyttä* (pp. 131-154). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Roos, J. P. (1987). *Suomalainen elämä: Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkerroista* [The Finnish life: A research on life stories of ordinary Finns] (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 454). Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Saarikoski, H. (1999). Tytön rakkaus ja häpeä huoran maineen säätelminä [The love and shame of a girl, regulated by the reputation of a whore]. In S. Näre (Ed.), *Tunteiden sosiologiaa I. Elämyksiä ja läheisyyttä* (pp. 107-130). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Smart, C., & Neale, B. (1999). *Family fragments?* Cambridge: Polity Press.
- Smith, M. D. (1994). Enhancing the quality of survey data on violence against women: A feminist approach. *Gender & Society*, 3, 109-127.
- Strandell, H. (1984). Kolmen sukupolven kokemuksia työstä ja perheestä [Experiences of work and family in three generations]. In E. Haavio-Mannila, R. Jallinoja, & H. Strandell (Eds.), *Perhe työ ja tunteet. Ristiriitoja ja ratkaisuja* (pp. 203-300). Juva: WSOY.
- Straus, M. A., & Gelles, R. J. (Eds.). (1990). *Physical violence in American families. Risk factors and adaptations to violence in 8,145 families*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Sulkunen, P. (1980). *Alkoholin kulutus ja elinolojen muutokset toisen maailmansodan jälkeen* [The alcohol consumption and changes in living conditions since World War II]. Helsinki: The University of Helsinki.
- Walby, S., & Myhill, A. (2001). New survey methodologies in researching violence against women. *British Journal of Criminology*, 41, 502-522.
- Widerberg, K. (1995). *Kunskapens kön. Minnen, reflektioner och teori* [The knowledge of gender]. Stockholm: Norstedts Förlag AB.
- U.S. Census Bureau. (2000). *Women and men in Europe and North America*. New York, Geneva: United Nations.

Minna Piispa, M.Sc., is a researcher for Statistics Finland. Her research interests include violence against women, health consequences of violence, and the costs of violence. She is doing a Ph.D. study on young women's experiences of partner violence.

Violence against women as conveyed by surveys – the Finnish case

MINNA PIISPA

Statistics Finland, Helsinki, Finland

Abstract

The methodological choices made in a survey may partly shape the picture a survey conveys of partnership violence. This article considers some of the choices made in the Finnish survey on violence against women, such as the way the violence was defined and how the definition tried to take into account the special characteristics of this

kind of violence, in order to help the respondents to identify and recall different events of it. The empirical analyses showed that the used definition of violence had not reached all the respondents representing different population groups. The experiences of partner violence among older, less educated women, and the experiences of

those who felt embarrassed or ashamed to speak about issues concerning their partner or partnership, were more probably under-represented in the survey.

KEY WORDS: age, partial non-response, partnership, survey, violence against women

In Finland, like elsewhere in the world, interest in studying violence against women by the survey method arose because no reliable statistical data were available on the topic. The existing statistics and registers, such as those on offences known to the police, were incapable of describing the extent of the phenomenon in sufficient detail. Common victimisation surveys and living conditions surveys were general studies examining *subjection to crime and violence*, and tended to focus on describing violence that is experienced by men, typically occurs in a public place between strangers, and is of one-off character. In these surveys, partnership violence is viewed as one possible form of violence and is distinguished from other violence by including a question concerning the relationship between the perpetrator and the victim (Heiskanen 2002:72). Apart

from physical injuries, the consequences of violence are largely not considered in such surveys. Criticism of general victimisation surveys maintains that they fail to obtain reliable information about the violence inflicted by persons close to the victim because the victim wants to keep it secret (Persson 1980). Earlier surveys on violence against women have been criticised for missing essential parts of violence in partnerships, the male use of power and control, and the way violence can become normalised in a partnership (Dobash and Dobash 1992:70). They have adhered to the prevalent conceptions of violence that are based on social power structures, largely resting on the stereotyped perceptions of its targets and perpetrators, with which women having experienced partnership violence may find it difficult to identify (Radford and Stanko 1996:65; Hearn 1998:15).

A new tradition of surveys dedicated to the extent of violence against women started in the 1990s. The tradition originates from Statistics Canada's Violence Against Women survey (Johnson 1996). In Finland, such a survey was done in 1997. Similar studies, with varying degrees of modification, have now been carried out in several other countries, such as Australia, Iceland, USA and Sweden, and are also being prepared in (at least) Germany (Walby and Myhill 2001:505). Studies focusing on violence against women have endeavoured to take into account more closely than other surveys the gender-specific features of violence, its social nature, the way it connects to broader mechanisms aimed at the subordination of women, and have also given more emphasis to its consequences.

Despite the improvements made in them, even a dedicated survey on violence against women carries certain methodological problems that influence the picture it conveys of the violence. Some of these problems arise from the degree of accuracy of the used definition of violence against women, i.e., whether it covers all its essential forms and can take into account its gender-specific features. The quality of the produced data is also influenced by the way different population groups understand the definition. The definition of violence is a social and cultural construction (Hearn 1998:15). The same acts of violence may be understood differently in different situations, cultures and population groups. All women do not necessarily recognise their experiences from the definition so that some of the violence becomes left out of a survey. Besides the frameworks provided by cultural rules,

Margareta Hydén (1995:50–1) also stresses the importance of the perpetrator's and victim's interpretations of the violent event in the defining of violence. Both the victim and the perpetrator interpret the occurrence relative to their previous experiences and to their partnership. Thus, partnership introduces its own, specific perspective to the studying of violence targeted at women.

In this article I examine the factors that have a bearing on data quality and on the picture of partner violence drawn with the data from a Finnish survey. This article starts with an introduction of the Finnish survey. The way violence is defined plays a crucial role when partner violence against women is examined with a survey. The contents of the definition determine how well the survey identifies specific characteristics of violence and how well women having experienced violence can recognise their own experiences from the questions. The definition guides the respondent to report a certain type of violence and in so doing further influences the portrayal of violence that the survey transmits. Besides the question specifically designed to measure partner violence, the definition also extends to the presentation of the survey in which respondents are invited to participate. The other questions of the survey guide the respondents to recognise the kind of partner violence the researcher is looking for and, therefore, also form a component of the definition. Thus, in my examination I focus especially on the presentation of the survey and the context of the questions, in addition to the question specifically designed to measure partner violence. Then, I try to establish how successful the Finnish survey was in

defining violence and find out where the used definition failed to reach the respondents by analysing partial non-response. I believe that essential aspects of the meaning of partner violence can be revealed by analysing the reasons for non-response to the question designed specifically to measure partner violence.

The Finnish survey

In 1997, the Ministry of Social Affairs and Health and the Council for Equality financed a large survey concerning violence against women in Finland. There was a social order for this type of survey. Violence against women had become one the central themes in international debate on the position of women and on the furthering of equality between men and women. Prevention of violence against women was also included in the equality programme adopted by the Finnish government in February 1997. There was a lack of basic information about the problem of violence against women and its linkages, and this information was required so that prevention of violence against women could be built on it.

The survey framing

Comparisons have shown that the context within which violence is asked about affects the way questions about partner violence are understood, and the rates of violence against women that are obtained. The prevalence of violence is much higher when it is asked about in a family conflict study when compared to the rate obtained by a crime victimisation survey (Straus 1999; Walby and Myhill 2001). Earlier, population-based surveys on violence against women had basically followed two traditions: family conflict

studies and crime victimisation surveys. Family conflict studies use the Conflict Tactics Scale (CTS) and were developed in the USA by Straus and Gelles (1992). CTS is widely used in many surveys with some modifications, especially in the USA but also in Europe, for example in Switzerland (Römkes 1997; Hagemann-White 2001). In family conflict studies the question on partner violence is introduced with a comment about the ways in which couples try to “settle their differences”. Straus (1992:51–2) defended focusing the question on conflicts and disagreements by arguing that it was one way of enhancing the acceptability of the CTS to the respondents. The conductors of a US female victimisation survey (NVAWS), Patricia Tjaden and Nancy Thoennes (2000:23), criticised the way questions about violence were presented in the CTS by arguing that it put too much emphasis on the commonness, everyday nature and neutrality of conflicts and arguments in families, thereby leading the respondents to agree with the presented statement.

On the other hand, crime victimisation surveys are framed by the concept of “crime”, which means that they are likely to under-record those acts of violence whose legality may be considered by respondents as ambiguous (Walby and Myhill 2001:508). Unless the woman clearly labels an act as criminal in her own mind, she might not report it. Women grow in the same society as men, hear the same messages as men, and develop some of the same attitudes as men. Thus, they often do not see minor acts of physical, not to even mention sexual, violence within the marital context as criminal assaults (Smith 1994; Walby and Myhill 2001).

The Finnish survey was framed under the terms of women's safety. The same framing was also used in the Canadian survey on violence against women. In Finland, national victimisation surveys have also earlier been framed as surveys concerning citizens' safety (Heiskanen 2002:270). The Finnish survey on violence against women measured violence by a series of descriptions of acts of everyday violence, including sexual violence. Methodologically, the definition followed the tradition of crime victimisation surveys and statements of violence in the CTS, but it addressed more forms of physical violence, and was broadened by the inclusion of sexual violence. The items of physical violence used in the CTS were also modified by making them more precise. The questions were presented as being about women's experiences of violence. Johnson and Sacco (1995:292) have emphasised that the way the CTS is introduced as being interested in the ways of settling differences is potentially very confusing for respondents and not considered an appropriate instruction for orienting respondents toward thinking about the violence they have suffered at the hands of their partners.

The definition of violence

The question on partner violence in the Finnish survey read: "Has your current partner sometimes behaved violently against you (over the last 12 months or earlier), such as:

1. Threatened you with violence?
2. Prevented you from moving or grabbed you?
3. Slapped you?
4. Thrown a hard object at you?

5. Beaten you with a fist or a hard object, or kicked you?
6. Strangled or tried to strangle you?
7. Shot at you or stabbed or cut you with an edged weapon?
8. Beaten your head against something?
9. Pressured, coerced or tried to coerce you to have sex with him?
10. Behaved violently against you in some other manner?"

The Finnish survey attempted to reach violent experiences typical for women by asking about experiences of violence against a list of different forms of violence so that it would be easier for women to understand what was meant by violence and recall events of it. Recalling of violent events was also made easier by grouping the questions by perpetrator, such as current married/cohabiting partner, former married/cohabiting partner, stranger and acquaintance. One aim of listing different forms of violent behaviour is to make it easier for a woman to recognise from it her own experiences, including the minor ones of pushing and grabbing. At the same time, this makes it possible for a woman to report several forms of violence that may have been used simultaneously instead of just focusing on one incident. Violence by a current/former partner was inquired about against a list with contents similar to that used to inquire about violence by a stranger or acquaintance so that respondents would find it easier to acknowledge that deeds of similar nature were concerned.

One problem regarding the definition of violence is that surveys are oriented to concrete, physical events, such as an assault in a street, which are more typical for men. However, domestic violence

and sexual violence within a partnership is more frequently characterised by a series of events, rather than a one-off event, that follow one another and cannot be readily distinguished from each other. Liz Kelly (1988:76) calls this as a continuum of violence. According to Eva Lundgren et al. (2001:17) the normalisation of violence is another problem that can influence women's response so that they fail to recognise their own experiences as precisely the types given on a questionnaire. The normalisation of violence refers to a process in which the limits and definitions of violent incidents of a woman living in a violent partner relationship change. Violence receives a new meaning in the woman's interpretation when she adopts the man's explanation for it. She accepts the man's interpretation according to which his violence is caused by her failure as a woman (Lundgren 1992). Using a list of different forms of violence is one way of solving these problems.

In the Finnish survey, experiences of violence were asked about both from a twelve-month period and from entire lifetime. If only the twelve-month time limit had been used, many events that might have seriously disturbed the woman's life could perhaps not have been accounted for. However, the question of the recall period is problematic. There is no exact information on how time affects the recalling of experiences of violence. Russell (1982; see Smith 1994:113) argues, that an abused woman may disclose incidents that occurred in the distant past more readily than recent incidents because the former are less emotionally painful to recall. In any case, women's experiences of partner violence accumulate over lifetime and

the psychological effects of a single episode may remain for years.

Inquiring about sexual violence proved problematic in the Finnish survey and failed fully to succeed. The problem was solved by inquiring in the same question about the forcing, coercing or attempting to coerce to sexual intercourse. Rape was not separately inquired about. On the one hand, this is a shortcoming of the survey, but a detailed separation into different forms of sexual violence would possibly not have drawn any clearer picture either. According to Walby and Myhill (2001:514) most of the terms for the more severe forms of violence, and especially those describing sexual violence, are highly stigmatised, and even when people appear prepared to accept behavioural descriptions as fitting what happened to them they are reluctant to embrace such terms. The word rape is usually reserved for a special type of sexual violence (Kelly 1988:148–9). As Finkelhor and Yllö (1985:84–90) have said, in asking about sexual violence in a partnership, it is often difficult for women with aggressive partners to draw the line between wanted, unwanted, or forced sex. At the same time, clear and reliable standards are needed for labelling sexual experiences as forced sex.

Renee Römkes (1997:110) solved this problem in her survey by making a distinction between forced sex and unwanted sex. This difference was based on an explicit refusal by the woman to have sex with her partner. Unwanted sex, i.e., sex to which the woman felt pressured and which she subjectively experienced as being unable to avoid, was not considered as violence in her research. A Swedish study by Lundgren et al. (2001:27) examined forcing to

sexual intercourse or attempts of it by threatening, holding or hurting, and forcing to sexual intercourse or attempts of it while the woman was asleep or under the influence of intoxicating substances or otherwise incapable of resistance, and holding, embracing or kissing by the man against the woman's will. According to this study, three per cent of the Swedish women who had lived in a partner relationship had at some stage of the relationship been subjected to the forms of sexual violence concerned. The corresponding figure for Finland is six per cent. Comparing the figures for Sweden with those for Finland is difficult, because experiences of violence were rarer among Swedish women in partner relationships (11%) than among Finnish women in similar positions (22%). The general assumption is that the number of victims increases *pro rata* to the degree of exhaustiveness with which violence is being studied. How well the definition used in a survey reaches the respondents has probably more relevance. It would seem that as far as sexual violence is concerned, broad questions are capable of capturing the phenomenon as well as highly detailed ones. This bears out the fact that our culture lacks established concepts for describing different forms of sexual violence and because of this, women's experiences remain uncaptured.

The survey context

The Finnish survey, like other surveys on violence against women, had some questions on the nature of violence concerning, for example, the time the first and the most recent events happened, whether the current partner used violence or threats before marriage/

cohabiting, whether he had been violent during the woman's pregnancy and how often he had been violent. These questions, together with the lifetime prevalence of violence, disclose something about the durations and variations of violence, such as its escalation. This information together reveals that violence can sometimes end inside a partnership, but a survey is still incapable of establishing how, and whether the role of outside agencies is important in such a process (Piispa 2002). I believe that in spite of the criticism directed at them (e.g., Walby and Myhill 2001:517) surveys can reveal something about the nature of violence against women in partnerships. An essential feature of partner violence is its frequency. The Finnish survey failed in inquiring about this, for the question about it was an open one, which the respondents could not answer. A question with classified reply alternatives might perhaps have worked better.

In the Finnish survey, the impacts of violence were explored by asking about both physical injuries and psychological consequences. The survey also had questions concerning psychological and psychosomatic symptoms and self-rated health. These questions have been used in Finland in surveys about living conditions.

The Finnish survey included questions on the context of the meaning within which violence took place. It had a series of questions about the possible controlling nature of the partner's behaviour. These questions were: "What is your relationship with your current partner like? (very good, good, acceptable, bad or very bad), as well as a question where the women were asked to rate their

partner according to nine items which were intended to measure the man's use of control and power over the woman. The items included jealousy, name-calling, humiliating the woman, attempts to restrict the woman from seeing her friends and relatives, destroying of joint property, interfering with the woman's finances and threatening to harm himself. In the Finnish survey data, it is possible to distinguish violence that is aimed toward control (Piispa 2002:888; see also Schwartz 2001:5; Walby and Myhill 2001:513). The Finnish survey also included questions on the woman's social activity, e.g., "How often do you: visit relatives, friends or acquaintances (at least once a week, less than once a week but at least once a month, not regularly, not at all)?" which could reveal voluntary or forced social isolation.

Even though the study focused primarily on partner violence, it also addressed questions within a broader context of violence against women, such as violence in other relationships, experiences of physical or sexual violence in childhood, and fears of violence and sexual harassment.

The data

The data concerning violence against women in Finland were collected by a postal survey. The Central Population Register provided us with a sample of 7,100 women aged 18 to 74. The existence of a register of all people permanently resident in Finland made it possible to use systematic sampling. Every 259th Finnish woman was selected from the register where the population is listed in alphabetical order by family name. The sample covered the whole country. The final response rate was fairly good at 70.3%.

The proportion of those who responded out of the whole sample did not, generally speaking, vary across the population groups more than is usual in Finnish postal surveys. Young and married women replied more frequently than other women. Among widows, divorced women and women aged 65 to 74 the non-response rate was higher than average. Although the survey's total non-response rate fell in line with the average for surveys, it can be assumed that certain respondent groups were excluded. Johan Galtung (1977:154–60) considered that one of the limitations of the survey method is that a survey operates in the middle range of social positions. Some victim groups, such as people who have problems in their life situation, low earnings, poor health, no family, no occupation, i.e., persons living in the margins of our welfare state, may live outside the middle range. If these groups are not represented in the response, the results will be biased. The language and social interaction of a survey captures better the experiences of the average population who are also easier to contact and more willing to report their experiences in an interview.

Obviously, people without a permanent place of residence, such as prisoners, persons in institutions, e.g., shelters, and those without a home address in the register from which the sample was drawn, were left completely outside the sampling frame. These are also the population groups in which victimisation is probably high, which means that victimisation was probably underestimated in our survey. Articles on surveys concerning violence against women (Walby and Myhill 2001; Hagemann-White 2001:740) have drawn attention

precisely to this weakness of the survey method in reaching the very women who suffer most from partnership violence. According to another study of ours (Piispa and Heiskanen 2000:30) on the cost of violence, women spent a total of 22,600 days in shelters in 1998. Estimates put the monthly number of women living in shelters at 1,800 in Finland. The times spent in shelter homes are usually fairly brief. The fieldwork of our survey took a long time – four months. In 1994, there were about 10,500 homeless people in Finland, the great majority of whom were single men. At the end of 1998, there were 140 female prisoners (Hearn, Lattu and Tallberg 2001:6–7). It would, therefore, seem unlikely that a large number of women would have refused to respond because they were in a shelter home, prison or homeless during the data collection period.

There are certain poverty traps which correlate with response rate, such as unemployment, low income, receiving subsistence support (financial support from the state for living costs) and alcohol-related problems. In the Finnish survey on living conditions, women's response rate did not vary much according to these, whereas men's response rate fell drastically when analysed against these variables (Heiskanen 2000:132). Because of this and the aforementioned sets of non-respondents some special groups at risk may certainly have been left out from the data, but are unlikely to have been large ones in terms of numbers.

Partial non-response and meanings of partner violence

One response problem with postal surveys is partial non-response, that is, the questionnaire is returned but some

questions have not been answered. The reason could be that the respondent was not careful enough. On the other hand, the fact that the respondent returns a questionnaire that is filled in except for the question about partnership violence may reveal something essential about the meanings of such violence. Some respondents may find these questions too sensitive to answer. Some of the reasons for non-response are general ones, which weaken the quality of all survey data, such as respondents failing to remember the issue that is being asked about, not understanding the question or thinking that their experiences are too minor to mention. Some reasons for non-response connect closely with the surveyed topic, such as the shame and fear caused to the victim of violence against women, the consequences of violence (e.g., the traumatic event of violence) which makes the victim reluctant or unable to recall it, or social attitudes to partnership violence.

Analysis of non-response produces information about how well the definition used in the survey has reached the respondents. Six per cent ($n=190$) of those in married or cohabiting partnerships who had returned the questionnaire had left the question about partnership violence unanswered. I used the logistic regression analysis to study how cultural and social variations in the defining of violence, traumatic experiences of violence, man's control behaviour, normalisation of violence, or sensitivity of the subjects relating to violence or partnership affected the non-reporting of violence in the survey.

The logistic regression model makes it possible to analyse the connection of each variable with the non-response to the question about partner violence

when the other variables are standardised. The dependent variable is a dichotomic one, responding to the question concerning violence (response/non-response). It extends to all the forms of partnership violence studied in the inquiry, from threatening to armed violence. The independent variables are recorded as dichotomies (e.g., women aged 44–64 as compared to others). The model was constructed so that the main impacts from each individual factor could be examined first. Appendix 1 shows all the variables that were analysed in the first stage with the logistic regression model. Statistically significant variables that associated with non-response ($P < 0.02$) were selected next and a perfect model complete with interactive effects was then formed, from which variables that were not statistically significant were removed one by one. Logistic regression produces estimates called odds ratios. The odds ratio is the increase or decrease of the odds of non-responding when the value of the independent variable (in this case age, low level of education, etc.) increases by one unit. In brief, the odds ratio tells the relative risk or likelihood of non-responding in the analysed categories.

The cultural and social variations affecting the definition of violence also influence the degree of success with which the used definition reaches different population groups. The cultural and social variations in the defining of violence and the converging of non-response into diverse population groups could be studied in the Finnish survey against different general background variables, such as age, level of education, area of

residence, occupational status, children, income and alcohol consumption.

The survey questions concerning the respondent's state of health (self-rated health, psychological and psychosomatic symptoms) could indicate how traumatic a possible experience of violence had been and to what extent non-response was due to it (Kelly 1988). As a consequence of violence, a person's ability to function and assess his/her own actions – including responding to a survey – may change (Ronkainen 2001). Any possible impact on non-response from the normalisation of violence could be examined against variables describing social isolation and male control behaviour.

As a survey topic, partnership violence is a sensitive one and the effect of this on the response rate could be examined in a number of ways with the data from the Finnish survey. The survey had questions which measured how easily the respondents could speak about sensitive issues, that is, whether they had a close person outside the home with whom they could speak in full confidence about problems concerning the partner relationship or about matters relating to sexuality. There were also questions on other sensitive issues such as violence or the partnership itself. For their part, these questions on violence or the partnership itself give information about the survey context and about whether the difficulty in responding arises from violence or from the fact that, precisely, violence within a partnership is concerned. A further variable pointing towards sensitivity would be hesitation in returning a filled in questionnaire immediately, i.e., whether the questionnaire is returned at once or after the second or third reminder. It can be assumed that if the

returning takes a long time, the respondent has considered whether to fill in the questionnaire for some time because of the sensitivity of the subject.

Studies (Heiskanen and Piispa 1998; Lundgren, Heimer, Westerlund and Kalliokoski 2001:72) have found that childhood experiences of sexual violence have a connection with the frequency of violence experienced in adulthood. Two kinds of explanations have been offered for this. According to Liz Kelly (1988:154–5), redefining can explain the greater recorded frequency of violence in some women's life. For example, when a woman has once named an experience of 'forced sex' as rape, the likelihood of her also defining other experience as 'rape-like' increases. In the case of partner violence, other such cases might be an exceptionally violent event, change in the pattern of abuse or intervention by an outsider. Equally, violence experienced in childhood may make it easier to recognise violence in adulthood. On the other hand, a traumatic childhood

experience may prevent the recognition of violence in adulthood. In my analysis I endeavoured to establish whether an experience of violence as a child, or father's violence against mother seen in the childhood home influenced non-response to the question about partnership violence.

The results indicated that the definition of violence varied between women of different ages and with different levels of education. Women aged over 45 had not responded to the question of experiences of partner violence nearly twice as often as had women aged under 45 (Table 1). Women with secondary school or lower level of education failed to respond to the question about partner violence almost twice as often as others. Jayne Mooney's study (1993) also showed that women of different ages understood the definition of violence differently. The definition of violence has been studied in surveys with explicit statements of which the women were asked to choose the ones that in their

Table 1. Odds ratios for the increase of non-response to the question on partner violence

Variable	Parameter estimate	Standard error	Wald chi-square	Pkhi square	Odds ratio
Age 44–64 years	0.5688	0.2428	5.4892	0.0191	1.766
Low level of education	0.5610	0.2310	5.8959	0.0152	1.752
Non-response to question on male behaviour and control attempts	3.9954	0.2911	188.3193	0.0001	54.345
Non-response to question on partnership quality, response to question on childhood experiences of violence	1.3468	0.4306	9.7849	0.0018	3.845
Response to question on partnership quality and to question on childhood experiences of violence	-0.9360	0.2540	13.5847	0.0002	0.392
Questionnaire returned after reminder	0.5253	0.2276	5.3273	0.0210	1.691

$n = 3110$, non-response to question on spousal violence $n = 190$. Chi-square 676.0178, $df = 6$, $p < 0.0001$. Somer's $D = 0.751$; Gamma = 0.795; Tau-a = 0.086; $c = 0.875$.

opinion were manifestations of domestic violence. Older women were less likely than others to define the listed behaviour patterns as domestic violence.

According to Mirrlees-Black et al. (1998), those in higher social groups may react to and remember deeds of violence more readily. The middle and higher social groups also have more experience in interview participation and probably find it easier to understand the presented questions. In Jayne Mooney's (1993:22) study, too, professional women were more likely to see mental cruelty, threats of violence, physical violence that did not result in actual bodily harm, and rape as constituents of domestic violence, than lower middle class and working class women. In the Finnish data, there were no such differences in non-response between other population groups (e.g., being unemployed, having children or area of residence) that could refer to social and cultural variations in the meanings of violence.

In my earlier article (Piispa 2002) I used the Finnish survey data to examine non-response to questions concerning detailed characteristics of partner violence. Women who had suffered long lasting violence that was still ongoing, or women who had occasionally suffered less severe violence in the past had non-responded to questions concerning the physical or psychological impacts of violence more often than others. I interpreted this to mean that women living in the middle of violence have difficulty in specifying their experiences in a survey because the violence is so traumatic. When violence had happened a long time ago and it had been less severe, women did not remember the details, or the event was no longer very relevant to

them. This interpretation brings to light two reasons for non-response, non-recall and the traumatic nature of violence. According to Jeff Hearn (1998:16; see also Sudman, Bradburn and Schwartz 1996:69–0), one essential element for defining an event as violence is whether it was experienced as damaging or violating. The severity of a violent event and the physical injuries caused by it also make it easier for the victim to recall it (Kelly 1988:143–7; Smith 1994:113–6). However, it is not at all clear how the consequences of a violent event help in recalling it. Thus, on the other hand, if the abuse was especially traumatic, women may not want to, or be able to, recall it. Here, the respondents' self-rated state of health or symptoms (psychosomatic and psychological) arising from possible experiences of traumatic events did not connect with non-response to the question on partner violence. It seems that the degree of trauma is more connected with the recalling of the details of the event than with remembering the event itself.

Research on violence against women has proven that male use of control and power, and social isolation of the woman are essential elements of partner violence (Kelly 1988; Dobash and Dobash 1992). Earlier results obtained with the Finnish data also corroborate this (Piispa 2000). Here, the results indicate no connection between these factors and response to the question concerning partner violence.

Issues reflecting sensitivity of the subject associated most closely with non-response to the survey question on partner violence. If the woman failed to answer the question about the partner's control behaviour, she was also unlikely to

answer the question about partnership violence. This means, that of those who did not answer the question about the partner's control behaviour 82 per cent did not answer the partner violence question either (others 2%, $df=1$, $\chi^2=1513.83$, $P<0.0001$). It would be reasonable to assume that it would be easy to disclose in a survey that a man does not control his wife. Non-response to the question on childhood experiences of violence did not associate with non-response to the question about partner violence as such. Comparisons with the response to the question concerning the quality of the partnership revealed two contradictory connections. Non-response to the question about partnership violence nearly tripled if the woman had answered the question on childhood experiences of violence, but not the question concerning the quality of the partnership. On the other hand, those who answered both of these questions were more likely than others to answer the question on partnership violence as well. This indicates that in a survey respondents deem assessing the quality of their own partnership to be a much more sensitive issue than reporting childhood experiences of violence. When the time lapse before responding grew longer, i.e., the respondent returned the questionnaire only after the second reminder, the question concerning partnership violence was also more likely not to be answered.

To make sure, I used the same model to analyse the factors connected with non-response to the question about partner violence by ex-partner (Appendix 2). Even then, non-response to the question about ex-partner's control behaviour associated most closely

with non-response to the question on partner violence. Other issues reflecting sensitivity were not statistically significant any more. Here, the age of the respondent was even more strongly connected with non-response to the question on partner violence than age was connected with the question concerning the current partner. The effect of lower education was the same as with current partner.

Conclusions

In this article I have examined how the methodological choices made in the Finnish survey concerning violence against women have partly shaped the picture that a survey conveys of partnership violence. The Finnish survey follows the tradition of dedicated surveys on violence against women. These surveys have attempted to reach the violence that is targeted at women better than general victimisation surveys. My examination has focused on two issues. First, the way violence was defined in the survey and how the definition tried to take into account special characteristics of this kind of violence in order to help the respondents to identify and recall different events of it. Second, my examination extended to the rates of success of the used definition in reaching respondents representing different population groups and to what extent the studied topics, such as how traumatic the experience of violence was, man's control behaviour, normalisation of violence, sensitivity of the subjects relating to violence or partner relationship, may have resulted in the exclusion of some of the violence from the survey. I studied these aspects by analysing partial non-response in the empirical data. I believe that an analysis

of non-response to the survey question concerning partnership violence can bring to light essential aspects of the meanings of partnership violence.

The Finnish inquiry concerning violence against women managed to capture partnership violence more extensively than previous Finnish victimisation surveys had done. There are a number of reasons for this. Among them are better targeting of the inquiry, as well as its better context, which took particularly into account gender-specific characteristics of violence. In addition, the mode of presenting the questions concerning violence by listing different forms of violence and the fact that grouping the questions by perpetrator assisted recall and recognition of such milder forms of violence that are typical of partnership violence, such as slapping or preventing from moving, but do not correspond with the general perception of violence. Before asking about partnership violence, the survey used a question battery with similar contents to inquire about violence by a stranger or acquaintance, which guided the respondent to recognise that violence of a similar kind was concerned. The presentation of the inquiry as a survey concerning women's safety may also have raised the response rate because women felt that the survey was important.

In her article, Carol Hagemann-White (2001:753) criticised the approach used in Finland and Sweden, saying that despite the increase in the response rate and in the levels of reporting violence in the Finnish survey, the approach seemed to reflect a general shift in the paradigm of how women experience, interpret and speak in public about their experiences with men. Furthermore, she says that at the same time, broadening the scope in

these surveys may sidestep the question of what acts qualify as violence. Part of her criticism is directed at the fact that by using a broadened definition of violence the survey has produced too high victim numbers, and acts that do not constitute violence have been included as violence. The prevalence of violence in partnerships in Finland, especially that by a previous partner, is at the same level as in other countries (Canada, Australia) when distinguished using a similar definition (Johnson 1996; McLennan 1996). It is difficult to believe that in the case of partnership violence the survey would have produced excessively high victim numbers, for the threshold for reporting partnership violence is still high. The introduction to the question about partnership violence stated clearly that the question's aim was to discover experiences of violence, which in all probability excluded the very mildest cases from the survey.

Some of Hagemann-White's criticism is justified because the definition of violence that was used in the survey was largely based on the researcher's list of different acts categorised as violence, without specifying the meanings of violence. A survey continues to retain an inability to reach the context of a violent situation. Some acts, e.g., pushing, may appear identical on a questionnaire, but the actual situations in which they take place determine whether the persons having been subjected to them experience them as violence. Solutions to this problem can be sought by analysing such acts against their consequences, but this would mean developing the survey further by adding questions about the extent of danger or threat the violent situation presented, and about the motives

of the perpetrator. This would define violence more precisely and facilitate identification of different levels of it.

Although the survey managed to capture partnership violence more extensively than other studies, the produced picture of partnership violence in Finland does not cover all population groups. The survey indicated that nine per cent of married or cohabiting women had become victims of violence in the course of the past year (Heiskanen and Piispa 1998). The data showed that violence in partnerships is directed especially towards young women. The statistical over-representation of young women among the victims could be partly due to the fact that they were better represented in the survey data. The experiences of partner violence of older, less educated women and the experiences of those who felt embarrassed or shamed to speak about issues concerning their partner or partnership were more probably under-represented in the survey data according to the partial non-response analysis. This does not necessarily mean that these women would not have had victimisation experiences. Some of the factors influencing this result are general, such as old age and low level of education, while others are more related to the subject and its sensitiveness, such as respondents' reluctance to speak about issues concerning their partner or partnership. Due to the used sampling method, groups of women who may have experienced severe violence in their partnerships were excluded from the population. These groups would comprise homeless women or women who at the time of the survey were in prison or living in shelter homes. However, I do not believe this would

have constituted a major source of bias in the data. These are population groups that surveys generally fail to reach anyway (Galtung 1977).

Methodological studies of 'Don't know' or 'No opinion' answers have shown that elderly people tend to give more 'No opinion' answers to survey questions (Groves 1989). In the Finnish survey on violence against women the option 'Don't know' was not given in the question concerning partner violence, which may mean that those who would have otherwise chosen that alternative did not respond to the question. Another characteristic which in other studies has been shown to be associated with 'Don't know' replies is education. The tendency of persons with little education to answer 'Don't know' was interpreted by Groves (1989:444; Ronkainen 1999) as an effect both of less knowledge about an issue and less perceived pressure to appear informed relative to persons with more education. These conclusions were made from opinion surveys concerning morality and foreign political affairs and cannot be generalised as such to a survey about violence, but in the context of violence they could indicate that the meanings used in the survey are unknown to these respondents. It is also possible that different generations have different ways of talking about violence and partnerships or the subject is too sensitive for older and less educated women.

The analysis of partial non-response brought to light interesting features concerning non-response, which highlight the problems in researching violence directed at women. Feminist violence studies (Radford and Stanko 1996; Hearn 1998; Dobash and Dobash 1992) have highlighted the social nature of violence

against women, its association with male use of power, and emphasised its psychological, rather than physical, consequences. These aspects highlighted by feminist research have also been of assistance in interpretations of findings obtained by surveys about violence against women. Inquiry surveys have also revealed connections between partnership violence and male use of power and control, but have additionally also shown that the psychological consequences from prolonged violence may manifest themselves as weakened self-esteem, among other things (e.g., Piispa 2000; Johnson 1996; Piispa and Heiskanen 1998). The conducted analysis of partial non-response shows that non-response to the question about violence did not correlate with man's control behaviour, woman's social isolation or with reluctance to talk about partnership problems with outsiders. Although a number of studies have demonstrated the traumatising effect of partnership violence on the victim, the variables describing traumatising that were included in the survey failed to correlate with non-response to the question about violence. According to the studies conducted by Liz Kelly (1988) and Eva Lundgren et al. (2001), earlier experiences of violence help women to identify violence better. However, in my data non-response did not associate with experiences of violence in childhood or in the childhood home.

Feminist research has shown how violence can become a normalised practice and a continuum (Kelly 1988) in a violent partnership (Lundgren 1992). Earlier analyses (Piispa 2004) using the data from the Finnish survey have indicated that the normalisation and continuum of

violence mean that not all women recognise milder forms of violence. Women who had lived in a violent partnership for a long time reported in the survey more severe cases of violence than did those women who had only been subjected to violence for a short period, which may mean that they failed to recognise the milder forms of violence. Because the duration of violence is linked with the age of the respondent, this may partially explain the survey finding of violence being specifically targeted towards young women. The normalisation of violence can also explain why surveys about violence conclude that violence is more common in previous than in current partnerships (Heiskanen and Piispa 1998; Johnson 1996; Lundgren, Heimer, Westerlund and Kalliokoski 2001). Having detached herself from a violent partnership and freed herself from male use of control and power, a woman may find it easier to identify her experiences as violence (Kelly 1988:158). However, in respect of the women who had returned the questionnaire, the results of my analysis do not seem to support the assumption that non-response to the question on partner violence could be explained by the normalisation of violence (Lundgren, Heimer, Westerlund and Kalliokoski 2001:17).

The results indicated that non-response was more related to the sensitivity of issues concerning a partnership than to the sensitivity of issues concerning violence as such. Partnership as the context of violence and factors connected with the social desirability of response had the largest impact on whether or not the question concerning partnership violence was answered. This may

give cause for further discussion on whether normalisation of violence could be the reason why questions concerning partnership violence are so difficult to answer. Some of the survey questions concerned spouse's use of power and control, which is closely associated with violence and may become normalised in a partner relationship in the same way as violence can. Explanations through normalisation are also made invalid by the fact that among the respondents who had separated from their violent partner, man's control behaviour did not correlate with non-response, but non-response continued to be explained by difficulty to talk about the partner's characteristics. A simpler explanation could be found in the fact that respondents of different ages have varying perceptions of what kind of use of control is normal in a partner relationship. Not all women want to view their own partner relationship through the survey questions either. Women in Finland have largely accepted the equality discourse, or rather the gender neutral ideal, according to which matters depend on the individual him or herself, rather than on his or her gender (Julkunen 1999:98). Living in a violent partnership contradicts equality, which may be why women find it easier to talk about a past, instead of the current, violent partner. According to the equality discourse, a woman must leave a violent man (Lundgren, Heimer, Westerlund and Kalliokoski 2001:79–80).

The data prove that even if the questionnaire did cover all possible manifestations of violence and the respondents did recognise them, some respondents would still refuse to answer questions concerning partnership and

violence. One after the other, studies into partnership violence have shown how the shame and guilt caused by violence prevent women from telling about it to outsiders. In the Finnish culture, maintaining privacy is important. This means that women in Finland neither want to talk about their experiences of violence, nor necessarily want interference from authorities. Independence and managing on one's own are cherished cultural ideals and intimacy is worth protecting. (Lahti 2001:158–159.) Maintaining privacy makes it impossible for women living in a violent partnership to compare their relationship with those of others. Therefore, they find it difficult to know which acts are acceptable in a partner relationship and which are not. The recognition is further complicated by the fact that the violence shapes both parties' interpretation of it. A partnership is also coupled with many kinds of expectations and emotions, as well as a certain status which may be difficult to relinquish (Hydèn 1995:58). Research that goes deeper into the contents of the values and norms associated with partner relationships is needed to establish what proportion of the reluctance to talk about partnership violence is due to the fact that the violence happens precisely in a partnership, how much of it is caused by the normalisation of violence and how much social values and attitudes influence willingness to talk about matters of this kind.

Surveys have been criticised for failing to capture the subjective meanings people give to their actions (Marsh 1982:48–66). The results discussed in this article indicate that the understanding and interpretation of questions concerning violence and, in particular, willingness

to respond to them also seem to vary by the age and educational level of the respondent. These findings support earlier observations of the social and cultural construction of the definition of violence (Hearn 1998). The definition of violence also varies temporally by changes in society, e.g., in legislation, and by matters that are defined as social problems at any given point of time (Hydén 1995). Widespread discussion about violence against women only started in Finland in the 1990s. This being the case, young people may be better equipped than their seniors to talk about it. A survey, too, can explore differences in the meanings attached to violence by different population groups or by factors describing the nature of violence.

Victimology surveys have been criticised for lack of content. This is easy to understand if one reads statistical reports citing numbers of women and men who fell victims of violence in the past twelve months, quoting who the perpetrators were and how many cases were reported to the police. The conventional purpose of such surveys has been to study hidden crime. In the surveys that were developed in the 1990s to study violence against women the scope of the content was extended to the consequences and

duration of violence, as well as to male control behaviour. These new content areas open new analysing possibilities. Surveys of this kind have a certain amount of scope for investigating different forms of partnership violence, its temporal changes and its impacts on well-being. Highly detailed analyses cannot be achieved with the survey method, and even the surveys discussed here have been unable to reveal anything conclusive about, say, the ending of violence within a partnership today.

Even if the definition of violence could be made more exhaustive by the addition of questions concerning the violent situation, the fact remains that some experiences of violence can never be captured by surveys. Some of this is because the interpretation of violence depends on the person experiencing it and the cultural and social environment of that person, and on what that person deems to constitute violence. Some experiences will never be reported because violence in a partnership is viewed as a sensitive matter that is reluctantly talked about. These are matters that should be carefully considered and scrutinised, especially when conducting comparative studies between different countries, cultures and time periods.

References

- Dobash RE, Dobash R (1992).** *Women, Violence and Social Change*. London: Routledge.
- Finkelhor D, Yllö K (1985).** *License to Rape: Sexual Abuses of Wives*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Groves RJ (1989).** *Survey Errors and Survey Costs*. New York: John Wiley and Sons.
- Galtung J (1977).** *Theory and Methods of Social Research*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagemann-White C (2001).** European Research on the Prevalence of Violence Against Women. *Violence Against Women* 7, 7:732–59.
- Hearn J (1998).** *The Violences of Men: How Men Talk About and How Agencies Respond to Men's Violence to Women*. London: Sage.

- Hearn J, Lattu E, Tallberg T** (2001). Finland National Report on Statistical Information on Men's Practices Workpackage 2. EU FP5 Thematic Network. The European Research Network on Men in Europe: The Social Problem and Societal Problematisation of Men and Masculinities (HPSE-CT-1999-0008).
- Heiskanen M** (2000). How to Study Sensitive Topics. In: Keeler L (ed.). Recommendations of the E.U. Expert Meeting on Violence Against Women. 8–10 November 1999, Jyväskylä, Finland. Ministry of Social Affairs and Health 2000:13. Helsinki: Edita Oy: 129–36.
- Heiskanen M** (2002). Väkivalta, pelko, turvattomuus. Surveytutkimuksen näkökulmia turvallisuuteen [Violence, fear, insecurity. The personal security of Finns in the light of survey research]. Research Reports 236. Helsinki: Statistics Finland.
- Heiskanen M, Piispa M** (1998). Faith, Hope, Battering. A Survey of Men's Violence against Women in Finland. *Justice* 1998:20. Equality between men and women. OSF. Helsinki: Statistics Finland and Council for Equality.
- Hydén M** (1995). Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det möjliga och det omöjliga. [Assaults on women within marriage] Falköping: Liber.
- Johnson H** (1996). *Dangerous Domains. Violence Against Women in Canada*. Toronto, Canada: Nelson.
- Johnson H, Sacco VF** (1995). Researching violence against women: Statistics Canada's national survey. *Canadian Journal of Criminology*. July 1995:281–304.
- Julkunen R** (1999). Sukupuoli, työ, hyvinvointivaltio. Suomi vertailussa [Gender, work, welfare state]. In: Lipponen P, Setälä P (eds.). *Suomalainen nainen [The Finnish woman]*. Keuruu: Otava: 79–100.
- Kelly L** (1988). *Surviving sexual violence*. Cambridge: Polity Press.
- Lahti M** (2001). *Domesticated Violence. The Power of the ordinary in everyday Finland*. University of Helsinki. Helsinki: Helsinki University Printing House.
- Lundgren E** (1992). *Gud och alla andra karlar. [God and all other men]* Stockholm: Natur och kultur.
- Lundgren E, Heimer G, Westerlund J, Kalliokoski A-M** (2001). *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning. [Captured Queen Men's violence against women in "equal" Sweden – a prevalence study]* Brottsoffermyndigheten. [The Crime Victim Compensation and Support Authority] Uppsala Universitet. Åströms tryckeri Ab, Umeå.
- Marsh C** (1982). *The Survey Method. The contribution of surveys to sociological explanation*. George Allen and Unwin, London.
- McLennan W** (1996). *Women's Safety*. ABS Catalogue No. 4128.0. Australian Government Publishing Service.
- Messerschmidt JW** (1993). *Masculinities and Crime. Critique and Reconceptualization of Theory*. USA: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

- Mirrlees-Black C, Budd T, Partridge S, Mayhew P (1998). *The 1998 British Crime Survey*. England and Wales. Home Office Statistical Bulletin 21/98.
- Mooney J (1993). *The Hidden Figure: Domestic Violence in North London. The findings of a survey conducted on domestic violence in the north London Borough of Islington*. Centre for Criminology, Middlesex University.
- Persson LGW (1980). *Hidden criminality – theoretical and methodological problems, empirical results*. Stockholm: University of Stockholm.
- Piispa M, Heiskanen M (2000). *The Price of Violence. The Costs of Men’s Violence against Women in Finland*. Statistics Finland. Council for Equality. Publications on Equality 2000:7. Justice 2001:3. Equality between men and women. OSF. Helsinki.
- Piispa M (2000). *Modernisaation paradokseja. Nuorten naisten kokemaa parisuhdeväkivaltaa Suomessa [Paradoxes of Modernisation. Experiences of Partner Violence by Young Women in Finland.]*. Naistutkimus kvinnoforskning, 4:4–18.
- Piispa M (2002). *Complexity of Patterns of Violence Against Women in Heterosexual Partnerships*. *Violence Against Women*, 8(7):873–900.
- Piispa M (2004). *Age and Meanings of Violence. Women’s Experiences of Partner Violence in Finland*. *Interpersonal Journal of Violence*, 19(1): (Forthcoming).
- Ronkainen S (1999). *Ajan ja paikan merkitsemät. Subjektiviteetti, tieto ja toimijuus [Marked by time and space; subjectivity, knowledge and agency]*. Tampere: Gaudeamus.
- Ronkainen S (2001). *Sukupuolistunut väkivalta ja uhriutumisen paradoksit [Sexualized violence and paradoxes of victimisation]*. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2001; 38:139–51.
- Radford J, Stanko EA (1996). *Violence against women and children: the contradictions of crime control under patriarchy*. In: Hester M, Kelly L, Radford J (eds.). *Women, Violence and Male Power. Feminist activism, research and practise*, Buckingham: Open University Press: 65–80.
- Römkens R (1997). *Prevalence of Wife Abuse in the Netherlands. Combining Quantitative and Qualitative Methods in Survey Research*. *Journal of Interpersonal Violence* 12(1):99–125.
- Smith MD (1994). *‘Enhancing the Quality of Survey Data on Violence Against Women: A Feminist Approach’*. *Gender & Society*, 3:109–27.
- Straus MA (1992). *Conflict Tactics Scale and Its Critics: An Evaluation on New Data on Validity and Reliability*. In: Straus MA, Gelles RJ (eds.). *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New Jersey: New Brunswick: 49–71.
- Straus MA (1999). *The Controversy over Domestic Violence by Women: A Methodological, theoretical, and Sociology of Science Analysis*. In: Arriaga XB, Oskamp S (eds.). *Violence in Intimate Relationships*. California: Thousand Oaks, Sage: 17–44.

Straus MA, Gelles RJ (eds.). Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families. New Jersey: New Brunswick.

Sudman S, Bradburn NM, Schwartz N (1996). Thinking about Answers. The Application of Cognitive Processes to Survey Methodology. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Tjaden P, Thoennes N (2000). Extend, Nature and Consequences of Intimate Partner Violence. Findings From the National Violence against Women Survey. Research report, www. U.S. Department of Justice.

National Institute of Justice/Centers for Disease Control Prevention.

Walby S, Myhill A (2001). New survey methodologies in researching violence against women. British Journal of Criminology 41:502–22.

RECEIVED 1 SEP 2002

MINNA PHISPA
 FIN-00022 Statistics Finland
 FINLAND
 Tel: +358 9 734 2519 (office)
 +358 050-411 7540 (mobile)
 Email: minna.piispa@luukku.com

Appendix 1. Variables analysed in the logit model. Main effects

Characteristics

age; 18–29 years ns, 30–44 years – 0.317***, 45–64 years 3.344***
 low level of education 2.872***
 cohabiting 0.690ns
 children 0.461***
 partnership having lasted more than ten years 0.204***
 unemployment 1.555**
 employment 0.514***
 retired 2.613***
 low earnings 1.585*
 frequent alcohol consumption to the point of intoxication 0.931ns

Sensitivity

talking about matters concerning partnership 1.115ns
 talking about matters concerning sexuality 0.924ns
 non-response in childhood violence questions 2.971***
 non-response in partnership question 99.784***
 non-response in partners' controlling behaviour question 184.420***
 non-response in talking about matters concerning partnership 6.452***
 non-response in talking about matters concerning sexuality 5.104***
 returning questionnaire after reminder 0.514***

Health

poor health 2.559***
 psychological symptoms 0.810ns
 psychosomatic symptoms 1.136ns

Context

Violence
 spousal violence in childhood home 0.697*
 childhood violence 0.563**
Male use of control and power
 controlling behaviour 0.470**
 social isolation 2.022**

Appendix 2. Odds ratios for the increase of non-response to the question on partner violence with ex-partner

Variable	Parameter estimate	Standard error	Wald chi-square	Pkhi square	Odds ratio
44–64 years	1.1247	0.2396	22.0339	0.0001	3.079
Low level of education	0.5737	0.2292	6.2653	0.0123	1.775
Non-response to question on male behaviour and control attempts	3.8164	0.5902	41.8175	0.0001	45.441
Non-response to question on partnership quality, response to question on violence experienced in childhood	-0.1003	0.7953	0.0159	ns	0.905
Questionnaire returned after reminder	-0.1154	0.2362	0.2387	ns	0.891

n = 1145, non-response of spousal violence n = 114. Chi-square 185.9365, df = 5, $p < 0.0001$. Somer's D = 0.694; Gamma = 0.741; Tau-a = 0.125; c = 0.847. The variable "Response to question on partnership quality, response to question on violence experienced in childhood" was not possible.

Liite

Arvoisa vastaanottaja

Tilastokeskus tekee naisten turvallisuutta koskevan tutkimuksen. Olemme saaneet väestön keskusrekisteristä 7 000 18-74-vuotiaan naisen otoksen. Tällainen pelkästään naisten kokemuksia selvittävä tutkimus tehdään Suomessa ensimmäistä kertaa. Se on Sosiaali- ja terveysministeriön sekä tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tilaama.

Toivomme sinun täyttävän kyselylomakkeen ja palauttavan sen oheisessa kirjekuoressa Tilastokeskukseen. Palautuskuoren postimaksu on maksettu.

Älä pelästy kyselylomakkeen pituutta. Lomake on useimmille vastaajille paljon lyhyempi miltä se näyttää, sillä osa kysymyksistä ei koske kaikkia vastaajia.

Pyydämme sinua vastaamaan, vaikka lomakkeella kysyttävät asiat voivat palauttaa mieleen kipeitä muistoja. Pyydämme sinua vastaamaan myös siinä tapauksessa, että sinusta tuntuu, etteivät monet kysymykset liity läheisesti omaan elämäsi, sillä kaikki vastaukset ovat tärkeitä pyrkessämme arvioimaan erilaisten ilmiöiden mittasuhteita. Sinun vastauksesi on tärkeä, sillä emme voi tilastollisista syistä korvata otokseen valittua toisella henkilöllä.

Tilastokeskus käsittelee vastauksesi luottamuksellisesti. Vastanneiden nimet ja osoitteet hävitetään tutkimuksen tiedonkeruun päätyttyä. Lomakkeet on numeroitu vain siksi, että tiedämme olemmeko saaneet vastauksesi. Tulokset julkaistaan tutkimusraporttina, jossa kyselyyn vastanneen henkilön vastauksia ei voi tunnistaa. Raportti ilmestyy vuoden 1998 alkupuolella.

Tutustu seuraavalla sivulla oleviin täyttöohjeisiin ennen vastaamista. Pyydämme sinua vastaamaan 20.10.1997 mennessä.

Jos sinulla on kysyttävää tai haluat muuten keskustella tutkimuksesta, lisätietoja antavat Tilastokeskuksessa Minna Piispa (puhelin 09 1734 2519) ja Markku Heiskanen (puhelin 09 1734 2571).

Etukäteen avustasi kiittäen.

Anneli Juritto
kehittämispäällikkö
Tilastokeskus

TÄYTTÖOHJEET

Lomake täytetään useimpien kysymysten osalta rastittamalla vaihtoehto, joka vastaa parhaiten tilannettasi tai mielidettäsi. Jos kysymykseen sisältyy useampia osia, eri osiot on merkitty numeroin (1, 2, 3, jne.). Vastaa tällöin jokaiseen osioon erikseen. Merkitse myös ei-vaihtoehdot lomakkeelle.

Jos kysymyksessä ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, kirjoita silloin lomakkeelle kysyttävä vastaus. Tällaisia kysymyksiä liittyy mm. vuosilukuihin ja ammattiin.

Jos kysymykseen valitsemasi vaihtoehdon jälkeen on merkitty nuoli, siirry-sana ja K-kirjain, jota seuraa numero, siirry tähän kysymykseen vastattuasi suoraan numeron osoittamaan kysymykseen väliin jäävät kysymykset ohittaen.

Esimerkki: Kysymyksen 48 en-vaihtoehdosta siirrytään kysymykseen 51.

48 Ilmoititko viimeisestä väkivaltatapauksesta poliisille?

- 1 kyllä
- 2 en, mutta se tuli muuten poliisin tietoon
- 3 en --> siirry K51

Lomakkeella on myös tummennetulla pohjalla olevia ohjeita, joiden avulla ohitetaan laajempia kysymysryhmiä. Esimerkiksi henkilö, joka ei ole avio- tai avoliitossa, siirry kyseisen ohjeen kohdatessaan kysymykseen 68.

Jos et ole parhailaan avio- tai avoliitossa, siirry kysymykseen 68.

Tarkasta lopuksi, että olet vastannut kaikkiin sinua koskeviin kysymyksiin.

NAISEN TURVALLISUUS 1997

1 Tässä tutkimuksessa tarkoitamme kotitaloudella henkilöitä, jotka asuvat ja ruokailvat yhdessä tai muuten käyttävät tulojaan yhdessä. Kuinka monta henkilöä kuuluu kotitalouteesi (sinut mukaan lukien)?

_____ henkilöä

2 Keitä kotitalouteesi kuuluu itsesi lisäksi? (VOIT VALITA USEITA VAIHTOEHTOJA.)

- 1 avio- tai avopuoliso?
- 2 puolison kanssa yhteisiä lapsia?
- 3 muita omia lapsia?
- 4 puolison muita lapsia?
- 5 omat tai puolison vanhemmat?
- 6 muita henkilöitä?
- 7 asun yksin?

3 Jos kanssasi asuu lapsia, kuinka monta?

lukumäärä

- 1 0 - 6-vuotiaita lapsia? _____
- 2 7 - 14-vuotiaita lapsia? _____
- 3 15 vuotta täyttäneitä lapsia? _____

4 Oletko suorittanut (MERKITSE KORKEIN KOULUTUSTASO.)

- 1 ylioppilastutkinnon
- 2 perus-, keski- tai kansalaiskoulun
- 3 kansakoulun, peruskoulun ala-asteen tai osan keskikoulua
- 4 vähemmän kuin peruskoulun ala-asteen tai kansakoulun?

5 Oletko suorittanut (MERKITSE KORKEIN KOULUTUSTASO.)

- 1 ammattikoulututkinnon
- 2 ammatillisen opistotutkinnon
- 3 korkeakoulututkinnon?
- 4 ei mitään näistä

6 Oletko nykyisin

- 1 palkansaaja kokopäivätyössä (vähintään 35 tuntia viikossa)
- 2 palkansaaja osapäivätyössä (alle 35 tuntia viikossa)
- 3 maatalousyrittäjä
- 4 muu yrittäjä
- 5 äitiyslomalla tai hoitovapaalla
- 6 työtön tai lomautettu
- 7 eläkkeellä
- 8 opiskelija
- 9 hoidat kotia
- 10 muu, mikä? _____

7 Mikä on ammattisi?

8 Minä vuonna olet syntynyt?

vuonna 19 _____

9 Mihin seuraavista luokista kuukausitulosi sijoittuvat, kun verot on vähennetty? (LASKE MUKAAN MYÖS PÄIVÄRAHAT SEKÄ OSINKOTULOT, EI KUITENKAAN TULON SIIRTOJA, KUTEN LAPSILISÄT.)

- 1 alle 2500 mk
- 2 2501 - 4500 mk
- 3 4501 - 6500 mk
- 4 6501 - 8500 mk
- 5 8501 - 10500 mk
- 6 yli 10500 mk

10 Mikä seuraavista vaihtoehtoista parhaiten kuvaa tämänhetkistä terveydentilaasi?

- 1 erittäin hyvä
- 2 hyvä
- 3 keskinkertainen
- 4 huono
- 5 erittäin huono

11 Onko sinulla ollut viimeksi kuluneen kuukauden aikana seuraavia vaivoja paljon, jonkin verran vai ei lainkaan:

	ei lainkaan	jonkin verran	paljon
	1	2	3
1 päänsärkyä?.....	☐	☐	☐
2 toistuvaa särkyä muualla kehossa?.....	☐	☐	☐
3 vatsavaivoja?.....	☐	☐	☐
4 jäsenten puutumista tai niiden voimattomuutta?.....	☐	☐	☐
5 sydämen tykytystä tai epäsäännöllistä lyöntiä?.....	☐	☐	☐
6 pahoinvointia tai oksentelua?.....	☐	☐	☐
7 huimausta?.....	☐	☐	☐
8 käsien vapinaa?.....	☐	☐	☐
9 runsasta hikoilua ilman ruumiillista ponnistelua?.....	☐	☐	☐

12 Onko sinulla ollut viimeksi kuluneen kuukauden aikana seuraavia oireita:

	ei lainkaan	jonkin verran	paljon
	1	2	3
1 ylirasittuneisuutta?.....	☐	☐	☐
2 muistin tai keskittymiskyvyn heikkenemistä?.....	☐	☐	☐
3 voimattomuutta tai väsymistä?.....	☐	☐	☐
4 unettomuutta?.....	☐	☐	☐
5 hermostuneisuutta tai jännittyneisyyttä?.....	☐	☐	☐
6 ärtyneisyyttä?.....	☐	☐	☐
7 alakuloisuutta tai masentuneisuutta?.....	☐	☐	☐
8 aloitekyvyttömyyttä tai päättämättömyyttä?.....	☐	☐	☐
9 tunne siitä, että kaikki käy yli voimien?.....	☐	☐	☐

13 Kuinka usein harrastat seuraavia vapaa-ajan toimintoja?

	viikot- tain	harvem- min kuin viikottain mutta vä- hintään kerran kuussa	satun- naisesti	ei lain- kaan
	1	2	3	4
1 kyläily sukulaisten, ystävien tai tuttavien kesken?.....	☐	☐	☐	☐
2 järjestötoiminta, vapaaehtoistyö tai muu yhteis- kunnallinen osallistuminen?.....	☐	☐	☐	☐
3 kulttuuri- tai viihdetilaisuuksissa käyminen esim. taidenäyttelyssä, elokuvissa, teatterissa, konserteissa tms.?.....	☐	☐	☐	☐
4 ravintolassa, diskossa, tansseissa tai ystävien kanssa ulkona?.....	☐	☐	☐	☐
5 opiskelu (työväenopistossa tms.) tai muu harrastus- toiminta (esim. musiikki tai kuvataide)?.....	☐	☐	☐	☐
6 liikunta, urheilu tai kuntoilu?.....	☐	☐	☐	☐

14 Onko sinulla kodin ulkopuolella läheinen ihminen, jonka kanssa voit keskustella täysin luottamuksellisesti:

	kyllä	ei
	1	2
1 terveyteen liittyvistä ongelmista?.....	☐	☐
2 parisuhteeseen liittyvistä ongelmista?.....	☐	☐
3 muista ihmissuhdeongelmista?.....	☐	☐
4 seksuaalisuuteen liittyvistä asioista?.....	☐	☐

15 Kuinka usein käytät olutta, viiniä tai muita alkoholijuomia?

- 1 en koskaan
- 2 en lainkaan viimeisen vuoden aikana
- 3 joitain kertoja vuodessa
- 4 kerran parissa kuukaudessa
- 5 kerran tai pari kertaa kuukaudessa
- 6 kerran tai pari kertaa viikossa
- 7 useammin
- 8 en osaa sanoa

16 Kuinka usein käytät alkoholia niin, että tunnet olevasi humalassa?

- 1 en koskaan
- 2 en lainkaan viimeisen vuoden aikana
- 3 joitain kertoja vuodessa
- 4 kerran parissa kuukaudessa
- 5 kerran tai pari kertaa kuukaudessa
- 6 kerran tai pari kertaa viikossa
- 7 useammin
- 8 en osaa sanoa

Monet ovat joskus huolissaan väkivallan kohteeksi joutumisesta. Kysymme seuraavassa eräistä arki-elämän tilanteista. Miten koet nämä tilanteet?

17 Kun kävelet asuinalueellasi yksin iltaisin tai yöllä, oletko turvallisuudestasi

- 1 erittäin huolestunut
- 2 jonkin verran huolestunut
- 3 en lainkaan huolestunut
- 4 en kävele yksin pimeällä
- 5 en halua mennä yksin ulos pimeällä, koska pelkään väkivaltaa
- 6 en osaa sanoa

18 Miten huolissasi olet siitä, että joku tuntemattoman mies raiskaa sinut?

- 1 erittäin huolestunut
- 2 jonkin verran huolestunut
- 3 en lainkaan huolestunut
- 4 en osaa sanoa

19 Miten huolissasi olet siitä, että joku perheenjäsen käyttää väkivaltaa sinua kohtaan?

- 1 erittäin huolestunut
- 2 jonkin verran huolestunut
- 3 en lainkaan huolestunut?
- 4 ei perheenjäseniä
- 5 en osaa sanoa

20 Miten huolissasi olet väkivallan kohteeksi joutumisesta työssäsi?

- 1 erittäin huolestunut
- 2 jonkin verran huolestunut
- 3 en lainkaan huolestunut
- 4 en ole työssä
- 5 en joudu muiden ihmisten kanssa tekemisiin työssäni

21 Oletko varautunut väkivaltilanteisiin:

	kyllä ei	
	1	2
1 pitämällä mukanasasi jotain esinettä itsepuolustusta tai avun hälyttämistä varten?.....	☐	☐
2 miettinyt miten toimit väkivaltilanteessa?.....	☐	☐
3 käynyt itsepuolustuskurssin?.....	☐	☐

Sukupuolisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitamme tässä sellaista miehen seksuaalista käyttäytymistä, joka on ei-toivottua, yksipuolista ja saattaa sisältää painostusta.

Jos sinulle ei ole koskaan tapahtunut kysymyksessä 22 mainittuja asioita, siirry kysymykseen 26.

22 Seuraavassa luettelemme eräitä sukupuolisen häirinnän ja ahdistelun muotoja. Onko joku tuttu tai tuntematon mies 15 vuotta täytettyäsi (ei kuitenkaan avio- tai avopuoliso)

	kyllä ei	
	1	2
1 soittanut sinulle säädyttömiä puhelinsoittoja:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐
2 paljastanut itsensä epäsiivoisesti sinulle:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐
3 esittänyt asiattomia vartaloosi tai seksuaalisuuteesi kohdistuneita huomautuksia:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐
4 esittänyt sinulle kaksimielisiä vitsejä tai puhunut härskejä, jotka olet kokenut loukkaaviksi:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐
5 ehdottanut seksiä epäasiallisessa yhteydessä:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐
6 lähennellyt, koskettanut tai yrittänyt suudella sinua tahtomattasi:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐
7 seurannut sinua niin, että olet pelännyt:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐
8 antanut ymmärtää, että työillesi tai opinnoillesi on haitaksi ellet suostu seksuaaliseen kanssakäymiseen hänen kanssaan:		
- viimeisten 12 kuukauden aikana?	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐

23 Mikä kysymyksessä 22 mainituista sukupuolisen häirinnän muodoista oli mielestäsi vakavin? (YMPYRÖI.)

1 2 3 4 5 6 7 8

24 Oliko tässä vakavimmassa tapauksessa sinua sukupuolisesti häirinyt tai ahdistellut mies (miehet):

- 1 työtoveri
- 2 esimies tai opettaja
- 3 muu työtehtävässään ollut henkilö, ammatti? _____
- 4 asiakas tai potilas
- 5 vuokraisäntä
- 6 perheenjäsen, kuka? _____
- 7 muu sukulainen
- 8 entinen puoliso tai miesystävä
- 9 ystävä tai opiskelutoveri
- 10 tuttu tai naapuri
- 11 tuntematon
- 12 muu, kuka? _____

25 Aiheuttiko tämä vakavin sukupuolinen häirintä:

	kyllä ei	
	1	2
1 pelkotiloja?.....	☐	☐
2 häpeää?.....	☐	☐
3 syyllisyyttä?.....	☐	☐
4 vihaa?.....	☐	☐
5 masennusta?.....	☐	☐
6 turtumusta?.....	☐	☐
7 itsetunnon heikkenemistä?.....	☐	☐
8 univaikeuksia tai painajaisia? .	☐	☐
9 keskittymisvaikeuksia?.....	☐	☐
10 vaikeuksia miessuhteissa?.....	☐	☐
11 vaikeuksia töissä tai opiskelussa?	☐	☐
12 muita ongelmia,	☐	☐
mitä? _____		

Väkivallalla tarkoitamme mitä tahansa tapahtumaa, missä sinua kohtaan on käytetty, yritetty tai uhattu käyttää fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa.

26 Onko joku tuttu tai tuntematon mies 15 vuotta täytettyäsi (ei kuitenkaan nykyinen tai entinen avio- tai avomies):

kyllä ei
1 2

- 1 uhannut puhelimessa tai kirjeessä vahingoittaa sinua fyysisesti:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin?
- 2 uhannut kasvokkain vahingoittaa sinua fyysisesti:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin?
- 3 käynyt fyysisesti kimppuusi, kuten lyönyt, potkinut tai käyttänyt jotain asetta:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin?
- 4 käyttäytynyt sellaisella tavalla, jonka olet kokenut seksuaalisesti uhkaavaksi:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin?
- 5 yrittänyt pakottaa sinut seksuaaliseen kanssakäymiseen:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin?
- 6 pakottanut sinut seksuaaliseen kanssakäymiseen:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin?

Jos sinulle ei ole koskaan tapahtunut mitään kysymyksessä 26 mainittua väkivaltaa, siirry kysymykseen 52.

27 Kuinka monta kertaa olet joutunut tällaisten kysymyksessä 26 mainittujen väkivallantekojen kohteeksi? (ARVIOI LUKUMÄÄRÄ.)

Viimeisten 12 kuukauden aikana _____ kertaa

Aikaisemmin _____ kertaa

28 Mikä näistä kysymyksessä 26 mainituista väkivallan muodoista oli vakavin? (YMPYRÖI.)

1 2 3 4 5 6

29 Minä vuonna tämä vakavin väkivallanteko tapahtui?

vuonna 19 _____

30 Mikä kysymyksessä 26 mainituista väkivallan muodoista oli viimeksi kyseessä? (YMPYRÖI.)

1 2 3 4 5 6

31 Milloin jouduit väkivallan kohteeksi viimeksi?

vuonna 19 _____

32 Oliko viimeisessä väkivaltatapahtumassa tekijänä (tekijöinä):

- 1 työtoveri
2 esimies tai opettaja
3 asiakas tai potilas
4 vuokraisäntä
5 miesystävä tai entinen miesystävä
6 isä tai isäpuoli
7 veli tai velipuoli
8 oma poika
9 muu sukulainen
10 oppilas
11 lääkäri tai terapeutti
12 poliisi
13 seurakunnan työntekijä
14 ystävä tai opiskelutoveri
15 tuttu tai naapuri
16 tuntematon
17 muu, kuka? _____

33 Missä kyseinen väkivalta tapahtui?

- 1 omassa asunnossani
- 2 jossain muussa asunnossa
- 3 asuintalon pihalla tai porraskäytävässä
- 4 koulussa, työpaikalla
- 5 baarissa, ravintolassa, tanssi paikalla
- 6 autossa
- 7 julkisessa liikennevälineessä
- 8 muualla sisällä
- 9 kadulla, torilla tai muualla julkisella paikalla
- 10 puistossa, metsässä
- 11 muualla ulkona

34 Tapahtuiko tämä viimeksi sattunut väkivallanteko Suomessa vai ulkomailla?

- 1 Suomessa, asuinpaikkakunnallani
- 2 Suomessa, muualla
- 3 ulkomailla, tekijä suomalainen mies
- 4 ulkomailla, tekijä ulkomaalainen mies

35 Oliko väkivallan tekijä alkoholin, huumaiden tai muiden päihteiden vaikutuksen alainen?

- 1 kyllä
- 2 ei
- 3 en osaa sanoa

36 Kerro vielä lyhyesti, mitä silloin tapahtui?

37 Kerro, mitä teit että selviydylt tästä tilanteesta?

38 Puhuitko viimeisestä tapauksesta seuraavien henkilöiden kanssa:

	kyllä		ei	
	1	2	1	2
1 puolison?.....	☐	☐	☐	☐
2 muun perheenjäsenen?.....	☐	☐	☐	☐
3 muun sukulaisen?.....	☐	☐	☐	☐
4 ystävän?.....	☐	☐	☐	☐
5 naapurin?.....	☐	☐	☐	☐
6 työtoverin?.....	☐	☐	☐	☐
7 muun henkilön, kenen?	☐	☐	☐	☐

39 Miten väkivallanteko vaikutti sinuun? Aiheuttiko se:

	kyllä		ei	
	1	2	1	2
1 pelkotiloja?.....	☐	☐	☐	☐
2 häpeää?.....	☐	☐	☐	☐
3 syyllisyyttä?.....	☐	☐	☐	☐
4 vihaa?.....	☐	☐	☐	☐
5 masennusta?.....	☐	☐	☐	☐
6 turtumusta?.....	☐	☐	☐	☐
7 itsetunnon heikkenemistä?.....	☐	☐	☐	☐
8 univaikeuksia tai painajaisia?..	☐	☐	☐	☐
9 keskittymisvaikeuksia?.....	☐	☐	☐	☐
10 vaikeuksia miessuhteissa?.....	☐	☐	☐	☐
11 vaikeuksia gynekologisissa tutkimuksissa?.....	☐	☐	☐	☐
12 vaikeuksia työssä tai opiskelussa?.....	☐	☐	☐	☐
13 muita ongelmia, mitä?	☐	☐	☐	☐

40 Haitko apua viimeksi tapahtuneessa väkivallanteossa kriisipuhelimesta tai muusta kriisipalvelusta?

- 1 kyllä, mistä?.....
- 2 en--> siirry K43

41 Olitko tyytyväinen kriisipuhelimesta tai muusta kriisipalvelusta saamaasi apuun?

- 1 kyllä
- 2 en

42 Esilintyikö kriisipuhelimen tai muun kriisipalvelun toiminnassa seuraavia ongelmia:

	kyllä ei	
	1	2
1 en kokenut saavani riittävästi neuvoja.....	☐	☐
2 tapaustani vähäteltiin tai siitä ei oltu riittävän kiinnostuneita	☐	☐
3 minua ei kohdeltu asiallisesti	☐	☐
4 muu ongelma,.....
mikä? _____	☐	☐

Siirry kysymykseen 44.

43 Mikä oli tärkein syy, ettet hakenut apua?

- en tiennyt, mistä hakea apua
- palveluja ei ollut saatavilla
- apua antaviin tahoihin oli pitkät jonot
- tapaus tuntui liian vähäiseltä
- häpesin
- kukaan ei olisi uskonut minua
- pelkäsin kosta
- en katsonut tarvitsevani apua
- muu syy, mikä?

44 Alheutuiko väkivallanteosta fyysisiä vammoja? (VOIT MERKITÄ USEAMPIA.)

- ei fyysisiä vammoja
- mustelma, ruhje
- haava
- venähdys, revähdys tai sijoiltaanmeno
- luunmurtuma
- hammasvamma
- keskenmeno
- sisäinen vamma
- aivotärähdys
- muu vamma, mikä?

45 Hakeuduitko hoitoon vammojesi vuoksi?

- en, sillä väkivallanteko oli niin lievä -> **siirry K48**
- en, mutta olisi pitänyt -> **siirry K48**
- kävin lääkärissä tai terveydenhoitajan luona, mutta en joutunut sairaalaan
- jouduin sairaalaan

46 Olitko tyytyväinen samaasi hoitoon?

- kyllä
- en

47 Esilintyikö hoidossa seuraavia ongelmia:

	kyllä ei	
	1	2
1 en kokenut saavani riittävän hyvää hoitoa	☐	☐
2 henkilökunta vähätteli tai ei ollut riittävän kiinnostunut tapauksestani	☐	☐
3 henkilökunta ei kohdellut minua asiallisesti	☐	☐
4 en saanut tarpeeksi tietoa muista tuki- ja apumahdollisuuksista.....	☐	☐
5 muu ongelma,.....
mikä? _____	☐	☐

48 Ilmoittitko viimeisestä väkivaltatapauksesta poliisille?

- kyllä
- en, mutta se tuli muuten poliisin tietoon
- en -> **siirry K51**

49 Olitko tyytyväinen poliisin toimintaan tapauksessasi?

- kyllä
- en

50 Esilintykö poliisin toiminnassa seuraavia ongelmia:

	kyllä	ei
	1	2
1 poliisi ei tehnyt tarpeeksi rikoksen selvittämiseksi	☐	☐
2 poliisi vähätteli tai ei ollut kiinnostunut tapauksestani	☐	☐
3 poliisi kohteli minua epäasiallisesti	☐	☐
4 poliisi syyllisti minua tapauksesta	☐	☐
5 en saanut tarpeeksi tietoa muista tuki- ja apumahdollisuuksista.....	☐	☐
6 muu ongelma, mikä? _____	☐	☐

Silry kysymykseen 52.

51 Mikä oli tärkein syy, ettet ilmoittanut tapauksesta poliisille?

- pelkäsin syyllistämistä
- pelkäsin kosta
- halusin unohtaa tapahtuman
- en uskonut, että poliisi pystyy tekemään mitään
- en pitänyt tapausta riittävän vakavana
- häpesin tai syytin itseäni
- kukaan ei olisi uskonut minua
- asia sovittiin
- en halunnut, että poliisi puuttuu asiaan
- muu syy, mikä? _____
- en osaa sanoa

Seuraavassa on eräitä kysymyksiä avio- tai avoliitostasi.

52 Oletko tällä hetkellä

- naimaton
- avio- tai avoliitossa, asun puolison kanssa
- avioliitossa, asumme erillään
- eronnut
- leski?

53 Kuinka monta kertaa olet ollut avio- tai avoliitossa (mukaan lukien nykyinen)?

- en ole ollut avio- tai avoliitossa
- kerran
- kaksi
- kolme tai useammin

Jos et ole parhailaan avio- tai avoliitossa (mutta olet ollut), silry kysymykseen 68.

Jos et ole koskaan ollut avio- tai avoliitossa, silry kysymykseen 109.

54 Kuinka kauan olet ollut nykyisessä avio- tai avoliitossa?

_____ vuotta _____ kuukautta

55 Minä vuonna avio- tai avomiehesi on syntynyt?

vuonna 19 _____

56 Millainen on suhteesi nykyiseen avio- tai avopuolisoosi?

- erittäin hyvä
- hyvä
- tyydyttävä
- huono
- erittäin huono

57 Onko avio- tai avomiehesi tällä hetkellä

- palkansaaja kokopäivätyössä (vähintään 35 tuntia viikossa)
- palkansaaja osapäivätyössä (alle 35 tuntia viikossa)
- maatalousyrittäjä
- muu yrittäjä
- vanhempainlomalla tai hoitovapaalla
- työtön tai lomautettu
- eläkkeellä
- opiskelija
- hoitaa kotia
- muu, mikä? _____

58 Mikä on avio- tai avomiehesi ammatti?

59 Onko avio- tai avomiehesi suorittanut
(MERKITSE KORKEIN KOULUTUSTASO.)

- 1 ammattikoulututkinnon
 2 ammatillisen opistotutkinnon
 3 korkeakoulututkinnon?
 4 ei mitään näistä

60 Kuinka usein avio- tai avomiehesi käyttää alkoholia niin, että hän on humalassa?

- 1 ei koskaan
 2 ei lainkaan viimeisen vuoden aikana
 3 joitain kertoja vuodessa
 4 kerran parissa kuukaudessa
 5 kerran tai pari kertaa kuukaudessa
 6 kerran tai pari kertaa viikossa
 7 useammin
 8 en osaa sanoa

61 Seuraavassa on ominaisuuksia, jolla naiset voivat kuvailla avio- tai avomiestään.

Kuvaavatko nämä ominaisuudet nykyistä avio- tai avomiestäsi?

- | | kyllä
1 | ei
2 |
|--|--------------------------|--------------------------|
| 1 Hän on mustasukkainen, eikä halua minun puhuvan muiden miesten kanssa | ☐ | ☐ |
| 2 Hän yrittää rajoittaa minua tapamasta ystäviäni tai sukulaisiani | ☐ | ☐ |
| 3 Hän vaatii saada tietää, missä liikun, kenen kanssa ja milloin palaan | ☐ | ☐ |
| 4 Hän nimittelee minua lannistaakseen tai nöyryyttääkseen minua . | ☐ | ☐ |
| 5 Hän estää minua päättämästä perheen raha-asioista ja tekemästä itsenäisesti ostoksia | ☐ | ☐ |
| 6 Hän kieltää minua menemästä kodin ulkopuolelle töihin | ☐ | ☐ |
| 7 Hän uhkaa vahingoittaa lapsia | ☐ | ☐ |
| 8 Hän vahingoittaa tahallaan yhteistä omaisuuttamme | ☐ | ☐ |
| 9 Hän uhkaa tehdä itselleen jotain, jos jätän hänet | ☐ | ☐ |

62 Onko nykyinen avio- tai avomiehesi käyttäytynyt joskus väkivaltaisesti sinua kohtaan, kuten:

- | | kyllä
1 | ei
2 |
|--|--|--|
| 1 uhkailut sinua väkivallalla:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 2 estänyt sinua liikkumasta tai tarttunut kiinni:
-viimeisten 12 kuukauden aikana?
-aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 3 läimäissyt:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 4 heittänyt sinua jollakin kovalla esineellä:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 5 lyönyt nyrkillä, kovalla esineellä tai potkinut:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 6 kuristanut tai yrittänyt kuristaa?
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 7 ampunut tai lyönyt teräseellä
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 8 hakannut päätäsi johonkin:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 9 painostanut, pakottanut tai yrittänyt pakottaa seksuaaliseen kanssakäymiseen:
- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |
| 10 käyttäytynyt väkivaltaisesti jollain muulla tavalla, miten?.....

- viimeisten 12 kuukauden aikana?
- aikaisemmin? | ☐
☐ | ☐
☐ |

Jos sinulle ei ole koskaan tapahtunut mitään kysymyksessä 62 mainittua väkivaltaa, siirry kysymykseen 68.

63 Kuinka monta kertaa nykyinen avio- tai avomiehesi on käyttäytynyt väkivaltaisesti sinua kohtaan? (ARVIOI LUKUMÄÄRÄ.)

Viimeisten 12 kuukauden aikana _____ kertaa

Aikaisemmin _____ kertaa

64 Milloin hän käyttäytyi väkivaltaisesti sinua kohtaan ensimmäisen kerran?

- 0 viimeisten 12 kk aikana
1 vuosi sitten
2 kaksi vuotta sitten
3 kolme - neljä vuotta sitten
4 viisi - kuusi vuotta sitten
5 seitsemän - kymmenen vuotta sitten
6 yli kymmenen vuotta sitten
7 en osaa sanoa

65 Milloin hän käyttäytyi väkivaltaisesti sinua kohtaan viimeksi?

- 0 viimeisen kuukauden aikana
1 kaksi - kolme kuukautta sitten
2 neljä - kuusi kuukautta sitten
3 seitsemän - yksitoista kuukautta sitten
4 vuosi sitten
5 kaksi vuotta sitten
6 kolme - neljä vuotta sitten
7 viisi - kymmenen vuotta sitten
8 yli kymmenen vuotta sitten
9 en osaa sanoa

66 Käyttäytyikö hän sinua kohtaan koskaan väkivaltaisesti tai uhkailiko hän sinua ennen kuin menitte avio- tai avoliittoon?

- 1 kyllä
2 ei
3 en osaa sanoa

67 Käyttäytyikö hän väkivaltaisesti sinua kohtaan kun olit raskaana tai kun lapsi oli syntynyt?

- 1 en ole ollut raskaana
2 kyllä, väkivalta alkoi raskauden aikana
3 kyllä, mutta väkivalta alkoi ennen raskautta
4 ei, mutta väkivalta alkoi kun lapsi oli alle vuoden vanha
5 ei, mutta väkivalta alkoi myöhemmin
6 en osaa sanoa

Jos et ole ollut nykyisen liittosi lisäksi aikaisemmin avio- tai avoliitossa siirry kysymykseen 82.

68 Onko entinen avio- tai avomiehesi ollut koskaan väkivaltainen sinua kohtaan, kuten:

- | | kyllä
1 | ei
2 |
|---|--------------------------|--------------------------|
| 1 uhkaillut sinua väkivallalla:
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 2 estänyt sinua liikkumasta tai tart-
tunut kiinni:
-viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| -aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 3 läimäissyt:
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 4 heittänyt sinua jollakin kovalla esi-
neellä:
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 5 lyönyt nyrkillä, kovalla esineellä
tai potkinut:
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 6 kuristanut tai yrittänyt kuristaa?
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 7 ampunut tai lyönyt teräaseella
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 8 hakannut päätäsi johonkin:
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 9 painostanut, pakottanut tai yrittänyt
pakottaa seksuaaliseen kanssa-
käymiseen:
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐ | ☐ | ☐ |
| - aikaisemmin? | ☐ | ☐ |
| 10 käyttäytynyt väkivaltaisesti jollain
muulla tavalla, miten?..... | | |
_____		
- viimeisten 12 kuukauden aikana? ☐	☐	☐
- aikaisemmin?	☐	☐

69 Kuka entisistä avio- tai avopuolisoistasi on käyttäytynyt väkivaltaisesti sinua kohtaan viimeksi?

- 1 edellinen avio- tai avomies
- 2 sitä edellinen avio- tai avomies
- 3 joku näitä aikaisempi avio- tai avomies
- 4 ei kukaan entisistä avio- tai avopuolisoista

70 Onko entinen avio- tai avomiehesi eronne tai erilleen muuttonne jälkeen:

	kyllä	ei
	1	2
1 soittanut sinulle uhkaussoittoja?...	☐	☐
2 tullut luvatta asuntoosi?.....	☐	☐
3 odotellut, väijynyt tai seurallut sinua kotisi lähistöllä tai muualla?..	☐	☐
4 käynyt sinuun käsiksi tai lyönyt sinua?.....	☐	☐

71 Milloin tällaisia kysymyksessä 70 mainittuja asioita tapahtui viimeksi?

vuonna 19 _____

Jos kukaan entisistä avio- tai avomiehistäsi ei ole ollut väkivaltainen, siirry kysymykseen 82.

Seuraavat kysymykset koskevat viimeistä, jo päättynyttä avio- tai avoliittoa, jossa puoliso käyttäytyi väkivaltaisesti sinua kohtaan.

72 Kuinka monta kertaa entinen avio- tai avomiehesi on käyttäytynyt väkivaltaisesti sinua kohtaan? (ARVIOI LUKUMÄÄRÄ.)

_____ kertaa

73 Käyttäytyikö entinen avio- tai avomiehesi koskaan väkivaltaisesti sinua kohtaan tai uhkalliko hän sinua ennen kuin menitte avio- tai avoliittoon?

- 1 kyllä
- 2 ei
- 3 en osaa sanoa

74 Käyttäytyikö hän väkivaltaisesti sinua kohtaan kun olit raskaana tai kun lapsi oli syntynyt?

- 1 en ole ollut raskaana
- 2 kyllä, väkivalta alkoi raskauden aikana
- 3 kyllä, mutta väkivalta alkoi ennen raskautta
- 4 ei, mutta väkivalta alkoi kun lapsi oli alle vuoden vanha
- 5 ei, mutta väkivalta alkoi myöhemmin
- 6 en osaa sanoa

75 Oliko entinen avio- tai avomiehesi suorittanut (MERKITSE KORKEIN KOULUTUSTASO.)

- 1 ammattikoulututkinnon
- 2 ammatillisen opistotutkinnon
- 3 korkeakoulututkinnon?
- 4 ei mitään näistä

76 Minä vuonna entinen avio- tai avomiehesi on syntynyt?

vuonna 19 _____

77 Mikä oli entisen avio- tai avomiehesi ammatti?

78 Kuinka usein entinen avio- tai avomiehesi käytti alkoholia niin, että hän oli humalassa?

- 1 ei lainkaan
- 2 joitain kertoja vuodessa
- 3 kerran parissa kuukaudessa
- 4 kerran tai pari kertaa kuukaudessa
- 5 kerran tai pari kertaa viikossa
- 6 useammin
- 7 en osaa sanoa

79 Minä vuonna muutitte pysyvästi erilleen?

vuonna 19 _____

80 Kuinka kauan liittonne kesti?

_____ vuotta _____ kuukautta

81 Seuraavassa on luettelo ominaisuuksista, joilla monet naiset kuvaavat avio- tai aviomiestään.

Kuvaavatko nämä ominaisuudet entistä väkivaltaista avio- tai aviomiestäsi?

- | | kyllä
1 | ei
2 |
|--|--------------------------|--------------------------|
| 1 Hän on mustasukkainen, eikä halua minun puhuvan muiden miesten kanssa | ☐ | ☐ |
| 2 Hän yrittää rajoittaa minua tapamasta ystäviäni tai sukulaisiani | ☐ | ☐ |
| 3 Hän vaatii saada tietää, missä liikun, kenen kanssa ja milloin palaan | ☐ | ☐ |
| 4 Hän nimittelee minua lannistaakseen tai nöyryyttääkseen minua .. | ☐ | ☐ |
| 5 Hän estää minua päättämästä perheen raha-asioista ja tekemästä itsenäisesti ostoksia | ☐ | ☐ |
| 6 Hän kieltää minua menemästä kodin ulkopuolelle töihin | ☐ | ☐ |
| 7 Hän uhkaa vahingoittaa lapsia | ☐ | ☐ |
| 8 Hän vahingoittaa tahallaan yhteistä omaisuuttamme | ☐ | ☐ |
| 9 Hän uhkaa tehdä itselleen jotain, jos jätän hänet | ☐ | ☐ |

Seuraavat kysymykset, 82 - 95, koskevat viimeisen väkivaltaisen suhteen vakavinta kokemaasi, joko nykyisen tai entisen avio- tai avomiehen tekemää väkivallantekoa.

Jos sinulla ei ole väkivallankokemuksia avio- tai avoliitosta, siirry kysymykseen 109.

82 Mitä silloin tapahtui?

83 Miten selviydit tilanteesta?

84 Oliko mies alkoholin tai muiden päihetiden vaikutuksen alainen, kun tämä väkivallanteko tapahtui?

- 1 kyllä
2 ei
3 en osaa sanoa

85 Puhuitko tästä tapauksesta jonkun sinulle lähisen henkilön kanssa?

- | | kyllä
1 | ei
2 |
|-----------------------------|--------------------------|--------------------------|
| 1 ystävän?..... | ☐ | ☐ |
| 2 naapurin?..... | ☐ | ☐ |
| 3 työtoverin?..... | ☐ | ☐ |
| 4 puolison?..... | ☐ | ☐ |
| 5 lastesi?..... | ☐ | ☐ |
| 6 muun perheenjäsenen?..... | ☐ | ☐ |
| 7 muun sukulaisen?..... | ☐ | ☐ |

**86 Miten vakavin kokemasi parisuhdeväkivaltatapaus vaikutti sinuun?
Aiheuttiko se:**

	kyllä 1	ei 2
1 pelkotiloja?.....	☐	☐
2 häpeää?.....	☐	☐
3 syyllisyyttä?.....	☐	☐
4 vihaa?.....	☐	☐
5 masennusta?.....	☐	☐
6 turtumusta?.....	☐	☐
7 itsetunnon heikkenemistä?.....	☐	☐
8 univaikeuksia tai painajaisia?.....	☐	☐
9 keskittymisvaikeuksia?.....	☐	☐
10 vaikeuksia miessuhteissa?.....	☐	☐
11 vaikeuksia gynekologisissa tutkimuksissa?.....	☐	☐
12 vaikeuksia työssä tai opiskelussa?...	☐	☐
13 muita ongelmia, mitä?.....	☐	☐

**87 Aiheutuiko väkivallanteosta fyysisiä vammoja?
(VOIT MERKITÄ USEAMPIA.)**

- 1 ei fyysisiä vammoja
- 2 mustelma, ruhje
- 3 haava
- 4 venähdys, revähdys tai sijoiltaanmeno
- 5 luunmurtuma
- 6 hammasvamma
- 7 keskenmeno
- 8 sisäinen vamma
- 9 aivotärähdys
- 10 muu, mikä?

88 Hakeuduitko hoitoon vammojesi vuoksi?

- 1 en, sillä väkivallanteko oli niin lievä -> **siirry K91**
- 2 en, mutta olisi pitänyt -> **siirry K91**
- 3 kävin lääkärissä tai terveydenhoitajan luona, mutta en joutunut sairaalaan
- 4 jouduin sairaalaan

89 Olitko tyytyväinen samaasi hoitoon?

- 1 kyllä
- 2 en

90 Esiintyikö hoidossa seuraavia ongelmia:

	kyllä 1	ei 2
1 en kokenut saavani riittävän hyvää hoitoa	☐	☐
2 henkilökunta vähätteli tai ei ollut riittävän kiinnostunut tapauksestani	☐	☐
3 henkilökunta ei kohdellut minua asiallisesti	☐	☐
4 en saanut tarpeeksi tietoa muista tuki- ja apumahdollisuuksista	☐	☐
5 muu ongelma,..... mikä?.....	☐	☐

91 Ilmoititko tapauksesta poliisille?

- 1 kyllä
- 2 en, mutta se tuli muuten poliisin tietoon
- 3 en -> **siirry K94**

92 Olitko tyytyväinen poliisin toimintaan tapauksessasi?

- 1 kyllä
- 2 en

93 Esiintyikö poliisin toiminnassa seuraavia ongelmia:

	kyllä 1	ei 2
1 poliisi ei tehnyt tarpeeksi rikoksen selvittämiseksi	☐	☐
2 poliisi vähätteli tai ei ollut kiinnostunut tapauksestani	☐	☐
3 poliisi kohteli minua epäasiallisesti	☐	☐
4 poliisi syyllisti minua tapauksesta ..	☐	☐
5 en saanut tarpeeksi tietoa muista tuki- ja apumahdollisuuksista	☐	☐
6 muu ongelma,..... mikä?.....	☐	☐

Siirry kysymykseen 95.

94 Mikä oli tärkein syy, ettet ilmoittanut tapauksesta poliisille?

- 1 pelkäsin syyllistämistä
- 2 pelkäsin kosta
- 3 halusin unohtaa tapahtuman
- 4 en uskonut, että poliisi pystyy tekemään mitään
- 5 en pitänyt tapausta riittävän vakavana
- 6 häpesin tai syytin itseäni
- 7 kukaan ei olisi uskonut minua
- 8 asia sovittiin
- 9 en halunnut, että poliisi puuttuu asiaan
- 10 muu syy, mikä? _____
- 11 en osaa sanoa

95 Tuliko vakavimmasta kokemastasi parisuhdeväkivaltatapauksesta oikeusjuttu?

- 1 ei
- 2 ei, sillä vedin jutun pois
- 3 ei, juttu meni sovitteluun
- 4 kyllä, tekijä tuomittiin, tuomio? _____
- 5 kyllä, tekijää ei tuomittu
- 6 juttu on vielä kesken

Seuraavassa käsittelemme viimeistä kokemaasi väkivaltaista parisuhdetta.

96 Haitko joskus apua itsellesi seuraavilta taholta ja olitko tyytyväinen saamaasi apuun?

	en hakenut	kyllä, olin tyytyväinen	kyllä, olin tyytymättömän
	1	2	3
1 turvakoti?.....	☐	☐	☐
2 sosiaalivirasto?.....	☐	☐	☐
3 poliisi?.....	☐	☐	☐
4 lakiasiain- tai oikeusaputoimisto?.....	☐	☐	☐
5 perheneuvola tai perheasiainkeskus?.....	☐	☐	☐
6 kriisipuhelin?.....	☐	☐	☐
7 naisten keskustelu- ja tukiryhmät?	☐	☐	☐
8 terveyskeskus tai lääkäri?.....	☐	☐	☐
9 mielenterveystoimisto?	☐	☐	☐
10 a-klinikka?.....	☐	☐	☐
11 seurakunta?.....	☐	☐	☐
12 muu,	☐	☐	☐
mikä? _____			

97 Ellet hakenut apua miltään kysymyksessä 96 mainitulta taholta, mikä oli tärkein syy siihen?

- 1 en tiennyt, mistä hakea apua
- 2 palveluja ei ollut saatavilla
- 3 apua antaviin tahoihin oli pitkät jonot
- 4 tapaus tuntui liian vähäiseltä
- 5 häpesin
- 6 pelkäsin syyllistämistä
- 7 pelkäsin kosta
- 8 kukaan ei olisi uskonut minua
- 9 avio- tai avomieheni esti
- 10 välimatka tai huonot kulkuyhteydet
- 11 pelkäsin menettäväni lapset
- 12 en halunnut suhteen loppuvan
- 13 en halunnut tai tarvinnut apua
- 14 muu, mikä? _____

98 Onko joku lapsistasi joskus nähnyt tai kuullut kun miehesi on ollut väkivaltainen sinua kohtaan?

- 1 minulla ei ole lapsia
- 2 eivät ole nähneet tai kuulleet
- 3 on nähnyt tai kuullut, mutta lapsi ei itse joutunut väkivallan kohteeksi
- 4 on nähnyt tai kuullut, lapsi joutui itse väkivallan kohteeksi
- 5 en osaa sanoa

99 Onko puolisosi joskus hakenut apua väkivaltaisen käyttäytymisensä vuoksi?

- 1 kyllä
- 2 ei -> siirry K101

100 Hakiko hän apua seuraavilta tahoilta?

	kyllä	ei
	1	2
1 perheneuvola tai perheasiainkeskus?	☐	☐
2 terveyskeskus tai lääkäri?.....	☐	☐
3 mielenterveystoimisto?.....	☐	☐
4 a-klinikka?.....	☐	☐
5 miesten väkivallan keskusteluryhmä (esim. Lyömätön linja, Jussi-projekti, Mobile)?	☐	☐
6 muu, mikä? _____	☐	☐

101 Oletteko joskus asuneet erillänne miehen väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen takia?

- 1 ei --> siirry K106
2 kyllä, minä lähdin kodistamme
3 kyllä, hän muutti pois --> siirry K103

102 Jos lähdit kodista, missä asuit?

	kyllä	ei
	1	2
1 ystävien tai sukulaisten luona?...	☐	☐
2 muutin uuteen asuntoon?.....	☐	☐
3 turvakodissa?.....	☐	☐
4 hotellissa tms.?.....	☐	☐
5 muualla, missä? _____	☐	☐

103 Palasitteko takaisin yhteen?

- 1 kyllä
2 ei --> siirry K105

104 Mikä oli omalta kohdaltasi tärkein syysi siihen, että palasitte takaisin yhteen?

- 1 puoliso lupasi muuttua
2 taloudelliset syyt
3 minulla ei ollut paikkaa minne mennä
4 lasten tähden
5 häpesin erota
6 halusin yrittää uudelleen
7 muu,
mikä? _____

Siirry kysymykseen 106.

105 Mikä oli tärkein syy siihen, että et palannut yhteen puolisesi kanssa?

- 1 puolison väkivaltaisuus minua tai lapsia kohtaan
2 halusin lapsille paremman elämän
3 puoliso halusi eron
4 löysin uuden kumppanin
5 halusin elää omaa elämäni
6 puoliso kuoli
7 muu, mikä? _____

106 Pyydämme sinua arvioimaan avio- tai avopuolison tekemästä väkivallasta aiheutuneita haittoja viimeisten 12 kuukauden aikana.

Oletko sinä joutunut olemaan väkivallan seurauksena poissa töistä viimeisten 12 kuukauden aikana? (ELLET OLE TYÖSSÄ, ARVIOI TYÖKYVYTTÖMYYDEN PITUUS.)

- 1 en
2 kyllä, _____ päivää

107 Oletko joutunut olemaan sairaalassa väkivaltatapauksen jälkeen viimeisten 12 kuukauden aikana?

- 1 en
2 kyllä, _____ vuorokautta

108 Arviol kuinka paljon olet itse menettänyt tai joutunut maksamaan viimeisten 12 kuukauden aikana (välittömät kulut lukuunottamatta saatuja korvauksia):

- 1 menetettyjä
työtuloja? _____ mk
2 lääkärin- tai
muuta hoitokuluja? _____ mk
3 lääkekuluja? _____ mk
4 omaisuusva-
hinkoja? _____ mk
5 oikeudenkäynti-
kuluja? _____ mk
6 muita kuluja? ... _____ mk

Seuraavat kysymykset koskevat jälleen kaikkia.

109 Tiedätkö, oliko isäsi (isäpuolesi) koskaan väkivaltainen äitiäsi kohtaan?

- 1 kyllä
2 ei
3 ei ollut isää (isäpuolta)
4 ei ollut äitiä

110 Oliko kukaan lapsuudessasi (alle 15 vuotta) väkivaltainen sinua kohtaan?

	kyllä		ei	
	1	2	1	2
1 isä (isäpuoli).....	☐	☐	☐	☐
2 äiti (äitipuoli).....	☐	☐	☐	☐
3 veli.....	☐	☐	☐	☐
4 sisar.....	☐	☐	☐	☐
5 muu perheenjäsen,	☐	☐	☐	☐
kuka? _____				
6 joku tuttu.....	☐	☐	☐	☐
7 joku tuntematon.....	☐	☐	☐	☐

111 Tiedätkö, oliko nykyisen miehesi isä koskaan väkivaltainen puolisoaan tai muita perheenjäseniään kohtaan?

- 1 kyllä
2 ei
3 ei ole nykyistä miestä
4 en osaa sanoa

112 Onko joku mies ennen kun täytit 15 vuotta:

	kyllä		ei	
	1	2	1	2
1 käyttäytynyt sellaisella tavalla, jonka olet kokenut seksuaalisesti uhkaavaksi?	☐	☐	☐	☐
2 yrittänyt pakottaa sinut seksuaaliseen kanssakäymiseen kanssaan?	☐	☐	☐	☐
3 pakottanut sinut seksuaaliseen kanssakäymiseen kanssaan?.....	☐	☐	☐	☐

▼ *Tutkimuksia-sarja kuvaa suomalaista yhteiskuntaa ja sen kansainvälistä asemaa tutkittujen tietojen pohjalta. Sarjassa julkaistaan Tilastokeskuksessa laadittuja tai Tilastokeskuksen aineistoihin perustuvia tieteellisiä tutkimuksia.*

▼ Tutkimuksessa tarkastellaan surveytutkimuksen tuottamaa kuvaa parisuhdeväkivallasta ja sitä, miksi erityisesti nuoret naiset kokevat parisuhteessaan väkivaltaa muita useammin. Liittyvätkö nuorten naisten väkivaltakokemukset parisuhteessa tiettyyn elämäntaiheeseen? Suhtautuvatko nuoret naiset väkivaltaan eri tavalla kuin vanhemmat naiset? Eroavatko nuorten naisten väkivaltakokemukset vanhempien kokemuksista ja miten koettu väkivalta vaikuttaa sille annettuihin merkityksiin? Lisäksi tarkastellaan, miten aineiston menetelmälliset valinnat ovat vaikuttaneet tuloksiin. Tutkimuksen aineistona on Tilastokeskuksessa kerätty kyselyaineisto miesten naisiin kohdistamasta väkivallasta. Tutkimus koostuu neljästä artikkelista ja yhteenvetoartikkelista.

Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen, försäljning
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax. (09) 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland, Sales Services
P.O.Box 4C
FIN-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +358 9 1734 2011
Fax +358-9-1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

ISSN 0355-2071
=Tutkimuksia
ISBN 952-467-349-5
Tuotenumero 9029
BE